

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry

Warszawa, 2011

KZGW
Krajowy Zarząd
Gospodarki Wodnej

Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na zamówienie Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej

Spis treści:

1. Stosowane skróty i pojęcia.....	6
2. Planowanie w gospodarowaniu wodami zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną.....	8
3. Ogólny opis cech charakterystycznych obszaru dorzecza.....	10
Wody powierzchniowe.....	21
Odwzorowanie położenia granic części wód powierzchniowych	21
Odwzorowanie typów części wód powierzchniowych.....	21
Wyznaczenie silnie zmienionych i sztucznych części wód	24
Określenie warunków referencyjnych dla typów części wód powierzchniowych.....	25
Wody podziemne	28
Odwzorowanie położenia granic części wód podziemnych.....	28
4. Podsumowanie znaczących oddziaływań i wpływów działalności człowieka na stan wód powierzchniowych i podziemnych	29
Punktowe źródła zanieczyszczeń	29
Zanieczyszczenia obszarowe wraz z krótką charakterystyką użytkowania gruntów.....	31
Oddziaływania wywierane na ilościowy stan wód - pobory wód powierzchniowych i podziemnych	33
5. Zmiany klimatu a gospodarowanie wodami w pierwszym cyklu planistycznym.....	37
Zróźnicowanie przestrzenne oraz zmienność opadów atmosferycznych na obszarze dorzecza Odry.....	37
Rozkład przestrzenny oraz zmienność temperatury powietrza na obszarze dorzecza Odry	40
Obserwowane i prognozowane skutki globalnego ocieplenia w Polsce	43
6. Określenie i odwzorowanie obszarów chronionych	46
7. Monitoring wód oraz ocena stanu	49
Wody powierzchniowe.....	49
Wody podziemne	53
Obszary chronione	57
8. Cele środowiskowe oraz odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych.....	59
Cele środowiskowe dla wód powierzchniowych oraz obszarów chronionych, ustalonych na mocy Art. 4 RDW	59
Cele środowiskowe dla wód podziemnych ustalonych na mocy Art. 4 RDW	66
Odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych (derogacje).....	71
9. Podsumowanie analizy ekonomicznej korzystania z wód.....	83
Charakterystyka ekonomiczna obszaru dorzecza	83
Zwrot kosztów usług wodnych w sektorze komunalnym	84
Zwrot kosztów usług wodnych w sektorze przemysłu.....	90
Zwrot kosztów usług wodnych w rolnictwie i leśnictwie.....	91
Zwrot kosztów usług wodnych w pozostałych formach korzystania z wód	92

Oszacowanie kosztów zasobowych i środowiskowych	94
10. Podsumowanie programów działań zapisanych w Programie wodno – środowiskowym kraju.....	97
11. Wykaz pozostałych programów i planów wraz z krótką charakterystyką	113
Krajowe dokumenty o charakterze planistycznym i rozwojowym	114
Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015	114
Narodowy Plan Rozwoju 2007 – 2013	115
Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego.....	116
Koncepcja Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	117
Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016.....	117
Krajowy Program Zwiększenia Lesistości (aktualizacja 2003 r.).....	126
Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej	127
Krajowa Strategia Ochrony i Zrównoważonego Użytkowania Różnorodności Biologicznej	128
Strategia Ochrony Obszarów Wodno-Błotnych w Polsce	129
Sektorowe programy operacyjne na lata 2007-2013	131
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko.....	131
Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka.....	133
Regionalne Programy Operacyjne na lata 2007-2013	135
Program rozwoju obszarów wiejskich na lata 2007-2013	136
Strategia Gospodarki Wodnej 2005 r.....	138
Projekt Polityki wodnej państwa do roku 2030 (z uwzgl. etapu 2016 r.)	140
Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych z 2003 r.	145
Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych z 2005 r.	147
Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych z 2009 r.	149
Program działań przeciwpowodziowych w dorzeczu Odry.....	150
Program dla Odry – 2006	152
Regionalne dokumenty o charakterze planistycznym i rozwojowym.....	153
Strategia rozwoju dla województw	153
Wojewódzkie programy ochrony środowiska i plany gospodarki odpadami	159
Plany gospodarowania odpadami województw	171
Wojewódzkie programy udraźniania rzek.....	172
Programy małej retencji.....	180
Plany ochrony parków narodowych.....	188
Plany ochrony parków krajobrazowych	190
Plany ochrony rezerwatów przyrody	193
Plany Ochrony obszarów Natura 2000.....	194
12. Krótka charakterystyka działań zastosowanych w celu informowania społeczeństwa, opis wyników i dokonanych na tej podstawie zmian w planie.....	196
I tura konsultacji społecznych	196

II tura konsultacji społecznych	197
III tura konsultacji społecznych	199
Podsumowanie wyników	201
13. Wykaz właściwych władz.....	203
14. Punkty kontaktowe i procedury pozyskiwania źródłowej dokumentacji i informacji wykorzystanej do sporządzenia PGW	218
15. Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry.....	221
16. Literatura	227
17. Spis tabel	230
18. Spis rysunków.....	233

Załączniki:

Załącznik nr 1 – mapy:

- Mapa nr 1. Granica obszaru dorzecza
- Mapa nr 2. Jednolite części wód powierzchniowych
- Mapa nr 3. Scalone części wód powierzchniowych
- Mapa nr 4. Jednolite części wód podziemnych
- Mapa nr 5. Typy jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych
- Mapa nr 6. Typy jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych
- Mapa nr 7. Typy jednolitych części wód powierzchniowych przybrzeżnych

i przejściowych

- Mapa nr 8. Ekoregiony
- Mapa nr 9. Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych
- Mapa nr 10. Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych, przejściowych i przybrzeżnych
- Mapa nr 11. Ocena stanu ilościowego jednolitych części wód podziemnych
- Mapa nr 12. Ocena stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych
- Mapa nr 13. Sieć monitoringu wód powierzchniowych
- Mapa nr 14. Sieć monitoringu wód podziemnych
- Mapa nr 15. Wykaz wód przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych
- Mapa nr 16. Wykaz wód powierzchniowych przeznaczonych do poboru wody w celu zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia
- Mapa nr 17. Wykaz wód podziemnych przeznaczonych do poboru wody w celu zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia
- Mapa nr 18. Obszary szczególnie narażone na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych

- Mapa nr 19. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie

- Mapa nr 20. Punktowe i obszarowe źródła zanieczyszczeń

Załącznik nr 2 – Charakterystyka JCW

Załącznik nr 3 – Mapy do celów planistycznych:

- Mapa nr 1. Granice obszarów dorzeczy i regionów wodnych
- Mapa nr 2. Jednolite części wód powierzchniowych
- Mapa nr 3. Scalone części wód powierzchniowych
- Mapa nr 4. Jednolite części wód podziemnych
- Mapa nr 5. Typy jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych
- Mapa nr 6. Typy jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych
- Mapa nr 7. Typy jednolitych części wód powierzchniowych przybrzeżnych i przejściowych
- Mapa nr 8. Ekoregiony
- Mapa nr 9. Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych
- Mapa nr 10. Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych, przejściowych i przybrzeżnych
- Mapa nr 11. Ocena stanu ilościowego jednolitych części wód podziemnych
- Mapa nr 12. Ocena stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych
- Mapa nr 13. Sieć monitoringu wód powierzchniowych
- Mapa nr 14. Sieć monitoringu wód podziemnych
- Mapa nr 15. Wykaz wód przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych
- Mapa nr 16. Wykaz wód powierzchniowych przeznaczonych do poboru wody w celu zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia
- Mapa nr 17. Wykaz wód podziemnych przeznaczonych do poboru wody w celu zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia
- Mapa nr 18. Obszary szczególnie narażone na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych
- Mapa nr 19. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie
- Mapa nr 20. Punktowe i obszarowe źródła zanieczyszczeń

1. Stosowane skróty i pojęcia

<i>GIOŚ</i>	<i>Główny Inspektor Ochrony Środowiska</i>
<i>GUS</i>	<i>Główny Urząd Statystyczny</i>
<i>GZWP</i>	<i>Główny Zbiornik Wód Podziemnych</i>
<i>IPPC</i>	<i>zintegrowane zapobieganie i ograniczanie zanieczyszczeń</i>
<i>JCWP</i>	<i>jednolita część wód powierzchniowych</i>
<i>JCWpd</i>	<i>jednolita część wód podziemnych</i>
<i>KE</i>	<i>Komisja Europejska</i>
<i>KPOŚK</i>	<i>Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych</i>
<i>KZGW</i>	<i>Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej</i>
<i>MŚ</i>	<i>Ministerstwo Środowiska</i>
<i>MKOOpZ</i>	<i>Międzynarodowa Komisja Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem</i>
<i>NFOŚiGW</i>	<i>Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej</i>
<i>OSN</i>	<i>obszar szczególnie narażony na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych</i>
<i>OSO</i>	<i>obszar specjalnej ochrony ptaków (Natura 2000)</i>
<i>PGW</i>	<i>plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza</i>
<i>PSH</i>	<i>Państwowa Służba Hydrogeologiczna</i>
<i>PWŚK</i>	<i>Program wodno-środowiskowy kraju</i>
<i>RDW</i>	<i>Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna</i>
<i>RZGW</i>	<i>regionalny zarząd gospodarki wodnej</i>
<i>SCW</i>	<i>sztuczna część wód</i>
<i>SCWP</i>	<i>scalona część wód powierzchniowych</i>
<i>SOO</i>	<i>specjalny obszar ochrony siedlisk (Natura 2000)</i>
<i>SZCW</i>	<i>silnie zmieniona część wód</i>
<i>UE</i>	<i>Unia Europejska</i>
<i>WFOŚiGW</i>	<i>wojewódzki fundusz ochrony środowiska i gospodarki wodnej</i>
<i>WIOŚ</i>	<i>wojewódzki inspektor ochrony środowiska</i>
<i>WZMiUW</i>	<i>wojewódzki zarząd melioracji i urządzeń wodnych</i>

Dorzecze – obszar, z którego całkowity odpływ wód powierzchniowych następuje ciekami naturalnymi przez jedno ujście do morza.

Obszar dorzecza – obszar lądu i morza, składający się z jednego lub wielu sąsiadujących ze sobą dorzeczy wraz ze związanymi z nimi wodami podziemnymi oraz morskimi wodami wewnętrznymi i wodami przybrzeżnymi, będący główną jednostką przestrzenną w gospodarowaniu wodami

Jednolita część wód podziemnych – oznacza określoną objętość wód podziemnych występującą w obrębie warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych.

Jednolita część wód powierzchniowych – oznacza oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych (jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny, sztuczny zbiornik wody, rzeka, struga, strumień, potok, kanał, lub ich część, morskie wody wewnętrzne, wody przejściowe lub wody przybrzeżne).

Scalona część wód powierzchniowych – jednolite części wód, które zostały zgrupowane na potrzeby opracowywania planów gospodarowania wodami i ich aktualizacji.

Silnie zmieniona część wód – jednolita część wód powierzchniowych, których charakter został w znacznym stopniu zmieniony w wyniku działalności człowieka.

Sztuczna część wód – jednolita część wód powstała w wyniku działalności człowieka.

2. Planowanie w gospodarowaniu wodami zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną

Od czasu akcesji Polski do Unii Europejskiej nastąpiło szereg zmian w polityce kraju. Wiele wysiłku włożono w dostosowanie polskiego prawodawstwa do przepisów UE. Zmienione zostały m.in. przepisy ustawy - Prawo wodne w celu transpozycji przepisów wspólnotowych w zakresie polityki wodnej UE. Politykę tą wyznaczają trzy podstawowe dyrektywy:

- dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. Urz. WE L 327 z 22.12.2000, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 5, str. 275, z późn. zm.), tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna (RDW),
- dyrektywa 2006/118/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniem i pogorszeniem ich stanu (Dz. U. UE L 372 z 27.12.2006, str. 19),
- dyrektywa 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dz. U. UE L 288 z 6.11.2007, str. 27).

Zmiany wprowadzone przepisami ww. dyrektyw mają przede wszystkim usprawnić działanie obecnie funkcjonujących systemów planowania i zarządzania w gospodarce wodnej państw członkowskich.

RDW weszła w życie dnia 22 grudnia 2000 r. Najważniejszym przesłaniem RDW jest ochrona zasobów wodnych dla przyszłych pokoleń. Wprowadza ona zintegrowaną politykę wodną mającą na celu zapewnienie ludziom dostępu do czystej wody pitnej po rozsądnej cenie, która umożliwi rozwój gospodarczy i społeczny przy równoczesnym poszanowaniu potrzeb środowiska naturalnego. Głównym celem RDW jest osiągnięcie dobrego stanu wszystkich części wód, poprzez określenie i wdrożenie koniecznych działań w ramach zintegrowanych programów działań w państwach członkowskich do 2015 roku.

Zgodnie z przepisami RDW planowanie gospodarowaniem wodami odbywa się w podziale na obszary dorzeczy. Zgodnie z ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019, z późn. zm.) w chwili obecnej na obszarze Polski wyznaczonych jest 10 obszarów dorzeczy: Wisły, Odry, Dniestru, Dunaju, Jarftu, Łaby, Niemna, Pregoty, Świeżej i Ücker. Dla każdego obszaru dorzecza opracowuje się plan gospodarowania wodami. Niniejszy dokument jest zatem jednym z dziesięciu PGW na obszarze Polski.

Według RDW plany gospodarowania wodami są narzędziem planistycznym, które ma usprawnić proces osiągania celów środowiskowych. Stanowią one będą fundament podejmowania decyzji mających wpływ na stan zasobów wodnych oraz zasady

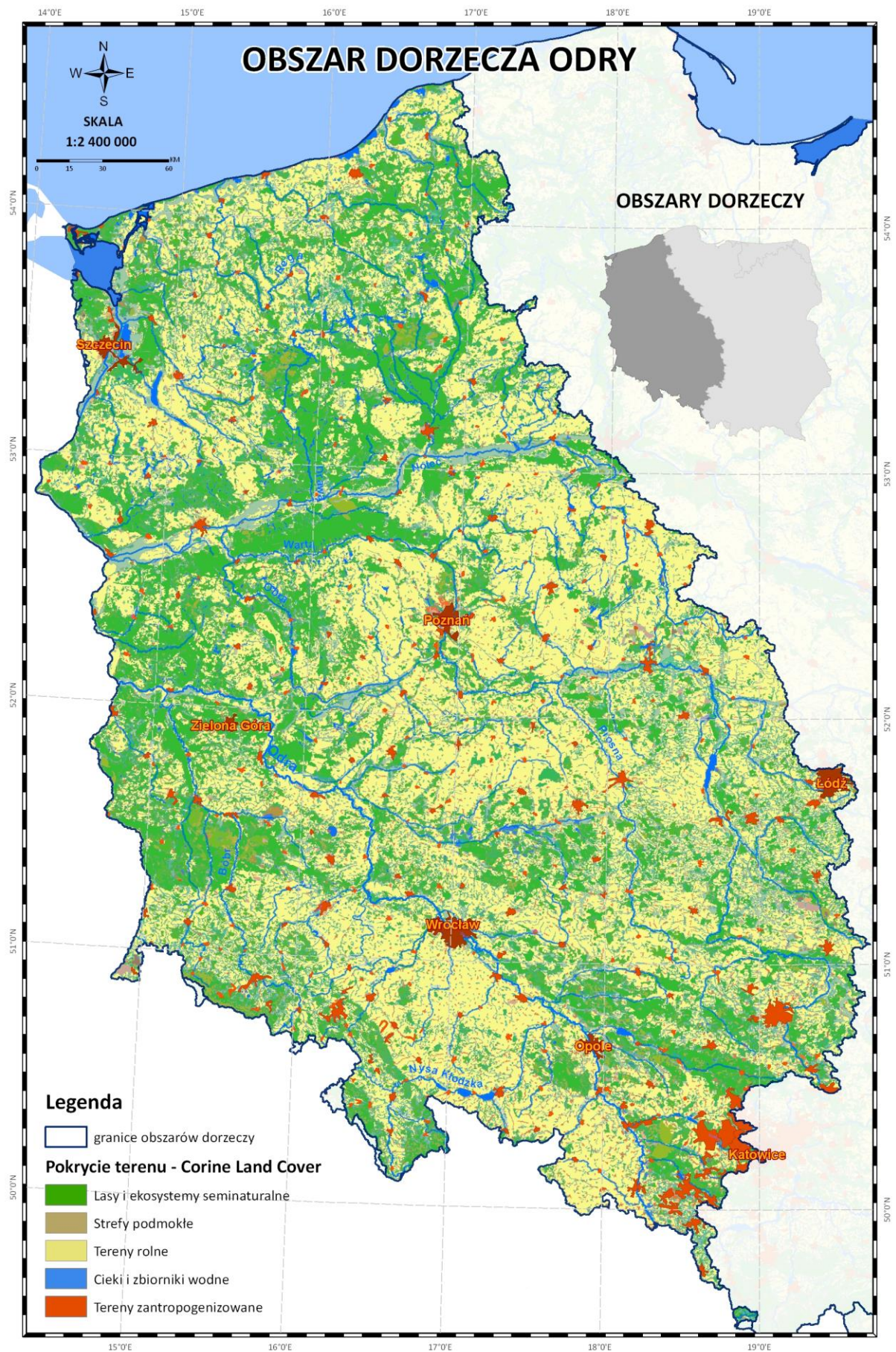
gospodarowania wodami w przyszłości. PGW będą miały wpływ nie tylko na kształtowanie gospodarki wodnej, ale także na inne sektory gospodarki, w tym: przemysł, rolnictwo, leśnictwo, gospodarkę komunalną, transport, rybołówstwo czy turystykę. PGW powinny zostać uwzględnione w dokumentach planistycznych na poziomie krajowym i regionalnym, np. w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw czy w wojewódzkich planach zagospodarowania przestrzennego.

PGW jest syntezą prac przeprowadzonych na obszarze dorzecza w pierwszym cyklu planistycznym i zawiera takie elementy jak:

- ogólny opis cech charakterystycznych obszaru dorzecza,
- podsumowanie identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych i oceny ich wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych,
- wykaz obszarów chronionych,
- mapę sieci monitoringu, wraz z prezentacją programów monitoringowych,
- ustalenie celów środowiskowych dla jednolitych części wód i obszarów chronionych,
- podsumowanie wyników analizy ekonomicznej związanej z korzystaniem z wód,
- podsumowanie działań zawartych w programie wodno – środowiskowym kraju,
- wykaz innych szczegółowych programów i planów gospodarowania dotyczących zlewni, sektorów gospodarki, problemów lub typów wód, wraz z omówieniem zawartości tych programów i planów,
- podsumowanie działań zastosowanych w celu informowania społeczeństwa i konsultacji społecznych, opis wyników i dokonanych na tej podstawie zmian w planie,
- wykaz organów właściwych w sprawach gospodarowania wodami na obszarze dorzecza,
- informacje o sposobach i procedurach pozyskiwania informacji i dokumentacji źródłowej wykorzystanej do sporządzenia planu oraz informacji o spodziewanych wynikach realizacji planu.

W PGW szczególną rolę zajmuje podsumowanie działań, zawartych w PWŚK. Działania te winny zostać zrealizowane na obszarze dorzecza w celu zapewnienia utrzymania lub poprawy jakości wszystkich wód do 2015 r., a w uzasadnionych przypadkach w terminie późniejszym. Dotyczą one zarówno konkretnych przedsięwzięć inwestycyjnych jak i środków o charakterze administracyjnym, ekonomicznym, badawczym, informacyjnym czy edukacyjnym.

3. Ogólny opis cech charakterystycznych obszaru dorzecza

Rysunek 1. Pokrycie terenu obszaru dorzecza Odry

Główną rzeką tego obszaru dorzecza jest Odra o długości całkowitej 855 km, z czego 742 km znajdują się na terytorium Polski. Źródła rzeki zlokalizowane na terytorium Republiki Czeskiej w Górach Odrzańskich, położone są na wysokości 634 m n.p.m. Odra uchodzi do Zalewu Szczecińskiego.

Na terenie Polski powierzchnia obszaru dorzecza Odry wynosi 118 015 km², co stanowi ok. 38% powierzchni kraju. Obszar dorzecza położony jest w południowo – zachodniej, zachodniej oraz w północno – zachodniej części kraju. Największe lewostronne dopływy Odry to: Opawa, Nysa Kłodzka, Bystrzyca, Bóbr, Nysa Łużycka, a największe dopływy prawostronne Odry to: Mała Panew, Widawa, Barycz, Warta, Myśla, Ina. Największą rzeką wśród wymienionych dopływów jest Warta wraz z jej głównymi lewostronnymi dopływami: Prosną i Obrą. Obszar dorzecza Odry obejmuje także Zlewisko Bałtyku oraz rzeki: Dziwna, Rega, Parsęta i Wieprza. Największe zbiorniki zaporowe na obszarze dorzecza: Otmuchów, Nysa, Bukówka, Pilchowice, Sosnówka, Mietków, Słup, Leśna, Złotniki, Jeziorsko, Turawa, Dzierżno Duże. Charakter Odry w odcinku źródłowym (ok. 47 km długości) posiada górski charakter, przechodząc w niższym biegu w rzekę nizinną. Odra jest rzeką żeglowną na odcinku od Kędzierzyna - Koźla (wraz z Kanałem Gliwickim w zlewni rzeki Kłodnicy) w dół biegu. Na odcinku 186 km od Kędzierzyna rozpoczyna się odcinek Odry skanalizowanej (do Brzegu Dolnego), na którym zlokalizowane są 24 stopnie wodne. Poniżej Brzegu Dolnego Odra płynie w sposób swobodny. Rzeka poprzez system kanałów posiada połączenie żeglugowe ze Szprewą i Hawelą. Zgodnie z podziałem kraju na regiony wodne, na obszarze dorzecza Odry gospodarowanie zasobami wodnymi odbywa się w czterech regionach wodnych. Całkowita długość jednolitych części wód powierzchniowych rzek na obszarze dorzecza Odry wynosi 41519,10 km, z czego długość naturalnych to 21597,02 km (ok. 52%). Długość sztucznych części wód powierzchniowych – 941,98 km (ok. 2,3%) natomiast silnie zmienionych – 18980,10 km (ok. 45,7%).

W strukturze użytkowania gruntów na terenie dorzecza największy obszar stanowią tereny rolne, które zajmują ok. 62% powierzchni, tj. 73 029 km². Lasy i ekosystemy seminaturalne stanowią 38 418,9 km², czyli ok. 33% powierzchni. Tereny zantropogenizowane zajmują powierzchnię 4315,5 km² (ok. 4% powierzchni), zaś tereny wodne łącznie zajmują 1985,5 km², co stanowi niecałe 2% powierzchni obszaru dorzecza. Strukturę użytkowanie gruntów na obszarze dorzecza Odry przedstawia rysunek nr 1.

Wg podziału administracyjnego, obszar dorzecza Odry leży w województwach:

- śląskim,
- opolskim,
- dolnośląskim,
- łódzkim,
- kujawsko – pomorskim,
- wielkopolskim,

- lubuskim,
- zachodniopomorskim,
- pomorskim.

Graficzne odwzorowanie granic obszaru dorzecza przedstawione zostało na mapie nr 1 (załącznik nr 1).

Na obszarze dorzecza Odry rozróżnia się regiony wodne Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego, Środkowej Odry, Górnej Odry oraz Warty. Jednostki te różnią się od siebie warunkami występowania wód oraz hydrodynamiką krążenia wód.

Na obszarze Regionu Wodnego Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego wyróżnia się piętra wodonośne czwartorzędowe, neogeńskie – paleogeńskie, kredowe i jurajskie. Czwartorzędowe piętro wodonośne składa się z 3 – 4 poziomów wodonośnych, jednego gruntowego i pozostałych międzyglinowych. Utwory wodonośne poziomów międzyglinowych występują na głębokości 15 – 50 m, zbudowane są z piasków i żwirów dolin rzecznych, Ryniem polodowcowych, sandrów i kemów. Klasa jakości wód podziemnych zależna jest od stopnia izolacji. W rejonie wysoczyzn morenowych zaliczane są do klasy Ia i Ib (klasyfikacja PIOŚ). Wymagają prostego uzdatniania ze względu na podwyższoną zawartość jonów żelaza (średnio ok. 2 mg/dm³) oraz manganu (średnio ok. 0,15 mg/dm³). Wody równin zaliczane są najczęściej do II klasy, natomiast obszary będące pod silną antropopresją do klasy III. W rejonach przybrzeżnych obserwuje się silny wpływ wód zasolonych. Stężenie chlorków w tych obszarach przekracza 1000 mg/dm³. Piętro neogeńskie – paleogeńskie występuje w mioceńskich piaskach jeziornych oraz lokalnie w oligoceńskich. Charakteryzuje się dużą zmiennością, co jest wynikiem silnych zaburzeń glacitektonicznych. Zwierciadło wód neogeńskich stabilizuje się powyżej wód piętra czwartorzędowego, lokalnie ma charakter artezyjski. Wody neogeńskie nie mające kontaktu z wodami czwartorzędowymi i podłożem mezozoicznym charakteryzują się słabą mineralizacją. Są to wody wodorowęglanowo – wapniowe. W obszarach gdzie dochodzi do ascenzji wód słonych z podłoża mezozoicznego występują wody chlorkowo – sodowe o mineralizacji ogólnej 1,5 g/dm³ i zawartości jonów chlorkowych powyżej 600 mg/dm³. Kredowe piętro wodonośne występuje lokalnie na obszarze antykliny Nowego Warpna, Szczecina, Krakówka, Gryfina i niecki trzebiatowskiej. Poziom wodonośny tworzą margle i margle piaszczyste z wkładkami piaskowców marglistych, wapieni i kredy piszącej kampanu. Zwierciadło wody poziomu kredowego stabilizuje się powyżej zwierciadła czwartorzędowego i neogeńskiego. Wody kredowe będące w kontakcie z poziomem czwartorzędowym charakteryzują się słabą mineralizacją, która rośnie wraz z głębokością. Maleje udział jonu wodorowęglanowego, klasa zmienia się na wody chlorkowo – sodowe, zawartość jonu chlorkowego może wynosić ponad 8 g/dm³. Piętro jurajskie zostało rozpoznane w rejonie Trzebiatowa. Występuje w piaskach i piaskowcach jury górnej i środkowej, oraz wapieniach i marglach jury górnej (Hoc, Jezierski, 2007; Wiśniowski, 2007).

Region Wodny Środkowej Odry wg propozycji regionalizacji wód podziemnych (Paczyński, Sadurski, 2007) dzieli się na subregiony różniące się od siebie warunkami hydrogeologicznymi. Są to subregion środkowej Odry północny, subregion środkowej Odry południowy i subregion Sudetów. Subregion środkowej Odry północny obejmuje część Ziemi Lubuskiej i Niziny Wielkopolskiej, na północ od Wzgórz Trzebnickich. Na tym obszarze rozróżnia się następujące piętra wodonośne: czwartorzędowe, neogeńsko – paleogeńskie i jurajskie. W obrębie piętra czwartorzędowego rozróżnia się poziom wód gruntowych oraz 2 poziomy wgłębne, międzyglinowe, dolny i górny. Wody poziomu gruntowego występują w osadach piaszczysto – żwirowych, rzecznych i wodnolodowcowych. Jest silnie zróżnicowany i ściśle powiązany z morfologią terenu. Drenowany jest przez główne rzeki regionu. Poziomy międzyglinowe występują w obrębie piasków i żwirów rozdzielających gliny morenowe zlodowaceń różnego wieku. Poziomy górny występuje na głębokości średnio 15 – 20 m. Poziomy dolny związany jest z dolinami kopalnymi oraz strukturami międzymorenowymi. Charakteryzuje się ciśnieniami subartezyjskimi i znaczną miąższością rzędu kilkudziesięciu metrów. Wody podziemne piętra czwartorzędowego cechują się mniejszą zawartością węglanów niż w podobnych osadach innych rejonów Polski. Sprzyja to uruchamianiu do wód podziemnych żelaza i manganu. W rejonie Leszna, Rydzyny i doliny Rowu Polskiego doszło do degradacji wód podziemnych. W innych regionach, szczególnie silnie zurbanizowanych widoczna jest wyraźna antropopresja – wzrost stężenia azotu, chlorków i siarczanów. Neogeńsko – paleogeńskie piętro wodonośne związane jest z poziomami mioceńskim i oligoceńskim. Występuje w obrębie osadów ilasto – mułowcowych, piaszczysto – piaskowcowych. Osady te są izolowane bardzo słabo przepuszczalnym kompleksem iltów poznańskich. Miąższość osadów jest zmienna od 25 do 145 m. Poziomy mioceński ma znaczenie podstawowe, składa się z 2-3 warstw wodonośnych. Poziomy oligoceński występuje lokalnie i nie ma znaczenia gospodarczego. Wody poziomu mioceńskiego cechują się znacznym zabarwieniem ($>80 \text{ mg Pt/dm}^3$) i zasoleniem ($>100 \text{ mg Cl/dm}^3$). W obrębie piętra jurajskiego rozróżnia się 2 poziomy: środkowo- i dolnojurajski. Wody poziomu środkowo jurajskiego występują w obrębie piaskowców kościeliskich, a poziomu dolno jurajskiego w piaskowcach, piaskach, żwirach i zlepieńcach. Poziomy jurajski ma znaczenie lokalne i eksploatowany jest jedynie poziom dolno jurajski (Dąbrowski, Przybyłek, Górski, 2007).

W subregionie środkowej Odry południowym rozróżnia się następujące piętra wodonośne: czwartorzędowe, neogeńskie, kredowe i triasowe. Piętro czwartorzędowe w północnej części regionu tworzy główny użytkowy poziom wodonośny. Występuje w obrębie zbiorników dolinnych, dolin kopalnych, sandrów i poziomów międzyglinowych. Skład chemiczny i jakość wód poziomu czwartorzędowego zależy od głębokości zalegania i stopnia izolacji. Wody głębszych poziomów są dobrej jakości typu wodorowęglanowo – wapniowego, o niskiej mineralizacji, obojętne i słabo zasadowe, z lekko podwyższoną

zawartością Fe i Mn. Wody przypowierzchniowe w rejonach zantropogenizowanych wykazują silne zanieczyszczenie siarczanami, azotanami, związkami potasu i żelaza. Neogeńskie piętro wodonośne największe znaczenie ma na bloku przedsudeckim, gdzie charakteryzuje się dużą zasobnością. Tworzą go głównie piaski i żwiry. Osady zawodnione zalegają na głębokości od 20 do 150 m, a miąższość może dochodzić do 80 m. Piętro wodonośne kredowe związane jest z kredą opolską. Rozróżnia się 2 poziomy wodonośne. Poziom górny występuje w spękanych marglach i wapieniach turonu, dolny wydzielono w piaskach i piaskowcach cen omanu. Poziomy rozdzielone są utworami marglisto – ilastymi. Występowanie wód słodkich w cenomanie ograniczone jest jedynie do garba Opola, na pozostałym obszarze mineralizacja szybko wzrasta. Piętro triasowe tworzy 3-4 warstwy wodonośne. Związane są z osadami kajpru, wapienia muszlowego i retu w zachodniej części regionu oraz piaskami i piaskowcami dolnego triasu – warstwy świerklanieckie. Osady triasowe (pstry piaskowiec) łączy się z osadami permskimi (czerwony spągowiec) i tworzy zasobny zbiornik o znaczeniu gospodarczym. Wody poziomu wapienia muszlowego występują do głębokości 400 m i charakteryzują się niską mineralizacją (do 420 mg/dm³). Wody słodkie poziomu retu występują do 100 – 150 m głębokości, głębiej następuje wzrost mineralizacji, związany z występowaniem gipsów i anhydrytów. Wody triasowe w miejscach wychodni są lokalnie zanieczyszczone związkami azotu (Staśko, Kowalczyk, H. Rubin, K. Rubin, 2007).

Subregion Sudetów obejmuje pasma górskie Sudetów oraz ich przedgórze. Ze względu na budowę geologiczną i uwarunkowania morfologiczne subregion ten cechuje innymi warunkami hydrogeologicznymi od pozostałych subregionów Regionu Wodnego Środkowej Odry. Najbardziej dostępnym i wykorzystywanym piętrem wodonośnym jest piętro czwartorzędowe. Rozróżnia się 3 typy morfogenetyczne: doliny większych współczesnych rzek, doliny kopalne i obszary wysoczyznowe. Wody dolin współczesnych z powodu braku izolacji narażone są na zanieczyszczenia i wymagają ochrony. Doliny kopalne są strukturami, których miąższość dochodzi do 100 m. Wypełnione są dobrze przepuszczalnymi osadami takimi jak żwiry i piaski, przez to czyniąc je zasobnymi zbiornikami, o wysokiej wydajności ujęć. Doliny kopalne izolowane są od powierzchni utworami glacialnymi. Czwartorzędowe piętro wodonośne na obszarach wysoczyznowych związane jest z osadami fluwioglacjalnymi i glacialnymi. Wody piętra czwartorzędowego charakteryzują się niską mineralizacją, należą do klasy IIa i IIb. Wymagają prostego uzdatniania ze względu na przekroczenia zawartości Fe i Mn. Obserwowane są również punktowe zanieczyszczenia azotanami i amoniakiem pochodzenia antropogenicznego (rolnictwo). Piętro neogeńskie związane jest z drobno- i średnioziarnistymi piaskami wyższych partii neogenu. Występuje w zachodniej części subregionu. Wody neogeńskie mają niską mineralizację, podwyższone zawartości jonów Fe i Mn, niekiedy barwę (> 30 mg Pt/dm³), co ma związek z kontaktem wód podziemnych z pokładami węgla brunatnego.

Wody te zalicza się do klas IIa i IIb. Kredowe piętro wodonośne występuje w nieckach północno- i śródsudeckiej oraz w Rowie Nysy Kłodzkiej. Wody podziemne występują w układzie porowo – szczelinowym piaskowców ciosowych cen omanu, turonu środkowego i górnego oraz koniaku i santonu. Tworzą 3-4 poziomy przedzielone mułowcami, iłowcami i marglami. Głębokość ujęć nie przekracza 150 – 200 m. W wielu regionach występują obok siebie wody słodkie, mineralne i lecznicze. Wody słodkie można określić jako wodorowęglanowo – wapniowe, wodorowęglanowo – wapniowo - magnezowe. Ich mineralizacja najczęściej nie przekracza 500 mg/dm³. Wody podziemne subregionu Sudetów występują również w skałach krystalicznych pięter starszego paleozoiku i prekambriu. Zbudowane są ze skał metamorficznych i plutonicznych. Wody podziemne gromadzą się w pokrywach zwietrzelinowych, systemach spękań i strefach tektonicznych. Są to wody ultra słodkie i słodkie od 100 mg/dm³ do 200 – 300 mg/dm³ typu wodorowęglanowo – siarczanowo – wapniowo – magnezowo – wapniowe. Cechą charakterystyczną tych wód jest podwyższona zawartość krzemionki i fluoru (Staško, Michniewicz, 2007).

Region Wodny Górnej Odry obejmuje górną część dorzecza Odry od granic państwa do ujścia Kłodnicy. Plejstoceniowy poziom wodonośny występuje na przeważającej części regionu. Występuje w ośrodku porowym, w formach dolin współczesnych i kopalnych. Lokalnie rozdzielony jest na 2, 3 warstwy. Poziom wodonośny jest odkryty i cechuje się najczęściej swobodnym zwierciadłem. Zasobność tego poziomu jest niska i średnia. Poziom wodonośny neogenu związany jest z osadami pliocenu i miocenu zapadliska przedkarpackiego. Zawodnione są osady piaszczyste lub piaszczysto – żwirowe. Poziom wodonośny kredowo – jurajski tworzą utwory fliszowe Karpat zewnętrznych. Są wykształcone w postaci piaskowców oraz spękanych wapieni. Warstwa wodonośna ma miąższość < 15 m. Górnokredowy poziom wodonośny występuje w niecce opolskiej, w piaskowcach i wapieniach marglistych. Poziom ten jest słabo zawodniony i nie ma rangi poziomu użytkowego. Triasowe piętro wodonośne występuje w północno – wschodniej części regionu. Wody występują w spękany kompleksie skał węglanowych. Ich miąższość waha się w granicach 20 – 120 m. Karboński poziom wodonośny podzielony jest na 2 zespoły poziomów ze względu na odmienne wykształcenie litologiczne. Górnokarboński poziom wykształcony jest w postaci piaskowców i serii mułowcowej. Warunki hydrogeologiczne tego poziomu zostały silnie zmienione w wyniku długotrwałej działalności górniczej. Dolnokarboński poziom wodonośny występuje w piaskowcach. Chemizm wód podziemnych regionu górnej Odry jest silnie uwarunkowany przez silną antropopresję w tym rejonie. Wiele poziomów wodonośnych jest zdegradowanych i nieprzydatnych do użycia (Kowalczyk, Chmura, H. Rubin, K. Rubin, Wagner, 2007).

Na obszarze wodnym Warty wody podziemne występują w następujących piętrach wodonośnych: czwartorzędowym, neogeńsko - paleogeńskim, kredowym i jurajskim. W subregionie wyżynnym, na południu regionu nie występuje piętro neogeńsko –

paleogeńskie, natomiast jest zidentyfikowane piętro triasowe. Czwartorzędowe piętro wodonośne występuje na przeważającym obszarze regionu, za wyjątkiem części południowej. Rozróżnia się poziomy wód gruntowych związanych z sandrami, dolinami rzecznyymi i pradolinami oraz poziom wód wglębnych występujących w utworach międzymorenowych. Wodonośne są piaski i żwiry pochodzenia fluwioglacjalnego. Największą zasobnością charakteryzują się doliny kopalne. Wody czwartorzędowe wykazują podwyższone zawartości Fe i Mn. Narażone są również na zanieczyszczenia antropogeniczne, szczególnie azotem amonowym. Neogeńsko – paleogeńskie piętro wodonośne związane jest z seriami piasków miocenu i oligocenu, które rozdzielone są warstwami mułkowo – ilastymi i węglowymi. Tworzą strukturę basenu, rozróżnia się poziom mioceni i oligoceni. Podstawowe znaczenie gospodarcze ma poziom mioceni. Ma on miąższość średnio 20-60 m i jest trójdzielny. Poziom oligoceni tworzą 1 lub 2 warstwy piasków drobnoziarnistych o średniej miąższości 20 m. Chemizm wód piętra neogeńsko – paleogeńskiego zależy od zawartości materii organicznej w osadach, dopływu wód zasolonych z osadów mezozoicznych, przesączania się wód z piętra czwartorzędowego. Czynniki te determinują jakość wód w tym stopniu, że występują wody o bardzo dobrej jakości (niskiej mineralizacji i śladowej ilości Fe i Mn) jak i wody silnie zasolone (lokalnie $> 250 \text{ mg Cl/dm}^3$), o wysokiej barwie ($> 80 \text{ mg Pt/dm}^3$) nie nadające się do wykorzystania. Kredowe piętro wodonośne stanowią spękane margle, wapienie, gezy, opoki i piaskowce. Skąły te występują we wschodniej części regionu, na obszarze synklinorium mogielińsko – łódzkiego. Utwory wodonośne tworzą jeden poziom, a ich zasobność zależy od stopnia spękania i kontaktów hydraulicznych z wyżej leżącymi poziomami. Wody charakteryzują się dobrą jakością wynikającą z niskiej zawartości Fe ($0,78 \text{ mg/dm}^3$), Mn ($0,05 - 0,09 \text{ mg/dm}^3$), i siarczanów ($17-22 \text{ mg/dm}^3$). Jurajskie piętro wodonośne dzieli się na 3 poziomy. Poziom górnourajski występuje w spękanych wapieniach i marglach Oksfordu i kimerlydu oraz wapieniach piaszczystych i piaskowcach keloweju. Poziom środkourajski tworzą serie piaskowców aalenu i bajosu (warstwy kościeliskie). Poziom dolno jurajski wydzielony został w obrębie piaskowców, żwirów i zlepieńców. Najbardziej zasobny jest poziom górno jurajski i stanowi podstawę zaopatrzenia w wodę regionu częstochowskiego. Wody piętra jurajskiego wykazują nieco większe zawartości Fe i Mn w stosunku do wód piętra kredowego. Wynika to z kontaktu osadów jurajskich z utworami czwartorzędowymi. Triasowe piętro wodonośne występuje jedynie w południowo – zachodniej części regionu. Związane jest z osadami wapienia muszlowego i retu wykształconego jako kompleks węglanowy (wapienie i dolomity). Jest to poziom szczelinowo – krasowy o napiętym zwierciadle wody. Średnia miąższość wynosi 85 m. Największe zmiany chemizmu wód nastąpiły w poziomie środkowo jurajskim w regionie zatopionych kopalń rud żelaza okręgu częstochowskiego (Dąbrowski, Przybyłek, Górski, 2007; Pacholewski, 2007).

Zasoby wód podziemnych do 2005 roku zostały udokumentowane na obszarze 125 340 km³, co stanowi 40,3 % powierzchni kraju. Na obszarze dorzecza Odry najwyższy stopień udokumentowania zasobów dyspozycyjnych został osiągnięty w regionie wodnym Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego. W roku 2001 przyjęto pojęcie zasobów perspektywicznych, które następnie oszacowano dla obszaru całego kraju (Herbich, Paczyński, 2007). Dyspozycyjne i perspektywiczne zasoby wód podziemnych na obszarze dorzecza przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 1. Dyspozycyjne i perspektywiczne zasoby wód podziemnych na obszarze dorzecza Odry (wg P. Herbich i in., 2003)

Nazwa regionu wodnego/obszaru dorzecza	Zasoby dyspozycyjne		Zasoby perspektywiczne		Łącznie	
	Obszar [km ²]	[tys. m ³ /d]	Obszar [km ²]	[tys. m ³ /d]	Obszar [km ²]	[tys. m ³ /d]
Górnej Odry	328	97,48	3 365	525	3 693	623
Środkowej Odry	14 987	2 037,30	23 821	2 856	38 808	4 893
Warty	7 687	1 328,03	46 833	5 830	54 520	7 158
Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego	12 235	2 362,80	7 727	956	19 962	3 318
OBSZAR DORZECZA ODRY	35 237	5 825,61	81 746	10 167	116 983	15 992

Na obszarze dorzecza Odry występują w całości lub fragmentarycznie 73 główne zbiorniki wód podziemnych (tab. 2). 24 z nich ma opracowaną i zatwierdzoną przez Komisję Dokumentacji Hydrogeologicznych dokumentację określającą zasoby dyspozycyjne oraz zaproponowaną granicę obszaru ochronnego (wg Polityki resortu w dziedzinie hydrogeologii na lata 2008 – 2015, Ministerstwo Środowiska, 2008). Pozostałe GZWP są w trakcie opracowywania dokumentacji hydrogeologicznej, lub jest to planowane na najbliższe lata. Większość głównych zbiorników wód podziemnych obejmuje utwory czwartorzędowe. Duże znaczenie mają również zbiorniki paleogeńsko – neogeńskie. Na południu obszaru dorzecza Odry przeważają zbiorniki wydzielone w piętrach mezozoicznych (kredowym, jurajskim i triasowym).

Tabela 2. Główne zbiorniki wód podziemnych na obszarze dorzecza Odry

Lp.	Nr GZWP	Nazwa GZWP	Obszar dorzecza	Powierzchnia (km ²)	Wiek piętra wodonośnego	Zasoby dyspozycyjne/ szacunkowe	Stopień odporności	Stopień udokumentowania	Rok wykonania dokumentacji
1	102	Zbiornik wyspy Wolin	Odry	112,2	Q	22,7		udokumentowany	2000
2	118	Zbiornik międzymorenowy Polanów	Odry	215	Q	40,0	niski i średni	nieudokumentowany	
3	120	Zbiornik międzymorenowy Bobolice	Odry	309	Q	113,0	niski	opracowany projekt	2009-2011
5	122	Dolina Kopalna Szczecin	Odry/Ucker	151,9	Q	37,0		udokumentowany	1998**, 2009-2011
6	123	Zbiornik międzymorenowy Stargard - Goleniów	Odry	378	Q	86,0		udokumentowany	2005**, 2009-2011
7	125	Zbiornik międzymorenowy Wałcz – Piła	Odry	1712	Q	169,0	średni	nieudokumentowany	2009-2011
8	126	Zbiornik Szczecinek	Odry	1755	Q, Tr	99,0	średni	opracowany projekt	2009-2011
10	127	Subzbiornik Złotów-Piła-Strzelce Krajeńskie	Odry	3876	Tr	186	wysoki	opracowany projekt	
11	132	Zbiornik międzymorenowy Byszewo	Odry/Wisły	204,5	Q	51,8		udokumentowany	
12	133	Zbiornik międzymorenowy Młotkowo	Odry	68,0	Q	12,0	średni	nieudokumentowany	
13	134	Zbiornik Dębno	Odry	242	Q, Tr	29,0	średni	nieudokumentowany	2009-2011
14	135	Zbiornik Barlinek	Odry	170	Q	52,0	wysoki	nieudokumentowany	
15	136	Zbiornik międzymorenowy Dobiegniew	Odry	180	Q	52,0	średni	nieudokumentowany	
17	137	Pradolina Toruń – Eberswalde (Warta)	Odry					udokumentowany	2004
18	138	Pradolina Toruń – Eberswalde (Noteć)	Odry	986	Q	193		udokumentowany	2007
19	139	Dolina kopalna Smogulec-Margonin	Odry	250	Q	30,0	średni	nieudokumentowany	
20	140	Subzbiornik Bygdoszcz	Odry/Wisły	170	Tr	25	wysoki	nieudokumentowany	
21	142	Zbiornik międzymorenowy Inowrocław - Dąbrowa	Odry	251,8	Q	26		udokumentowany	1998**, 2009-2011
22	143	Subzbiornik Inowrocław – Gniezno	Odry	2000	Tr	96	wysoki	nieudokumentowany	
23	144	Dolina kopalna Wielkopolska	Odry/Wisły	4000	Q	480	średni	nieudokumentowany	2009-2011
24	145	Dolina kopalna Szamotuły - Duszniki	Odry	200	Q	36	średni	nieudokumentowany	2009-2011
25	146	Subzbiornik Jez. Bytyńskie-Wronki-Trzciel	Odry	750	Tr	20	wysoki	nieudokumentowany	
27	147	Dolina rzeki Warta (Sieraków –	Odry	50	Q	10	średni	nieudokumentowany	

		Międzychód)							
28	148	Sandr Pliszki	Odry	506	Q	243	niski	opracowany projekt	2009-2011
29	149	Sandr Krosno – Gubin	Odry	340	Q	47,4		udokumentowany	2001
30	150	Pradolina Warszawa-Berlin (Koło-Odra)	Odry	1904	Q	456,0		nieudokumentowany	2009-2011
31	151	Zbiornik Turek – Konin - Koło	Odry	1760	Cr ₃	240,0	średni	nieudokumentowany	
32	225	Zbiornik międzymorenowy Chodcza – Łanięta	Odry	200	Q	60,0	średni	nieudokumentowany	2009-2011
33	226	Zbiornik Krośniewice – Kutno	Odry/Wisły	1200	J ₃	350,0	wysoki	nieudokumentowany	2009-2011
34	301	Pradolina Zasieki – Nowa Sól	Odry	236	Q	53,21		udokumentowany	2001
35	302	Pradolina Barycz – Głogów (W)	Odry	435	Q	59,0		udokumentowany	2008
36	303	Pradolina Barycz – Głogów (E)	Odry	1620	Q	199,0	średni	opracowany projekt	2009-2011
37	304	Zbiornik międzymorenowy Zbąszyń	Odry	164	Q	19,0	niski	nieudokumentowany	2009-2011
38	305	Zbiornik międzymorenowy Leszno	Odry	130	Q	15,0	wysoki	nieudokumentowany	
39	306	Zbiornik Wschowa	Odry	200	Q	22,0	średni	opracowany projekt	2009-2011
40	307	Sandr Leszno	Odry	80	Q	23,0	wysoki	nieudokumentowany	
41	308	Zbiornik międzymorenowy rzeki Kani	Odry	140	Q	14,0	średni	nieudokumentowany	2009-2011
42	309	Zbiornik morenowy Smoszew – Chwaliszew – Sulmierzyce	Odry	96	Q	18,0	niski	opracowany projekt	
43	310	Dolina kopalna rzeki Ołobok	Odry	50	Q	21,0	niski	nieudokumentowany	2009-2011
44	311	Zbiornik rzeki Proсна	Odry	535	Q	128,0	wysoki	nieudokumentowany	
45	312	Zbiornik Sieradz	Odry	78	Q	10,0	średni	nieudokumentowany	
46	314	Pradolina rzeki Odra (Głogów)	Odry	347	Q	80,0	niski	nieudokumentowany	
47	315	Zbiornik Chocianów – Gozdnicza	Odry	1052	Q	292,0	średni	nieudokumentowany	
48	316	Subzbiornik Lubin	Odry	258	Tr	50,0	średni i dobry	nieudokumentowany	
49	317	Niecka zewnątrz sudecka Bolesławiec	Odry	1000	Cr	80,0	wysoki	nieudokumentowany	
50	318	Zbiornik Słup – Legnica	Odry	70	Q	15,0	średni	nieudokumentowany	
51	319	Subzbiornik Prochowice – Środa	Odry	654	Tr	28,32		udokumentowany	1997**, 2009-2011
52	320	Pradolina rzeki Odra	Odry	231	Q	24,09		udokumentowany	1997*
53	322	Zbiornik Oleśnica	Odry	262	Q	39,0		udokumentowany	2007**, 2009-2011

54	323	Subzbiornik rzeki Stobrawa	Odry	180	Tr	27,0	wysoki	nieudokumentowany	
55	324	Dolina kopalna Kluczbork	Odry	84	Q	20,0	niski	nieudokumentowany	
56	325	Zbiornik Częstochowa (W)	Odry	848	J	120,0		udokumentowany	2008
57	326	Zbiornik Częstochowa (E)	Odry/Wisły	3257	J	1020,0		udokumentowany	2008
58	327	Zbiornik Lubiniec – Myszków	Odry	1729	T	312,0		udokumentowany	2000*
59	328	Dolina kopalna rzeki Mała Panew	Odry	158	Q	156	niski	nieudokumentowany	2009-2011
60	329	Zbiornik Bytom	Odry/Wisły	250	T	165	niski	nieudokumentowany	
61	330	Zbiornik Gliwice	Odry	392	T _{1,2}	107,7		udokumentowany	2006**, 2009-2011
62	331	Dolina kopalna rzeki Górna Kłodnica	Odry	70	Q	37,0	b.d.	nieudokumentowany	
63	332	Subniecka kędzierzyńsko – głubczycka	Odry	1350	Q, Tr	130,0	wysoki	nieudokumentowany	
64	333	Zbiornik Opole – Zawadzkie	Odry	776,4	T	106,0		udokumentowany	2005
65	334	Dolina kopalna rzeki Mała Panew (W)	Odry	80	Q	100,0	niski	nieudokumentowany	2009-2011
66	335	Zbiornik Krapkowice – Strzelce Opolskie	Odry	2050	T	50,0	średni	nieudokumentowany	
67	336	Niecka opolska	Odry	138	Cr ₃	25,0	średni	nieudokumentowany	
68	337	Dolina kopalna Lasy Niemodlińskie	Odry	160	Q	25,0	niski	nieudokumentowany	2009-2011
69	338	Subzbiornik Paczków – Niemodlin	Odry	735	Tr	60,0	wysoki	nieudokumentowany	
70	339	Zbiornik Śnieżnik – Góry Bialskie	Odry	143	Pz	37,0	niski	nieudokumentowany	
71	340	Dolina kopalna rzeki Nysa Kłodzka	Odry	18	Q	25,0	b.d.	nieudokumentowany	
72	341	Niecka wewnątrzsudecka Kudowa Zdr. – Bystrzyca Kłodzka	Odry/Łaby	168	Cr	50,0	wysoki	nieudokumentowany	
73	342	Niecka wewnątrzsudecka Krzeszów	Odry/Łaby	55	Cr	10,0	niski	nieudokumentowany	
74	343	Dolina rzeki Bóbr (Marciszów)	Odry	60	Q	50,0	średni	nieudokumentowany	
75	345	Zbiornik Rybnik	Odry/Wisły	72	Q	8,0	średni	udokumentowany	1997
77	401	Niecka łódzka	Odry/Wisły	1875	Cr ₁	90,0	średni	opracowany projekt	2006
80	408	Niecka Miechowska (NW)	Odry/Wisły	3194	K ₂	466,0		udokumentowany	1999**, 2009-2011

Wody powierzchniowe

Odwzorowanie położenia granic części wód powierzchniowych

Na obszarze dorzecza Odry wyznaczonych jest obecnie:

- 1735 jednolitych części wód rzek,
- 4 jednolitych części wód przejściowych,
- 4 jednolitych części wód przybrzeżnych,
- 420 jednolite części wód jezior.

Powyższe informacje przedstawiono na mapie nr 2 (załącznik nr 1).

Tabelaryczne zestawienie wszystkich JCWP, zostało w załączniku nr 2.

Odwzorowanie typów części wód powierzchniowych

Wydzielenie różnych typów wód jest wstępnym etapem na drodze do ustalenia zgodnej z RDW oceny i klasyfikacji stanu ekologicznego wód. Opracowanie typologii wód powierzchniowych było niezbędne z powodu ogromnej różnorodności warunków środowiskowych, które wpływają na charakter występowania organizmów wodnych. Warunki środowiskowe wynikają z takich czynników, jak m. in.:

- położenie geograficzne,
- wysokość bezwzględna,
- geologia terenu,
- morfologia terenu.

Typy wód, w warunkach nie naruszonych przez człowieka, różnią się pod względem cech biologicznych. Z tego względu stanowiąc będą wzorzec do określenia stopnia odchylenia przy ocenie stanu ekologicznego wód. Dlatego dobry stan charakteryzowany jest w zależności od poszczególnych typów wód.

W zakresie prac związanych z wyznaczaniem typów części wód posłużono się typologią abiotyczną zgodnie z wymaganiami RDW. Typologie ustalono przy zastosowaniu „systemu A” lub „systemu B” (Załącznik II RDW). Przy czym stosowanie „systemu A” części wód zróżnicowano wg właściwych ekoregionów.

Obszar dorzecza Odry leży w obrębie 4 ekoregionów: Karpat, Równin Wschodnich, Równin Centralnych i Wyżyn Centralnych. Odwzorowanie położenia granic ekoregionów przedstawia mapa nr 8 (załącznik nr 1).

W zakresie ustalenia typologii rzek przeanalizowano następujące parametry: wielkość powierzchni zlewni cieków, wysokość n.p.m. oraz typ podłoża. W zakresie ustalenia typologii jezior zastosowano kryteria tzw. „systemu B” wg RDW. Typologia abiotyczna jezior została ustalona na podstawie analizy danych dla 749 jezior w Polsce. Oprócz kryteriów abiotycznych typologii, przeanalizowano również szereg parametrów dodatkowych, mających znaczenie

weryfikujące, jak kategoria podatności zbiornika na degradację, klasa czystości wody, czy podstawowe wskaźniki chemiczne. Parametry te były pomocne przy ustaleniu, czy pewne budzące wątpliwości wartości parametrów typologii, jak niski odczyn, wysokie przewodnictwo czy zasadowość, wynikają z naturalnych uwarunkowań danego ekosystemu (jego typu), czy raczej mogą być wynikiem wpływu antropogenicznego i powinny zostać pominięte. Na podstawie kombinacji przyjętych klas wybranych parametrów wydzielono siedem typów podstawowych jezior, dodatkowo podzielonych na podtypy pod względem stratyfikacji termicznej wód. Przy określaniu typów wód przybrzeżnych i przejściowych, wzięto pod uwagę dwa zasadnicze czynniki abiotyczne, tj. zasolenie oraz pływy. Do podziału wód na jednolite części zastosowano „systemu B”, uwzględniający również dodatkowe parametry abiotyczne, tj. głębokość, morfologię i inne.

Typy jednolitych części wód powierzchniowych rzek

Typy jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych zostały ustalone przy zastosowaniu systemu A wg RDW (Załącznik II).

W regionie Sudetów, na obszarach położonych >800 m n.p.m., występuje siedem JCWP o charakterze potoków górskich, na podłożu krystalicznym, budowanym przez skały krzemianowe (Typ 3 - Potok sudecki). Powierzchnia zlewni tych rzek nie przekracza 100 km², zatem wszystkie należą do cieków małych.

Na obszarach wyżynnych (200-800 m n.p.m.), obejmujących w części zachodniej Polski Wyżyny Centralne i fragment Równin Centralnych, zróżnicowanie geologii podłoża oraz wielkości cieków jest znacznie większe. Obok małych cieków wyżynnych, o powierzchni zlewni 10-100 km², wyróżnia się pięć typów:

- typ 4 – Potok wyżynny krzemianowy z substratem gruboziarnistym – zachodni – cieki na skałach krzemianowych (109 JCWP),
- typ 5 – Potok wyżynny krzemianowy z substratem drobnoziarnistym – zachodni,
- typ 12 – Potok fliszowy na piaskowcach (14 JCWP),
- typ 6 – Potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych (48 JCWP),
- typ 7 – Potok wyżynny węglanowy z substratem gruboziarnistymi na skałach węglanowych (9 JCWP).

W obrębie zlewni o powierzchni 100-1000 km² wyróżnione zostały trzy typy, w tym:

- typ 8 – Mała rzeka wyżynna krzemianowa – zachodnia – rzeki na skałach krzemianowych (24 JCWP),
- typ 14 - Mała rzeka fliszowa – rzeki na strukturach fliszowych (1 JCWP),
- typ 9 - Mała rzeka wyżynna węglanowa – rzeki na lessach i skałach węglanowych (6 JCWP).

Jako typ 10 - rzeki średnie na Wyżyn i Równin Centralnych – typ niezróżnicowany pod względem geologii, a jedynie pod względem położenia geograficznego, o powierzchni zlewni 1000-10000 km²), zostały wydzielone dwie JCWP.

Na obszarach nizinnych <200 m n.p.m. reprezentowane są wszystkie typy wielkościowe JCWP. W obrębie zlewni o powierzchni 10 – 100 km² wydzielono:

- typ 16 – Potok nizinny lessowo-gliniasty (201 JCWP),
- typ 17 – Potok nizinny piaszczysty – cieki na utworach staroglacjalnych (646 JCWP),
- typ 18 – Potok nizinny żwirowy (143 JCWP),
- typ 19 – Rzeka nizinna piaszczysto – gliniasta - o charakterze rzek i rzek średnich na utworach staroglacjalnych (119 JCWP),
- typ 20 - Rzeka nizinna żwirowa – na utworach młodoglacjalnych (57 JCWP).

O charakterze rzek wielkich >10 000 km², wydzielono jeden typ - typ 21 - Wielka rzeka nizinna (36 JCWP).

Odcinki przyujściowe pod wpływem wód słonych zgrupowano w jeden, niezróżnicowany wielkościowo typ:

- typ 22 – Rzeka przyujściowa pod wpływem wód słonych (7 JCWP).

Dodatkowo wyróżnione zostały trzy typy cieków, których funkcjonowanie ekologiczne jest niezależne od ekoregionów:

- typ 23 – małe cieki na obszarze będącym pod wpływem procesów torfotwórczych (121 JCWP),
- typ 24 – małe i średnie rzeki na obszarze będącym pod wpływem procesów torfotwórczych (33 JCWP),
- typ 25 – cieki łączące jeziora (51 JCWP).

Ponieważ niektóre z wyróżnionych typów występują w różnych ekoregionach, dla odróżnienia zostały one dodatkowo zakodowane np. 6 i 6¹– oznaczają małe cieki na lessach (i lessopodobnych) oraz na skałach węglanowych w ekoregionach 14 i 16. Dla 101 JCWP nie określono typu (Typ 0 – nieokreślony).

Typy jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych

Na obszarze dorzecza Odry wydzielono sześć typów podstawowych jezior, dodatkowo podzielonych na podtypy pod względem stratyfikacji termicznej wód. Całkowita liczba jezior o powierzchni większej od 0,5 km² wynosi 420 i jest równa wyodrębnionej liczbie jednolitych części wód. Na obszarze dorzecza Odry stwierdza się występowanie:

- typ 1a – Jezioro o niskiej zawartości wapnia, stratyfikowane (9 JCWP),
- typ 1b – Jezioro o niskiej zawartości wapnia, niestratyfikowane (5 JCWP),

- typ 2a – Jezioro o wysokiej zawartości wapnia, o małym wypływie zlewni, stratyfikowane (76 JCWP),
- typ 2b – Jezioro o wysokiej zawartości wapnia, o małym wypływie zlewni, niestratyfikowane (11 JCWP),
- typ 3a – Jezioro o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, stratyfikowane (158 JCWP),
- typ 3b – Jezioro o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, niestratyfikowane (156 JCWP),
- typ 4 – Jezioro przymorskich, pod wpływem wód słonych (3 JCWP);
- typ 5a – Jezioro o wysokiej zawartości wapnia, o małym wypływie zlewni, stratyfikowane (1 JCWP),
- typ 6b – Jezioro o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, niestratyfikowane (1 JCWP).

Typy wód przejściowych i przybrzeżnych

Przy określaniu typów wód przybrzeżnych i przejściowych wzięto pod uwagę dwa zasadnicze parametry abiotyczne, tj. zasolenie oraz pływy. W obrębie tej kategorii znajdują się obszary, na których zachodzi intensywne współoddziaływanie wód rzecznych i morskich. Są to:

- estuaria ujść dużych rzek do morza,
- zalewy morskie.

W granicach polskiej strefy Bałtyku na obszarze dorzecza Odry wyróżniono:

- dwa typy wód przejściowych:
 - TWI - Lagunowy z substratem mułowym i piaszczystym dla dwóch jednolitych części wód,
 - TWV - Ujściowy z substratem piaszczystym dla dwóch jednolitych części wód;
- dwa typy wód przybrzeżnych:
 - CWII - Otwarte wybrzeże z klifami i substratem piaszczystym dla dwóch jednolitych części wód,
 - CWIII - Otwarte wybrzeże z substratem piaszczystym z brzegiem wydumowym dla dwóch jednolitych części wód.

Typologię na obszarze dorzecza Odry zawierają mapy nr 5, 6, 7 (załącznik nr 1).

Wyznaczenie silnie zmienionych i sztucznych części wód

Zakwalifikowanie wód do silnie zmienionych lub sztucznych części wód, zgodnie z RDW, jest możliwe, jeżeli:

- wdrożenie działań, które zmierzają do przywrócenia dobrego stanu ekologicznego tych wód w zakresie hydromorfologii, miałyby zdecydowanie niekorzystny wpływ

przede wszystkim na środowisko w szerszym znaczeniu, jak również na dotychczasowe formy użytkowania,

- aktualnie nie istnieją znacząco lepsze rozwiązania alternatywne (wykonalne technicznie oraz akceptowalne ekonomicznie), które zapewniłyby osiągnięcie analogicznych „korzyści” z użytkowania wód.

Prace związane z wyznaczeniem silnie zmienionych i sztucznych części wód były prowadzone dwuetapowo. Pierwszy etap, tzw. wstępnego wyznaczania SZCW i SCW polegał na zastosowaniu szeregu wskaźników zmian hydromorfologicznych części wód dla oceny rzeczywistych zmian w morfologii i hydrologii cieków, mogących mieć wpływ na możliwości osiągnięcia przez te części wód dobrego stanu. Drugi etap wyznaczania (właściwe wyznaczenie) miał za zadanie uzasadnienie, na podstawie szeregu analiz alternatywnych rozwiązań konieczności i zasadności wyznaczenia części wód jako silnie zmienione bądź sztuczne. Analizy te wykonywane były również pod kątem uzasadnienia ekonomicznej opłacalności pozostawienia lub zmiany dotychczasowego sposobu użytkowania danej części wód.

W wyniku przeprowadzonych prac, na obszarze dorzecza Odry, jako silnie zmienionych części wód jest wyznaczonych:

- 594 jednolitych części wód rzek,
- 3 jednolite części wód przejściowych,
- 2 jednolite części wód przybrzeżnych,
- 34 jednolite części wód jezior.

Natomiast jako sztuczne części wód wyznaczonych jest obecnie:

- 60 jednolitych części wód rzek.

Określenie warunków referencyjnych dla typów części wód powierzchniowych

Warunki referencyjne stanowią ustalone dla poszczególnych typów wód wartości wzorcowe w zakresie elementów jakości hydromorfologicznej i fizykochemicznej a przede wszystkim jakości biologicznej, odpowiadającej bardzo dobremu stanowi ekologicznemu tych wód.

W roku 2004 zostały przeprowadzone w Polsce pierwsze prace w zakresie ustalenia warunków referencyjnych odpowiednich dla poszczególnych typów wód powierzchniowych, zgodnie z wymaganiami RDW (załącznika II RDW). Prace te miały na celu ustalenie wstępnych warunków referencyjnych dla wybranych typów wód, na podstawie ówczynie istniejących informacji w tym zakresie tj. wyników monitoringu wód oraz danych literaturowych. Przeprowadzone prace polegały przede wszystkim na rozpoznaniu metod stosowanych do wyznaczania warunków referencyjnych, inwentaryzacji istniejących danych, wskazaniu typów wód rzecznych, jeziornych, przejściowych i przybrzeżnych, dla których miały być wyznaczone wstępne warunki referencyjne. Na tym etapie wykonano również

wstępną charakterystykę warunków referencyjnych dla wybranych typów wód w poszczególnych kategoriach wraz z określeniem braków w danych, w zakresie elementów hydromorfologicznych, fizykochemicznych i biologicznych. Ustalenie jedynie wstępnych warunków referencyjnych dla niektórych z wybranych typów wód spowodowane było licznymi brakami w informacjach, zwłaszcza w zakresie danych biologicznych. Elementem prac przeprowadzonych w roku 2004 w zakresie ustalania warunków referencyjnych, było również ustalenie kształtu sieci monitoringowej w celu pozyskania informacji o uwarunkowaniach biologicznych panujących w poszczególnych typach wód.

W wyniku przeprowadzonych prac ustalono warunki referencyjne dla typów wód w poszczególnych kategoriach wód:

Wody płynące (rzeki i potoki)

Wstępne warunki referencyjne określono dla wszystkich typów wód w tej kategorii, przy czym:

Szczegółowo opisano warunki dla ośmiu typów wód płynących:

1. Potok tatrzański krzemianowy,
2. Potok tatrzański węglanowy,
3. Potok sudecki,
4. Potok wyżynny krzemianowy z substratem gruboziarnistym – zachodni,
5. Potok wyżynny krzemianowy z substratem drobnoziarnistym – zachodni,
7. Potok wyżynny węglanowy z substratem gruboziarnistym,
18. Potok nizinny żwirowy,
20. Rzeka nizinna żwirowa.

Ogólnie opisano warunki dla trzech typów:

22. Rzeki przyujściowe pod wpływem wód słonych,
24. Rzeki w dolinach zatorfionych,
25. Rzeki łączące jeziora.

Dla pozostałych 15 typów wód płynących dokonano opisu warunków abiotycznych oraz niekompletnego opisu warunków biologicznych (z uwagi na brak danych w tym zakresie).

Wody przejściowe i przybrzeżne

Z uwagi na brak danych biologicznych dla wszystkich typów wód, nie określono warunków referencyjnych dla tych wskaźników. Oszacowano natomiast wstępnie wartości referencyjne parametrów fizyko-chemicznych dla wód w tych kategoriach.

Jeziora

Specyficzne dla typu wartości referencyjne dla chlorofilu a i makrofitów w jeziorach

W chwili obecnej istnieje w Polsce oficjalna klasyfikacja jezior, zgodna z RDW, wyłącznie na podstawie chlorofilu *a* (obfitość fitoplanktonu) i makrofitów. Dla tych elementów biologicznych wyznaczono wartości referencyjne.

Chlorofil *a*

Wartości referencyjne ustalono dla 4 typów jezior: stratyfikowanych i niestratyfikowanych i w ich obrębie dla jezior o małej (<2) i dużej (>2) wartości wskaźnika Schindlera. Podstawą wyznaczenia wartości referencyjnych była analiza danych z potencjalnych stanowisk referencyjnych wyselekcjonowanych na podstawie kryteriów presji. Jest to jedna z metod rekomendowanych przez Komisję Europejską w ramach Wspólnej Strategii Wdrażania RDW (metoda przestrzenna - spatially based metod). Wartość referencyjną chlorofilu *a* stanowi mediana ze średnich wartości parametru w populacji jezior referencyjnych w obrębie wyżej wymienionych typów. Wartości referencyjne dla chlorofilu *a* przedstawia poniższa tabela.

*Tabela 2. Wartości referencyjne dla chlorofilu *a**

Typ jeziora	Chlorofil <i>a</i>
Jeziora stratyfikowane, wskaźnik Schindlera<2	3,1 µg/l
Jeziora stratyfikowane, wskaźnik Schindlera>2	4,8 µg/l
Jeziora niestratyfikowane, wskaźnik Schindlera<2	5,7 µg/l
Jeziora niestratyfikowane, wskaźnik Schindlera>2	5,9 µg/l

Makrofity

Podstawą oceny jezior na podstawie makrofitów jest Makrofitowy Indeks Stanu Ekologicznego. Indeks służy do oceny jezior ramieniowych głębokich i ramieniowych płytkich, a więc do klasyfikacji dwóch typów jezior o wodach twardej, wydzielonych na podstawie makrofitów. Nie stosuje się do jezior lobeliowych, dla których klasyfikacji na podstawie makrofitów dotąd nie opracowano. Przy ustalaniu warunków referencyjnych, a następnie przy opracowywaniu klasyfikacji jezior na podstawie makrofitów zastosowano, podobnie jak w przypadku chlorofilu *a*, metodę przestrzenną, czyli przeanalizowano dane o roślinności z potencjalnych stanowisk referencyjnych wyselekcjonowanych na podstawie kryteriów presji. Wartość indeksu zawiera się pomiędzy 0 a 1. Jako wartość referencyjną (mieszczącą się w zakresie stanu bardzo dobrego) przyjęto graniczną wartość dla stanu bardzo dobrego i dobrego, wynoszącą w obu typach jezior 0,680.

Na podstawie wskazanych warunków referencyjnych dla poszczególnych typów wód, dokonano oceny stanu ekologicznego tych wód i tym samym wskazano wody/obszary mogące pełnić funkcje referencyjne, dla wypełnienia zobowiązań wynikających z załącznika II RDW, w zakresie utworzenia sieci referencyjnej dla poszczególnych typów części wód powierzchniowych. Jednak z uwagi na brak warunków dla wszystkich typów wód

powierzchniowych, zadanie to będzie również wymagało uzupełnienia w dalszych pracach planistycznych.

Procedurę ustalenia warunków referencyjnych przeprowadzono zgodnie z wymogami załącznika II RDW oraz zgodnie z wytycznymi metodycznymi do ustalenia warunków referencyjnych i granic klas stanu ekologicznego dla śródlądowych wód powierzchniowych, przejściowych i przybrzeżnych. Opracowane wówczas wstępne warunki referencyjne wymagają weryfikacji na podstawie uzyskanych wyników z przeprowadzonych badań. W ramach realizowanych od 2005 r. badań monitoringowych wód powierzchniowych, pozyskiwane są informacje do uszczegółowienia prac nad ustaleniem warunków referencyjnych, jak również prace w tym zakresie. Uzyskane wyniki będą podstawą do ustalenia właściwych wartości granicznych stosowanych przy ocenie stanu wód. Obecnie obowiązujące są wstępne warunki referencyjne ustalone w 2004 r.

Wody podziemne

Odzworowanie położenia granic części wód podziemnych

W wyniku podziału obszaru Polski JCWPd wyznaczono 161 JCWPd. Przy wydzielaniu JCWPd brano pod uwagę szereg materiałów i podziałów obowiązujących w hydrogeologii. Są to m. in. Atlas hydrogeologiczny Polski, Mapa hydrogeologiczna Polski w skali 1:50 000, mapa Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, obszary bilansowe wydzielone w obszarach wodnych, Mapa Podziału Hydrograficznego Polski, różnego typu ekosystemy. Głównymi kryteriami przy wyznaczaniu JCWPd były:

- związek hydrauliczny wód podziemnych z wodami powierzchniowymi,
- typ ośrodka geologicznego i rozciągłości poziomów wodonośnych, granice hydrauliczne i hydrostrukturalne, warunki zasilania wód podziemnych,
- związek wód podziemnych z ekosystemami bagiennymi (obszary sieci Natura 2000),
- rozmieszczenie punktów monitoringu wód podziemnych,
- strefy poboru wód podziemnych kształtujące regionalny układ krążenia (aglomeracji miejsko-przemysłowych i górnictwa),
- charakter i zasięg antropogenicznego oddziaływania oraz stopnia przekształcenia chemizmu wód podziemnych,
- grupowania jednorodnych jednolitych części wód podziemnych o zbliżonym stanie chemicznym i ilościowym (agregacja według wybranego kryterium jednorodności).

Na obszarze dorzecza Odry występuje 64 JCWPd. Odzworowanie położenia granic części wód podziemnych przedstawia mapa nr 4 (załącznik nr 1).

Tabelaryczne zestawienie wszystkich JCWPd, zostało zamieszczone w załączniku nr 2.

4. Podsumowanie znaczących oddziaływań i wpływów działalności człowieka na stan wód powierzchniowych i podziemnych

W ramach charakterystyki obszaru dorzecza, zgodnie z RDW (art. 5), w Polsce dokonano analizy mającej na celu identyfikację znaczących oddziaływań antropogenicznych (presji) na wody oraz oceny wpływu działalności człowieka na środowisko wodne. Prace te miały na celu dostarczenie informacji niezbędnych do wykonania oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych przez jednolite części wód na obszarze dorzecza. Do identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych wykorzystano m.in. dane gromadzone w jednostkach administracji w zakresie użytkowania wód, w tym pobory wody, zrzuty ścieków komunalnych i przemysłowych, wielkość nawożenia, hodowlę zwierząt. Uwzględniono również dostępne dane z monitoringu wód w zakresie poszczególnych wskaźników fizykochemicznych, biologicznych i hydromorfologicznych.

Na obszarze dorzecza Odry zidentyfikowano następujące rodzaje presji:

Punktowe źródła zanieczyszczeń

Zrzuty ścieków komunalnych i przemysłowych

Na aktualny stan jakościowy zasobów wodnych w dorzeczu Odry wpływają przede wszystkim zanieczyszczenia odprowadzane ze źródeł punktowych - głównie z miejscowości o niedostatecznie uporządkowanej gospodarce wodno-ściekowej. Do wód powierzchniowych w dorzeczu Odry odprowadzanych jest rocznie 855,3 mln m³ ścieków, w tym ścieków oczyszczanych 797,4 mln m³ i bez oczyszczania – 57,9 mln m³. O niedostatecznym stopniu oczyszczania ścieków świadczyć mogą dane statystyczne wykazujące, że na 14,45 mln mieszkańców dorzecza 3,1 mln korzysta z oczyszczalni ścieków mechanicznych. Łączna liczba korzystających z oczyszczalni ścieków stanowi 9,17mln co stanowi ok. 64 % liczby mieszkańców dorzecza. Szczególnie w przypadku jezior ścieki z punktowych źródeł zanieczyszczeń to największe zagrożenie jakości ich wód. Biorąc pod uwagę, specyfikę jezior (systemy prawie zamknięte, w których raz wprowadzone zanieczyszczenia wchodzą w obieg materii) systematyczna dostawa nawet niewielkich ilości biogenów ma znaczenie dla jakości wód i powodować może lokalne (w litoralu) niekorzystne zmiany elementów biologicznych, takich jak makrofity, czy makrofauna bezkręgową. Jeziora przez lata zanieczyszczane ściekami oczyszczonymi w niedostatecznym stopniu, nawet po odcięciu źródeł zanieczyszczeń lub wprowadzeniu zaawansowanych technik oczyszczania, z usuwaniem fosforu włącznie, powoli reagują na te zmiany ze względu na wewnętrzne zasilanie biogenami skumulowanymi w zbiorniku przez lata jego zanieczyszczania.

Działalność górnicza

Górnictwo odkrywkowe (rejon Bełchatowa, Konina i Turoszowa) i górnictwo podziemne (Legnicko – Głogowski Okręg Miedziowy, Górnośląskie Zagłębie Węglowe) wiąże się z intensywnym odwadnianiem górotworu. Powoduje to obniżenie zwierciadła wód podziemnych i powstawanie lejów depresji. Ma to negatywny wpływ na ekosystemy lądowe zależne od wód podziemnych oraz na wody powierzchniowe.

Składowiska odpadów

Większość odpadów komunalnych wytworzonych na terenie Polski jest składowana na składowiskach odpadów. Jest to najbardziej rozpowszechniona metoda ich zagospodarowania. Obiekty, jakimi są składowiska odpadów, powinny zatem spełniać odpowiednie wymagania, aby nie nastąpiła ewentualna infiltracja zanieczyszczeń do gruntu i wód powierzchniowych. Nieodpowiednie składowanie odpadów może mieć negatywny wpływ na środowisko wodne. Zagrożeniem dla wód są wody odciekowe pochodzące z niezabezpieczonych składowisk. Źródłem odcieków ze składowisk jest przesiąkanie wody opadowej przez bryłę wysypiska, a także na nieizolowanych składowiskach, doptyw wód powierzchniowych oraz podziemnych powodujących wypłukiwanie i rozpuszczanie powstających produktów rozkładu. Źródłem odcieków jest także woda dostarczana wraz z odpadami oraz pochodząca z rozkładu substancji organicznych. Ilość i skład odcieków zależą głównie od: rodzaju i stopnia rozdrobnienia odpadów, ilości wody infiltrującej, wieku składowiska, techniki składowania. Odcieki z wysypisk wykazują bardzo wysoką mineralizację i charakteryzują się znacznie podwyższonymi parametrami biologicznego i chemicznego zapotrzebowania na tlen (BZT₅ i ChZT), wysokimi stężeniami substancji rozpuszczonych, chlorków, siarczanów i związków azotu amonowego.

Wszystkie składowiska odpadów winny być zabezpieczone i uszczelnione (jeżeli jest to uzasadnione warunkami geologicznymi), co zapobiega przedostawaniu się zanieczyszczeń do wód gruntowych. Szczegółowe wymagania dotyczące eksploatacji składowisk oraz stosowanych metod zabezpieczenia przed infiltracją zanieczyszczeń określają stosowne rozporządzenia. Wobec istniejących składowisk niespełniających wymogów ekologicznych prowadzone są prace uszczelniające lub, zgodnie z prawem, składowiska takie są zamykane i poddawane rekultywacji.

Przypadkowe skażenia środowiska gruntowo-wodnego (zidentyfikowane zagrożenia nadzwyczajne – wg raportów o stanie środowiska WIOŚ)

Ogólnodostępne dane dotyczące interwencji w przypadku zaistnienia awarii publikowane są na stronie internetowej GIOŚ: <http://www.gios.gov.pl> w następujących dokumentach:

- *Rejestr poważnych awarii w 2003 roku,*
- *Rejestr poważnych awarii 2005 roku,*
- *Rejestr poważnych awarii 2006 roku,*
- *Rejestr poważnych awarii w 2007 roku,*
- *Raport o występowaniu poważnych awarii w 2003 roku,*
- *Raport o występowaniu poważnych awarii w 2004 roku,*
- *Raport o występowaniu poważnych awarii w 2005 roku,*
- *Raport o występowaniu poważnych awarii w 2006 roku,*
- *Raport o występowaniu poważnych awarii w 2007 roku.*

W dokumentach tych znajduje się informacja o dacie i miejscu zaistnienia zdarzenia oraz opis zdarzenia i działania podjęte przez Inspekcje Ochrony Środowiska. Poniżej przedstawiono zestawienie liczbowe zarejestrowanych w latach 2003-2007 zagrożeń nadzwyczajnych mogących oddziaływać na stan zasobów wodnych.

Tabela 3. Zestawienie liczbowe zarejestrowanych w latach 2003-2007 zagrożeń nadzwyczajnych mogących oddziaływać na stan zasobów wodnych

Lp.	Rodzaj zagrożenia	Liczba	Komentarz
1	transportowe	61	Najwięcej zagrożeń spowodowanych było wypadkami drogowymi.
2	rurociągi przesyłowe	15	Najczęstszymi przyczynami awarii były nielegalne nawierty na rurociągach przesyłowych.
3	awarie instalacji	51	Rozszczelnieniu ulegały transformatory, przewody oraz inne instalacje.
4	inne	59	Najczęstszą przyczyną zagrożeń były pożary lub nielegalne zrzuty ścieków przez nieznaną sprawców.

Zanieczyszczenia obszarowe wraz z krótką charakterystyką użytkowania gruntów

Działalność rolnicza

W strukturze użytkowania gruntów na obszarze dorzecza największy obszar zajmują grunty orne (47 %powierzchni). Lasy i grunty leśne stanowią 3841 tys. ha, czyli 32% ogólnej powierzchni dorzecza. Ponad 8% zajmują łąki rozciągające się na powierzchni 923 tys. ha oraz sady (sadownictwo, ogrodnictwo i warzywnictwo) o powierzchni 10,2 tys. ha, których udział w strukturze użytkowania wynosi zaledwie 0,1 %.

Zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych

Skutkami nieprawidłowo prowadzonej działalności rolniczej jest zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych związkami azotu powodujące proces eutrofizacji wód powierzchniowych, tym samym uniemożliwiając m.in. ich rekreacyjne wykorzystanie

i dyskwalifikując wody do ich poboru w celu zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia. Zanieczyszczenie wód związkami azotu stanowi również zagrożenie dla ekosystemów wodnych i od wód zależnych.

Pomimo, że zużycie nawozów sztucznych jak i naturalnych zmniejszyło się w ostatnich latach, to jednak rolnictwo i hodowla nadal generują źródła zanieczyszczeń. Często zdarza się, że pola uprawne przylegają bezpośrednio do brzegów rzek i jezior. Brak bariery ochronnej w postaci pasów zieleni i zadrzewień sprzyja przenikaniu zanieczyszczeń rolniczych do wód.

Według informacji z I Krajowego Raportu do Komisji Europejskiej z wdrażania dyrektywy Rady 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. dotycząca ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego (Dz. Urz. WE L 375 z 31.12.1991, str.1; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 5, str. 68), na obszarze dorzecza Odry w okresie 2004 – 2007 funkcjonowało 12 obszarów szczególnie narażonych o łącznej powierzchni 4967,85 km². Na obszarze dorzecza, 6939 gospodarstw rolnych (wpisanych do rejestrów gminnych) zostało objętych monitorowaniem w ramach realizacji programów działań w celu ograniczenia zanieczyszczenia wód związkami azotu ze źródeł rolniczych w okresie 2004 - 2008. Po przeprowadzonej weryfikacji wód wrażliwych i OSN w okresie 2008 – 2011 będzie funkcjonować 11 obszarów na powierzchni 3436,67 km².

Obowiązujący w Polsce stopień obciążenia azotem ze źródeł rolniczych, pochodzącym z nawozów naturalnych nie może przekraczać rocznie 170 kg N/ ha użytków rolnych.

Zrzuty ścieków komunalnych z terenów nieobjętych kanalizacją

Niekorzystny wpływ na jakość dorzecza Odry wywierają również niekontrolowane zrzuty ścieków bytowo - gospodarczych z nieskanalizowanych miejscowości. Skutkiem ich dopływu jest zły stan sanitarny odbiornika oraz zwiększone stężenia substancji biogenych.

Na obszarze dorzecza oszacowany łączny ładunek zanieczyszczeń w ściekach nieoczyszczonych, pochodzący od mieszkańców niepodłączonych do kanalizacji przedstawiono w poniższej tabeli [oszacowano na podstawie danych z GUS, 2007]:

Tabela 4. Oszacowany łączny ładunek zanieczyszczeń w ściekach nieoczyszczonych, pochodzący od mieszkańców niepodłączonych do kanalizacji

BZT ₅	kg/rok	115 656 528
ChZT _{Cr}	kg/rok	260 227 188
zawiesina	kg/rok	134 932 616
azot ogólny	kg/rok	22 745 783
fosfor ogólny	kg/rok	3 758 837

Dla obszaru dorzecza średni ładunek zanieczyszczeń pochodzący od mieszkańców niepodłączonych do kanalizacji w przeliczeniu na km² powierzchni dorzecza przedstawiono w poniższej tabeli [oszacowano na podstawie danych z GUS, 2007]:

Tabela 5. Średni ładunek zanieczyszczeń pochodzący od mieszkańców niepodłączonych do kanalizacji w przeliczeniu na km² powierzchni dorzecza

BZT ₅	981,7	kg/rok/km ²
ChZT _{Cr}	2 208,8	kg/rok/km ²
zawiesina	1 145,3	kg/rok/km ²
azot ogólny	193,1	kg/rok/km ²
fosfor ogólny	31,9	kg/rok/km ²

Specyfiką środowiska wód przybrzeżnych jest podleganie presji wynikającej w przeważającej części z działalności gospodarczej prowadzonej na lądzie. Na wody przybrzeżne oddziałują zanieczyszczenia pochodzące ze źródeł punktowych i obszarowych odprowadzane z obszarów gmin zlokalizowanych wzdłuż wybrzeża Bałtyku oraz zanieczyszczenia wprowadzane z wodami rzek doptywających. Dla porównania zanieczyszczenia powstające na lądzie stanowią 97% zanieczyszczeń wprowadzanych do Bałtyku, a zanieczyszczenia wynikające z działalności na morzu mają w nich tylko 3% udziału (źródło: *Raport dla Odry 2005*).

Oddziaływania wywierane na ilościowy stan wód - pobory wód powierzchniowych i podziemnych

Podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę gospodarki komunalnej, rolnictwa i przemysłu w dorzeczu Odry są zasoby wód powierzchniowych, stanowiące tutaj ponad 84% poborów wody. Zdecydowana większość wody, bo ok. 70% przeznaczana jest na cele przemysłowe. Od kilku lat obserwuje się spadek zużycia wody, który w dorzeczu Odry w przypadku przemysłu przyniósł zmniejszenie ilości zużywanej wody o ok. 35%, a w odniesieniu do gospodarki komunalnej o ok. 31% . Związane jest to z racjonalizacją zużycia wody w przemyśle, likwidacją nadmiernie wodochłonnych technologii, zmniejszaniem strat wody w sieciach wodociągowych i ograniczanie jej marnotrawstwa przez odbiorców, co jest m.in. skutkiem stałego wzrostu cen wody. Całkowite zużycie wody w dorzeczu Odry wynosi rocznie ok. 4482,0 mln m³.

Pobory wód podziemnych jest główną przyczyną nieosiągnięcia dobrego stanu ilościowego przez JCWPd na wyspie Uznam (rejon Świnoujścia) oraz w rejonie aglomeracji Łodzi. Długotrwała intensywne eksploatacja wód podziemnych, przekraczająca dostępne zasoby doprowadziła do obniżenia zwierciadła wód podziemnych, a w przypadku rejonu

Świnoujścia do zmiany kierunku krążenia wód podziemnych. Stało się to przyczyną ascencji wód słonych.

W poniższych tabelach przedstawiono pobór wód powierzchniowych i podziemnych.

Tabela 6. Pobór wód powierzchniowych [oszacowano na podstawie danych z GUS, 2007]

Lp.	Użytkownik wody	Pobór wody [tys. m ³ /rok]
1	Pobory dla rolnictwa i nawodnień	423,5
2	Pobory dla publicznego zaopatrzenia w wodę (sieci wodociągowych)	119,2
3	Pobory wody dla przemysłu (z ujęć własnych)	3370,0
	łącznie	3912,7

Tabela 7. Pobór wód podziemnych [oszacowano na podstawie danych z GUS, 2007]

Lp.	Użytkownik wody	Pobór wody [tys. m ³ /rok]
1	Pobory dla publicznego zaopatrzenia w wodę (sieci wodociągowych)	619,2
2	Pobory dla przemysłu w tym IPPC	80,1
	łącznie	699,3

Analiza wpływów antropogenicznych uzupełniona została prognozą rozwoju do 2015 roku zmierzającą do oceny możliwych zmian w środowisku wodnym w wyniku przyszłej działalności człowieka. Do wykonania prognozy wykorzystano dane z oficjalnych dokumentów strategicznych rozwoju kraju, m. in.: Strategię Rozwoju Kraju na lata 2007-2015, Strategię Gospodarki Wodnej, II Politykę Ekologiczną Kraju, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Zebrane informacje odnośnie identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych, oceny stanu wód oraz prognoza rozwoju posłużyły do przeprowadzenia oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych tzn. wskazania tych części wód, dla których istnieje ryzyko, iż do roku 2015 nie osiągną one dobrego stanu wód. W wyniku przeprowadzonej analizy na obszarze dorzecza Odry wydzielono:

- 761 jednolitych części wód rzek zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych,
- 251 jednolitych części wód jezior zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych,

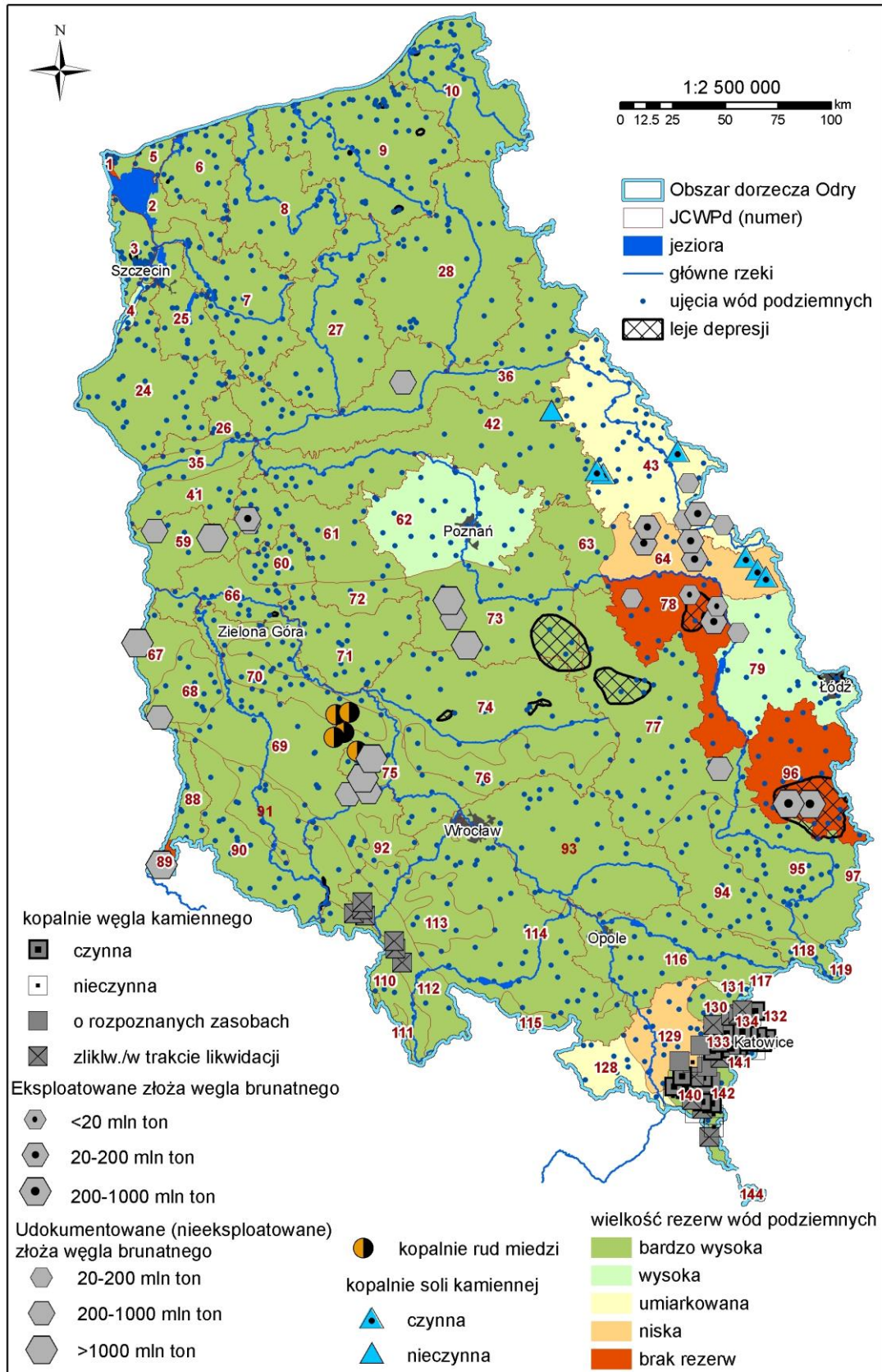
- 2 jednolite części wód przybrzeżnych zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych,
- 4 jednolite części wód przejściowych zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych,
- 21 jednolitych części wód podziemnych zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Niedobory wód podziemnych

Stopień wykorzystania zasobów wód podziemnych został opracowany przez zespół pod kierownictwem T. Hordejuka (2008). Został on wyrażony w procentach jako stosunek poboru całkowitego do zasobów wód podziemnych. Na tej podstawie można określić szacunkowy stopień wielkości rezerw wód podziemnych, który został wyrażony w 5 stopniowej skali (bardzo wysoki, wysoki, umiarkowany, niski, brak rezerw) i zaprezentowany w postaci graficznej na rysunku nr 2. Brakiem rezerw lub ich niskim lub umiarkowanym stopniem charakteryzują się obszary na których prowadzone jest intensywne wydobywanie węgla brunatnego, kamiennego oraz obszary które są pod silną presją aglomeracji miejsko – przemysłowych. Na obszarze dorzecza Odry są to rejony Turoszowa, Bełchatowa i Konina, gdzie prowadzone jest wydobywanie węgla brunatnego, Górnośląski Okręg Przemysłowy oraz rejon wyspy Uznam z miastem Świnoujście.

W latach 2005 – 2007 Regionalne Zarządy Gospodarki Wodnej opracowały temat pt. „Identyfikacja oddziaływań zmian poziomów zwierciadła wód podziemnych w regionach wodnych”. W tych opracowaniach zostały zidentyfikowane leje depresji o znaczeniu regionalnym oraz obszary o trwałym, antropogenicznym obniżeniu zwierciadła wód podziemnych. Leje depresji wywołane są na skutek długotrwałych odwodnień górniczych oraz eksploatacji przez ujęcia wód podziemnych w celu zaopatrzenia aglomeracji miejskich i przemysłowych. Granice lejów depresji zostały zaprezentowane na rysunku nr 2.

Graficzne odwzorowanie punktowych i obszarowych źródeł zanieczyszczeń przedstawione zostało na mapie nr 20 (załącznik nr 1).

Rysunek 2. Stopień wielkości rezerw wód podziemnych oraz granice lejów depresji.

5. Zmiany klimatu a gospodarowanie wodami w pierwszym cyklu planistycznym

W poniższym rozdziale omówiono zmiany klimatu na przestrzeni wielolecia 1971 – 2005.

Na obszarze dorzecza Odry występuje klimat umiarkowany o charakterze przejściowym pomiędzy klimatem lądowym a morskim, co jest konsekwencją ścierania się mas wilgotnego powietrza znad Atlantyku z suchym powietrzem z głębi kontynentu euroazjatyckiego. Wynikiem tego klimat dorzecza charakteryzuje się dużą kapryśnością pogody i znacznymi wahaniami przebiegu pór roku w następujących po sobie latach. Zimy są wilgotne, typu oceanicznego, rzadziej pogodne, typu kontynentalnego. W północnej i zachodniej części dorzecza przeważa klimat umiarkowany morski z łagodnymi, wilgotnymi zimami i chłodnymi latami z dużą ilością opadów. Pogoda kształtowana jest głównie przez stałe układy baryczne: niż islandzki, silniejszy zimą, i wyż azorski, aktywniejszy latem oraz sezonowo zmieniające się ciśnienia baryczne znad Azji: zimowy wyż wschodnioazjatycki i letni niż południowoazjatycki. Obszar Polski leży w strefie przeważających wiatrów zachodnich wynoszących 60% wszystkich dni wietrznych, które wieją głównie od Czech po Norwegię i Szwecję. Wiatry zachodnie przeważają latem, tj. w okresie od lipca do września, natomiast zimą, zwłaszcza w grudniu i styczniu ich przewaga się zmniejsza, zaczynają wiać wiatry wschodnie. Widocznymi efektami ścierania się mas powietrza nad Polską jest zachmurzenie, które sięga 60 – 70% dni. Największe zachmurzenie ma miejsce w listopadzie natomiast najmniejsze w sierpniu i wrześniu. Średnia liczba dni pochmurnych, czyli takich gdy zachmurzenie jest powyżej 80%, wynosi 120 – 160 dni w roku, dni pogodnych (zachmurzenie poniżej 20%) jest 30 – 50.

Zróźnicowanie przestrzenne oraz zmienność opadów atmosferycznych na obszarze dorzecza Odry

Na obszarze dorzecza Odry roczna suma opadów jest zróźnicowana w granicach 500 – 700 mm. Opady poniżej 500 mm występują na Pojezierzu Wielkopolskim oraz Nizinie Wielkopolskiej. Podwyższone sumy w granicach 600 – 700 mm i większe zaznaczają się na obszarach wyżynnych dorzecza.

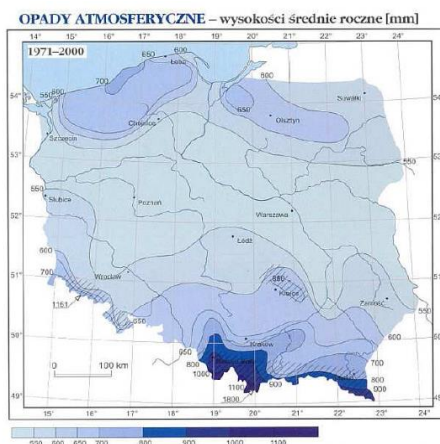
Rozkład średnich miesięcznych i rocznych sum opadów atmosferycznych (mm) dla wybranych miast na obszarze dorzecza Odry przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Średnie miesięczne i roczne sumy opadów atmosferycznych (mm) na obszarze dorzecza Odry (1971-2000)

Lp.	Stacja	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rok
1	Jelenia Góra	34	30	41	50	63	88	107	80	61	42	43	39	678
2	Katowice	39	36	42	53	77	90	103	79	63	53	49	48	732
3	Koszalin	47	34	43	38	53	83	87	71	77	64	62	57	716
4	Łódź	29	27	34	36	51	68	88	61	51	40	41	46	572
5	Opole	32	29	33	41	60	78	91	76	60	43	40	39	622
6	Poznań	30	23	33	31	47	62	74	55	44	35	33	39	506
7	Wrocław	28	24	31	37	57	79	91	64	51	38	37	34	571
8	Zielona Góra	36	31	38	41	51	59	77	68	43	39	41	48	572

Źródło: Dekadowy Biuletyn Agrometeorologiczny 2001-2 i Biuletyn Państwowej Służby Hydrologiczno-Meteorologicznej 2003-2007, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Warszawa

W 30-leciu 1971 – 2000 uśredniona roczna suma opadów atmosferycznych na obszarze dorzecza Odry obliczona na podstawie 8 stacji meteorologicznych, przedstawionych w tabeli powyżej, wynosiła 621 mm. Najniższe średnie opady wystąpiły w lutym (29 mm), gdzie najniższe średnie miesięczne odnotowano na stacji w Poznaniu (23 mm). Miesiącem najobfitszym w opady był lipiec ze średnią 90 mm, gdzie najwyższe średnie odnotowano w Jeleniej Górze (107 mm). Na poniższym rysunku przedstawiono rozkład wysokości średnich rocznych opadów atmosferycznych w wieloleciu 1971-2000.

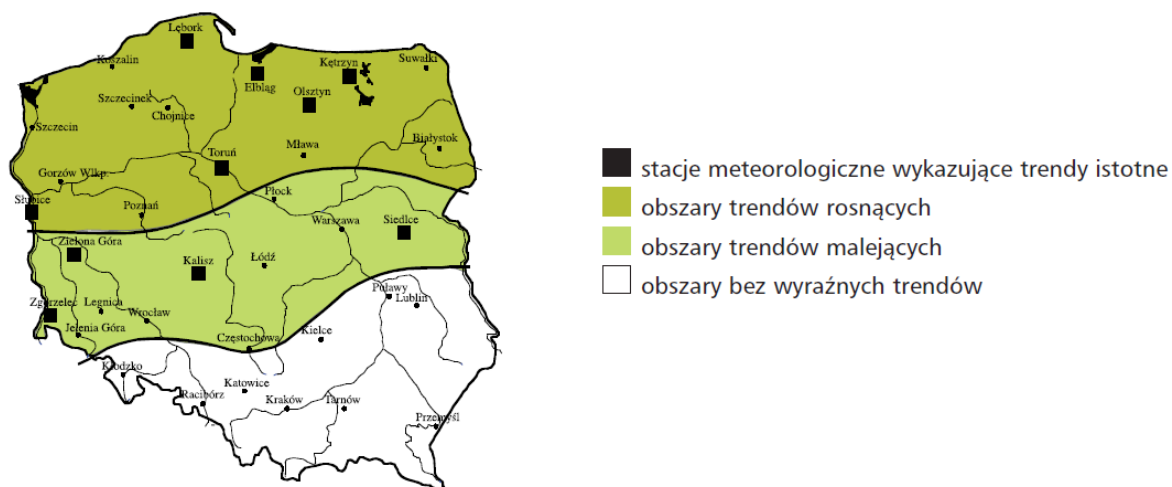

Rysunek 3. Opady atmosferyczne - wysokości średnie roczne (mm) – 1971-2000

Źródło: Atlas klimatu Polski pod redakcją Haliny Lorenc, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Warszawa 2005

Ze względu na wysokość opadów notowaną w poszczególnych latach na obszarze dorzecza Odry wyróżnić można obszary charakteryzujące się trendem rosnącym, malejącym oraz obszary nie wykazujące się wyraźnymi zmianami. Obszary trendów rosnących znajdują się w północnej części dorzecza, aż po Poznań. Malejącymi trendami wykazuje się środkowy obszar dorzecza od Zielonej Góry poprzez Kalisz, Wrocław, Legnicę aż po Częstochowę i Jelenią Górę. Południowa część dorzecza wraz z Katowicami, Raciborzem i Kłodzkiem to

tereny, gdzie nie zaobserwowano żadnego wyraźnego trendu. Zmienność tą przedstawia poniższy rysunek.

Rysunek 4. Trendy rocznych sum opadów atmosferycznych na obszarze Polski w okresie 1891-2000

Źródło: Zawora T., Ziernicka A. 2003. Precipitation variability in time in Poland in the light of multi-annual mean values (1891-2000). *Studia Geograficzne 75 Acta Universitatis Wratislaviensis No 2542*, Wrocław 2003, 123-128.

Jednakże Żmudzka (2002) oraz Kożuchowski (2004) uważają iż wysokość opadów na obszarze dorzecza w drugiej połowie XX wieku nie wykazuje określonego kierunku (istotnego trendu) zmian. Wzrasta natomiast zmienność opadów wyrażona współczynnikiem zmienności będącym stosunkiem odchylenia standardowego do wartości średniej, co jest dowodem postępującej niestabilności naszego klimatu, a w praktyce przejawia się zwiększeniem częstości występowania zarówno okresów z niedostatkiem jak i nadmiarem opadów. Poniżej przedstawiono wielkość opadów na przestrzeni lat 1971 – 2005 dla trzynastu wybranych stacji meteorologicznych znajdujących się na obszarze dorzecza Odry.

Tabela 9. Roczne średnie sumy opadów atmosferycznych (mm) na obszarze dorzecza Odry

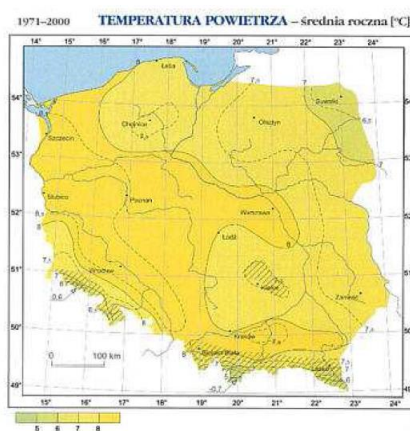
Lp.	Stacja	1971 - 2000	1991 - 2000	2001 - 2005
1	Częstochowa	617	660	652
2	Gorzów Wielkopolski	531	541	553
3	Jelenia Góra	678	686	710
4	Kalisz	507	505	492
5	Katowice	729	728	724
6	Kłodzko	576	596	602
7	Koszalin	717	740	766
8	Łódź	571	565	582
9	Poznań	507	555	507
10	Szczecin	530	572	530
11	Śnieżka	1150	1101	1111

12	Wrocław	569	522	504
13	Zielona Góra	572	598	553

Źródło: Mały rocznik statystyczny Polski 2009, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa

Rozkład przestrzenny oraz zmienność temperatury powietrza na obszarze dorzecza Odry

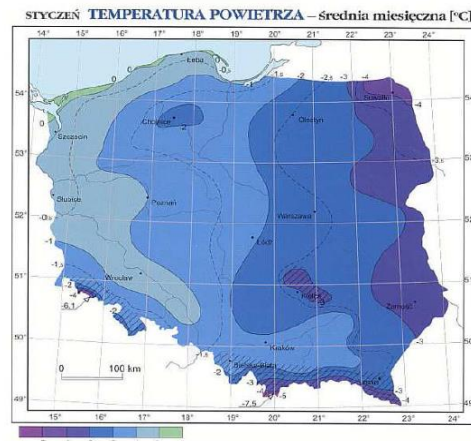
Na obszarze dorzecza Odry najwyższe wartości średniej rocznej temperatury powietrza – ponad 8 °C notuje się na obszarze Niziny Śląskiej, Niziny Wielkopolskiej, Pojezierza Wielkopolskiego oraz na zachodniej części Pojezierza Pomorskiego i Pobrzeża z maksimum w Opolu wynoszącym 8,9 °C (rys. 5). Najniższe wartości średniej rocznej temperatury odnotowano na stacji w Jeleniej Górze i wyniosła 7,4 °C.

Rysunek 5. Temperatura powietrza - średnia roczna (°C) – 1971-2000

Źródło: Atlas klimatu Polski pod redakcją Haliny Lorenc, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Warszawa 2005

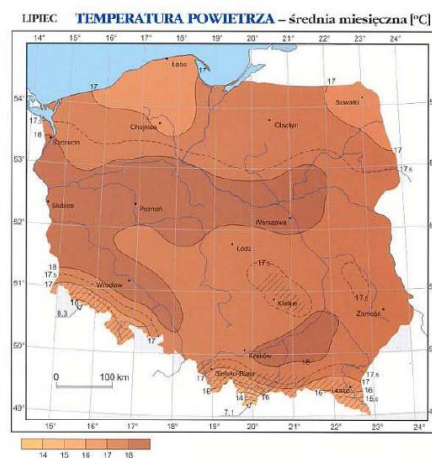
Izotermy najchłodniejszego miesiąca stycznia na obszarze dorzecza Odry mają przebieg południkowy. Ocieplający wpływ Bałtyku zaznacza się w przebiegu izoterm o najwyższych wartościach w tym miesiącu równoległym do wybrzeża. Obszary o wartościach temperatury wyższych od -1,0 °C w nizinnej części dorzecza obejmują Nizinę Śląską, zachodnią część Niziny Wielkopolskiej, Pojezierza Wielkopolskie i Pomorskie oraz Pobrzeże Południowobałtyckie (rys. 6). Najwyższa temperatura w tym miesiącu -0,1 °C zanotowana została w Szczecinie.

Rysunek 6. Temperatura powietrza - średnia miesięczna (°C) Styczeń

Źródło: Atlas klimatu Polski pod redakcją Haliny Lorenc, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Warszawa 2005

Rozkład przestrzenny temperatur powietrza na obszarze dorzecza w najcieplejszym miesiącu lipcu jest w porównaniu ze styczniem odmiennie zróżnicowany. W nizinnej części dorzecza najwyższe wartości przekraczają 18 °C występują na obszarze Niziny śląskiej, Niziny Wielkopolskiej i Pojezierzu Wielkopolskim. Najwyższą średnią wartość temperatury powietrza – 18,4 °C zanotowano w Opolu. Obszary najchłodniejsze o wartościach poniżej 17 °C obejmują Sudety (rys. 7).

Rysunek 7. Temperatura powietrza - średnia miesięczna (°C) Lipiec

Źródło: Atlas klimatu Polski pod redakcją Haliny Lorenc, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Warszawa 2005

Tabela 10. Średnie miesięczne i roczne wartości temperatur powietrza (°C) na obszarze dorzecza Odry (1971-2000)

Lp.	Stacja	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rok
1	Jelenia Góra	-1,6	-0,7	2,9	6,6	11,8	14,6	16,3	16,0	12,2	8,0	2,7	-0,2	7,4
2	Katowice	-1,7	-0,4	3,3	8,0	13,3	16,0	17,7	17,4	13,2	8,3	3,1	-0,3	8,2
3	Koszalin	-0,4	0,1	2,9	6,6	11,8	14,8	16,8	16,8	13,0	8,9	4,0	1,1	8,0
4	Łódź	-2,0	-1,0	2,8	7,7	13,4	16,1	17,7	17,6	13,0	8,2	2,8	-0,4	8,0

5	Opole	-0,9	0,2	4,0	8,4	13,9	16,6	18,4	18,2	13,9	9,2	3,8	0,6	8,9
6	Poznań	-1,0	-0,2	3,4	7,9	13,5	16,3	18,1	17,8	13,3	8,6	3,4	0,5	8,5
7	Szczecin	-0,1	0,6	3,8	7,8	13,2	16,0	18,0	17,7	13,6	9,0	4,2	1,4	8,8
8	Wrocław	-0,9	0,2	3,9	8,2	13,5	16,3	18,1	17,8	13,6	8,9	3,6	0,7	8,7
9	Zielona Góra	-0,9	0,1	3,6	7,9	13,4	16,2	18,1	18,0	13,6	8,8	3,4	0,5	8,6

Źródło: Dekadowy Biuletyn Agrometeorologiczny 2001-2 i Biuletyn Państwowej Służby Hydrologiczno-Meteorologicznej 2003-2007, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Warszawa

W 30-leciu 1971 – 2000 średnia roczna wartość temperatury powietrza na obszarze dorzecza Odry obliczona na podstawie 9 stacji meteorologicznych, przedstawionych tabeli powyżej, wynosiła 8,3 °C. Najniższe średnie temperatury wystąpiły w styczniu (-1,1 °C), gdzie najniższe średnie miesięczne odnotowano na stacji w Katowicach (-1,7 °C). Miesiącem najcieplejszym był lipiec ze średnią 17,7 °C, gdzie najwyższe średnie odnotowano w Opolu (18,4 °C).

Analiza wartości średniej rocznej temperatury powietrza na obszarze dorzecza w II połowie XX wieku pozwala wyróżnić w tym okresie ostatnie 20-lecie, w którym nastąpiło wyraźne ocieplenie. Średnie roczne temperatury wykazały tendencję rosnącą.

Poniżej przedstawiono średnią roczną temperaturę na przestrzeni lat 1971 – 2005 dla trzynastu wybranych stacji meteorologicznych znajdujących się na obszarze dorzecza Odry.

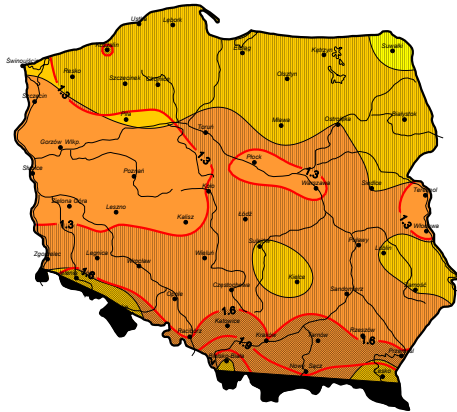
Tabela 11. Średnie roczne temperatury powietrza (°C) na obszarze dorzecza Odry

Lp.	Stacja	1971 - 2000	1991 - 2000	2001 - 2005
1	Częstochowa	8,0	8,2	8,5
2	Gorzów Wielkopolski	8,6	9,0	9,2
3	Jelenia Góra	7,4	7,7	7,9
4	Kalisz	8,4	8,8	9,0
5	Katowice	8,2	8,6	8,6
6	Kłodzko	7,4	7,6	7,8
7	Koszalin	8,0	8,4	8,6
8	Łódź	8,0	8,3	8,5
9	Poznań	8,5	8,8	9,1
10	Szczecin	8,8	9,1	9,3
11	Śnieżka	0,6	1,0	1,2
12	Wrocław	8,7	9,1	9,3
13	Zielona Góra	8,5	8,8	9,1

Źródło: Mały rocznik statystyczny Polski 2009, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa

Obserwowane i prognozowane skutki globalnego ocieplenia w Polsce

Badania dotyczące zmian granic zasięgów regionów rolniczo-klimatycznych na obszarze Polski wykazały, że powierzchnia regionu umiarkowanie ciepłego i ciepłego o sumie temperatury $\geq 10,0^{\circ}\text{C}$ wynoszącej odpowiednio 2400 – 2800 i 2800 – 3200 $^{\circ}\text{C}$ w okresie 1971-2000 wynosiła odpowiednio 62 i 0%. Dla scenariusza podniesienia się temperatury powietrza o 1 $^{\circ}\text{C}$ wartości te będą wynosiły 75 i 22%. Przy niezminionej sumie opadów atmosferycznych i podwyższonej temperaturze powietrza na skutek zwiększonego parowania wzrośnie powierzchnia regionów o niedostatecznym uwilgotnieniu atmosfery i zmniejszy się powierzchnia regionów wilgotnych i optymalnego uwilgotnienia. Dla scenariusza wzrostu temperatury powietrza o 1 $^{\circ}\text{C}$ powierzchnia regionów wilgotnego, optymalnego uwilgotnienia i umiarkowanie suchego na obszarze Polski zmieni się z 10, 70 i 20% do 9, 48 i 43% (rys. 8, 9) (Ziarnicka-Wojtaszek 2009). Zasięgi regionów wilgotnościowych określone były przez wartości współczynnika hydrotermicznego Sielanianowa $K=10P/t$ w okresie od czerwca do sierpnia gdzie P oznacza sumę opadów, a t sumę średnią dobową temperatury. Z ekstrapolacji trendu temperatury powietrza można przyjąć, że wspomniane wyżej zmiany zaistnieją na początku trzeciej dekady XXI.

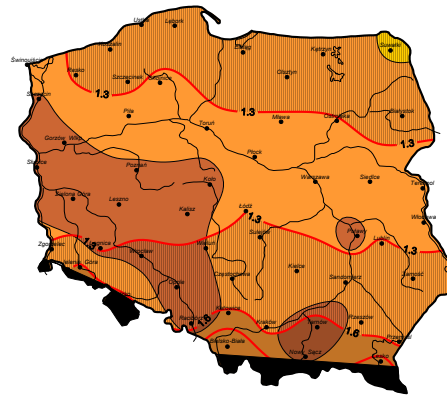
Regiony termiczne

Suma temperatury
≥10°C

Chłodny		1600° – 2000°
Umiarkowanie chłodny		2000° – 2400°
Umiarkowanie ciepły		2400° – 2800°
Ciepły		2800° – 3200°
Bardzo ciepły		3200° – 3600°

Rysunek 8. Regiony pluwiotermiczne na obszarze Polski w latach 1971-2000

Źródło: Ziarnicka-Wojtaszek A. 2009. Weryfikacja rolniczo-klimatycznych regionalizacji Polski w świetle współczesnych zmian klimatu. *Acta Agrophysica* 13(3), 803-812.

Regiony wilgotnościowe

Wartości
współczynnika
hydrotermicznego

Umiarkowanie suchy		1,0 – 1,3
Optymalnego wilgotnienia		1,3 – 1,6
Wilgotny		> 1,6

Rysunek 9. Regiony pluwiotermiczne na obszarze Polski w latach 1971-2000 scenariusz +1°C

Źródło: Ziarnicka-Wojtaszek A. 2009. Weryfikacja rolniczo-klimatycznych regionalizacji Polski w świetle współczesnych zmian klimatu. *Acta Agrophysica* 13(3), 803-812.

W celu sprawdzenia powiększania się zjawiska suszy w ostatnim 10-leciu XX w. porównano wartości temperatury, opadów i stopnia uwilgotnienia wierzchniej warstwy gleby w okresie 1971-2000 i 1991-2000. Stwierdzono, że wzrost temperatury powietrza wyniósł 0,5 °C, suma opadów atmosferycznych wzrosła o 11 mm, natomiast stopień uwilgotnienia gleby zmniejszył się o 0,5 w przyjętej skali (tab. 12).

Umowna skala wilgotności wierzchniej warstwy gleby przedstawia się następująco:

- 0 – wilgotność kłóskowo niedostateczna,
- 10 – wilgotność niedostateczna,
- 20 – wilgotność dostateczna,
- 30 – wilgotność nadmierna,
- 40 – wilgotność kłóskowo nadmierna.

Tabela 12. Różnice temperatury, sum opadów i oceny wilgotności wierzchniej warstwy gleby w miesiącach IV, V, VII, VIII i X w okresach 1971-2000 i 1991-2000

Stacja	Temp. (°C)	Suma opadów (mm)	Wilg. gleby (j.um.)
Słubice	0,5	0	-0,3
Poznań	0,4	10	-0,2
Szczecin	0,4	35	-0,6
Koszalin	0,5	20	-0,3
Polska	0,5	11	-0,5

Źródło: Ziernicka-Wojtaszek A. 2009. Weryfikacja rolniczo-klimatycznych regionalizacji Polski w świetle współczesnych zmian klimatu. *Acta Agrophysica* 13(3), 803-812.

Można zauważyć, że przy wzroście temperatury powietrza i nieznacznym wzroście sumy opadów atmosferycznych nastąpiło powiększenie się zjawiska suszy na skutek zwiększonej ewapotranspiracji. Potwierdzają to badania Pressa (1963), z których wynika iż przy wzroście temperatury powietrza o 1,0 °C wartość optymalna opadów atmosferycznych w skali miesiąca powinny być wyższa o 5 mm. Ziernicka (2004) wykazała, że przy wzroście temperatury powietrza o 1,0 °C, niedobór opadów okresie wegetacyjnym IV-X wyniesie 6,3 mm, a przy wzroście temperatury o 2,0 °C – 14,5 mm na obszarze Polski bez uwzględnienia zróżnicowania regionalnego.

W związku z rosnącą wartością współczynnika zmienności opadów i wzrostem częstości występowania zachmurzenia typu konwekcyjnego należy spodziewać się zwiększenia częstości zarówno powodzi, opadów o dużej intensywności jak i okresów suszy. Fakt ten należy uwzględnić w analizie dynamiki zmian zanieczyszczeń wody zależnych w dużej mierze od stanów wody i wartości przepływów.

Obserwowany i prognozowany wzrost temperatury powietrza spowodowany zmianami klimatu może wpłynąć na procesy fizyczne, chemiczne i biologiczne w ciekach i zbiornikach wodnych, a niekiedy prowadzić do pogorszenia jakości wody. Dla potrzeb przyszłych planów niezbędne jest uwzględnienie badań nad zmianami klimatu w celu podjęcia właściwych działań zapobiegających pogorszeniu stanu wód.

Na podstawie pozyskanych danych dla obszaru Polski oraz założonego horyzontu czasowego dla pierwszego cyklu planowania wg RDW można stwierdzić, iż przewidywane zmiany klimatu Polski, a więc także na obszarze dorzecza Odry nie będą znaczące wobec jakichkolwiek działań zidentyfikowanych w PGW.

6. Określenie i odwzorowanie obszarów chronionych

RDW wymaga od państw członkowskich dokonywania przeglądu oraz uaktualniania rejestru obszarów chronionych (art. 6). W Polsce przegląd ten miał miejsce w roku 2007, czyli cztery lata po sporządzeniu pierwszego rejestru tych obszarów w roku 2003, którego zawartość była przedmiotem Raportu do KE w roku 2005. Prace przeprowadzone w 2007 roku miały na celu aktualizację wykazów:

- wód powierzchniowych i podziemnych, które są lub mogą być wykorzystywane dla zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia - wyznaczonych na mocy RDW, transponowanej ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne,
- części wód przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym obszary wyznaczone jako kąpieliska – wyznaczone na mocy dyrektywy Rady 76/160/EWG z dnia 8 grudnia 1975 r. dotyczącej jakości wody w kąpieliskach (Dz. Urz. WE L 31 z 05.02.1976, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 1, str. 26) (uchylonej dyrektywą 2006/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 lutego 2006 r. dotyczącą zarządzania jakością wody w kąpieliskach i uchylającą dyrektywę 76/160/EWG (Dz. Urz. UE L 64 z 04.03.2006, str. 37)), transponowanej przez ustawę z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne, a w szczególności przez rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 16 października 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda w kąpieliskach (Dz. U. Nr 183, poz.1530),
- wód powierzchniowych i podziemnych uznanych za wrażliwe oraz obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych, z których należy ograniczyć odpływ azotu do tych wód - wyznaczonych na mocy dyrektywy 91/676/EWG transponowanej do polskiego prawodawstwa poprzez:
 - ustawę z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne,
 - ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska. (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.),
 - ustawę z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. z 2007 r. Nr 147, poz. 1033),

oraz rozporządzenia wykonawcze do ww. ustaw:

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. Nr 241, poz. 2093),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. z 2003 r. Nr 4, poz. 44),

- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania (Dz. U. Nr 80, poz. 479),
- obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie – w tym obszarów wyznaczonych na mocy dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (wersja ujednolicona) (Dz. Urz. UE L 20 z 26.01.2010, str. 7), transponowanej przez ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, z późn. zm.), a w szczególności przez:
 - rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 229, poz. 2313),
 - rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 179, poz. 1275),
 - rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 198, poz. 1226),

oraz na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992, str. 7, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 2, str. 102), transponowanej również przez ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, a w szczególności przez rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. Nr 77, poz. 510).

W odniesieniu do wykazu obszarów przeznaczonych do ochrony gatunków wodnych o znaczeniu ekonomicznym, podtrzymano decyzję o braku potrzeb wyznaczania tego typu obszarów, z uwagi na brak ekonomicznego znaczenia gatunków występujących w wodach poza urządzeniami specjalnie do tego wyznaczonymi.

W przypadku wykazu obszarów wrażliwych na substancje biogenne pochodzenia komunalnego, stanowiącego element wdrażania dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych (Dz. Urz. WE L 135 z 30.05.1991, str. 40; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 2, str. 26), przyjęto kontynuację zasięgu występowania obszaru na terenie całego kraju.

Dla obszaru dorzecza Odry zostały sporządzone następujące wykazy:

- *Wykaz jednolitych części wód powierzchniowych wykorzystywanych do poboru wody dla zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia.* Graficzne odwzorowanie wykazu przedstawione zostało na mapie nr 16 (załącznik nr 1),
- *Wykaz jednolitych części wód podziemnych wykorzystywanych do poboru wody dla zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia.* Graficzne odwzorowanie wykazu przedstawione zostało na mapie nr 17 (załącznik nr 1),
- *Wykazy części wód przeznaczonych do celów rekreacyjnych, a w szczególności do kąpieli.* Graficzne odwzorowanie wykazu przedstawione zostało na mapie nr 15 (załącznik nr 1),
- *Wykazy wód powierzchniowych i podziemnych uznanych za wrażliwe oraz obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych, z których należy ograniczyć odpływ azotu do tych wód.* Graficzne odwzorowanie wykazu przedstawione zostało na mapie nr 18 (załącznik nr 1),
- *Wykaz obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie,* Graficzne odwzorowanie wykazu przedstawione zostało na mapie nr 19 (załącznik nr 1). Na mapie przedstawiono obszary Natura 2000 zgodnie ze stanem na styczeń 2009 r.,
- *Wykaz obszarów wrażliwych na substancje biogenne pochodzenia komunalnego.* Ze względu na zasięg występowania obszaru na terenie całego kraju, mapa nie została załączona.

7. Monitoring wód oraz ocena stanu

Program monitoringu środowiska, został opracowany w celu dokonania spójnej i jednolitej oceny stanu części wód we wszystkich obszarach dorzeczy oraz w sposób zgodny z działaniami w tym zakresie podejmowanymi na terenie całego obszaru UE. Cele ustanowienia programu monitoringu, zgodnie z wymogami unijnymi, to:

- weryfikacja podstaw oceny oraz dotrzymania celów środowiskowych,
- umożliwienie jednolitej klasyfikacji wód w ramach UE,
- obserwowanie długoterminowych zmian oraz identyfikowanie trendów,
- pomoc przy planowaniu oraz kontroli skuteczności działań,
- ustalanie natężenia zanieczyszczeń oraz wywieranych przez nie oddziaływań.

Zasady organizacji i funkcjonowania monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych zostały opracowane przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska zgodnie z wymaganiami RDW.

Wody powierzchniowe

Monitoring wód powierzchniowych na obszarach dorzeczy w Polsce prowadzony jest zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 13 maja 2009 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. Nr 81, poz. 685).

Sieć monitoringu wód powierzchniowych zaprojektowana została w sposób umożliwiający pozyskanie spójnego i całościowego obrazu stanu ekologicznego i chemicznego w dorzeczu dla każdej jednolitej części wód.

Na obszarze dorzecza Odry, sieć monitoringu wód powierzchniowych zgodnie PMŚ, składa się z 1457 punktów, których większość pełni równocześnie wiele funkcji. Ich rozmieszczenie przedstawiono na mapie nr 13 (załącznik nr 1).

Do prowadzenia monitoringu wód powierzchniowych wyróżnia się następujące sieci:

- monitoring diagnostyczny jednolitych części wód powierzchniowych,
- monitoring operacyjny jednolitych części wód powierzchniowych,
- monitoring badawczy jednolitych części wód powierzchniowych.

W ramach poszczególnych rodzajów monitoringu prowadzone są badania wskaźników biologicznych, fizykochemicznych i chemicznych wykonywane przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska oraz hydromorfologicznych wykonywane przez służbę hydrologiczno-meteorologiczną.

Monitoring diagnostyczny

Celem monitoringu diagnostycznego JCWP jest:

- ustalenie stanu jednolitych części wód powierzchniowych,
- określenie rodzajów oraz oszacowania wielkości znacznych oddziaływań wynikających z działalności człowieka, na które narażone są jednolite części wód powierzchniowych w danym obszarze dorzecza,
- zaprojektowanie przyszłych programów monitoringu,
- dokonania oceny długoterminowych zmian stanu jednolitych części wód powierzchniowych w warunkach naturalnych,
- dokonanie oceny długoterminowych zmian stanu jednolitych części wód powierzchniowych w warunkach szeroko rozumianych oddziaływań wynikających z działalności człowieka.

Zakres i częstotliwość prowadzonych badań dla poszczególnych elementów klasyfikacji stanu ekologicznego i chemicznego są zmienne i szczegółowo określone w rozporządzeniu z dnia 13 maja 2009 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych.

Określa się następujące kryteria wyboru JCWP do monitorowania w ramach monitoringu diagnostycznego:

- występowanie w ciekach znacznych zmienności przepływu wód,
- powierzchnia zlewni (powierzchnia jest większa niż 2500 m²),
- powierzchnia jednolitej części wód powierzchniowych, takiej jak jezioro lub inny zbiornik naturalny, w tym jezioro i inny naturalny zbiornik wodny uznane za silnie zmienioną jednolitą część wód powierzchniowych, przekracza 50 ha,
- przekraczanie przez daną jednolitą część wód powierzchniowych granicy państwa bądź zlokalizowanie tej jednolitej części wód powierzchniowych przy granicy państwa,
- uznanie jednolitej części wód powierzchniowych za referencyjną,
- zaliczenie jednolitej części wód powierzchniowych do badania w ramach międzynarodowej sieci interkalibracyjnej.

Monitoring operacyjny

Celem monitoringu operacyjnego wód powierzchniowych jest:

- ustalenie stanu jednolitych części wód powierzchniowych, które zostały określone jako zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych,
- ustalenie stanu jednolitych części wód powierzchniowych, dla których określono specyficzny cel użytkowania,

- ustalenie stanu wód powierzchniowych w obszarach, które zostały zawarte w wykazach, o których mowa w art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne,
- dokonanie oceny zmian stanu wód powierzchniowych wynikających z programów, które zostały przyjęte dla poprawy jakości jednolitych części wód powierzchniowych, uznanych za zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych.

Zakres i częstotliwość pomiarów i badań poszczególnych wskaźników ustalane są dla każdego operacyjnego punktu pomiarowo-kontrolnego osobno, z uwzględnieniem wskaźników i częstotliwości określonych w odpowiednich przepisach prawnych, jak w rozporządzeniu z dnia 13 maja 2009 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych.

Określa się następujące kryteria wyboru JCWP do monitorowania w ramach monitoringu operacyjnego:

- zaklasyfikowanie jednolitej części wód powierzchniowych jako zagrożonej niespełnieniem określonych dla niej celów środowiskowych,
- odprowadzanie do danej jednolitej części wód powierzchniowych substancji z listy substancji priorytetowych,
- występowanie w jednolitej części wód powierzchniowych źródeł zanieczyszczeń, o których mowa w rozporządzeniu (WE) nr 166/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 stycznia 2006 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń i zmieniającym dyrektywę Rady 91/689/EWG i 96/61/WE (Tekst mający znaczenie dla EOG) (Dz. Urz. UE L 33 z 04.02.2006, str. 1),
- występowanie jednolitej części wód powierzchniowych w obszarze zanieczyszczonym lub zagrożonym zanieczyszczeniami powodowanymi przez związki azotu ze źródeł rolniczych,
- występowanie jednolitej części wód powierzchniowych w obszarze wrażliwym na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych,
- zaliczenie jednolitej części wód powierzchniowych do wód stanowiących miejsce bytowania ryb, skorupiaków i mięczaków lub powiązanie jednolitej części wód z obszarami chronionymi, o których mowa w art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne,
- zaliczenie jednolitej części wód powierzchniowych do jednolitych części wód powierzchniowych przeznaczonych do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia, jeżeli dana jednolita część wód powierzchniowych dostarcza średnio powyżej 100 m³ na dobę wody przeznaczonej do spożycia,

- przeznaczenie jednolitej części wód powierzchniowych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych,
- zalecenia wynikające z planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy i programu wodno-środowiskowego kraju.

Monitoring badawczy

Monitoring badawczy JCWP prowadzi się w celu:

- wyjaśnienia przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych określonych dla danej jednolitej części wód powierzchniowych, jeżeli wyjaśnienie tych przyczyn jest niemożliwe na podstawie danych oraz informacji uzyskanych w wyniku pomiarów i badań prowadzonych w ramach monitoringu diagnostycznego i operacyjnego,
- wyjaśnienia przyczyn niespełnienia celów środowiskowych przez daną jednolitą część wód powierzchniowych, jeżeli z monitoringu diagnostycznego wynika, że cele środowiskowe wyznaczone dla danej jednolitej części wód powierzchniowych nie zostaną osiągnięte, i gdy nie rozpoczęto realizacji monitoringu operacyjnego dla tej jednolitej części wód powierzchniowych,
- określenia wielkości i wpływów przypadkowego zanieczyszczenia,
- ustalenia przyczyn wyraźnych rozbieżności między wynikami oceny stanu ekologicznego na podstawie biologicznych i fizykochemicznych elementów jakości.

Zakres i częstotliwość pomiarów i badań w monitoringu badawczym wód powierzchniowych uwzględnia uwarunkowania wynikające z przyczyn podjęcia decyzji o przeprowadzeniu monitoringu badawczego, a także jest dostosowany do lokalnych warunków tak, aby ich wyniki dostarczyły informacji o koniecznym programie działań dla osiągnięcia celów środowiskowych lub o szczególnych środkach zaradczych przeciw skutkom przypadkowego zanieczyszczenia.

Określa się następujące kryteria wyboru JCWP do monitorowania w ramach monitoringu badawczego:

- wyniki badań monitoringu diagnostycznego do wyjaśnienia przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych określonych dla danej jednolitej części wód powierzchniowych są niewystarczające,
- konieczność ustalenia przyczyn, które mogą uniemożliwić osiągnięcie celów środowiskowych w sytuacji, gdy nie został ustanowiony monitoring operacyjny jednolitych części wód powierzchniowych,
- konieczność określenia wielkości i wpływu na środowisko przypadkowego zanieczyszczenia wód powierzchniowych na skutek poważnej awarii, która jest objęta obowiązkiem zgłoszenia do GIOŚ,

- konieczność ustalenia przyczyn rozbieżności między wynikami oceny stanu ekologicznego JCWP na podstawie elementów biologicznych i fizykochemicznych,
- konieczność zebrania dodatkowych informacji o stanie wód w związku z uwarunkowaniami lokalnymi.

Ocena stanu wód powierzchniowych

Ocena stanu wód jest wykonywana w oparciu o klasyfikację wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 22 lipca 2009 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 122, poz. 1018).

W PGW ocena stanu JCWP została przyjęta w oparciu o rozporządzenie z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 162, poz. 1008). Na podstawie tego rozporządzenia GIOŚ opracował ocenę stanu części wód, dla których w ramach PMS prowadzony był monitoring. Przedstawiona w ramach planów ocena stanu została zweryfikowana w oparciu o istniejące dokumenty opracowane na potrzeby prac planistycznych tj. „Opracowanie analizy presji i wpływów zanieczyszczeń antropogenicznych w szczegółowym ujęciu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych dla potrzeb opracowania programów działań i planów gospodarowania wodami” z maja 2007 roku. Z uwagi na zmianę rozporządzenia w sprawie klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych w trakcie prac planistycznych ocena przedstawiona w ramach planów została uszczegółowiona o dodatkowe materiały przekazane przez GIOŚ (m.in. „Ocena stanu wód w dorzeczach na podstawie wyników monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych w latach 2008 – 2010”) oraz w oparciu o dane pochodzące z regionalnych zarządów gospodarki wodnej poparte konsultacjami z terenowo odpowiedzialnymi jednostkami WIOŚ.

Ocenę stanu części wód powierzchniowych przedstawiono w postaci map nr 9, 10 (załącznik nr 1)

Wody podziemne

Monitoring wód podziemnych

Monitoring wód podziemnych na obszarach dorzeczy w Polsce prowadzony jest zgodnie z rozporządzeniem w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych.

Monitoring JCWPd prowadzi się w sposób umożliwiający ocenę stanu jednolitych części wód podziemnych oraz ustalenie czasowej i przestrzennej zmienności elementów fizykochemicznych i ilościowych.

Na obszarze dorzecza Odry, sieć monitoringu wód podziemnych wg stanu z listopada 2009 roku, składa się z 544 punktów, których większość pełni równocześnie wiele funkcji oraz przynależy do kilku rodzajów monitoringu. Ich rozmieszczenie przedstawiono na mapie nr 14 (załącznik nr 1).

Określa się następujące formy monitoringu JCWPd:

- monitoring stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych,
- monitoring stanu ilościowego jednolitych części wód podziemnych.

Zakres monitoringu stanu chemicznego JCWPd jest określony w załączniku nr 4 do rozporządzenia w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych. Obejmuje takie parametry jak:

- ogólne: odczyn, temperatura, przewodność elektrolityczna, tlen rozpuszczony, ogólny węgiel organiczny,
- nieorganiczne: amoniak, antymon, arsen, azotany, azotyny, bor, chlorki, chrom, cyjanki, fluorki, fosforany, glin, kadm, magnez, mangan, miedź, nikiel, ołów, potas, rtęć, selen, siarczany, sód, srebro, wapń, wodorowęglany, żelazo.

Monitoring stanu chemicznego

Określa się następujące rodzaje monitoringu stanu chemicznego JCWPd:

- monitoring diagnostyczny stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych,
- monitoring operacyjny stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych,
- monitoring badawczy stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych.

Monitoring diagnostyczny

Celem monitoringu diagnostycznego JCWPd jest:

- uzupełnienie i sprawdzenie procedury oceny wpływu oddziaływań wynikających z działalności człowieka,
- dokonanie oceny długoterminowych zmian wynikających zarówno z warunków naturalnych, jak również z oddziaływań wynikających z działalności człowieka.

Zakres monitoringu diagnostycznego stanu chemicznego może ulec poszerzeniu o inne elementy fizykochemiczne charakteryzujące rodzaj działalności człowieka mającej wpływ na badane wady podziemne.

Monitoring diagnostyczny stanu chemicznego JCWPd prowadzi się raz w roku z następującą częstotliwością:

- najmniej co 3 lata – dla wód podziemnych o zwierciadle swobodnym,
- najmniej co 6 lat – dla wód podziemnych o zwierciadle napiętym.

Monitoring operacyjny

Celem monitoringu operacyjnego JCWPd jest:

- ustalenie stanu chemicznego wszystkich jednolitych części wód podziemnych uznanych za zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych,
- ustalenie obecności długoterminowych tendencji wzrostowych stężenia wszelkich zanieczyszczeń spowodowanych oddziaływaniami wynikającymi z działalności człowieka.

Zakres monitoringu operacyjnego stanu chemicznego JCWPd obejmuje określenie wartości elementów fizykochemicznych, spośród wymienionych w załączniku nr 4 do rozporządzenia w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, charakteryzujących rodzaj zidentyfikowanej działalności człowieka mającej wpływ na badane wody podziemne oraz elementów fizykochemicznych, których wartości stwierdzone na podstawie monitoringu diagnostycznego stanu chemicznego JCWPd są wyższe od wartości granicznych elementów fizykochemicznych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 38a ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne.

Monitoring operacyjny stanu chemicznego JCWPd prowadzi się z następującą częstotliwością:

- co najmniej 2 razy w roku, z wyłączeniem roku, w którym prowadzony jest monitoring diagnostyczny stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych – dla wód podziemnych o zwierciadle swobodnym,
- co najmniej raz w roku, z wyłączeniem roku, w którym prowadzony jest monitoring diagnostyczny stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych – dla wód podziemnych o zwierciadle napiętym.

Monitoring badawczy

Monitoring badawczy stanu chemicznego JCWPd może być ustanowiony w odniesieniu do danej jednolitej części wód podziemnych lub jej fragmentu w celu:

- wyjaśnienia przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych określonych dla danej jednolitej części wód podziemnych, jeżeli wyjaśnienie tych przyczyn jest niemożliwe na podstawie danych oraz informacji uzyskanych w wyniku pomiarów i badań prowadzonych w ramach monitoringu diagnostycznego i operacyjnego stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych,
- wyjaśnienie przyczyn niespełnienia celów środowiskowych przez daną jednolitą część wód podziemnych, jeżeli z monitoringu diagnostycznego stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych wynika, że cele środowiskowe wyznaczone

dla danej jednolitej części wód podziemnych nie zostaną osiągnięte, i gdy nie rozpoczęto realizacji monitoringu operacyjnego stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych dla danej jednolitej części wód podziemnych,

- zidentyfikowania zasięgu i stężeń zanieczyszczeń, jeżeli nastąpiło przypadkowe zanieczyszczenie jednolitej części wód podziemnych.

Zakres i częstotliwość monitoringu badawczego stanu chemicznego JCWPd wynikają z uwarunkowań związanych z przyczyną podjęcia decyzji o przeprowadzeniu monitoringu badawczego i powinny być stosowane do lokalnych warunków tak, aby jego wyniki dostarczyły informacji o konkretnym programie działań dla osiągnięcia celów środowiskowych lub o szczególnych środkach zaradczych przeciwdziałającym skutkom przypadkowego zanieczyszczenia w odniesieniu do tych JCWPd, dla których podjęto decyzję o przeprowadzeniu monitoringu badawczego.

Monitoring stanu ilościowego

Celem monitoringu stanu ilościowego wód podziemnych jest określenie stopnia wpływu poboru wód na wielkość zasobów JCWPd m.in. położenie zwierciadła wód podziemnych, kształtowanie się składu chemicznego - ascenzja lub ingresja wód słonych na skutek szczypania zasobów wód podziemnych, stan ekosystemów wód powierzchniowych i lądowych bezpośrednio zależnych od wód podziemnych.

Zakres monitoringu stanu ilościowego JCWPd obejmuje pomiary zwierciadła wód podziemnych oraz określenie dostępnych zasobów wód podziemnych i rzeczywistego poboru wód podziemnych w odniesieniu do każdej jednolitej części wód podziemnych.

Monitoring stanu ilościowego JCWPd prowadzi się z częstotliwością:

- raz w tygodniu – dla wód podziemnych o zwierciadle swobodnym,
- raz w miesiącu – dla wód podziemnych o zwierciadle napiętym.

Ustalenia wielkości dostępnych zasobów i rzeczywistego poboru wód podziemnych dokonuje się raz w roku.

Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, określa się następujące kryteria wyboru JCWPd do monitorowania:

- monitoring diagnostyczny stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych prowadzi się dla jednolitych części wód podziemnych, które dostarczają średniorocznie powyżej 100 m³ na dobę wody przeznaczonej do spożycia,
- monitoring operacyjny stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych prowadzi się dla jednolitych części wód podziemnych uznanych za zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych,

- monitoring stanu ilościowego jednolitych części wód podziemnych prowadzi się dla jednolitych części wód podziemnych, które dostarczają średniorocznie powyżej 100 m³ na dobę wody przeznaczonej do spożycia.

Ocena stanu (chemicznego i ilościowego) JCWPd wykonana została w 2008 roku w oparciu o klasyfikację wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. Nr 143, poz. 896) i opublikowana w „Raporcie o stanie chemicznym i ilościowym jednolitych części wód podziemnych dla obszarów dorzeczy zgodnie z wymaganiami RDW” z listopada 2008 roku.

Ocena stanu JCWPd przyjęta w Planach gospodarowania wodami w części oceny stanu chemicznego pochodzi z „Raportu o stanie chemicznym i ilościowym jednolitych części wód podziemnych dla obszarów dorzeczy zgodnie z wymaganiami RDW” z listopada 2008, natomiast w części oceny stanu ilościowego jednolitych części wód podziemnych z „Opracowania analizy presji i wpływów zanieczyszczeń antropogenicznych w szczegółowym ujęciu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych dla potrzeb opracowania programów działań i planów gospodarowania wodami” z maja 2007 roku. Ostateczny stan JCWPd określa gorszy ze stanu ilościowego lub chemicznego określonej jednolitej części wód podziemnych.

Ocenę stanu części wód podziemnych przedstawiono w postaci map nr 11, 12 (załącznik nr 1).

Obszary chronione

Programy monitoringu wymienione powyżej prowadzi się również obrębie obszarów chronionych, czyli:

- obszary Natura 2000, ustanowione na podstawie dyrektywy Habitatowej 92/43/EWG lub dyrektywy Ptasiej 79/409/EWG,
- obszary narażone na działanie azotanów pochodzenia rolniczego ustanowione na mocy dyrektywy 91/676/EWG,
- obszary ochrony ujęć wód do picia, które mogą być ustanowione na mocy art. 7 RDW,
- Obszary przeznaczone do celów rekreacyjnych, w tym wyznaczone jako kąpieliska.

Specjalne zasady monitorowania *obszarów Natura 2000* realizowane są wtedy, gdy znajdują się tam ekosystemy lądowe bezpośrednio zależne od wód podziemnych (podmokłe i torfowiska). Z uwagi na brak izolacji od powierzchni, zanieczyszczenia w tych obszarach przenikają do wód podziemnych bardzo szybko. W obszarach tych została zwiększona liczba punktów monitoringu, szczególnie stanu ilościowego, w tym poziomu zwierciadła wody,

a w pozostałych elementach monitoringu utrzymany jest ten sam jego zakres jak dla innych terenów.

W przypadku, *obszarów narażonych na zanieczyszczenie azotanami* monitoring jest realizowany w uwzględnieniu rozporządzenia w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych. Minimalny wymagany zakres badań obejmuje: azotany, tlen rozpuszczony, azot amonowy, azot azotynowy.

W przypadku powierzchniowych *wód wykorzystywanych do zaopatrzenia w wodę pitną*, monitoring jest realizowany z uwzględnieniem wymogów rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz. U. Nr 204, poz. 1728).

W przypadku *podziemnych wód wykorzystywanych do zaopatrzenia w wodę pitną*, w sieci monitoringu jednolitych części wód podziemnych znajdują się punkty pomiarowo-kontrolne, w których monitorowane są wody z obszarów ujęć.

W przypadku *wód przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym wyznaczone jako kąpieliska*, monitoring jest realizowany w uwzględnieniu rozporządzenia w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda w kąpieliskach.

8. Cele środowiskowe oraz odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych

Cele środowiskowe dla wód powierzchniowych oraz obszarów chronionych, ustalonych na mocy Art. 4 RDW

W pierwszym cyklu planowania gospodarowania wodami w Polsce, cele środowiskowe dla części wód zostały oparte głównie na wartościach granicznych poszczególnych wskaźników fizyko-chemicznych, biologicznych i hydromorfologicznych określających stan ekologiczny wód powierzchniowych oraz wskaźników chemicznych świadczących o stanie chemicznym wody, odpowiadających warunkom osiągnięcia przez te wody dobrego stanu, z uwzględnieniem kategorii wód, wg rozporządzenia w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych.

Zastosowane podejście, polegające na przyjęciu za cele środowiskowe wartości granicznych odpowiadających dobremu stanowi wód, związane było z niekompletnym zrealizowaniem prac w zakresie opracowania warunków referencyjnych dla poszczególnych typów wód, a tym samym brakiem możliwości ustalenia wartości celów środowiskowych wg charakterystycznych wymagań względem poszczególnych typów we wszystkich kategoriach wód. Dodatkowo, z uwagi na trwające prace w zakresie opracowywania metodyk oceny stanu hydromorfologicznego oraz fakt, że monitoring w zakresie badań stanu chemicznego jest jeszcze w fazie kształtowania i rozbudowy ustalenie celów środowiskowych zostało oparte o dostępne wartości graniczne wskaźników podanych w rozporządzeniu w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych.

Przy ustalaniu celów środowiskowych dla JCWP brano pod uwagę aktualny stan JCWP w związku z wymaganym zgodnie z RDW warunkiem nie pogarszania ich stanu. Dla jednolitych części wód, będących obecnie w bardzo dobrym stanie/potencjale ekologicznym, celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu/potencjału. Ponadto, ustalając cele uwzględniano także różnicę pomiędzy naturalnymi, a silnie zmienionymi oraz sztucznymi częściami wód. Dla naturalnych części wód celem będzie osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego, dla silnie zmienionych i sztucznych części wód – co najmniej dobrego potencjału ekologicznego. Ponadto, w obydwu przypadkach, w celu osiągnięcia dobrego stanu/potencjału konieczne będzie dodatkowo utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego.

Dla obszarów chronionych funkcjonujących na obszarach dorzeczy, nie zostały obecnie podwyższone cele środowiskowe, z uwagi na częstokroć wyższe wymagania w stosunku do wartości granicznych wskaźników jakości wody przyjętych jako wartości

graniczne dla dobrego stanu ekologicznego bądź dla dobrego lub powyżej dobrego potencjału ekologicznego wód, niż w poszczególnych aktach prawa, regulujących sposób postępowania i wymagania co do stanu wód w obrębie obszarów chronionych. Wyjątkiem w tym zakresie będą prawdopodobnie wymagania zgodne z wymogami wynikającymi z planów ochrony dla obszarów Natura 2000 wyznaczonych na podstawie dyrektywy 79/409/EWG oraz dyrektywy 92/43/EWG, jednak w obecnym cyklu planistycznym z uwagi na brak planów ochrony ww. obszarów, nie zostaną zastrzeżone cele środowiskowe dla części wód, na których takie obszary zostały wyznaczone. Celem środowiskowym dla tych obszarów będzie zatem osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu. Weryfikacja celów środowiskowych uwzględniająca ten zakres tematyczny będzie miała miejsce w kolejnych cyklach planistycznych.

Poniżej zestawiono w ujęciu tabelarycznym informacje o wartościach granicznych dla dobrego stanu i dobrego potencjału ekologicznego wód, jak również wymagań dla bardzo dobrego stanu ekologicznego wód, w zakresie podstawowych wskaźników biologicznych i fizyko-chemicznych wody. Wskaźniki stanu hydrologicznego i morfologicznego wód obecnie zostały wyznaczone w sposób ogólny (bez wartości liczbowych) jedynie dla I klasy jakości wód wg rozporządzenia w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, zatem nie są one uwzględniane dla wskazania wartości odpowiadających celu środowiskowego. Wskaźniki stanu chemicznego zostały określone w ramach rozporządzenia w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, które w załączniku nr 8 wprowadza wartości graniczne chemicznych wskaźników jakości wody, wypełniając tym samym przepisy dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/105/EWG z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie środowiskowych norm jakości w dziedzinie polityki wodnej *zmieniającej i w następstwie uchylającej dyrektywę Rady 82/176/EWG, 83/513/EWG, 84/156/EWG, 84/491/EWG i 86/280/EWG oraz zmieniającej dyrektywę 2000/60/WE* Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz. Urz. UE L 348 z 24.12.2008, str. 84) art. 13, który stanowi, że państwa członkowskie wprowadzają przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne tej dyrektywy nie później niż do 13 lipca 2010 r.

W tabelach tych podano również informację o ilościach części wód, w poszczególnych kategoriach wód na obszarze dorzecza, dla których wymagane jest osiągnięcie odpowiednich wartości wskaźników, odpowiadających celom środowiskowym. Wskazano również ilości części wód w poszczególnych kategoriach, dla których konieczne jest przedłużenie terminu osiągnięcia określonych celów środowiskowych, z uwagi na występujące specyficzne uwarunkowania, uniemożliwiające osiągnięcie tych celów do roku 2015.

Tabela 13. Wartości graniczne wybranych wskaźników wód odnoszących się do dobrego i wyższego niż dobry stanu ekologicznego jednolitych części wód powierzchniowych.

Nazwa wskaźnika	Wartości graniczne wskaźników jakości wód według kategorii jednolitych części wód powierzchniowych		
	struga, strumień, potok, rzeka (w tym wody silnie zmienione), kanał	jeziora, jeziora silnie zmienione oraz inne naturalne i sztuczne zbiorniki wodne	morskie wody wewnętrzne, wody przejściowe i przybrzeżne
Arsen (mg As/l)	0,05		0,05
Bar (mg Ba/l)	0,5		0,5
Bor (mg B/l)	2		2
Chrom sześciowartościowy (mg Cr ⁺⁶ /l)	0,02		0,02
Chrom ogólny (suma ^{+Cr3} i ^{+Cr8}) (mg Cr/l)	0,05		0,05
Cynk (mg Zn/l)	1		1
Miedź (mg Cu/l)	0,05		0,05
Fenole lotne (indeks fenolowy) (mg/l)	0,01		0,01
Węglowodory ropopochodne – indeks olejowy (mg/l)	0,2		0,2
Glin (mg Al/l)	0,4		0,4
Cyjanki wolne (mg CN/l)	0,05		0,05
Cyjanki związane (mg Me (CN) _x /l)	0,05		0,05
Molibden (mg Mo/l)	0,04		0,04
Selen (mg Se/l)	0,02		0,02
Srebro (mg Ag/l)	0,005		0,005
Tal (mg Tl/l)	0,002		0,002
Tytan (mg Ti/l)	0,05		0,05
Wanad (mg V/l)	0,05		0,05
Antymon (mg Sb/l)	0,002		0,002
Fluorki (mg F/l)	1,5		1,5
Beryl (mg Be/l)	0,0008		0,0008
Kobalt (mg Co/l)	0,05		0,05
Cyna ¹ (mg Sn/l)	-		-

¹ Wskaźnik nieuwzględniany w klasyfikacji wód (warunki referencyjne w trakcie ustalania).

Tabela 14. Wartości graniczne wybranych wskaźników jakości biologicznej i fizyko - chemicznej wód ustalonych jako cele środowiskowe dla jednolitych części wód powierzchniowych płynących na obszarze dorzecza, uznanych za naturalne oraz silnie zmienione, bądź sztuczne.

Nazwa wskaźnika	Wartość dla bardzo dobrego stanu ekologicznego	Wartość dla dobrego stanu ekologicznego	Wartość dla potencjału ekologicznego dobrego lub powyżej dobrego	Liczba wszystkich JCWP	Liczba JCWP wykazujących obecnie bardzo dobry lub dobry stan ekologiczny	Liczba JCWP naturalnych	Liczba JCWP wykazujących obecnie bardzo dobry lub dobry potencjał ekologiczny	Liczba JCWP silnie zmienionych bądź sztucznych
ELEMENTY BIOLOGICZNE				1735	342	1081	95	654
Chlorofil „a” (µg/l)	< 20 ¹ / < 25 ²	35 ¹ / 60 ²	35 ¹ / 60 ²					
Wskaźnik okrzemkowy IO	>0,75 ³ / >0,70 ⁴ , >0,70 ⁵ , >0,65 ⁶	0,55 ³ / 0,50 ⁴ , 0,50 ⁵ , 0,45 ⁶	0,55 ³ / 0,50 ⁴ , 0,50 ⁵ , 0,45 ⁶					
Makrofitowy Indeks Rzeczny	≥44,5 ⁷ / ≥47,1 ⁸ , ≥37,9 ²	35 ⁷ / 36,8 ⁸ , 35 ²	35 ⁷ / 36,8 ⁸ , 35 ²					
ELEMENTY FIZYKO- CHEMICZNE								
Temperatura wody (°C)	≤ 22	24	24					
Zawiesina ogólna (mg/l)	≤ 25	50	50					
BZT ₅ (mg O ₂ /l)	≤ 3	6	6					
ChZT- Mn (mg O ₂ /l)	≤ 6	12	12					
Azot ogólny (mg N/l)	≤ 5	10	10					
Fosfor ogólny (mg P/l)	≤ 0,2	0,4	0,4					
Siarczany (mg SO ₄ /l)	≤ 150	250	250					
Chlorki (mg Cl/l)	≤ 200	300	300					

¹ Dla rzek nizinnych piaszczysto - gliniastych, rzek nizinnych żwirowych o pow. zlewni ≥ 5000 km², małych i średnich rzek na obszarze będącym pod wpływem procesów torfotwórczych, a także cieków łączących jeziora; ² Dla wielkich rzek nizinnych; ³ Dla potoków tatrzańskich krzemianowych i węglanowych oraz potoków sudeckich; ⁴ Dla potoków wyżynnych krzemianowych z substratem gruboziarnistym, potoków wyżynnych krzemianowych z substratem drobnoziarnistym, potoków wyżynnych węglanowych z substratem drobnoziarnistym, potoków wyżynnych węglanowych z substratem gruboziarnistym, małych rzek wyżynnych

krzemianowych, małych rzek wyżynnych węglanowych, średnich rzek wyżynnych- zachodnich, potoków fliszowych, małych rzek fliszowych, średnich rzek wyżynnych- wschodnich; ⁵ Dla potoków nizinnych lessowych lub gliniastych, potoków nizinnych piaszczystych, potoków nizinnych żwirowych, potoków organicznych; ⁶ Dla rzek nizinnych piaszczysto- gliniastych, rzek nizinnych żwirowych, małej i średniej rzeki na obszarze będącym pod wpływem procesów torfotwórczych oraz cieków łączących jeziora; obszar zlewni powinien być mniejszy niż 5000 km²; ⁷ Dla potoków nizinnych lessowych lub gliniastych, potoków nizinnych piaszczystych, rzek nizinnych piaszczysto- gliniastych, rzek przyujściowych będących pod wpływem wód stonych, potoków organicznych, rzek w dolinie zatorfionej, cieków łączących jeziora; ⁸ Dla potoków nizinnych żwirowych oraz rzek nizinnych żwirowych.

Tabela 15. Wartości graniczne wybranych wskaźników jakości biologicznej i fizyko-chemicznej wód ustalonych jako cele środowiskowe dla jednolitych części wód jezior wód

Nazwa wskaźnika	Wartość dla bardzo dobrego stanu ekologicznego	Wartość dla dobrego stanu ekologicznego	Wartość dla potencjału ekologicznego dobrego lub powyżej dobrego	Liczba wszystkich JCWP	Liczba JCWP wykazujących obecnie bardzo dobry lub dobry stan ekologiczny	Liczba JCWP naturalnych	Liczba JCWP wykazujących obecnie bardzo dobry lub dobry potencjał ekologiczny	Liczba JCWP silnie zmienionych bądź sztucznych
ELEMENTY BIOLOGICZNE				420	149	386	9	34
Chlorofil „a” (µg/l)	<5 ¹ / <7 ² / $<10^3$ / $<10^4$	8 ¹ / 13 ² / 19 ³ / 23^4	8 ¹ / 13 ² / 19 ³ / 23^4					
Wskaźnik okrzemkowy dla jezior OIJ ⁵	> 0,83	0,55	0,55					
Makrofitowy Indeks Stanu ekologicznego	1 – 0,680	0,679 – 0,340 ⁶ / $0,679 – 0,270^7$	0,679 – 0,340 ⁶ / $0,679 – 0,270^7$					
ELEMENTY FIZYKO- CHEMICZNE								
Przezroczystość – widzialność Krążka Secchiego (m)	2,5 ¹ / 1,7 ² / 1,5 ³ / 1^4	2,5 ¹ / 1,7 ² / 1,5 ³ / 1^4	2,5 ¹ / 1,7 ² / 1,5 ³ / 1^4					
Tlen rozpuszczony (mg O ₂ /l)	≥ 4	≥ 4	≥ 4					
Azot całkowity (mg N/l)	1,5 ¹ / 2 ² / 1,6 ³ / $2,5^4$	1,51/ 22/ 1,63/ 2,54	1,5 ¹ / 2 ² / 1,6 ³ / $2,5^4$					
Fosfor ogólny (mg P/l)	0,06 ¹ / 0,09 ² / $0,10^3$ / 0,12 ⁴	0,061/ 0,092/ $0,103$ / 0,124	0,06 ¹ / 0,09 ² / $0,10^3$ / 0,12 ⁴					

¹ Dla jezior stratyfikowanych o Współczynniku Schindlera<2; ² Dla jezior stratyfikowanych o Współczynniku Schindlera>2; ³ Dla jezior niestratyfikowanych o Współczynniku Schindlera<2; ⁴ Dla jezior niestratyfikowanych o Współczynniku Schindlera >2; ⁶ Dla jezior ramienicowych głębokich; ⁷ Dla jezior ramienicowych płytkich.

Tabela 16. Wartości graniczne wybranych wskaźników jakości biologicznej i fizyko- chemicznej wód ustalonych jako cele środowiskowe dla jednolitych części wód przejściowych na obszarze dorzecza, uznanych za naturalne oraz silnie zmienione, bądź sztuczne

Nazwa wskaźnika	Wartość dla bardzo dobrego stanu ekologicznego	Wartość dla dobrego stanu ekologicznego	Wartość dla potencjału ekologicznego dobrego lub powyżej dobrego	Liczba wszystkich JCWP	Liczba JCWP wykazujących obecnie bardzo dobry lub dobry stan ekologiczny	Liczba JCWP naturalnych	Liczba JCWP wykazujących obecnie bardzo dobry lub dobry potencjał ekologiczny	Liczba JCWP silnie zmienionych bądź sztucznych					
ELEMENTY BIOLOGICZNE													
Chlorofil „a” (µg/l)	<1,94 ^{1, a} / <2,5 ^{2, a} / <5 ^{3, b} / <2,5 ^{4, b} / <1 ^{5, b} / b/ <10 ^{6, b} / <1,2 ^{7, b}	3,76 ^{1, a} / 5,5 ^{2, a} / 7,5 ^{3, b} / 3,8 ^{4, b} / 23,2 ^{5, b} / 20 ^{6, b} / 2 ^{7, b}	3,76 ^{1, a} / 5,5 ^{2, a} / 7,5 ^{3, b} / 3,8 ^{4, b} / 23,2 ^{5, b} / 20 ^{6, b} / 2 ^{7, b}	4	brak	1	brak	3					
ELEMENTY FIZYKO- CHEMICZNE													
Przezroczystość – widzialność Krążka Secchiego (m)	>6 ^{1, a} / >4 ^{2, a} / >5 ^{3, b} / >6 ^{4, b} / >1 ^{5, b} / >2,5 ^{6, b}	4,5 ^{1, a} / 3 ^{2, a} / 3,75 ^{3, b} / 4,5 ^{4, b} / 0,75 ^{5, b} / 1,9 ^{6, b}	4,5 ^{1, a} / 3 ^{2, a} / 3,75 ^{3, b} / 4,5 ^{4, b} / 0,75 ^{5, b} / 1,9 ^{6, b}										
BZT ₅ (mg O ₂ /l)	≤ 2	4	4										
Azot ogólny (mg N/l)	<0,25 ^{1, 2, a, c} / <0,35 ^{3, b, c} / <0,18 ^{4, a, c} / <0,65 ^{5, b, c} / <1,25 ^{6, b, c} / c/ <0,20 ^{7, b, c}	0,40 ^{1, 2, a, c} / 0,53 ^{3, b, c} / 0,27 ^{4, a, c} / 0,98 ^{5, b, c} / 1,90 ^{6, b, c} / c/ 0,30 ^{7, b, c}	0,40 ^{1, 2, a, c} / 0,53 ^{3, b, c} / 0,27 ^{4, a, c} / 0,98 ^{5, b, c} / 1,90 ^{6, b, c} / 0,30 ^{7, b, c}										
Fosfor ogólny (mg P/l)	<0,022 ^{1, a, c} / <0,03 ^{2, a, c} / <0,031 ^{3, b, c} / <0,028 ^{4, b, c} / <0,080 ^{5, b, c} / <0,10 ^{6, b, c} / b, c/ <0,0205 ^{7, b, c}	0,035 ^{1, a, c} / 0,045 ^{2, a, c} / 0,045 ^{3, b, c} / 0,032 ^{4, b, c} / 0,12 ^{5, b, c} / 0,15 ^{6, b, c} / 0,03 ^{7, b, c}	0,035 ^{1, a, c} / 0,045 ^{2, a, c} / 0,045 ^{3, b, c} / 0,032 ^{4, b, c} / 0,12 ^{5, b, c} / 0,15 ^{6, b, c} / 0,03 ^{7, b, c}										

¹ Dla akwenu morskich wód wewnętrznych w obszarze Zatoki Gdańskiej; ² Dla akwenu wód przejściowych w obszarze ujściowym Wisły w Zatoce Gdańskiej; ³ Dla akwenu wód przejściowych w obszarze ujściowym Świny w Zatoce Pomorskiej; ⁴ Dla akwenu wód przejściowych w obszarze ujściowym Dziwny w Zatoce Pomorskiej; ⁵ Dla akwenu Zalewu Wiślanego; ⁶ Dla akwenu Zalewu Szczecińskiego; ⁷ Dla akwenu Zalewu Puckiego; ^a Wartości średnie z pomiarów w miesiącach V – IX; ^b Wartości średnie roczne; ^c Wartości średnie z całej kolumny wody.

Tabela 17. Wartości graniczne wybranych wskaźników jakości biologicznej i fizyko - chemicznej wód ustalonych jako cele środowiskowe dla jednolitych części wód przybrzeżnych na obszarze dorzecza, uznanych za naturalne oraz silnie zmienione, bądź sztuczne

Nazwa wskaźnika	Wartość dla bardzo dobrego stanu ekologicznego	Wartość dla dobrego stanu ekologicznego	Wartość dla potencjału ekologicznego dobrego lub powyżej dobrego	Liczba wszystkich JCWP	Liczba JCWP wykazujących obecnie bardzo dobry lub dobry stan ekologiczny	Liczba JCWP naturalnych	Liczba JCWP wykazujących obecnie bardzo dobry lub dobry potencjał ekologiczny	Liczba JCWP silnie zmienionych bądź sztucznych					
ELEMENTY BIOLOGICZNE													
Chlorofil „a” (µg/l)	<2,10 ^{1, 2, a} / <1,50 ^{3, a} / <2,10 ^{2, b}	3,15 ^{1, 2, a} / 1,90 ^{3, a} / 3,15 ^{2, b}	3,15 ^{1, 2, a} / 1,90 ^{3, a} / 3,15 ^{2, b}	4	1	2	1	2					
ELEMENTY FIZYKO- CHEMICZNE													
Przezroczystość – widzialność Krążka Secchiego (m)	>4,7 ^{1, a} / >5 ^{2, b}	3,5 ^{1, a} / 3,8 ^{2, b}	3,5 ^{1, a} / 3,8 ^{2, b}										
BZT ₅ (mg O ₂ /l)	≤ 2	4	4										
Azot ogólny (mg N/l)	<0,25 ^{1, a, c} / <0,20 ^{3, a, c} / <0,25 ^{2, b, c}	0,40 ^{1, a, c} / 0,30 ^{3, a, c} / 0,40 ^{2, b, c}	0,40 ^{1, a, c} / 0,30 ^{3, a, c} / 0,40 ^{2, b, c}										
Fosfor ogólny (mg P/l)	<0,022 ^{1, a, c} / <0,020 ^{3, a, c} / <0,025 ^{2, b, c}	0,033 ^{1, a, c} / 0,030 ^{3, a, c} / 0,038 ^{2, b, c}	0,033 ^{1, a, c} / 0,030 ^{3, a, c} / 0,038 ^{2, b, c}										

¹ Dla akwenu Zatoki Gdańskiej oraz pasa wód przyległych do Mierzei Wiślanej; ² Dla akwenu Zatoki Pomorskiej oraz pasa wód przyległych do Wolińskiego Parku Narodowego; ³ Dla akwenu wód przybrzeżnych środkowego wybrzeża; ^a Wartości średnie z pomiarów w miesiącach V – IX; ^b Wartości średnie roczne; ^c Wartości średnie z całej kolumny wody.

Cele środowiskowe dla wód podziemnych ustalonych na mocy Art. 4 RDW

Zgodnie z definicją umieszczoną w RDW dobry stan wód podziemnych oznacza stan osiągnięty przez część wód podziemnych, jeżeli zarówno jej stan ilościowy, jak i chemiczny jest określony, jako co najmniej „dobry”.

RDW w art. 4 przewiduje dla wód podziemnych następujące główne cele środowiskowe:

- zapobieganie dopływowi lub ograniczenia dopływu zanieczyszczeń do wód podziemnych,
- zapobieganie pogarszaniu się stanu wszystkich części wód podziemnych (z zastrzeżeniami wymienionymi w RDW),
- zapewnienie równowagi pomiędzy poborem a zasilaniem wód podziemnych,
- wdrożenie działań niezbędnych dla odwrócenia znaczącego i utrzymującego się rosnącego trendu stężenia każdego zanieczyszczenia powstałego w skutek działalności człowieka.

Dla spełnienia wymogu niepogarszania stanu części wód, dla części wód będących w co najmniej dobrym stanie chemicznym i ilościowym, celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu.

Stan chemiczny wód podziemnych

Ocena stanu chemicznego wód podziemnych prowadzona jest głównie na podstawie wartości progowych elementów fizykochemicznych określających stan chemiczny wód podziemnych odpowiadających warunkom osiągnięcia przez te wody dobrego stanu wg rozporządzenia w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych. Zgodnie z powyższym cele środowiskowe są reprezentowane przez wartości progowe, określone dla klasy III jakości wód podziemnych, przy jednoczesnym uwzględnieniu przepisów mówiących, że stan chemiczny uznaje się za dobry w przypadku gdy przekroczenia wartości progowych dla dobrego stanu chemicznego występują, ale są one związane z naturalnie podwyższonym tłem niektórych jonów lub ich wskaźników.

Dodatkowymi parametrami, które uwzględniane są w wyznaczaniu celów środowiskowych są:

- brak efektów zasolenia występującego na skutek oddziaływania antropogenicznego (nadmierna eksploatacja wód podziemnych, ascenzja wód zasolonych),
- zmiany przewodności elektrolitycznej właściwej (PEW), świadczącej o ogólnej mineralizacji, na takim poziomie, że nie wykazują efektów zasolenia wód podziemnych,

- wskaźniki fizykochemiczne wód podziemnych są na takim poziomie, że nie zagrażają osiągnięciu celów środowiskowych przez wody powierzchniowe.

Stan ilościowy wód podziemnych

Głównym wyznacznikiem dobrego stanu ilościowego dla JCWPd jest zapewnienie zasobów wód podziemnych dostępnych do zagospodarowania przy długoterminowej średniorocznej wartości poboru z ujęć wód podziemnych. Opisane jest to wzorem:

$$\Delta Q = ZD - PU^*$$

Gdzie:

ZD – dostępne do zagospodarowania zasoby JCWPd

PU – całkowity pobór wód podziemnych (w tym odwodnienia)

* - wg Herbich (2006)

Dodatkowymi parametrami, które uwzględniane są w wyznaczaniu celów środowiskowych są:

- poziom wód podziemnych nie podlega takim wahaniom, które mogłyby doprowadzić do:
 - niespełnienia celów środowiskowych przez wody powierzchniowe,
 - wystąpienia znacznych obniżeń zwierciadła wód podziemnych,
 - wystąpienia szkód w ekosystemach lądowych zależnych od wód podziemnych,
- kierunki zmian krążenia wód podziemnych nie powodują intruzji wód słonych.

W ustalaniu celów środowiskowych dla JCWPd brane są pod uwagę wszystkie wyżej wymienione parametry dla oceny stanu chemicznego i ilościowego.

Poniżej zestawiono w ujęciu tabelarycznym informacje o wartościach granicznych wybranych wskaźników jakości fizykochemicznej wód ustalonych jako cele środowiskowe dla JCWPd (tab. 18). W tabeli 19 podano parametry dla ustalenia celów środowiskowych dla JCWPd na obszarze dorzecza oraz informację o ilościach części wód wykazujących obecnie dobry stan chemiczny i ilościowy.

Tabela 18. Wartości graniczne wybranych wskaźników jakości fizykochemicznej wód, ustalonych jako cele środowiskowe dla jednolitych części wód podziemnych

Nazwa wskaźnika	Tło hydrogeochemiczne ¹⁾ (zakres wartości stężeń charakterystycznych)	Wartość dla bardzo dobrego stanu chemicznego	Wartość dla dobrego stanu chemicznego	Wartość dla umiarkowanego stanu chemicznego
		klasa I	klasa II	klasa III
ELEMENTY OGÓLNE				
Odczyn (pH)	6,5 – 8,5	6,5 – 9,5		
Ogólny węgiel organiczny (mgC/l)	1 - 10	5	10 ^{*)}	10 ^{*)}
Przewodność elektrolityczna w 20 ° (μS/cm)	200 - 700	700	2500 ^{*)}	2500 ^{*)}
Temperatura (°C)	4 - 20	<10	12	16
Tlen rozpuszczony (mg/l)	0 - 5	> 1	0,5 - 1	< 0,5 ¹
ELEMENTY NIEORGANICZNE				
Amonowy jon (mgNH ₄ /l)	0 - 1	0,5	1,0	1,5
Antymon ^H (mgSb/l)	0 – 0,001	0,005 ^{*)}	0,005 ^{*)}	0,005 ^{*)}
Arsen ^H (mgAs/l)	0,00005 – 0,02	0,01 ^{*)}	0,01 ^{*)}	0,02
Azotany ^H (mgNO ₃ /l)	0 - 5	10	25	50
Azotyny ^H (mg NO ₂ /l)	0 – 0,3	0,03	0,15	0,5
Bar (mgBa/l)	0,01 – 0,3	0,3	0,5	0,7
Beryl (mgBe/l)	0 – 0,0005	0,0005	0,05	0,1
Bor ^H (mgB/l)	0,01 – 0,50	0,5	1 ^{*)}	1 ^{*)}
Chlorki (mgCl/l)	2 - 60	60	150	250
Chrom ^H (mgCr/l)	0,0001 – 0,01	0,01	0,05 ^{*)}	0,05 ^{*)}
Cyjanki wolne ^H (mgCN/l)	-	0,1	0,05 ^{*)}	0,05 ^{*)}
Cyna (mgSn/l)	0 – 0,02	0,02	0,1	0,2
Cynk (mgZn/l)	0,005 – 0,05	0,05	0,5	1
Fluorki ^H (mgF/l)	0,05 – 0,5	0,5	1	1,5
Fosforany (mgPO ₄ /l)	0,01 - 1	0,5 ^{*)}	0,5 ^{*)}	1
Glin ^H (mgAl/l)	0,05 – 0,1	0,1	0,2	0,2
Kadm ^H (mgCd/l)	0,0001 – 0,0005	0,001	0,003	0,005
Kobalt (mgCo/l)	0 – 0,001	0,02	0,05	0,2

Magnez (mgMg/l)	0,5 - 30	30	50	100
Mangan (mgMn/l)	0,01 – 0,4	0,05	0,4	1*)
Miedź (mgCu/l)	0,001 – 0,02	0,01	0,05	0,2
Molibden (mgMo/l)	0 – 0,003	0,003	0,02*)	0,02*)
Nikiel ^H (mgNi/l)	0,001 – 0,005	0,005	0,01	0,02
Ołów ^H (mgPb/l)	0,001 – 0,01	0,01	0,025	0,1*)
Potas (mgK/l)	0,5 - 10	10*)	10*)	15
Rtęć ^H (mgHg/l)	0,00005 – 0,001	0,001*)	0,001*)	0,001*)
Selen ^H (mgSe/l)	0,00001 – 0,005	0,005	0,01*)	0,01*)
Siarczany (mgSO ₄ /l)	5 – 60	60	250*)	250*)
Sód (mgNa/l)	1 – 60	60	200*)	200*)
Srebro ^H (mgAg/l)	0 – 0,001	0,001	0,05	0,1*)
Tal (mgTl/l)	0 - 0,01	0,001	0,01	0,02
Tytan (mgTi/l)	0 – 0,01	0,01	0,05	0,1
Uran (mgU/l)	0,000003 – 0,0003	0,009	0,009	0,03
Wanad (mgV/l)	0,000006 – 0,004	0,004	0,02	0,05
Wapń (mgCa/l)	2 - 200	50	100	200
Wodorowęglany (mgHCO ₃ /l)	60 - 360	200	350	500
Żelazo (mgFe/l)	0,02 - 5	0,2	1	5
ELEMENTY ORGANICZNE				
AOX ^H – adsorbowe związki chloroorganiczne (mgCl/l)	0 – 0,0001	0,01	0,02	0,06
Benzo(a)piren ^H (mg/l)	0,000001 – 0,00001	0,00001	0,00002	0,00005
Benzen ^H	0	0,001	0,005	0,01
BTX ^H - lotne węglowodory aromatyczne	0	0,005	0,03	0,1*)
Fenole (indeks fenolowy)	0 – 0,001	0,001	0,005	0,01
Substancje ropopochodne	0	0,01	0,1	0,3
Pestycydy ^{2) H} (mg/l)	0	0,0001*)	0,0001*)	0,0001*)
Suma pestycydów ^{3)H} (mg/l)	0	0,0001*)	0,0001*)	0,0001*)
Substancje powierzchniowo	0	0,0005*)	0,0005*)	0,0005*)

czynne anionowe (mg/l)				
Substancje powierzchniowo czynne anionowe i nieanionowe (mg/l)	0	0,1	0,2	0,5
Tetrachloroeten ^H (mg/l)	0 - 0005	0,001	0,01	0,05
Trichloroeten ^H (mg/l)	0 – 0,003	0,001	0,01	0,05
WWA ^H – wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (mg/l)	0,000001 – 0,0001	0,0001	0,0002	0,0003

W przypadku metali podane wartości graniczne odnoszą się do ich formy rozpuszczonej.

¹⁾ Tło hydrogeochemiczne wg Katalogu wybranych fizycznych i chemicznych wskaźników zanieczyszczeń wód podziemnych i metod ich oznaczania - S. Witczak, A. F. Adamczyk, 1995 (zmodyfikowane).

²⁾ Termin „pestycydy” obejmuje organiczne: insektycydy, herbicydy, fungicydy, nematocydy, akarycydy, algicydy, rodentocydy, slimicydy, a także produkty pochodne oraz ich pochodne metabolity, a także produkty ich rozkładu i reakcji; oznacza się jedynie te pestycydy, których występowania w wodzie można oczekiwać; określone dla pestycydów wartości graniczne stosuje się do każdego poszczególnego pestycydu.

³⁾ Suma pestycydów oznacza sumaryczną zawartość poszczególnych pestycydów wykrytych i oznaczonych ilościowo w ramach badań monitoringowych

^H - element fizykochemiczny, dla którego nie dopuszcza się przekroczenia wartości granicznej przy określaniu klasy jakości wód podziemnych w punkcie pomiarowym

^{*)} Brak dostatecznych podstaw do zróżnicowania wartości granicznych w niektórych klasach jakości; przy klasyfikacji do oceny przyjmuje się klasę o najwyższej jakości spośród klas posiadających tę samą wartość graniczną

Tabela 19. Parametry dla ustalenia celów środowiskowych dla jednolitych części wód podziemnych na obszarze dorzecza

Nazwa parametru	Wartość progowa dla parametru	Liczba wszystkich JCWPd	Liczba JCWPd wykazująca obecnie dobry stan chemiczny i ilościowy
PARAMETRY CHEMICZNE			
Wskaźniki fizykochemiczne	Określona dla klasy III wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. Nr 143, poz. 896)	64	43
Występowanie efektów zasolenia	Nie występuje		
Zmiany PEW świadczące o zasoleniu	Nie występuje		
Zagrożenie dla osiągnięcia celów środowiskowych przez wody powierzchniowe	Nie występuje		
PARAMETRY ILOŚCIOWE			
Pobór wód podziemnych	Nieprzekraczanie dostępnych zasobów do zagospodarowania		
Znaczone zmiany położenia zwierciadła wody	Nie występują		
Zmiana kierunków krążenia wody	Nie występuje		

Odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych (derogacje)

Zgodnie z art. 4 RDW cele środowiskowe powinny zostać osiągnięte do 2015 roku.

Dyrektywa przewiduje odstępstwa od założonych celów środowiskowych, jeżeli ich osiągnięcie dla danej części wód w ustalonym terminie nie będzie możliwe z określonych przyczyn.

W myśl art. 4 RDW, odstępstwa zdefiniowane są następująco:

- odstępstwa czasowe – dobry stan wód może zostać osiągnięty do roku 2021 lub najpóźniej do 2027 (art. 4.4 RDW),
- ustalenie celów mniej rygorystycznych (art. 4.5 RDW),

- czasowe pogorszenie stanu wód (art. 4.6 RDW),
- nieosiągnięcie celów ze względu na realizację nowych inwestycji (art. 4.7 RDW).

Odstępstwa czasowe, czyli przedłużenie terminu realizacji zadań RDW do 2021 lub 2027 roku, można wyznaczyć dla części wód ze względu na:

- brak możliwości technicznych wdrażania działań,
- dysproporcjonalne koszty wdrożenia działań,
- warunki naturalne niepozwalające na poprawę stanu części wód.

Dążenie do osiągnięcia celów mniej rygorystycznych jest możliwe dla tych części wód, które zostały zmienione w wyniku działalności człowieka w taki sposób, że doprowadzenie ich do stanu (potencjału) dobrego jest niemożliwe ze względu na:

- brak możliwości technicznych wdrożenia działań,
- dysproporcjonalne koszty wdrożenia działań.

RDW dopuszcza wyznaczenie derogacji dla jednolitych części wód również w sytuacji, gdy osiągnięcie celów jest niemożliwe w wyniku:

- nowych zmian w charakterystykach fizycznych jednolitych części wód,
- nowych form zrównoważonej działalności gospodarczej człowieka.

Stosowanie powyższych odstępstw w osiągnięciu celów środowiskowych możliwe jest w określonych warunkach, wymienionych w art. 4 RDW. RDW dopuszcza realizację inwestycji mających wpływ na stan wód, powodujących zmiany w charakterystykach fizycznych jednolitych części wód, jeżeli cele którym służą, stanowią nadrzędny interes społeczny i/lub korzyści dla środowiska naturalnego i dla społeczeństwa. Na obszarze dorzecza Odry zidentyfikowano następujące główne inwestycje tego typu:

- *inwestycje z zakresu ochrony przeciwpowodziowej*

1. Budowa zbiornika przeciwpowodziowego Racibórz Dolny na rzece Odrze.

Inwestor: RZGW w Gliwicach.

Cel inwestycji: Obniżenie rzędnych wezbrań powodziowych, co w istotny sposób poprawi bezpieczeństwo istniejącego systemu ochrony przeciwpowodziowej, opóźnienie dotarcia kulminacji fali powodziowej do ujścia Nysy Kłodzkiej. Zmniejszenie częstości i dotkliwość przyszłych powodzi.

Lokalizacja: województwo śląskie; powiat wodzisławski; gmina: Lubomia, powiat raciborski; gmina: Krzyżanowice, Kornowac, Racibórz.

Parametry inwestycji:

- długość zapory czołowej 4,0 km,
- długość obwałowań lewo i prawobrzeżnych - 18,4 km,

- rzędna korony obwałowań - 197,5 m n.p.m.,
- max poziom piętrzenia - 195,2 m n.p.m.,
- pow. zalewu przy max piętrzeniu - 26,3 km²,
- poj. zbiornika przy max piętrzeniu - 185 mln m³.

Termin rozpoczęcia realizacji inwestycji: 2010 r.

2. Budowa zbiornika przeciwpowodziowego Kotlarnia na rzece Bierawce

Cel inwestycji: Poprawa ochrony przeciwpowodziowej doliny rzeki Bierawki położonej poniżej wyrobiska K.P. Kotlarnia, zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wody dla potrzeb przemysłu i celów przeciwpowodziowych dużego kompleksu leśnego, poprawa warunków środowiskowych na obszarze zdegradowanym wskutek eksploatacji złóż kruszyw mineralnych.

Lokalizacja: województwo opolskie; powiat kędzierzyński – kozielski; gmina Bierawa.

Parametry inwestycji:

- poj. zbiornika (A+B) przy max piętrzeniu -40,6 mln m³,
- pow. zalewu (A+B) przy max piętrzeniu - 853 ha,
- max poziom piętrzenia (A/B) -182/187 m n.p.m.

Termin rozpoczęcia realizacji inwestycji: 2011 r. (w zależności od daty decyzji, która zabezpieczy finansowanie inwestycji).

3. Modernizacja Wrocławskiego Węzła Wodnego.

Inwestor: RZGW we Wrocławiu.

Cel inwestycji: Odbudowa i modernizacja systemu zabezpieczeń przeciwpowodziowych Wrocławia.

Lokalizacja: województwo dolnośląskie; powiat wołowski; gmina Brzeg Dolny; powiat średzki; gmina Miękinia; powiat m. Wrocław; gmina Wrocław.

Parametry inwestycji: W ramach przedsięwzięcia planowana jest realizacja 11 zadań:

- modernizacja i udrożnienie Kanału Powodziowego wraz z międzywałem na odcinku od dolnego stanowiska Jazu Bartoszowice do ujścia do Starej Odry,
- udrożnienie Starej Odry od dolnego stanowiska jazu Psie Pole do mostów kolejowych Poznańskich,
- przebudowa koryta Odry na odcinku od mostów kolejowych Poznańskich do ujścia Widawy wraz z udrożnieniem górnego stanowiska jazu Brzeg Dolny,
- przystosowanie komór śluz na stopniu "Rędzin" do przepuszczania wód powodziowych - przepływ kontrolny,
- przystosowanie Kanału Miejskiego we Wrocławiu do przepuszczania wielkiej wody kontrolnej,

- Odra śródmiejska - modernizacja bulwarów na odcinku od mostu Grunwaldzkiego do mostów Tumskiego i Piaskowego,
- Odra śródmiejska - modernizacja bulwarów na odcinku od mostów Tumskiego i Piaskowego do mostu Uniwersyteckiego,
- Odra śródmiejska - modernizacja bulwarów na odcinku od mostu Uniwersyteckiego do mostów Dmowskiego i mostów Mieszkańskich,
- Odra śródmiejska - modernizacja jazu przy EW Wrocław I,
- Odra śródmiejska - modernizacja bulwarów na odcinku od Mostu Dmowskiego i Mostów Mieszkańskich do ujścia do Starej Odry,
- udrożnienie koryta Odry od Opatowic do mostu Grunwaldzkiego i od węzła Szczytniki do jazu Psie Pole.

Termin rozpoczęcia realizacji inwestycji: 2010 r.

Inwestor: DZMiUW we Wrocławiu.

Cel inwestycji: Odbudowa i modernizacja systemu zabezpieczeń przeciwpowodziowych Wrocławia.

Lokalizacja: województwo dolnośląskie: gmina Długołęka, gmina Oborniki Śląskie, gmina Siechnice, gmina Czernica, gmina Oława, m. Wrocław.

Parametry inwestycji: W ramach przedsięwzięcia planowana jest realizacja 56 zadań pogrupowanych w 6 komponentów:

- B1-1 Modernizacja obwałowania Blizanowie – Trestno,
- B1-2 Modernizacja obwałowania Katowice – Siedlce,
- B1-3 Budowa i modernizacja innych obwałowań powyżej m. Wrocławia,
- B1-11 Budowa i modernizacja innych obwałowań poniżej m. Wrocławia,
- B3-1 Odcinek: Przelew Odra – Widawa do mostu kolejowego (ul. Krzywoustego),
- B3-2 Odcinek: Rzeka Widawa od mostu kolejowego (ul. Krzywoustego) do ujścia Odry.

Pierwsze cztery komponenty dotyczą modernizacji obwałowań rzeki Odry, natomiast dwa pozostałe modernizacji kanału przerzutowego wód powodziowych do rzeki Widawy oraz jej doliny.

Termin rozpoczęcia realizacji inwestycji: 2010 r.

4. Poprawa Ochrony Przeciwpowodziowej Lewina Brzeskiego na rzece Nysie Kłodzkiej.

Inwestor: RZGW we Wrocławiu.

Cel inwestycji: Ochrona przeciwpowodziowa poprzez poprawę przepustowości koryta rzeki.

Lokalizacja: województwo opolskie; powiat brzeski; gmina Lewin Brzeski.

Parametry inwestycji: Zadanie polega na zwiększeniu przepustowości koryta rzeki Nysy Kłodzkiej na jej odcinku przepływającym przez miasto Lewin Brzeski poprzez przebudowę istniejącego jazu stałego na jaz ruchomy, wykonanie kanału ulgi oraz zwiększeniu parametrów przepustowości koryta głównego rzeki Nysy Kłodzkiej wraz z wykonaniem niezbędnych obwałowań.

Termin rozpoczęcia realizacji inwestycji: 2009 r.

5. Modernizacja zbiornika wodnego Nysa w zakresie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego
Inwestor: RZGW we Wrocławiu.

Cel inwestycji: Poprawa przepustowości koryta rzeki, dostosowanie budowli zrzutowej do obowiązujących przepisów, ochrona przeciwpowodziowa.

Lokalizacja: województwo opolskie; powiat nyski; gmina Nysa.

Parametry inwestycji:

- przedsięwzięcie I "Przebudowa i udrożnienie przeciwpowodziowe rzeki Nysy Kłodzkiej od zbiornika wodnego Nysa (km 65,10) do rejonu Kubic (km 55,50) wraz z istniejącymi budowlami",
- przedsięwzięcie II „Modernizacja budowli i urządzeń zbiornikowych wraz z budową przepławki dla ryb z kanałem otwartym oraz innych obiektów niezbędnych dla zbiornika”.

Koszt inwestycji:

- przedsięwzięcie I – koszt realizacji robót budowlanych - 108,0 mln + 7,5 mln projekt (kwoty netto),
- przedsięwzięcie II – koszt realizacji robót budowlanych - 227,3 mln + 15,8 mln projekt (kwoty netto).

Termin rozpoczęcia realizacji inwestycji: 2011 r.

6. Remont zabudowy regulacyjnej rzeki Kamiennej w km 0+000 - 10+500 w miejscowości Jelenia Góra.

Inwestor: RZGW we Wrocławiu.

Cel inwestycji: Ochrona przeciwpowodziowa poprzez odbudowę ubezpieczeń brzegowych.

Lokalizacja: województwo dolnośląskie; powiat m. Jelenia Góra; gmina Jelenia Góra.

Parametry inwestycji: Remont i odbudowa ciężkich ubezpieczeń brzegowych (mury oporowe oraz bruki na skarpie) oraz dennych – przebudowa stopni wraz z wykonaniem gurtów stabilizujących dno koryta rzeki. Przewidywany koszt przedsięwzięcia około 10,0 mln zł.

Termin rozpoczęcia realizacji inwestycji: 2010 r.

7. Remont istniejącej zabudowy regulacyjnej wraz z modernizacją stopni celem poprawienia spływu wód oraz umożliwienia migracji ryb na rzece Włodzicy w km 5+300 - 9+000 w miejscowości Nowa Ruda.

Inwestor: RZGW we Wrocławiu.

Cel inwestycji: Odbudowa ubezpieczeń brzegowych, ochrona przeciwpowodziowa.

Lokalizacja: województwo dolnośląskie; powiat kłodzki; gmina Nowa Ruda.

Parametry inwestycji: Remont i odbudowa ciężkich ubezpieczeń brzegowych (mury oporowe oraz bruki na skarpie) oraz dennych – przebudowa stopni wraz z wykonaniem gurtów stabilizujących dno koryta rzeki. Koszt przedsięwzięcia około 15,0 mln zł.

Termin rozpoczęcia realizacji inwestycji: 2009 r.

8. Zabezpieczenie prawego brzegu rzeki Białej Łądeckiej w km 24+250 - 25+130 w miejscowości Łądek Zdrój.

Inwestor: RZGW we Wrocławiu.

Cel inwestycji: Odbudowa ubezpieczeń brzegowych, ochrona przeciwpowodziowa.

Lokalizacja: województwo dolnośląskie; powiat kłodzki; gmina Łądek-Zdrój.

Parametry inwestycji: Remont wysokiego muru oporowego na brzegu prawym podpierającego zabytkowe budynki mieszkalne i sanatoryjne, przy realizacji zadania należy spełnić wymogi określone w decyzji środowiskowej (zadanie realizowane na obszarze Natura 2000).

Termin rozpoczęcia realizacji inwestycji: 2009 r.

9. Ochrona od powodzi Kotliny Kłodzkiej.

Inwestor: RZGW we Wrocławiu

Cel inwestycji: Budowa zbiorników retencyjnych, odbudowa ubezpieczeń brzegowych, poprawa przepustowości koryt cieków, ochrona przeciwpowodziowa.

Lokalizacja: województwo dolnośląskie; powiat kłodzki.

Parametry inwestycji: W ramach zadania planowana jest budowa 4 zbiorników retencyjnych oraz odbudowa i remont istniejącej zabudowy hydrotechnicznej koryt rzek i potoków Kotliny Kłodzkiej w celu poprawy ochrony przeciwpowodziowej terenów zurbanizowanych w kotlinie. Realizacja zadania poprawi również bezpieczeństwo p. powodziowe na odcinku rzeki Nysy Kłodzkiej od miejscowości Bardo do ujścia Nysy do rzeki Odry.

10. Budowa zbiornika retencyjnego Wielowieś Klasztorna, miejscowość: Mączniki, Ostrów Kaliski, Świerczyna, Kol. Przystajnia, Przystajnia, Kakawa Nowa, Wielowieś, Raduchów, Kania, Zamość i Biernacice.

Inwestor: RZGW w Poznaniu.

Cel inwestycji: Ochrona przeciwpowodziowa Kalisza.

Lokalizacja: województwo wielkopolskie; powiat kaliski; gmina Godziesze Wielkie, powiat ostrzeszowski; gmina Kraszewice, powiat ostrowski; gmina Sieroszewice; województwo łódzkie; powiat brzeziński; gmina Brzeziny, powiat ostrzeszowski; gmina Grabów nad Prosną.

Parametry inwestycji: poj. max 48,8 mln m³, pow. zbiornika 1704,0 ha (przy max pp. 124,0 m n.p.m.).

Termin rozpoczęcia realizacji inwestycji: 2002 – 2010 r.

11. Budowa zbiornika Jutrosin.

Inwestor: WZMiUW w Poznaniu.

Cel inwestycji: Poprawa i zwiększenie retencji dolin rzecznych.

Lokalizacja: województwo wielkopolskie, powiat rawicki; gmina: Jutrosin, Rawicz.

Parametry inwestycji: pow. 91,4 ha; poj. 2,1 mln m³.

Termin rozpoczęcia realizacji inwestycji: 2009 -2011 r.

12. Budowa zbiornika wodnego Nędzrzew na rzece Swędrnia.

Inwestor: WZMiUW w Poznaniu.

Cel inwestycji: Poprawa i zwiększenie retencji dolin rzecznych.

Lokalizacja: województwo wielkopolskie; powiat kaliski; gmina Opatówek-Żelazków .

Parametry inwestycji: pow. 70,0 ha; poj. 2,5 mln m³.

Termin rozpoczęcia realizacji inwestycji: 2009 2012 r.

13. Budowa zbiornika wodnego Lutynia.

Inwestor: WZMiUW w Poznaniu.

Cel inwestycji: Poprawa i zwiększenie retencji dolin rzecznych.

Lokalizacja: województwo wielkopolskie; powiat pleszewski; gmina Dobrzyca.

Parametry inwestycji: pow. 67,0 ha; poj. 1,7 mln m³.

Termin rozpoczęcia realizacji inwestycji: 2010 – 2012 r.

14. Budowa zbiornika Jaraczewo na rzece Obra w km 4+100.

Inwestor: WZMiUW w Poznaniu.

Cel inwestycji: Poprawa i zwiększenie retencji dolin rzecznych.

Lokalizacja: województwo wielkopolskie; powiat jarociński; gmina Jaraczewo.

Parametry inwestycji: pow. 70,0 ha; pojemność 2,0 mln m³.

Termin rozpoczęcia realizacji inwestycji: 2011 – 2013 r.

15. Budowa zbiornika retencyjnego Rzetnia - Przybyszów na rzece Struga Parzynowska w km 6+870.

Inwestor: WZMiUW w Poznaniu.

Cel inwestycji: Poprawa i zwiększenie retencji dolin rzecznych.

Lokalizacja: województwo wielkopolskie; powiat kępiński; gmina Kępno.

Parametry inwestycji: pow. 45,0 ha; poj. 0,7 mln m³.

Termin rozpoczęcia realizacji inwestycji: 2012 – 2013 r.

16. Budowa zbiornika wodnego Gostyń.

Inwestor: WZMiUW w Poznaniu.

Cel inwestycji: Poprawa i zwiększenie retencji dolin rzecznych.

Lokalizacja: województwo wielkopolskie; powiat gostyński; gmina Gostyń.

Parametry inwestycji: pow. 45,4 ha; pojemność 0,8 mln m³.

Termin rozpoczęcia realizacji inwestycji: 2011 – 2013 r.

17. Budowa zbiornika Laskownica.

Inwestor: WZMiUW w Poznaniu.

Cel inwestycji: Poprawa i zwiększenie retencji dolin rzecznych.

Lokalizacja: województwo wielkopolskie; powiat wągrowiecki; gmina Gołańcz.

Parametry inwestycji: pow. 45,0 ha; poj. 0,7 mln m³.

Termin rozpoczęcia realizacji inwestycji: 2009 – 2012 r.

18. Obwałowanie rzeki Swędrni - miasto Kalisz km 0+000-3+100.

Inwestor: WZMiUW w Poznaniu.

Cel inwestycji: Poprawa ochrony przeciwpowodziowej poprzez obwałowanie rzeki Swędrni.

Lokalizacja: województwo wielkopolskie; powiat miasto Kalisz; gmina Kalisz.

Parametry inwestycji: 6,2 km.

Termin rozpoczęcia realizacji inwestycji: 2010 – 2012 r.

19. Budowa wału - Rów Główny.

Inwestor: WZMiUW w Poznaniu.

Cel inwestycji: Poprawa ochrony przeciwpowodziowej poprzez obwałowanie.

Lokalizacja: województwo wielkopolskie; powiat ostrowski; gmina Odolanów.

Parametry inwestycji: 2,0 km.

Termin rozpoczęcia realizacji inwestycji: 2013 r.

20. Krzykosy – Orzechowo - Szczodrzejewo, obwałowanie prawostronne rzeki Warty.

Inwestor: WZMiUW w Poznaniu.

Cel inwestycji: Poprawa ochrony przeciwpowodziowej poprzez obwałowanie rzeki Warty.

Lokalizacja: województwo wielkopolskie; powiat średzki; gmina Krzykosy.

Parametry inwestycji: 10,4km.

Termin rozpoczęcia realizacji inwestycji: 2010 – 2012 r.

21. Budowa zbiornika wodnego Orla Klatka na rzece Orla w km 84+300.

Inwestor: WZMiUW w Poznaniu.

Cel inwestycji: Poprawa i zwiększenie retencji dolin rzecznych.

Lokalizacja: województwo wielkopolskie; powiat krotoszyński; gmina Koźmin, Krotoszyn.

Parametry inwestycji: 0,62 mln m³.

Termin rozpoczęcia realizacji inwestycji: 2011 – 2012 r.

22. Budowa zbiornika Gozdowo.

Inwestor: WZMiUW w Poznaniu.

Cel inwestycji: Poprawa i zwiększenie retencji dolin rzecznych.

Lokalizacja: województwo wielkopolskie; powiat wrzesiński; gmina Września.

Parametry inwestycji: 0,9 mln m³.

Termin rozpoczęcia realizacji inwestycji: 2012 – 2013 r.

23. Budowa zbiornika retencyjnego Przebędowo.

Inwestor: WZMiUW w Poznaniu.

Cel inwestycji: Poprawa i zwiększenie retencji dolin rzecznych.

Lokalizacja: województwo wielkopolskie; powiat poznański; gmina Murowana Goślina.

Parametry inwestycji: 0,1 mln m³.

Termin rozpoczęcia realizacji inwestycji: 2011 – 2013 r.

24. Regionalny system zaopatrzenia w wodę zachodniej części pasa nadmorskiego .

Cel inwestycji: Celem przedsięwzięcia jest stworzenie regionalnego systemu zaopatrzenia w wodę zachodniej części pasa nadmorskiego opartego na zasobach wód podziemnych i powierzchniowych (zlewnia rzeki Włoczenicy – jezioro Ostrowo).

Lokalizacja: województwo zachodniopomorskie.

Termin realizacji inwestycji: Inwestycja w fazie koncepcji.

25. Budowa suchego zbiornika zalewowego Osówko o pow. 119 ha na rzece Parsęcie w km 78+550.

Cel inwestycji: zabezpieczenie przeciwpowodziowe doliny rzeki Parsęty poniżej miejscowości Osówki, w tym miast Białogard, Karlino i Kołobrzeg.

Lokalizacja: województwo zachodniopomorskie.

Termin realizacji inwestycji: Inwestycja planowana.

26. Budowa zbiornika retencyjnego Kładkowo-Gąbin o pojemności 5,7 mln m³ i zapory czołowej 250 m.

Cel inwestycji: zabezpieczenie przeciwpowodziowe doliny Regi Trzebiatów-Likowo, ochrona miasta Trzebiatów przed powodzią.

Lokalizacja: województwo zachodniopomorskie.

Termin realizacji inwestycji: Inwestycja planowana.

27. Zwiększenie powierzchni zbiornika Likowo.

Cel inwestycji: zabezpieczenie przeciwpowodziowe.

Lokalizacja: województwo zachodniopomorskie.

Termin realizacji inwestycji: Inwestycja planowana.

28. Budowa zbiornika przeciwpowodziowego Strachocin.

Cel inwestycji: ochrona miasta Stargard Szczeciński przed powodzią.

Lokalizacja: województwo zachodniopomorskie.

Termin realizacji inwestycji: Inwestycja planowana.

- *inwestycje z zakresu poprawy i rozwijania infrastruktury związanej z dostosowywaniem i rozwojem rolnictwa i leśnictwa*

1. Podpiętrzenie jeziora Królewskiego.

Inwestor: WZMiUW w Poznaniu.

Lokalizacja: województwo wielkopolskie; powiat czarnkowsko – trzcianecki; gmina Krzyż Wlkp.

Parametry inwestycji: 0,16 mln m³.

Termin rozpoczęcia realizacji inwestycji: 2010 – 2011 r.

2. Podpiętrzenie jeziora Falmierowskiego.

Inwestor: WZMiUW w Poznaniu.

Lokalizacja: województwo wielkopolskie; powiat pilski; gmina Wyrzysk.

Parametry inwestycji: 0,72 mln m³.

Termin rozpoczęcia realizacji inwestycji: 2010 – 2011 r.

- *inwestycje (wydana koncesja na wydobywanie kopaliny) związane z górnictwem mające znaczący wpływ na wody podziemne*

W poniższej tabeli zestawiono listę inwestycji związanych z wydobywaniem węgla brunatnego (metodą odkrywkową) oraz węgla kamiennego (metodą głębinową), na wydobycie których zostały udzielone koncesje w latach 2008 – 2009 przez Ministra Środowiska. Wymienione inwestycje związane są z intensywnym odwadnianiem górotworu. Ograniczenie

niekorzystnego wpływu na środowisko nie jest możliwe przy zastosowaniu dostępnych środków technicznych i proporcjonalnych nakładów finansowych. Inwestycje te są niezbędne dla zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego kraju.

Tabela 20. Zestawienie inwestycji związanych z wydobyciem węgla brunatnego (metodą odkrywkową) oraz węgla kamiennego (metodą głębinową), na wydobycie których zostały udzielone koncesje w latach 2008 – 2009 przez Ministra Środowiska

Lp.	Inwestycja	Inwestor	Gmina/ Województwo	Powierzchnia [tys m ²]	Parametry Odwodnienia	Stan zagospodarowania
1	Odkrywka węgla brunatnego Złoże „Kozmin – Pole Centralne”	KWB „Adamów”	Burdzew/ wielkopolskie		Rzędna obniżenia zwierciadła wody: +41,50 m n.p.m. Dopływ max: 10482m ³ /h Depresja S: 56,5 m	Rozpoczęcie działalności – trwa eksploatacja
2	Odkrywka węgla brunatnego Złoże „Tomistawice”	KWB „Konin”	Wierzbinek, Piotrków Kuj./ wielkopolskie, kuj.-pom.	Obszar górnicy: 17 401,5 Teren górniczy: 153 161,85	Rzędna obniżenia zwierciadła wody: + 40 m n.p.m. Dopływ max: 6000 m ³ /h Depresja R: 6000 m	Rozpoczęcie działalności – trwa odwadnianie
3	Kopalnia węgla kamiennego Złoże „Centrum”	Kompania Węglowa S.A.	Bytom, Piekary Śl, Radzionków/ śląskie	Obszar górnicy: 12 130,0 Teren górniczy: 16 140,0	brak danych	Rozpoczęcie działalności – VII 2008
4	Kopalnia węgla kamiennego Złoże „Jagwiga2”	ZG „Siltech” Sp z o.o.	Zabrze/ śląskie	Obszar górnicy: 1 790,0 Teren górniczy: 1 860,0	brak danych	Rozpoczęcie działalności – IX 2008
5	Kopalnia węgla kamiennego I metanu Złoże „Dębieńsko 1”	„Karbonia PL” Sp z o.o.	Czerwionka- Leszczyny, Knurów, Ornotowice/ śląskie	Obszar górnicy: 31 700,0 Teren górniczy: 35 900,0	brak danych	Rozpoczęcie działalności – nie później niż 1.01.2018
6	Kopalnia węgla kamiennego Złoże „Bzie – Dębina 2 – Zachód”	Jastrzębska Spółka Węglowa S. A.	M. Jastrzębie Zdrój/ śląskie	Obszar górnicy: 10 360,0 Teren górniczy: 13 360,0	brak danych	Rozpoczęcie działalności – nie później niż 1.01.2018

Oprócz górnictwa istnieją inne inwestycje, które mogą mieć znaczny wpływ na stan wód podziemnych. Tak jest w przypadku budowy terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu. Inwestycja jest w trakcie realizacji, 15 lipca 2009 roku Wojewoda Zachodniopomorski wydał decyzję zatwierdzającą projekt budowlany i wydał pozwolenie na budowę. Wpływ inwestycji na środowisko naturalne, w tym wody podziemne reguluje decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia, która została wydana 23 marca 2009 roku (RDOŚ-32-WOOS-6613-1/08/AT/Mł). Porusza m. in. takie kwestie jak: wymagania dotyczące ochrony środowiska w trakcie realizacji i eksploatacji terminalu, warunki w zakresie środowiska i obszaru Natura 2000, zakres monitoringu. Zapisy te pozwolą ograniczyć wpływ inwestycji na środowisko naturalne.

W tabelach poniżej przedstawiono dane odnośnie jednolitych części wód zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych oraz wskazanych do derogacji na obszarze dorzecza Odry.

Tabela 21. Odstępstwa od celów środowiskowych dla JCWP na obszarze dorzecza Odry

	zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych		wskazane do odstępstw od celów środowiskowych	
	liczba JCWP	% JCWP	liczba JCWP	% JCWP
Wody powierzchniowe				
rzeki	761	44 %	656	38 %
jeziora	251	60 %	251	60 %
przybrzeżne	2	50 %	2	50 %
przejściowe	4	100 %	4	100 %

Tabela 22. Odstępstwa od celów środowiskowych dla JCWPd na obszarze dorzecza Odry

	zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych		wskazane do odstępstw od celów środowiskowych	
	liczba JCWPd	% JCWPd	liczba JCWPd	% JCWPd
Wody podziemne	21	33 %	21	33 %

Tabelaryczne zestawienie odstępstw od osiągnięcia celów środowiskowych dla każdej JCWP i JCWPd, zostało zamieszczone w załączniku nr 2.

9. Podsumowanie analizy ekonomicznej korzystania z wód

Podstawowym celem analizy ekonomicznej korzystania z wód jest analiza zwrotu kosztów za usługi wodne, zarówno na poziomie finansowym, jak i ekonomicznym dla poszczególnych sektorów gospodarki i form korzystania z wód oraz określenie stopnia wdrożenia zasady „zanieczyszczający płaci” oraz „użytkownik płaci”.

Użytkownicy wód w Polsce zobowiązani są do ponoszenia kosztów korzystania z zasobów wodnych, poprzez uiszczanie opłat za pobór wód i zrzut ładunków zanieczyszczeń, na podstawie ustalanych corocznie przez Radę Ministrów stawek opłat, przyczyniając się w ten sposób do realizacji przepisów art. 9 RDW. W polskim systemie prawnym funkcjonuje również system zwolnień z opłat, wynikający z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (zwolnienie wody do przerzutów, celów energetycznych, nawodnień rolniczych i napełniania stawów rybnych).

Charakterystyka ekonomiczna obszaru dorzecza

Obszar dorzecza Odry, leżący w granicach Polski, stanowi 118 010 km². Na podstawie informacji GUS obliczono, iż na koniec 2007 r. obszar dorzecza Odry zamieszkiwało 14,45 mln mieszkańców, co w stosunku do całkowitej liczby ludności Polski wynosiło ok. 36,5 %. Stopa bezrobocia kształtowała się na poziomie 13,5 %, natomiast średnie wynagrodzenie brutto wynosiło ok. 2 409,08 zł. W odniesieniu do całkowitej ilości przedsiębiorstw Polski, wartość procentowa podmiotów gospodarczych na obszarze dorzecza Odry wynosiła 41,7 %.

Poniższa tabela przedstawia podmioty gospodarcze pogrupowane według sektorów przemysłu oraz ich procentowy udział na obszarze dorzecza.

Tabela 23. Struktura przedsiębiorstw na obszarze dorzecza Odry.

Sektory przemysłu	% przedsiębiorstw na obszarze dorzecza
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	2.72
Rybactwo	0.06
Górnictwo i przetwórstwo przemysłowe	10.25
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0.10
Budownictwo	10.67
Handel hurtowy i detaliczny	37.60
Usługi	31.04
Administracja publiczna i obrona narodowa	0.62
Edukacja	2.42
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	4.51
SUMA	100.00

Zwrot kosztów usług wodnych w sektorze komunalnym

Źródłem danych do obliczeń były dane pochodzące z badań ankietowych przeprowadzonych przez poszczególne RZGW wśród operatorów, po ich eksperckiej weryfikacji. Jako rok bazowy dla obliczeń przyjęto 2006.

Usługi wodno-kanalizacyjne w sektorze komunalnym świadczone są przez podmioty zajmujące się dostarczaniem wody, odbiorem i oczyszczaniem ścieków lub świadczeniem obu wymienionych usług. Z tego powodu opis statystyczny próby stanowiącej przedmiot badań prowadzony jest oddzielnie dla obu usług. Jest to zgodne z wiodącymi zaleceniami w zakresie zwrotu kosztów w sektorze: należy dążyć do rozdzielenia rachunku kosztów obu usług.

Rynek usług zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków obsługiwany jest przez operatorów, których można podzielić wg ich statusu prawnego na:

- zakłady budżetowe wraz z pozostałymi jednostkami działającymi na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia czerwca 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240, z późn. zm.),
- podmioty prawa handlowego – spółki,
- pozostałe formy prawne.

Zakres analiz

Podstawowym celem analizy było określenie stopnia zwrotu kosztów usług dostarczania wody oraz odbioru i oczyszczania ścieków. Dodatkowo został przeprowadzony szereg analiz, charakteryzujących strukturę świadczonych usług:

- wpływ dotacji na stopę zwrotu kosztów,
- badanie związku jednostkowego kosztu dostarczania wody w zależności od wielkości produkcji,
- związek jednostkowego kosztu dostarczania wody z wysokością strat,
- związek między wysokością opłat za korzystanie ze środowiska a *jednostkowym kosztem dostarczania wody*,
- związek między podatkiem VAT i ceną usług,
- zależność pomiędzy formą prawną operatora a kosztami świadczonych usług,
- finansowanie skrośne,
- wpływ odpisów amortyzacyjnych, opłat za dzierżawę i podatku od nieruchomości na koszty.

Zwrot kosztów w sektorze komunalnym – zaopatrzenie w wodę

Wartość rynku zaopatrzenia w wodę w Polsce w roku bazowym 2006 oscylowała w granicach 4,3 mld zł.

Finansowy zwrot kosztów

Finansową stopę zwrotu kosztów obliczono porównując całkowite koszty dostarczania wody z całkowitymi przychodami z tej działalności. Należy jednak wziąć pod uwagę potencjalne przekłamanie wynikające z faktu, iż część podmiotów prowadzi również inną działalność (np. utrzymanie dróg, gospodarka odpadami), ponadto świadczą one usługi (np. laboratoryjne, projektowe).

Dane zawarte w tabeli poniżej uwzględniają dopłaty gmin do działalności operatorów, w kolejnej tabeli – zostały skorygowane o wysokość dopłat.

Tabela 24. Finansowa stopa zwrotu kosztów

Obszar dorzecza	Koszty zaopatrzenia w wodę	Przychody ze sprzedaży	Finansowa stopa zwrotu
	mln zł	mln zł	%
Odra	1381,3	1493,9	108,2
Polska	3235,5	3387,0	104,7

Wpływ dotacji na zwrot kosztów

Jedynie niewielka część operatorów ujawniła uzyskiwane od gminy dotacje. W tabeli poniżej przedstawiono finansową stopę zwrotu kosztów po eliminacji dotacji gmin. Zarówno na obszarze dorzecza Odry jak i w skali Polski jest ona niewiele mniejsza od stopy zwrotu bez uwzględnienia dotacji.

Tabela 25. Wpływ dotacji na stopę zwrotu kosztów

Obszar dorzecza	Koszty zaopatrzenia w wodę	Skorygowane przychody ze sprzedaży	Finansowa stopa zwrotu
	mln zł	mln zł	%
Odra	1381,3	1484,3	107,5%
Polska	3235,5	3359,0	103,8%

Badanie związku jednostkowego kosztu dostarczania wody w zależności od wielkości produkcji

Statystyczna analiza badanej zbiorowości nie wykazała jakiegokolwiek związku pomiędzy roczną wielkością sprzedaży, a jednostkowym kosztem.

Badanie związku jednostkowego kosztu dostarczania wody z wysokością strat

Zbadano związek strat z kosztem dostarczenia wody zarówno biorąc pod uwagę same straty, jak i sumę strat i zużycia na cele technologiczne. W obu przypadkach nie uzyskano

związku tych wielkości z kosztem jednostkowym zaopatrzenia w wodę. Stopień dopasowania równań regresji w obu przypadkach nie przekraczał 0,02 przy wartościach wymaganych od 0,9 wzwyż.

Badanie związku jednostkowego kosztu dostarczania wody z wysokością opłat za korzystanie ze środowiska - pobór wody

Nie stwierdzono istotnego statystycznie związku pomiędzy jednostkowymi płatnościami za pobór, a jednostkowym kosztem produkcji.

Ma to racjonalne uzasadnienie – najwyższe opłaty związane są z poborem wysokiej klasy wód podziemnych, niewymagających uzdatniania – nie występuje więc składowa kosztów związana z uzdatnianiem.

Statystyka roli opłat za korzystanie ze środowiska w kosztach zaopatrzenia w wodę przedstawiona jest w tabeli.

Tabela 26. Udział opłat za pobór wód w kosztach zaopatrzenia w wodę

Obszar dorzecza	Udział opłat za pobór wód w kosztach zaopatrzenia w wodę ogółem
Odra	2,95%
Polska	2,81%

Podatek VAT w procesie zaopatrzenia w wodę

Informacje nt podatku VAT często okazywały się niemiarodajne (operatorzy podają wartość podatku „VAT należny” dla całego przedsiębiorstwa, a nie dla działalności zaopatrzenia w wodę). W efekcie przeprowadzenie jakiegokolwiek analizy nie było możliwe.

Formy własności operatorów, a koszty świadczonych przez nich usług

Obliczenia wskazują, że koszty w zakładach budżetowych są nieco niższe niż przeciętne, a w spółkach wyższe od przeciętnej dla całego kraju. Jest to jednak obraz statyczny dotyczący pojedynczego roku, a koszty operatora zależą od strategii jego działalności w dłuższym okresie czasu. Tak więc wyniki nie pozwalają na rzetelne wnioskowanie czy konkretny rodzaj formy prawnej umożliwia obniżenie rzeczywistych kosztów.

Zróżnicowanie cen wg poszczególnych grup taryfowych – subwencje krzyżowe (skróśne)

Przeprowadzone w badaniach obliczenia pozwalają zaryzykować przypuszczenie, że przynajmniej 21% wody jest sprzedawana w sytuacji subwencji krzyżowych. Nie wykazano natomiast wpływu różnicowaniu kosztów na decyzję o zróżnicowaniu taryf. Obliczenia wykazały również brak wpływu różnicowania cen na finansową stopę zwrotu.

Badanie związku jednostkowego kosztu dostarczania wody z wysokością odpisów amortyzacyjnych, opłat za dzierżawę infrastruktury oraz podatku od nieruchomości

Wszystkie 3 analizowane kategorie stanowią istotną składową w strukturze kosztów operatorów. Odnosząc sumę kosztów z tytułu: amortyzacji, opłat za użyczenie/dzierżawę i podatku od nieruchomości - do kosztów ogółem, otrzymano wskaźnik 24,1%.

Zwrot kosztów w sektorze komunalnym – odbiór i oczyszczanie ścieków

Wartość rynku odbioru i oczyszczania ścieków zbliżyła się w Polsce w roku 2006 (rok bazowy obliczeń) do poziomu 3,4 mld zł.

Finansowy zwrot kosztów

Finansową stopę zwrotu kosztów obliczono porównując całkowite koszty odbioru i odprowadzania ścieków z całkowitymi przychodami z tej działalności. Należy jednak, podobnie jak w przypadku zaopatrzenia w wodę, wziąć pod uwagę potencjalne przekłamanie wynikające z faktu, iż część podmiotów prowadzi również inną działalność (np. utrzymanie dróg, gospodarka odpadami), ponadto świadczą one usługi (np. laboratoryjne, projektowe).

Dane w tabeli poniżej uwzględniają dopłaty gmin do działalności operatorów.

Tabela 27. Finansowa stopa zwrotu kosztów

Obszar dorzecza	Przychody ze sprzedaży	Koszty odbioru i oczyszczania ścieków	Finansowa stopa zwrotu
	mln zł	mln zł	%
Odra	1343,5	1321,8	101,6
Polska	3263,3	3221,9	101,3

Wpływ dotacji na stopę zwrotu kosztów

Łączna kwota dotacji jest niewielka (54,5 mln zł w 2006 r. co stanowi ok. 1,6% przychodów) – nie wpływają zatem istotnie na stopę zwrotu.

Po korekcie o wielkość dotacji od gmin finansowa stopa zwrotu dla usługi odbioru ścieków zmalała do poziomu 99,6% (dla całego kraju)- czyli o 1,7%.

Badanie związku jednostkowego kosztu odbioru i oczyszczania ścieków w zależności od wielkości operatora

Statystyczna analiza badanej zbiorowości nie wykazała jakiegokolwiek związku pomiędzy roczną wielkością świadczonych usług, a jednostkowym kosztem odbioru i oczyszczania ścieków.

Badanie związku jednostkowego kosztu dostarczania wody z wysokością opłat za korzystanie ze środowiska – odbiór i oczyszczanie ścieków

Nie stwierdzono istotnego statystycznie związku pomiędzy jednostkowymi płatnościami za zrzut, a jednostkowymi kosztami odbioru i oczyszczania.

Udział opłat za zrzut ładunków zanieczyszczeń w kosztach odbioru i oczyszczania ścieków ukazuje poniższa tabela.

Tabela 28. Udział opłat za zrzut ładunków zanieczyszczeń w kosztach odbioru i oczyszczania ścieków

Obszar dorzecza	Udział opłat za zrzut ładunków zanieczyszczeń w kosztach odbioru i oczyszczania ścieków ogółem
Odra	2,89%
Polska	2,87%

Opłata za zrzut ładunków nie odgrywa znaczącej roli w kosztach ani też w cenie usługi. Jednak w przypadku niskiego stopnia oczyszczania lub nieuregulowanego statusu formalno-prawnego (brak/częściowy brak pozwolenia) – może okazać się znacząca.

Wysokie jednostkowe opłaty za zrzut ładunków do wód nie determinują wysokich kosztów świadczenia usług. Udział opłat za zrzut w kosztach ogółem wyniósł przeciętnie 2,87%. Odchylenia pomiędzy obszarami działania RZGW i obszarami dorzeczy były jednak znacznie większe niż dla opłat za pobór wód (tam było to 0,5%) – dla ładunków zanieczyszczeń udział wahał się od 1,7% do 10,2%. Średnia opłata za zrzut przypadająca na 1m³ ścieków podlegających opłacie (odebranych) wyniosła 7,8 gr/m³.

Podatek VAT w procesie odbioru i oczyszczania ścieków

Informacje nt podatku VAT przekazane w ankietach przez operatorów okazały się niemiernodajne (bardzo często podawano wartość podatku „VAT należny” dla całego przedsiębiorstwa a nie dla działalności odbiór i oczyszczanie ścieków). W efekcie przeprowadzenie jakiegokolwiek analizy nie było możliwe.

Formy własności operatorów, a koszty świadczonych przez nich usług

Różnice dla kosztów jednostkowych pomiędzy dwoma podstawowymi grupami operatorów: (a) działającymi na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych i (b) spółkami wynosi ok. 1%. Odwrotnie niż w przypadku zaopatrzenia w wodę nieco wyższe koszty mają zakłady budżetowe. Różnice są jednak marginalne i nie mogą stanowić podstawy do jakiegokolwiek wnioskowania statystycznego.

Jednak podobnie jak w przypadku zaopatrzenia w wodę, prezentowany obraz – jest obrazem statycznym, dotyczącym pojedynczego roku, a koszty operatora zależą od strategii jego działalności w dłuższym okresie czasu.

Zróznicowanie cen wg poszczególnych grup taryfowych – subwencje krzyżowe (skróśne)

Sprawdzenie, czy zróżnicowanie cen wynika ze zróżnicowania częściowych kosztów świadczenia usługi jest w praktyce niemożliwe. Inaczej niż w przypadku zaopatrzenia w wodę, trudno jest wyznaczyć maksymalne dopuszczalne zróżnicowanie kosztu jednostkowego przypadającego na 1m³ odebranych ścieków (opłaty podlegają różnym kombinacjom zanieczyszczeń i stawek za ich zrzut mnożonym przez różne współczynniki). W konsekwencji nadzwyczaj trudno jest oszacować zakres stosowanych subwencji krzyżowych.

Finansowa stopa zwrotu liczona osobno dla zbiorowości stosującej ceny jednolite była wyższa (103%) od średniej ze zbiorowości stosującej ceny niejednolite (101,3%).

Badanie związku jednostkowego kosztu odbioru i odprowadzania ścieków z wysokością odpisów amortyzacyjnych, opłat za dzierżawę infrastruktury oraz podatku od nieruchomości

Wszystkie trzy analizowane kategorie stanowią istotną składową w strukturze kosztów operatorów. Odnoszą sumę kosztów z tytułu: amortyzacji, opłat za użyczenie/dzierżawę i podatku od nieruchomości - do kosztów ogółem, otrzymano wskaźnik 37,8% .

Ekonomiczna stopa zwrotu kosztów w sektorze komunalnym

Obliczenia przeprowadzono łącznie dla całej działalności sektora wod-kan (zaopatrzenie w wodę i odbiór ścieków). W porównaniu do obliczeń stopy finansowej modyfikacji podlega pojęcie kosztów. Jest ono rozszerzone z kosztów ponoszonych przez operatorów (suma: woda i ścieki) na sumę kosztów operatorów oraz kosztów środowiskowych i zasobowych. Te ostatnie mają umowną wartość 0¹. Ekonomiczną stopę zwrotu kosztów w sektorze komunalnym przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 29. Ekonomiczna stopa zwrotu kosztów w sektorze komunalnym

RZGW/ regiony wodne	Koszty zaopatrzenia w wodę	Koszty odbioru i oczyszczania ścieków	KŚ	Suma K	Przychody ze sprzedaży wody	Przychody ze sprzedaży usług odbioru ścieków	Suma przychodów	Ekonomicz- na stopa zwrotu
	mln zł/r	mln zł/r	mln zł/r	mln zł/r	mln zł/r	mln zł/r	mln zł/r	%
Odra	1381,3	1321,8	1645,01	4348,11	1493,9	1343,5	2837,4	65,3%
Polska	3235,5	3221,9	4641,34	11098,74	3387	3263,3	6650,3	59,9%

Ekonomiczna stopa zwrotu w sektorze komunalnym wynosi dla całego kraju 60%. O takiej wartości zdecydowała duża kwota kosztów środowiskowych przypisanych do tego sektora.

¹ Założenia do przyjęcia zerowej wartości kosztów zasobowych znajdują się w podrozdziale *Oszacowanie kosztów środowiskowych i zasobowych*

Zwrot kosztów usług wodnych w sektorze przemyśle

Zgodnie z RDW użytkownicy przemysłowi są to użytkownicy korzystający z własnych ujęć oraz indywidualnych urządzeń do zrzutu zanieczyszczeń. Nie jest to do końca zgodne z rzeczywistością, gdyż istnieją w praktyce zakłady przemysłowe pobierające wodę i odprowadzające ścieki do sieci komunalnej. Stosując podejście zgodnie z RDW, zostały one uwzględnione w obliczeniach dla sektora komunalnego.

W obecnej chwili można przyjąć, że zwrot kosztów finansowych usług wodnych w tym sektorze wynosi 100%. Założenie takie jest w pełni uzasadnione z uwagi na fakt, iż w Polsce nie są stosowane dopłaty do działalności operacyjnej związanej z poborem wody oraz odbiorem ścieków w przemyśle, natomiast opłaty za korzystanie ze środowiska ponoszone są przez wszystkie podmioty w tym sektorze.

Jednak, biorąc pod uwagę poziom ekonomiczny, stopa zwrotu jest inna. Aby oszacować ekonomiczną stopę zwrotu kosztów ponoszonych na bieżącą ochronę wód, należało oszacować zewnętrzne koszty środowiskowe.

Wyniki przedstawiono w tabelach poniżej.

Tabela 30. Koszty netto ochrony wód w przemyśle

	obszar dorzecza Odry	POLSKA
Koszty (netto) ochrony wód mln zł/rok	1179,84	2 083,88

Tabela 31. Koszty środowiskowe i zasobowe w przemyśle.

	obszar dorzecza Odry	POLSKA
Koszty środowiskowe w mln zł/rok	220,10	384,49
Koszty zasobowe	przyjęto umowną wartość 0	

Ekonomiczna stopa zwrotu kosztów w przemyśle

W poniższej tabeli przedstawiono koszty netto ochrony wód i koszty całkowite związane z gospodarką wodną w przemyśle w 2006 r.

Tabela 32. Koszty netto ochrony wód i koszty całkowite związane z gospodarką wodną w przemyśle w 2006 r.

OBSZAR DORZECZA	Obszar dorzecza Odry	POLSKA
Koszty netto ochrony wód w mln zł/rok	1179,48	2 083,88
Koszty całkowite związane z gospodarką wodną mln zł/rok	1399,58	2 468,37
Ekonomiczna stopa zwrotu kosztów	84,3%	84,0%

Zwrot kosztów usług wodnych w rolnictwie i leśnictwie

W przypadku sektora rolniczego w Polsce, wskazywana w RDW zasada „zanieczyszczający płaci” oraz „użytkownik płaci” nie jest egzekwowana w pełni. Pobory wody powierzchniowej do nawodnień rolniczych i leśnych oraz do napełniania stawów hodowlanych, zwolnione są z opłat. Przytoczone zwolnienie dotyczy również tylko częściowego ponoszenia kosztów utrzymania niezbędnej infrastruktury.

Usługi wodne w sektorze rolnictwa i leśnictwa obejmują przede wszystkim kształtowanie stosunków wodnych poprzez nawadnianie oraz odwadnianie, a także pobór wody na potrzeby hodowli ryb. Brakuje jednak szczegółowych danych dotyczących tych kosztów.

Identyfikacja poszczególnych rodzajów kosztów

Zidentyfikowano dwa podstawowe źródła kosztów związanych z gospodarką wodną w sektorze rolnictwa. Dominujące są koszty środowiskowe, zaś drugim co do wielkości źródłem kosztów są koszty związane z działalnością melioracyjną. Pozostałe koszty to opłaty wniesione z tytułu poboru wód oraz zrzutu ładunków zanieczyszczeń, (odpowiednio: 4,6 + 0,25 mln zł) oraz opłaty nie naliczone za pobór w wysokości ok. 21-35 mln zł.

Analiza zwrotu kosztów w tym sektorze została przeprowadzona na podstawie formularza statystycznego RRW-10 (Sprawozdanie ze stanu ilościowego oraz utrzymania wód i urządzeń melioracji wodnych) zawierającego dane za rok 2006. Ponieważ formularz ten odnosi się do obszarów województw, konieczne było przeliczenie zawartych w nim informacji na układ zlewniowy.

Na podstawie danych z formularza obliczona została finansowa stopa zwrotu kosztów, zaś następnie uwzględniając wysokość kosztów środowiskowych określono ekonomiczną stopę zwrotu kosztów.

Finansowa stopa zwrotu kosztów za usługi wodne w rolnictwie

Tabela 33. Finansowa stopa zwrotu w rolnictwie

	obszar dorzecza Odry	Polska
Wydatki poniesione przez beneficjentów w mln zł	43,3	148,9
Wydatki ogółem w mln zł	98,1	301,2
Finansowa stopa zwrotu kosztów w %	44,1%	49,4%

Ekonomiczna stopa zwrotu kosztów w rolnictwie

W stosunku do analizy finansowej, wydatki beneficjentów nie ulegają w obliczeniach zmianie, jednak w kosztach ogółem pojawiają się koszty zasobowe, środowiskowe i nie naliczone opłaty za pobór wód.

W poniższej tabeli ukazano ekonomiczną stopę zwrotu kosztów w rolnictwie.

Tabela 34. Ekonomiczna stopa zwrotu w rolnictwie

Wydatki i koszty w mln zł	obszar dorzecza Odry	Polska
Wydatki poniesione przez beneficjentów	43,3	148,9
Koszty melioracji ogółem	98,1	301,2
Koszty środowiskowe	667,14	1667,97
Nie naliczone opłaty za pobór	7,70	20,98
Koszty razem	772,9	1990,1
Ekonomiczna stopa zwrotu kosztów w %	5,6%	7,5%

Zwrot kosztów w sektorze rolnictwa i leśnictwa jest stosunkowo niewielki. Wynika to z faktu, iż usługi wodne w tym sektorze zwolnione są z opłat za korzystanie ze środowiska, a ponadto użytkownicy nie ponoszą kosztów utrzymania infrastruktury. Wyjątkiem jest pobór wód podziemnych na potrzeby nawodnień, jednak w Polsce występuje on niezmiernie rzadko.

Zwrot kosztów usług wodnych w pozostałych formach korzystania z wód

Dla przeprowadzenia analizy zwrotu kosztów w pozostałych formach korzystania z wód, czyli w tzw. usługach bezpośredniego oddziaływania na wodę, obok wymaganych prawem UE sektorów: komunalnego, rolnictwa i przemysłu, biorąc jednocześnie pod uwagę brak wytycznych dla wskazania konkretnych form korzystania, umocowanych prawem unijnym, bądź krajowym, przyjęto jako trzy kolejne formy korzystania mogące znacząco oddziaływać na wody:

- hydroenergetykę,

- żeglugę,
- zarządzanie ryzykiem powodziowym.

Zakłada się ponadto istnienie innych form korzystania z wód, takich jak rekreacyjny połów ryb, wszelkiego rodzaju sporty wodne itd. Z pewnym uproszczeniem przyjmuje się, że formy te nie oddziałują znacząco na wody.

Hydroenergetyka

Wykorzystanie wody do produkcji energii elektrycznej jest w zasadzie wolne od opłat. Formułując takie stwierdzenie pomijane są pewne koszty, tj. koszt uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na piętrzenie wód oraz przypadki obciążania użytkowników (dierzawców) opłatą za użytkowanie gruntów pokrytych wodą, w granicach zasięgu jazu. Nie są to jednak klasyczne opłaty za piętrzenie czy wykorzystanie wody do celów hydroenergetycznych. W polskim systemie prawnym brak jest opłat rekompensujących negatywne zjawiska związane z wykorzystaniem wody do celów hydroenergetycznych (takich jak: utrudniona migracja ryb, obniżenie zawartości tlenu).

W zakresie hydroenergetyki, stopa zwrotu może być liczona, ale osobno dla poszczególnych obiektów służących tym celom. Prawidłowa kalkulacja wymaga uwzględnienia odpisów amortyzacyjnych.

Zarządzenie ryzykiem powodziowym

W zakresie działań związanych z zarządzaniem ryzykiem powodziowym, w Polsce nie istnieją żadne opłaty nakładane na potencjalnych beneficjentów (osoby, które doświadczają zmniejszenia ryzyka). Zabezpieczenia przed powodzią dostarczane są przez władze publiczne na zasadzie dóbr publicznych tzn. dostęp do nich jest nieograniczony, a użytkowanie wolne jest od opłat. Nieodpłatne dostarczanie usług polegających na zmniejszeniu ryzyka powodziowego nie oznacza automatycznie braku opłat za korzystanie ze środowiska, jednak faktycznie czynności związane z ograniczaniem ryzyka powodziowego nie podlegają opłatom za korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian.

W związku z powyższym w zakresie zarządzania ryzykiem powodziowym dopóty dopóki świadczenie to dostarczane będzie na zasadzie dóbr publicznych, liczenie stopy zwrotu nie ma merytorycznego sensu.

Żegluga

Opłaty związane z żeglugą nakładane są w Polsce za: tkm ładunku (lub iloczyn miejsc pasażerskich i km) oraz odrębnie za śluzowania. Zróżnicowanie stawek dotyczy poszczególnych dróg wodnych, rodzaju ładunku, sposobu transportu. W przypadku śluzowania zróżnicowanie dotyczy pory dnia. Przychody jednak są tak nikłe, iż nie można mówić o jakimkolwiek zwrocie

kosztów, nawet ograniczonym do kosztów operacyjnych. Analiza opinii użytkowników dróg wodnych wskazuje, że podstawowym problemem jest jakość szlaków, a nie obciążenie kosztami opłat. W sytuacji niskiego natężenia przewozów, przychody z opłat są nikłe i nie wystarczają do utrzymania istniejących dróg, kłopotliwe jest też wykazanie celowości wsparcia takich inwestycji ze środków publicznych.

Dla żeglugi obliczenia stóp zwrotu nie są możliwe nawet w przypadku zawężenia do stopy finansowej. Przeszkodą formalną jest brak odpisów amortyzacyjnych (nie są naliczane), kolejnym źródłem niedokładności jest brak metodyki alokacji korzyści na poszczególnych beneficjentów w obiektach służących między innymi żegludze. Przyjmowanie arbitralnych założeń może zmienić obliczenia o kilkaset procent. Takie szacunki nie mogą być przesłanką do rewizji opłat wnoszonych przez beneficjentów

Oszacowanie kosztów zasobowych i środowiskowych

RDW wymaga, oprócz obliczenia kosztów finansowych usług wodnych, oszacowania kosztów środowiskowych i zasobowych.

Obliczenia zostały przeprowadzone dla obszaru całego kraju, dla poszczególnych obszarów dorzeczy oraz obszarów działania RZGW, uwzględniając podział na regiony wodne.

Koszty zasobowe

Koszt zasobowy = koszt alternatywny = koszt utraconych korzyści. Koszty zasobowe czyli koszty utraconych korzyści występują wtedy, gdy istnieje alternatywny sposób (sposoby) wykorzystania danego dobra, wykluczający się z innymi. Koszt utraconych korzyści równy jest korzyściom z najlepszego alternatywnego wykorzystania danego dobra (zasobu).

Obliczanie kosztów zasobowych odbywało się w 2 krokach:

- określenie ilościowego deficytu zasobów wodnych w danej jednostce obliczeniowej (jednostką tą może być: cały kraj, dorzecze, obszar RZGW),
- przypisanie konkretnej wartości jednostkowej do korzyści utraconych w wyniku zidentyfikowanego deficytu wody (w zł/m³ deficytu wody rocznie).

Przypisanie wartości zerowej do kosztów zasobowych w Polsce jest rezultatem przeprowadzonych analiz, ale jednocześnie wynika z pewnych założeń przyjętych z konieczności wywołanej brakiem odpowiedniego mechanizmu gromadzenia informacji. W przypadku pojawienia się możliwości pozyskania nowych, niedostępnych dotychczas informacji w tym zakresie będzie możliwe kolejne oszacowanie tych kosztów. Na chwilę obecną:

- brak jest w Polsce mechanizmu rejestrującego niezaspokojony popyt na wodę w sektorze przemysłowym,
- brak jest informacji o faktycznych deficytach zasobów wodnych, rozumianych jako odmowa/ ograniczenie pozwolenia wodno prawnego na pobór wód,

- wszystkie potrzeby związane z wykorzystaniem wód jako surowca są zaspokajane kosztem jakości wód powierzchniowych (poprzez obniżenie przepływu poniżej przepływu nienaruszalnego) lub kosztem przyszłych pokoleń (trwałe zmniejszenie zasobów wód podziemnych),
- niekorzyści związane z obniżeniem przepływów poniżej poziomu nienaruszalnego zostały wycenione w kosztach środowiskowych,
- istnieją poważne problemy metodologiczne z wyceną niekorzyści przyszłych pokoleń (obecnie przyjęto wartość równą 0),
- przyjęcie założenia zaspokajania wszystkich bieżących potrzeb prowadzi do braku alternatywnych kosztów wykorzystania wód traktowanych jako surowiec,
- alternatywne wykorzystanie wód w innych celach (np. do rekreacji) ujęte zostało w szacunku kosztów środowiskowych.

Koszty środowiskowe

Koszt środowiskowy - pieniężna wartość niekorzyści spowodowanych w środowisku (wodnym) przez użytkowników. Niekorzyści te związane są ze spadkiem wszystkich rodzajów użyteczności środowiska wodnego na skutek obniżenia jego jakości. Z uwagi na wiele użyteczności środowiska wodnego (np.: surowiec, miejsce rekreacji, środek transportu, podtrzymanie ekosystemów) niekorzyści mogą mieć charakter rynkowy (posiadać ceny) lub nierynkowy.

Obliczenia przeprowadzono na podstawie badań A. Markowskiej z roku 2003. Prowadzone były one metodą wyceny warunkowej, czyli określają przeciętną skłonność zapłacenia za poprawę jakości wód. Zadeklarowana gotowość do płacenia na rzecz poprawy jakości wód jest utożsamiana z wartością utraconych korzyści wynikających z nieprawidłowego stanu zasobów wodnych. W roku 2007 opracowano metodę aktualizacji wyników w oparciu o zmianę podstawowych parametrów socjoekonomicznych oraz postępu prac w zakresie poprawy jakości wód.

W tabeli zostały przedstawione wyniki obliczeń kosztów środowiskowych dla roku 2006.

Tabela 35. Wyniki oszacowania kosztów środowiskowych dla roku 2006

RZGW	REGION WODNY	Ogółem, bez Bałtyku	Ogółem z Bałtykiem
		mln zł/rok	mln zł/rok
RZGW Gliwice	ogółem	786,50	1649,11
	GO	347,10	727,76
RZGW Wrocław	ogółem	873,00	1912,39
	SO	872,55	1911,41

RZGW Poznań	ogółem	1034,90	2373,74
	W	1034,90	2373,74
RZGW Szczecin	ogółem	277,70	615,23
	DO	277,70	615,02
obszar dorzecza Odry		2532,25	5627,93
OGÓŁEM POLSKA		6693,80	14844,12

Alokacji kosztów środowiskowych pomiędzy poszczególne sektory działalności, dokonano poprzez podział odpowiedzialności wg struktury zanieczyszczeń zrzuconych przez poszczególne sektory (tab. 36).

Tabela 36. Podział odpowiedzialności za koszty środowiskowe w roku 2006

RZGW	REGION WODNY	GOSPODARKA KOMUNALNA	PRZEMYSŁ	ROLNICTWO
RZGW Gliwice	ogółem	69,4%	23,8%	6,8%
	GO	66,3%	23,7%	10,0%
RZGW Wrocław	ogółem	68,2%	5,9%	25,9%
	SO	68,2%	5,8%	26,0%
RZGW Poznań	ogółem	60,0%	7,6%	32,4%
	W	60,0%	7,6%	32,4%
RZGW Szczecin	Ogółem	71,6%	3,0%	25,4%
	DO	71,6%	3,0%	25,4%
Obszar dorzecza Odry		64,5%	8,1%	27,4%
OGÓŁEM POLSKA		70,1%	5,0%	24,9%

Wysoki udział sektora komunalnego w kosztach środowiskowych generowany jest poprzez częściowe ujmowanie ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych z przemysłu, pomijanie specyficznych zanieczyszczeń również z tego sektora z uwagi na brak danych statystycznych w tym zakresie, stanowiących źródło danych wejściowych do analiz oraz w wyniku zastosowania znacznych uogólnień algorytmów wyliczania ładunku netto pochodzących z rolnictwa.

Mimo powyższego, należy stwierdzić, iż udział sektora komunalnego w kosztach środowiskowych w Polsce jest na tyle istotny, że jest to z pewnością główne źródło tych kosztów.

10. Podsumowanie programów działań zapisanych w Programie wodno – środowiskowym kraju

W programie wodno-środowiskowym kraju zostały zebrane wyłącznie działania, zmierzające do utrzymania lub poprawy stanu wód, a których rozpoczęcie realizacji powinno nastąpić najpóźniej do 22 grudnia 2012 r.

W opracowanym po raz pierwszy dokumencie, działania których wykonanie pozwoli osiągnąć cele środowiskowe w terminie do 2015r. wynikają wprost z innych przyjętych już programów lub planów, tak więc będą one realizowane zgodnie z ich wewnętrznymi harmonogramami, nie generując przy tym żadnych dodatkowych kosztów dla budżetu Państwa. Przykładem mogą być tu działania wynikające wprost z Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, zawierającego między innymi informacje o nakładach na inwestycje planowane do poniesienia w najbliższych latach, a których realizacja jest niezbędna w celu wypełnienia przez Polskę zobowiązań Traktatu Akcesyjnego w obszarze „Środowisko”. Kolejnym przykładem działań ujętych w pierwszym PWŚK, a wynikających bezpośrednio z innych zatwierdzonych przez stosowne organy dokumentów są działania z krajowego i wojewódzkich programów zwiększania lesistości. Szczegółowe informacje dot. sposobu doboru działań w PWŚK a podsumowanych w PGW zostało przedstawione poniżej.

Działania wymienione w PWŚK dla poszczególnych SCWP i JCWPd, uwzględniają podział na działania podstawowe i uzupełniające, zgodnie z art. 113a ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne, w zależności od wyników oceny zagrożenia nieosiągnięcia celów środowiskowych. Zaproponowane programy dla poszczególnych SCWP stanowią zbiór efektywnych, skutecznych i realnych do wykonania działań. Tak opracowane programy zagregowano następnie dla wszystkich obszarów dorzeczy wyznaczonych w Polsce.

Reasumując, celem PWŚK jest przedstawienie zestawień działań, których wypełnienie w określonym czasie pozwoli uzyskać efekty w postaci lepszego stanu wód. Analiza możliwości technicznych, finansowych oraz czasowych wykazała, iż niektóre z części wód nie osiągną do 2015 r. założonych celów środowiskowych. Przepisy ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne i RDW dopuszczają takie „odstępstwo” w formie przedłużenia terminów lub ustalenia mniej rygorystycznych celów. Wszystkie tego typu przypadki należy opisać i uzasadnić. Ustalenia zawarte w PWŚK powinny zostać przeniesione do innych dokumentów szczebla krajowego i regionalnego, poprzez uwzględnienie ich zapisów w strategiach, programach operacyjnych i rozwojowych, planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a także w planach i programach tematycznych związanych w sposób bezpośredni bądź pośredni z gospodarką wodną. Taka sytuacja powinna umożliwić pełne wdrożenie zaplanowanych działań.

PWŚK uwzględnia wymagania RDW, w tym podział działań na działania podstawowe i działania uzupełniające. Działania podstawowe skierowane są do realizacji niemal we wszystkich częściach wód (tam gdzie jest to wymagane na podstawie wyników analiz sporządzonych na podstawie art. 5 RDW), na terenie całego kraju. W ramach działań podstawowych zastosowano podział na dwie grupy, tj. działania podstawowe grupy A i B.

Działania podstawowe grupy A wynikają z:

- Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- Programu wyposażenia aglomeracji poniżej 2000 RLM w oczyszczalnie ścieków i systemy kanalizacji zbiorczej,
- Programu wyposażenia zakładów przemysłu rolno-spożywczego o wielkości nie mniejszej niż 4000 RLM odprowadzających ścieki bezpośrednio do wód w urzędzenia zapewniające wymagane przez polskie prawo standardy ochrony wód,
- programów przyjętych dla obszarów wrażliwych na zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego,
- działań zapobiegających zanieczyszczeniu wód substancjami zanieczyszczającymi lub grupami substancji zanieczyszczających, stanowiących poważne zagrożenie dla środowiska wodnego lub za jego pośrednictwem środowiska przyrodniczego.

Działania podstawowe grupy B obejmują:

- działania dla silnie zmienionych i sztucznych części wód pozwalające na osiągnięcie przez te części wód dobrego potencjału,
- działania wymagane na mocy części A załącznika VI RDW (działania wymagane w pozostałych dyrektywach),
- zestawienie pozostałych działań podstawowych wymagane na mocy art. 11 ust. 3 RDW.

Działania podstawowe wynikają z przepisów aktów prawa krajowego oraz wspólnotowego w zakresie ochrony i przywracania właściwego stanu wód oraz ekosystemów od wód zależnych, czyli pozwalają na wypełnienie zobowiązań następujących dyrektyw zdefiniowanych w załączniku VI część A (zgodnie z art. 11 pkt 3a RDW):

- dyrektywa Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych (Dz. Urz. WE L 135 z 30.05.1991, str. 40; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 2, str. 26),
- dyrektywa Rady 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. dotycząca ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego (Dz. Urz. WE L 375 z 31.12.1991, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 2, str. 68),

- dyrektywa 2006/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 lutego 2006 r. dotycząca zarządzania jakością wody w kąpieliskach i uchylająca dyrektywę 76/160/EWG (Dz. Urz. UE L 64 z 04.03.2006, str. 37),
- dyrektywa Rady 98/83/WE z dnia 3 listopada 1998 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. WE L 330 z 05.12.1998, str. 32; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 4, str. 9),
- dyrektywa Rady 86/278/EWG z dnia 12 czerwca 1986 r. w sprawie ochrony środowiska, w szczególności gleby, w przypadku wykorzystywania osadów ściekowych w rolnictwie (Dz. Urz. WE L 181 z 04.07.1986, str. 6; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 1, str. 265),
- dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992, str. 7; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 2, str. 102, z późn. zm.),
- dyrektywa 2009/147/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (wersja ujednolicona) (Dz. Urz. UE L 20 z 26.01.2010, str. 7),
- dyrektywa Rady 91/414/EWG z dnia 15 lipca 1991 r. dotycząca wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin (Dz. Urz. WE L z 19.08.1991, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 3, t. 11, str. 332),
- dyrektywa Rady 96/82/WE z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie kontroli niebezpieczeństwa poważnych awarii związanych z substancjami niebezpiecznymi (Dz. Urz. WE L 10 z 14.01.1997, str. 13; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 5, t. 2, str. 410),
- dyrektywa 2008/1/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 stycznia 2008 r. dotycząca zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli (Dz. Urz. UE L 24 z 29.01.2008, str. 8),
- dyrektywa Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne (Dz. Urz. WE L 175 z 05.07.1985, str. 40, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 1, str. 248),
- dyrektywa Rady 97/11/WE z dnia 3 marca 1997 r. zmieniająca dyrektywę 85/337/EWG w sprawie oceny wpływu wywieranego przez niektóre publiczne i prywatne przedsięwzięcia na środowisko (Dz. Urz. WE L 73 z 14.03.1997, str. 5; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 3, str. 151),
- dyrektywa 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylająca

dyrektywę 90/313/EWG (Dz. Urz. UE L 41 z 14.02.2003, str. 26; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 7, str. 375).

W PWŚK zawarto również działania, wynikające z przepisów następujących dyrektyw:

- dyrektywa 2004/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie odpowiedzialności za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środowisku naturalnemu (Dz. Urz. UE L 143 z 30.04.2004, str. 56; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 8, str. 357),
- dyrektywa 2006/118/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniem i pogorszeniem ich stanu (Dz. Urz. UE L 372 z 27.12.2006, str. 19).

Zadania wynikające z realizacji przepisów dyrektywy 91/271/EWG obejmują realizację inwestycji związanych z wdrażaniem zapisów KPOŚK, Programu wyposażenia aglomeracji poniżej 2000 RLM w oczyszczalnie ścieków i systemy kanalizacji zbiorczej oraz Programu wyposażenia zakładów przemysłu rolno - spożywczego o wielkości nie mniejszej niż 4000 RLM, odprowadzających ścieki bezpośrednio do wód, w urządzenia zapewniające wymagane przez polskie prawo standardy ochrony wód. Działania zidentyfikowane dla SCWP dotyczą budowy, rozbudowy bądź modernizacji obiektów oczyszczalni ścieków oraz budowy bądź modernizacji systemów kanalizacyjnych, dążących dla zapewnienia prawidłowego zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych oraz ścieków przemysłowych biologicznie rozkładalnych z niektórych dziedzin przemysłu, które nie są odprowadzane do oczyszczalni komunalnych, w celu redukcji ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do środowiska. Wszystkie zadania w tym zakresie mają ściśle określony termin wdrożenia wynikający ze stanowiska negocjacyjnego Polski w obszarze „Środowisko”.

Dyrektywa 91/676/EWG wskazuje jako konieczne do realizacji, w celu ochrony wód przed zanieczyszczeniami pochodzenia rolniczego, programy opracowane dla obszarów wyznaczonych jako szczególnie narażone na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych. W PWŚK zostały wskazane do realizacji zadania pochodzące ze wspomnianych programów działań tam gdzie zostały one ustalone, natomiast na pozostałych obszarach w ramach określenia działań uzupełniających, pozwalających na osiągnięcie przez wody założonych celów, zostały wskazane działania polegające na ograniczeniu odpływu związków azotu do wód z powierzchni użytkowanych rolniczo, głównie poprzez: *prowadzenie monitoringu wód, wspieranie rolnictwa ekologicznego i rolnictwa zrównoważonego* oraz prowadzenie właściwej techniki gospodarowania w zakresie uprawy roślin i hodowli zwierząt, ograniczającej straty związków azotowych do wód, np.: *przechowywanie nawozów naturalnych w odpowiednich warunkach*.

Z dyrektywy 2006/7/WE przeniesiono do PWŚK zadania mające na celu kontrolowanie wody w kąpieliskach, zarządzanie jakością tej wody oraz udostępnianie społeczeństwu tych informacji. Wdrożenie powyższych wymagań nastąpi poprzez wskazanie jako koniecznych do realizacji działań typu: *objęcie nadzorem sanitarnym wody w kąpielisku i wykonywanie oceny jakości wody oraz informowanie mieszkańców o jakości wody w kąpielisku*. Należy zaznaczyć, iż wszelkie działania polegające na ograniczaniu zrzutów substancji zanieczyszczających z poszczególnych sektorów (komunalny, przemysłowy, rolnictwo) będą miały pozytywny wpływ na poprawę stanu wody w kąpieliskach.

Dyrektywa 98/83/WE wskazała konieczność realizacji działań mających na celu spełnianie przez wody wykorzystywane do zaopatrzenia ludności, odpowiednich norm jakościowych. Działania te zostały przetransponowane do PWŚK poprzez następujące zapisy: *opracowanie oceny jakości wody przeznaczonej do spożycia; informowanie mieszkańców o jakości wody przeznaczonej do spożycia*. Ponadto, tak jak w przypadku dyrektywy 2006/7/WE, wszelkie działania ograniczające zanieczyszczenie wód ze źródeł punktowych i rozproszonych będą realizować cele niniejszej dyrektywy.

Dyrektywa 86/278/EWG ma na celu niedopuszczenie do negatywnego oddziaływania stosowanych w państwach członkowskich osadów ściekowych na środowisko naturalne oraz na ludzi i zwierzęta. Realizacja założeń tej dyrektywy została zapewniona poprzez umieszczenie w PWŚK zadania: *zagospodarowanie osadów ściekowych*. Obowiązek ten regulowany jest również przez krajowe akty prawne, tj. przez rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 lipca 2010 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych (Dz. U. Nr 137, poz. 924) oraz przez rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. Nr 137, poz. 984, z późn. zm.).

Dyrektywa 92/43/EWG wskazuje na konieczność stworzenia spójnej Europejskiej Sieci Ekologicznej specjalnych obszarów ochrony siedlisk naturalnych i siedlisk gatunków, która pozwoli zachować te siedliska w odpowiednim dla nich stanie lub odtworzyć właściwe warunki dla uzyskania takiego stanu. Dyrektywa ta wskazuje również wymogi związane z realizacją inwestycji na obszarach Natura 2000.

Polska jako państwo członkowskie stworzyła listę potencjalnych obszarów ochrony siedlisk i przekazała do Komisji Europejskiej. W PWŚK zostały uwzględnione odpowiednie działania zmierzające do utrzymania siedlisk we właściwym stanie, w zakresie zagadnień uzależnionych od stanu wód. Główne działania stanowiące w PWŚK element zapewniający wdrażanie tejże dyrektywy to: *ochrona, zachowanie i przywracanie biotopów i naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory; opracowanie i wdrożenie planu ochrony obszaru prawnie chronionego; ochrona, zachowanie ekosystemów od wód zależnych zgodnie z planami ochrony obszarów prawnie chronionych; kompleksowa ochrona układu hydrologicznego poprzez ochronę źródeł i zapobieganie erozji; tworzenie korytarzy ekologicznych i stref buforowych*.

Dyrektywa 79/409/EWG dotyczy ochrony wszystkich gatunków ptaków naturalnie występujących w stanie dzikim na europejskim terytorium państw członkowskich. Zadania związane z wdrażaniem dyrektywy skierowane są na ochronę, gospodarowanie i regulowanie liczebności tych gatunków. Działania przewidziane w PWŚK dotyczą prawidłowego gospodarowania na wyznaczonych obszarach Natura 2000, do której należą obszary wytyczone zgodnie z przepisami dyrektywy 79/409/EWG. Zadania przewidziane do wdrożenia na obszarach ochrony gatunkowej są tożsame z działaniami wdrażanymi na obszarach siedliskowych, oczywiście z uwzględnieniem cech charakterystycznych rozpatrywanego obszaru.

Dyrektywa 91/414/EWG (zmieniona dyrektywami: 2005/25/WE, 2006/75/WE, 2008/69/WE, 2009/82/WE, 2009/116/WE oraz 2009/117/WE) ustanawia w państwach członkowskich jednolite zasady dopuszczania do obrotu środków ochrony roślin oraz dopuszczania przez KE substancji aktywnych do stosowania w środkach ochrony roślin. W Polsce zagadnienia dotyczące wprowadzania środków ochrony roślin do obrotu reguluje ustawa z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin (Dz. U. z 2008 r. Nr 133, poz. 849, z późn. zm.) implementująca przepisy przedmiotowej dyrektywy. Aktem wykonawczym do ww. ustawy jest rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 maja 2005 r. w sprawie zakresu badań, informacji i danych dotyczących środka ochrony roślin i substancji aktywnej oraz zasad sporządzania ich oceny (Dz. U. Nr 100, poz. 839, z późn. zm.), które określa zakres dokumentacji wymaganej do uzyskania zezwolenia na dopuszczenie środka ochrony roślin do obrotu. Proponowane działanie wynikające i pozwalające na spełnienie celów dyrektywy 91/414/EWG to przede wszystkim: *obowiązek stosowania środków ochrony roślin, dopuszczonych do obrotu zgodnie z ustawą z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin.*

Dyrektywa 96/82/WE wskazuje na konieczność eliminowania lub zmniejszenia skutków dla środowiska z tytułu nadzwyczajnych zagrożeń, a także doskonalenie istniejącego systemu ratowniczego na wypadek zaistnienia awarii i klęsk żywiołowych. Jak zapisano w Polityce Ekologicznej Państwa do roku 2025 należy osiągnąć taki stan, aby awaryjność przemysłowych instalacji niebezpiecznych oraz środków transportowych (rurociągów, samochodów, wagonów kolejowych, statków) nie przekraczała średnich wskaźników dla państw OECD. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. - Prawo ochrony środowiska obok podstawowych definicji i przepisów ogólnych w zakresie przeciwdziałania, zapobiegania i ograniczania skutków poważnych awarii przemysłowych określa również obowiązki prowadzącego zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia awarii przemysłowej, obowiązki organów administracji związane z awarią przemysłową oraz współpracę międzynarodową w tym samym zakresie pomiędzy różnymi instytucjami. Proponowane działania pozwalające na spełnienie celów dyrektywy 96/82/WE to przede wszystkim: *opracowanie programu zapobiegania poważnym awariom przez zakłady o zwiększonym bądź dużym ryzyku; opracowanie wewnętrznego i zewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego przez odpowiedzialne służby; opracowanie planów operacyjno-ratowniczych dla wszystkich gmin, w których znajdują się obiekty niebezpieczne; opracowanie*

wojewódzkich planów zarządzania ryzykiem dla wszystkich województw oraz planów powiatowych dla tych powiatów, na terenie których znajduje się więcej niż 5 obiektów niebezpiecznych; zorganizowanie na szczeblu centralnym systemu analizy doświadczeń z przebiegu zaistniałych awarii i przebiegu akcji ratowniczych; prowadzenie krajowego rejestru obiektów niebezpiecznych; opracowanie programu informowania społeczeństwa o nadzwyczajnych zagrożeniach środowiska i edukacji w tym zakresie, obejmującego działania na szczeblu lokalnym, regionalnym i centralnym; prace legislacyjne w analizowanym zakresie.

Dyrektywa 2008/1/WE dotyczy zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli (IPPC). Uchyła ona dyrektywę 96/61/WE, której przepisy zostały transponowane do polskiego prawa ustawą z dnia 27 kwietnia 2001r. - Prawo ochrony środowiska oraz poprzez akty wykonawcze do tej ustawy. Dyrektywa 2008/1/WE stanowi, że wszystkie istniejące instalacje, których funkcjonowanie, ze względu na rodzaj i skalę prowadzonej w nich działalności, mogą powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska, powinny uzyskać pozwolenie zintegrowane, natomiast wszystkie nowe instalacje muszą uzyskać pozwolenie zintegrowane przed uruchomieniem. Proponowane działania wynikające i pozwalające na spełnienie celów dyrektywy 2008/1/WE to przede wszystkim: *uzyskanie pozwolenia zintegrowanego w celu zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli przez zakłady prowadzące rodzaje działalności wymienione w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. Nr 122, poz. 1055); kontrola przestrzegania warunków w zakresie dopuszczalnych wartości emisji substancji zanieczyszczających środowisko; wydanie rozporządzenia Ministra Środowiska „w sprawie minimalnych wymagań wynikających z najlepszej dostępnej techniki, jakie muszą spełniać instalacje”.*

Dyrektywa 97/11/WE zmieniająca dyrektywę 85/337/EWG w sprawie oceny wpływu skutków wywieranych przez niektóre publiczne i prywatne przedsięwzięcia na środowisko naturalne (Dz. Urz. WE L 73 z 14.03.1997, str. 5; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 3, str. 151), w polskim prawie ma umocowanie w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227, z późn. zm.), która wprowadza procedurę administracyjną – postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko (OOS). Postępowanie to wszczyna się dla przedsięwzięć mogących znacząco, bądź mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko lub obszar Natura 2000. Ponadto procedura, określona ww. ustawą przewiduje proces strategicznej oceny na środowisko dla projektów, m.in. dla programów w dziedzinie gospodarki wodnej, który nie jest regulowany przepisami dyrektywy 97/11/WE. Proces OOS obejmuje wielokierunkową i kompleksową analizę stanu środowiska oraz wskazuje potencjalne pozytywne jak i negatywne oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska.

Dyrektywa 2003/4/WE określa konieczność udostępniania informacji o stanie wód, powietrza, gleby, przyrody itp., jak również informacji o działaniach lub środkach wpływających na środowisko lub zmierzających do jego ochrony, włączając podejmowane środki administracyjne oraz programy działania. Dyrektywa zobowiązuje państwa członkowskie do wdrożenia ustaw, rozporządzeń i zarządzeń mających na celu umożliwienie społeczeństwu dostępu do informacji o środowisku będących w posiadaniu władz publicznych. Zaproponowane działania wpisane do PWŚK realizujące obowiązki nałożone dyrektywą 2003/4/WE to: *prowadzenie bazy danych o środowisku i udostępnianie informacji przez Państwową Inspekcję Ochrony Środowiska; publiczne udostępnianie informacji w zakresie planów ochrony środowiska i planów gospodarki odpadami; informowanie mieszkańców o jakości wody przeznaczonej do spożycia; informowanie mieszkańców o jakości wody w kąpielisku; przestrzeganie trybu postępowania w sprawach ocen oddziaływania na środowisko.*

Dyrektywa 2004/35/WE została zaimplementowana do polskiego prawa ustawą z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. Nr 75, poz.493, z późn. zm.). Ustawa określa zasady odpowiedzialności za zapobieganie szkodom w środowisku i naprawę szkód w środowisku. Przepisy ustawy stosuje się do zagrożenia szkodą w środowisku wywołaną emisją rozproszoną, pochodzącą z wielu źródeł, gdy jest możliwe ustalenie związku przyczynowego między bezpośrednim zagrożeniem szkodą w środowisku lub szkodą w środowisku, a działalnością podmiotu korzystającego ze środowiska. Proponowane działania wynikające i pozwalające na spełnienie celów dyrektywy 2004/35/WE to: *prowadzenie rejestru szkód w środowisku; prowadzenie działań naprawczych i kompensacyjnych w przypadku powstania szkody w środowisku.*

Dyrektywa 2006/118/WE określa kryteria oceny i stanu chemicznego wód podziemnych, a w szczególności normy jakości wód podziemnych. Dyrektywa reguluje sposób monitoringu wód podziemnych, określa sposób identyfikacji znaczących i utrzymujących się trendów wzrostowych zanieczyszczeń oraz inicjowanie działań mających na celu odwrócenie tych trendów. Określone są również środki zapobiegania wprowadzaniu zanieczyszczeń do wód podziemnych lub ich ograniczenia. Niniejsza dyrektywa została częściowo przetransponowana do prawodawstwa polskiego za pomocą rozporządzenia w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych. Działania zidentyfikowane jako zapewniające wdrożenie niniejszej dyrektywy to przede wszystkim: *określenie dodatkowych punktów monitoringu jakości wód podziemnych; odizolowanie ognisk zanieczyszczeń; monitoring diagnostyczny dla potencjalnych ognisk zanieczyszczeń; systematyczna rekultywacja i rewitalizacja terenów użytkowanych wcześniej jako składowiska; uzupełnienie monitoringu dla eksploatowanych, wyłączonych z eksploatacji, rekultywowanych i zamkniętych składowisk odpadów oraz innych instalacji unieszkodliwiania odpadów komunalnych.*

Oprócz powyższych działań wynikających z realizacji dyrektyw wskazanych w załączniku VI A RDW, uwzględnione zostały działania podstawowe wymagane art. 11 pkt 3 (b-l) RDW, realizujące cele wymienione w RDW, w tym:

- działania służące spełnieniu wymogów art. 9, służące wdrożeniu zasady zwrotu kosztów usług wodnych (art. 11 pkt 3b RDW), zidentyfikowane jako: *analiza polityki opłat za wodę i ścieki; wprowadzenie koniecznych, wynikających z analizy, zmian w polityce opłat za wodę i ścieki; analiza opłat i koncesji za korzystanie z zasobów wodnych; analiza zwolnień z opłat za korzystanie z zasobów wodnych,*
- działania służące propagowaniu skutecznego i zrównoważonego korzystania z wody w celu niedopuszczenia do zagrożenia realizacji celów określonych w art. 4 (art. 11 pkt 3c RDW), zidentyfikowane jako: *skuteczne wprowadzenie programu racjonalizacji zużycia wody w zakładach przemysłowych; propagowanie idei zrównoważonego rozwoju i upowszechnienie informacji o podejmowanych działaniach, akcjach, kampaniach na rzecz aktywnej ochrony środowiska,*
- działania służące spełnieniu wymogów art. 7, włącznie ze środkami zabezpieczenia jakości wody w celu zredukowania poziomu uzdatniania wymaganego przy produkcji wody do picia (art. 11 pkt 3d RDW), zidentyfikowane jako: *opracowanie warunków korzystania z wód regionu; opracowanie warunków korzystania z wód zlewni; opracowanie warunków korzystania z wód zlewni dla obszaru o podwyższonych celach środowiskowych,*
- działania służące kontroli poboru wody słodkiej powierzchniowej i podziemnej oraz retencja wody słodkiej powierzchniowej, w tym wykazy poborów wód i wymagane uprawnienia dla poboru i retencji (art. 11 pkt 3e RDW), zidentyfikowane jako: *weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód, zwłaszcza na terenach o znacznym rozdysponowaniu wód zasobów wodnych; wprowadzenie ograniczeń w zużyciu wód na cele inne niż socjalno-bytowe, produkcji żywności i artykułów farmaceutycznych; weryfikacja zapisów instrukcji gospodarowania wodą,*
- działania służące ograniczeniu zanieczyszczeń, łącznie z wymogiem uprzedniego uzyskania zezwolenia na sztuczne zasilanie lub uzupełnianie części wód podziemnych (art. 11 pkt 3f RDW),
- działania służące kontroli zrzutów ze źródeł punktowych mogących przyczynić się do zanieczyszczenia (art. 11 pkt 3g RDW), zidentyfikowane jako: *działania wynikające z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej, np. prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków i wdrożenie harmonogramu wywozu nieczystości płynnych i osadów ściekowych z przydomowych oczyszczalni; kontrola przestrzegania harmonogramu wywozu*

ścieków; kontrola przestrzegania warunków w zakresie dopuszczalnych wartości emisji substancji zanieczyszczających środowisko,

- *działania służące zapobieganiu lub kontroli wprowadzania zanieczyszczeń ze źródeł rozproszonych (art. 11 pkt 3h RDW), zidentyfikowane jako: stosowanie środków ochrony roślin dopuszczonych do obrotu; uzyskania pozwolenia zintegrowanego w celu zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli przez zakłady prowadzące rodzaje działalności wymienione w rozporządzeniu w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości; kontrola przestrzegania warunków w zakresie dopuszczalnych wartości emisji substancji zanieczyszczających środowisko; prowadzenie rejestru szkód w środowisku; prowadzenie działań naprawczych i kompensacyjnych w przypadku powstania szkody w środowisku; opracowanie wewnętrznego i zewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego przez odpowiedzialne służby,*
- *działania służące kontroli nad innymi znaczącymi niekorzystnymi oddziaływaniami na stan wody, a w szczególności oddziaływania hydromorfologiczne (art. 11 pkt 3i RDW): przeprowadzenie kontroli gospodarowania wodami w zakresie posiadanych pozwoleń oraz kontrole interwencyjne,*
- *działania służące zakazom bezpośredniego zrzucania zanieczyszczeń do wód podziemnych (art. 11 pkt 3j RDW): zakaz wprowadzania ścieków do wód,*
- *działania służące eliminowaniu zanieczyszczenia wód powierzchniowych substancjami określonymi w wykazie substancji priorytetowych (art. 11 pkt 3k RDW), zidentyfikowano jako: eliminacja zanieczyszczenia wód przez priorytetowe substancje niebezpieczne (wykaz I dyrektywy 76/464/EWG), poprzez: przeprowadzenie spisu zrzutów zawierających te substancje, ustalenie norm emisji tych substancji w zrzutach do wód bądź urządzeń kanalizacyjnych, wydawanie zezwoleń na odprowadzanie ścieków zawierających te substancje, opracowanie programów specjalnych ograniczania emisji priorytetowych substancji niebezpiecznych; ograniczenie zanieczyszczeń wód substancjami niebezpiecznymi (wykaz II dyrektywy 76/464/EWG), poprzez: przeprowadzenie spisu zrzutów zawierających te substancje, ustalenie norm emisji tych substancji w zrzutach do wód bądź urządzeń kanalizacyjnych, wydawanie zezwoleń na odprowadzanie ścieków zawierających te substancje, opracowanie programów mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wody,*
- *inne działania służące zapobieganiu stratom zanieczyszczeń z technicznych instalacji oraz służących zapobieganiu i/lub redukcję przypadkowych wydarzeń mogących zanieczyszczać wodę (art. 11 pkt 3l RDW), zidentyfikowanych jako: przeprowadzenie*

przez WIOŚ działań kontrolnych w zakresie wdrażania dyrektywy 2006/11/WE w sprawie zanieczyszczenia spowodowanego niektórymi substancjami niebezpiecznymi odprowadzanymi do środowiska wodnego oraz dyrektywy 80/68/EWG w sprawie ochrony wód gruntowych przed zanieczyszczeniem przez niektóre substancje niebezpieczne; opracowanie planów operacyjno-ratowniczych dla wszystkich gmin, w których znajdują się obiekty niebezpieczne; opracowanie wojewódzkich planów zarządzania ryzykiem dla wszystkich województw oraz planów powiatowych dla tych powiatów, na terenie których znajduje się więcej niż 5 obiektów niebezpiecznych (z liczby ok. 1200 obiektów niebezpiecznych na terytorium kraju).

Drugi rodzaj działań wskazanych przez RDW oraz przetransponowanych do polskiego prawodawstwa poprzez ustawę z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne to działania uzupełniające, opracowane i wdrażane w uzupełnieniu do działań podstawowych dla realizacji celów wskazanych w art. 4 RDW. Dyrektywa zawiera otwartą listę działań uzupełniających w załączniku VI B, natomiast ustawa z dnia 18 lipca 2001 r.– Prawo wodne w art. 113a ust. 3 wskazuje następujące działania tego typu:

- środki prawne, administracyjne i ekonomiczne niezbędne do zapewnienia optymalnego wdrożenia przyjętych działań,
- wynegocjowane porozumienia dotyczące korzystania ze środowiska,
- działania na rzecz ograniczenia emisji,
- zasady dobrej praktyki,
- rekonstrukcję terenów podmokłych,
- działania służące efektywnemu korzystaniu z wody i ponownemu jej wykorzystaniu, między innymi promowanie technologii polegających na efektywnym wykorzystaniu wody w przemyśle i wodoszczędnych technik nawodnień,
- przedsięwzięcia techniczne, badawcze, rozwojowe, demonstracyjne i edukacyjne.

Celem wypełnienia obowiązku opracowania PWŚK, wykonany został Katalog działań zawierający zbiór działań, spośród których dokonywano wyboru w trakcie opracowywania programów dla poszczególnych części wód. Katalog składa się z dwóch części, tj. z części pierwszej, w której zawarto działania skierowane do wszystkich części wód bez względu na status zagrożenia nieosiągnięciem celów środowiskowych (obowiązujące na terenie całego kraju działania podstawowe) oraz z części drugiej, w której umieszczono działania wybierane jako działania podstawowe (tam gdzie zostały one zaplanowane), bądź te same działania jako działania uzupełniające, jeżeli zachodziła taka potrzeba, np. konieczność redukcji ładunku azotu poprzez budowę oczyszczalni ścieków, nie objętej wcześniej KPOŚK.

Przy wyborze działań dla poszczególnych części wód kierowano się przede wszystkim wynikami oceny ryzyka nieosiągnięcia przez wody dobrego stanu oraz identyfikacji znaczących

oddziaływań antropogenicznych i oceną ich wpływu na stan wód, jak również przepisami istniejących aktów prawnych, programów i dokumentów realizujących te zapisy, w zakresie spełniania wymagań nałożonych na Polskę i wypełnienia zadań wskazanych w aktach prawnych UE. Znaczącą rolę przy wyborze działań miały również wyniki konsultacji społecznych istotnych problemów gospodarki wodnej. W efekcie doboru działań dla poszczególnych części wód, jak już wspomniano powyżej, działanie określone jako podstawowe, w niektórych częściach wód może stanowić działanie uzupełniające zmierzające do osiągnięcia założonych celów. Przeprowadzona weryfikacja oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych po uwzględnieniu zaplanowanych i będących w trakcie realizacji działań podstawowych, zwłaszcza działań związanych z realizacją przepisów dyrektywy 91/271/EWG dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych, pozwoliła na precyzyjne wskazanie odpowiednich działań uzupełniających tam gdzie to rzeczywiście konieczne.

Opracowane programy działań dla części wód powierzchniowych, regionów wodnych oraz obszarów dorzeczy ze względu na znaczne rozmiary nie zostały zamieszczone w części tekstowej PWŚK. W celu przedstawienia ich w sposób czytelny, przejrzysty i nieskomplikowany, stworzono bazę danych Microsoft Office Access. Baza ta jest integralną częścią PWŚK, zawiera zaproponowane działania wraz z podaniem kosztów i jednostki odpowiedzialnej za realizację. Nieskomplikowana formuła programu pozwala na łatwe i szybkie dotarcie do pożądaných informacji. Dzięki programowi Microsoft Office Access możliwe jest generowanie raportów, których efektem będą programy działań w wybranym układzie: dla scalonej części wód, regionu wodnego, obszaru dorzecza, ze wskazaniem jednostki podziału administracyjnego kraju, zestawienie kosztów dla działań podstawowych i uzupełniających oraz kosztów działań w danej kategorii. Szacuje się, iż łączny koszt działań na obszarze dorzecza Odry wyniesie ok. 9,5 mld zł.

Szczegółowe informacje na temat przewidywanych kosztów w podziale na regiony wodne, regionalne zarządy gospodarki wodnej, oraz scalone części wód powierzchniowych zawiera baza danych, która stanowi integralną część programu wodno-środowiskowego kraju.

Komentarza wymaga podejście do sposobu oszacowania kosztów poszczególnych działań zawartych w PWŚK. Przyjęto następujące założenia:

- koszty działań, których realizacja wynika z obowiązków statutowych jednostek administracji państwowej i samorządowej przyjęto jako działania bezkosztowe,
- koszty działań dot. inwestycji komercyjnych oszacowane zostały na podstawie aktualnych, na dzień opracowania PWŚK, cen rynkowych,
- koszty działań, które wynikają z realizacji innych planów i programów zostały przyjęte bezpośrednio z tych dokumentów; w przypadku KPOŚK, koszty niektórych działań wynoszą „0” zł; wynika to z faktu, iż niektóre aglomeracje podłączone są do więcej niż jednej oczyszczalni ścieków; w tej sytuacji koszty podane są ogółem dla aglomeracji, a nie rozdzielone na poszczególne oczyszczalnie,

- koszty działań wymagających pozyskania dodatkowych nakładów finansowych, innych niż podstawowy budżet jednostki, zostały oszacowane bezpośrednio przez jednostki odpowiedzialne za realizację określonych działań,
- nie oszacowano kosztów związanych z działaniami dotyczącymi budowy przepławek w celu zapewnienia ciągłości rzek i potoków, z uwagi na fakt, iż obszarem jednostkowym dla tych działań jest obszar SCWP - bez wskazania szczegółowej lokalizacji i parametrów konkretnych inwestycji, co jest warunkiem określenia kosztów,
- w przypadku, gdy obszar objęty działaniem obejmował więcej niż jedną SCWP, koszt związany z jego realizacją rozdzielony został pomiędzy SCWP zlokalizowane w zasięgu działania.

Podsumowanie programów działań dla wód powierzchniowych rzecznych i podziemnych uwzględniające informacje o kosztach ich realizacji, wraz ze źródłami finansowania (ze szczególnym uwzględnieniem finansowania z budżetu państwa) przedstawiono w tabeli nr 37 i 38. Koszty dla działań podstawowych A i B oraz działań uzupełniających zaokrąglone zostały do setek zł. Dla wód powierzchniowych jezior, przejściowych i przybrzeżnych zakłada się, że wszystkie działania wyznaczone dla osiągnięcia dobrego stanu wód powierzchniowych rzek będą miały pozytywny wpływ na poprawę ich stanu jakościowego. Natomiast w zakresie wód podziemnych przyjmuje się, że wszystkie działania wyznaczone dla osiągnięcia dobrego stanu wód powierzchniowych będą miały wpływ na poprawę stanu chemicznego i ilościowego wód podziemnych. W związku z czym dla JCWPd zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych zaproponowano działania uzupełniające, zakładając jako podstawowe działania takie jak dla właściwych wód powierzchniowych.

Zamieszczone w tabeli nr 37 podsumowanie uwzględnia podział działań na podstawowe i uzupełniające. Na obszarze dorzecza Odry największy udział kosztów przypada na zadania wynikające z KPOŚK (działania podstawowe z grupy A) oraz działania wynikające z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej (działania podstawowe z grupy B). Natomiast największy udział w kosztach działań uzupełniających przypada na działania związane z wdrażaniem krajowego i wojewódzkiego programu zwiększania lesistości.

Na obszarze dorzecza Odry działania uzupełniające dla wód podziemnych zaplanowano dla tych jednolitych części wód podziemnych, które są zagrożone niespełnieniem celów środowiskowych do 2015 roku. Większość przewidzianych kosztów przeznaczona jest na wykonanie projektów oraz dokumentacji hydrogeologicznych mających na celu udokumentowanie zasobów dyspozycyjnych oraz określenie granic obszarów ochronnych głównych zbiorników wód podziemnych. Pozwoli to na racjonalną gospodarkę zasobami wód podziemnych oraz ich ochronę przed zanieczyszczeniami. Ważnym aspektem ochrony zasobów wód podziemnych jest poszukiwanie i dokumentowanie alternatywnych źródeł zaopatrzenia

aglomeracji w wodę przeznaczoną na cele socjalno – bytowe oraz weryfikacja pozwoleń wodno – prawnych. Działania uzupełniające mające na celu ochronę jakości wód podziemnych, oraz przywrócenie im dobrego stanu to przede wszystkim monitoring lokalny wokół źródeł zanieczyszczeń punktowych (m. in. składowiska odpadów) oraz ich rekultywacja. Całkowite oszacowanie kosztów działań uzupełniających w skali obszaru dorzecza będzie możliwe po dokładnej weryfikacji ilości, wielkości i typu źródeł zanieczyszczeń punktowych. Na obecnym etapie opracowano koszt jednostkowy prowadzenia monitoringu oraz rekultywacji składowisk odpadów i mogilników.

Tabela 37. Podsumowanie programów działań w latach 2010 -2015 na obszarze dorzecza Odry – wody powierzchniowe

Obszar dorzecza Odry*	
Ilość JCWP rzek	1735
Ilość niezagrażonych JCWP	974
Ilość zagrożonych JCWP	761
Ilość JCWP podlegających DEROGACJOM	656
Koszty działań A	8 554 148 100,0
Koszty działań B	221 789 900,0
Koszty działań uzupełniających	810 375 000,0
Źródła finansowania działań A	budżet państwa**, budżety JST, budżety operatorów, środki gospodarstwa rolnego, zadania ustawowe organów administracji publicznej, NFOŚiGW, WFOŚiGW, PROW (Program Rolnośrodowiskowy), POIiŚ, RPO, EFS (Kapitał Ludzki)
Źródła finansowania działań B	budżet państwa***, zadania ustawowe organów administracji publicznej, budżety JST, budżety operatorów, budżety zakładów, NFOŚiGW, WFOŚiGW, PROW (Program Rolnośrodowiskowy), POIiŚ, RPO.
Źródła finansowania działań uzupełniających	budżet JST, budżet Lasów Państwowych, środki właściciela gruntu, PROW (Program Rolnośrodowiskowy), NFOŚiGW, WFOŚiGW, POIiŚ.

* Podmioty realizujące poszczególne działania znajdują się w bazie danych Microsoft Office Access stanowiącej załącznik do programu wodno-środowiskowego kraju.

** tj. 21 000 PLN w ramach Programu wyposażenia zakładów przemysłu rolno-spożywczego o wielkości nie mniejszej niż 4000 RLM odprowadzających ścieki bezpośrednio do wód w urzędzenia zapewniające wymagane przez polskie prawo standardy ochrony wód.

*** tj. 963 500 PLN w ramach wojewódzkich programów państwowego monitoringu środowiska, 7 366 550 PLN w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko: projekt POIS.05.03.00-00-186/09 pn „Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski”.

Tabela 38. Podsumowanie programów działań w latach 2010 -2015 na obszarze dorzecza Odry – wody podziemne

Obszar dorzecza Odry*	
Ilość JCWPd	64
Koszty działań podstawowych	tożsame z działaniami dla SCWP
Koszty działań uzupełniających	W PGW podano szacunkowo jednostkowe koszty danego działania, są one niewielkie i nie obciążają w żadnym stopniu budżetu państwa
Źródła finansowania działań podstawowych	nie dotyczy
Źródła finansowania działań uzupełniających	właściciele obiektów/ujęć, środki JST, zakłady górnicze

* Wskazania podmiotów realizujących poszczególne działania zawiera załącznik do programu wodno-środowiskowego kraju

11. Wykaz pozostałych programów i planów wraz z krótką charakterystyką

Ustalenia Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza powinny znaleźć odzwierciedlenie w aktualizacjach dokumentów planistycznych i programowych na poziomie krajowym i regionalnym. Obowiązek adaptacji dotyczy przede wszystkim dokumentów powiązanych z procesem planowania. Dokumentem nadrzędnym dla planów gospodarowania wodami jest Narodowa Strategia Gospodarowania Wodami. Pośrednio powiązane dokumenty planistyczne i programowe, dotyczące zagadnień gospodarowania wodami/ochrony zasobów wodnych w innych obszarach środowiskowych czy innych sektorach działalności, powinny uwzględniać najważniejsze kwestie planowania w gospodarce wodnej. Prezentowane poniżej dokumenty krajowe i regionalne dotyczą przedmiotowych zagadnień i powinny być realizowane w zależności od potrzeb przy jednoczesnym zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju.

Dokumenty planistyczne i programowe na poziomie krajowym w zależności od stopnia zbieżności tematycznej, w mniejszym, bądź większym stopniu powinny uwzględniać ustalenia Planu gospodarowania wodami. Aktualnie w niektórych pojawiają się jedynie krótkie wzmianki o prowadzonych pracach planistycznych, inne natomiast w istotny sposób dotyczą tych tematów. Szereg dokumentów na tym szczeblu powstawał około 2005 roku, więc kolejne aktualizacje tych programów w sposób bardziej szczegółowy powinny uwzględniać założenia i cele planowania gospodarowania wodami.

Na poziomie regionalnym obserwowana jest podobna sytuacja. W poszczególnych dokumentach pojawiają się wzmianki o prowadzonych pracach związanych z opracowaniem programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, inne natomiast, np. wojewódzkie programy ochrony środowiska uwzględniają w sposób dość szczegółowy wykonane, czy planowane do wykonania zadania i prace w tym zakresie, uwzględniając je w swoich harmonogramach i kosztorysach. Z czasem aktualizacje poszczególnych dokumentów powinny zawierać coraz dokładniejsze informacje i elementy wypracowane w ramach procesu planowania gospodarowania wodami. Dotychczas to proces planowania gospodarowania wodami w dużym stopniu bazował na zapisach dokumentów planistycznych i programowych szczebla regionalnego, z uwagi na potrzebę uwzględnienia już zaplanowanych do realizacji polityk i programów, oczywiście jeżeli są one zgodne z założeniami i celami RDW. Na tak powstałej bazie zaplanowano odpowiednie zadania „dopełniające” dla uzyskania efektu celowego, które następnie będą musiały zostać uwzględnione i przeniesione na poziom krajowy i regionalny do realizacji.

Zgodnie z ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne ustalenia PGW oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym i planów przeciwdziałania skutkom suszy uwzględnia się w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województwa,

w planach zagospodarowania przestrzennego województwa, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Wprowadzenie powyższego przepisu reguluje kwestie spójności powstających dokumentów w tych dwóch płaszczyznach bezpośrednio i ściśle ze sobą powiązanych. Realnie taka zmiana będzie odczuwalna dopiero po aktualizacji poszczególnych dokumentów związanych z kształtowaniem gospodarki przestrzennej kraju.

KRAJOWE DOKUMENTY O CHARAKTERZE PLANISTYCZNYM I ROZWOJOWYM

Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015

1. Tytuł dokumentu

Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015.

2. Zatwierdzenie

Dokument zatwierdzony przez Radę Ministrów w dniu 29 listopada 2006 roku.

3. Realizacja zapisów

2007 – 2015.

4. Tematyka

Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015 jest nadrzędnym dokumentem polityki rozwoju społeczno – gospodarczego Polski. Wyznacza priorytetowe cele tej polityki i określa ich realizację na przestrzeni kilkunastu lat. Dokument ten, stanowi podstawę do tworzenia innych opracowań na szczeblu rządowym i samorządu terytorialnego oraz umożliwia racjonalne wykorzystanie środków finansowych pozyskanych z Unii Europejskiej.

Głównym celem strategii jest zmniejszenie istniejącego dystansu rozwojowego Polski, wobec krajów Unii, poprzez podniesienie poziomu i jakości życia swoich obywateli.

5. Wskazanie finansowania

- środki krajowe w kwocie 11,9 mld EUR z:
 - budżetu państwa,
 - budżetu jednostek samorządu terytorialnego,
 - budżetu innych podmiotów sektora finansów publicznych,
 - funduszy celowych,
 - środki prywatnych podmiotów gospodarczych w kwocie 6,4 mld EUR,
- publiczne środki wspólnotowe w kwocie 86 mld EUR z:
 - Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
 - Europejskiego Funduszu Społecznego,
 - Funduszu Spójności,
 - Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w kwocie 13,2 mld EUR, współfinansowanie w kwocie 3,9 mld EUR,

- Europejskiego Funduszu Rybackiego w kwocie 0,7 mld EUR + współfinansowanie w kwocie 0,1 mld EUR,
- pozostałe źródła finansowania z:
 - Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
 - Norweskiego Obszaru Gospodarczego.

6. Działania przewidziane do realizacji

Założenia określają następujące priorytety Strategii:

- wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki w sektorze gospodarki wodnej realizacja powyższego założenia przejawia się poprzez modernizację rybołówstwa i przetwórstwa rybnego,
- poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej,
- wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości,
- budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa,
- rozwój obszarów wiejskich,
- rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

Narodowy Plan Rozwoju 2007 – 2013

1. Tytuł dokumentu

„Narodowy Plan Rozwoju 2007 – 2013”.

2. Zatwierdzenie

Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 6 września 2005 r.

3. Realizacja zapisów

2007 – 2013.

4. Tematyka

Narodowy Plan Rozwoju jest kompleksowym programem rozwoju społecznego i koncepcją modernizacji polskiej gospodarki. NPR ma za zadanie ukierunkować i ustabilizować działanie instytucji publicznych i społecznych, sprzyjać realizowaniu interesów różnych grup ludności. W ten sposób stanie się narzędziem programowania i koordynowania działań podmiotów publicznych, prywatnych i społecznych. Dla osiągnięcia celów rozwojowych określonych w NPR planowane jest podjęcie działań równocześnie w trzech wymiarach, tj.:

- *strukturalnym* – oddziaływanie na cechy strukturalne gospodarki,
- *przestrzennym* – oddziaływanie na zagospodarowanie przestrzeni kraju,
- *regionalnym* – oddziaływanie na rozwój i konkurencyjność regionów (województw).

Jako główne cele strategiczne zostały wymienione:

- utrzymanie gospodarki na ścieżce wysokiego wzrostu gospodarczego,
- wzmocnienie konkurencyjności regionów i przedsiębiorstw oraz wzrost zatrudnienia,

- podniesienie poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej (zmniejszenie regionalnego zróżnicowania poziomu dochodów i dostępność komunikacyjna do regionów).

5. Wskazanie finansowania

Plan finansowany będzie z następujących źródeł:

- publiczne fundusze krajowe – 40,5 mld euro,
- krajowe środki prywatne – 28,0 mld euro,
- publiczne środki unijne oraz inne źródła zagraniczne – 73,6 mld euro.

Łączna kwota finansowania – 142,1 mld euro

6. Działania przewidziane do realizacji

Do realizacji priorytetów Narodowego Planu Rozwoju zaproponowano 117 działań ujętych w 24 kierunkach. Działania te wynikają z dokumentów strategicznych (horyzontalnych, sektorowych i regionalnych) i stanowią podstawę do opracowania programów operacyjnych.

Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego

1. Tytuł dokumentu

„Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego na lata 2007 – 2013”.

2. Zatwierdzenie

NSRR została przyjęta przez Radę Ministrów dnia 2 października 2007 r.

3. Realizacja zapisów

2007 – 2013.

4. Tematyka

NSRR jest dokumentem określającym uwarunkowania, cele i kierunki wspierania rozwoju regionalnego przez państwo oraz koordynacji polityki sektorowej w województwach. Dokument określa priorytety i kryteria wyodrębniania obszarów wsparcia, zasady i kryteria wsparcia finansowego programów wojewódzkich z punktu widzenia polityki państwa. NSRR wskazuje również sposób koordynacji działań wszystkich ministrów oraz funduszy celowych, które są zgodne z celami i zasadami polityki rozwoju regionalnego państwa.

5. Wskazanie finansowania

Strategia finansowana będzie z następujących źródeł:

- publiczne fundusze krajowe,
- krajowe środki prywatne,
- publiczne środki unijne oraz inne źródła zagraniczne.

6. Działania przewidziane do realizacji

Realizacja działań Strategii będzie ukierunkowana na spełnienie założonych celów strategicznych:

- większa konkurencyjność województw,
- większa spójność społeczna, gospodarcza przestrzenna,
- szybszy wzrost - wyrównywanie szans rozwojowych.

Dla każdego z wymienionych celów zdefiniowano szereg działań priorytetowych, których realizacja pozwoli na wypełnienie założeń Strategii.

Koncepcja Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju

1. Tytuł dokumentu

Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju

2. Zatwierdzenie

Koncepcja została przyjęta w dniu 5 października 1999 r. przez Radę Ministrów oraz w dniu 17 listopada 2000 r. przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. z 2001 r. Nr 26, poz. 432).

3. Realizacja zapisów

Okres około 25 lat począwszy od roku 1999.

4. Tematyka

Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju jest podstawowym dokumentem określającym zasady polityki państwa w dziedzinie przestrzennego zagospodarowania kraju. Zawiera ogólne kierunki rozwoju poszczególnych struktur i elementów przestrzennych, uwzględniające uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne, priorytety oraz sektorowe założenia rozwojowe, w tym stwierdzenie, że stan ilościowy i jakościowy zasobów wodnych jest jednym z podstawowych problemów strategicznych Polski, warunkującym rozwój cywilizacyjny.

Zgodnie z Koncepcją, cele strategiczne sektora gospodarki wodnej oprócz problemów kształtowania ilości i jakości zasobów wodnych powinny uwzględniać także problematykę ochrony przed powodzią. Szczególny nacisk położony jest na użytkowe aspekty gospodarki wodnej – zarówno w kontekście zapewnienia zaopatrzenia w wodę, ochrony jakości wód jak i racjonalizacji zużycia wody przez odbiorców przemysłowych i gospodarkę komunalną, modernizacji dróg wodnych oraz ochronę przed powodzią. Realizacji celów strategicznych ma służyć proekologiczne gospodarowanie zasobami wód, poddanie regułom gospodarki rynkowej użytkowania wód w gospodarce, zintegrowanie działań prowadzonych na poziomach lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym, zagospodarowanie szlaków śródlądowych, budowę zadaniowych zbiorników retencyjnych i stymulowanie małej retencji. Z uwagi na termin opracowania KPPZK (1999 r.), nie uwzględnia ona istotnych zmian w obecnych uwarunkowaniach istniejących w kraju (choćby przystąpienie do UE). W minionych latach przystępowano do opracowania nowej koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, jednak prace te nie były finalizowane. Obecnie trwa przygotowywanie dokumentu Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030, mającego zastąpić w systemie prawa dokument

obecnie obowiązujący. W roku 2010 planowane są konsultacje projektu KPZK 2030 i opracowanie prognozy oddziaływania na środowisko skutków realizacji tego projektu.

Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016

1. Tytuł dokumentu

„Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”.

2. Zatwierdzenie

Zatwierdzony przez Sejm RP w dniu 22 maja 2009 r.

3. Realizacja zapisów

W latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016.

4. Tematyka

Dokument w głównej mierze określa zasady postępowania wobec środowiska oraz określa priorytety jego ochrony. Idea polega na zasadzie zrównoważonego rozwoju.

Posiada strukturę podobną do "Polityki ekologicznej Państwa na lata 2003 - 2006", jednakże inaczej akcentuje potrzebę działań uznanych jako priorytetowe.

5. Wskazanie finansowania

Szacuje się, że niezbędne nakłady na wykonanie zadań określonych w polityce ekologicznej na lata 2009-2012 wyniosą 66,2 mld zł (ceny 2007 r.), a na lata 2013-2016 – 63,5 mld zł.

Źródła finansowania:

- środki prywatne,
- środki publiczne a w nich NFOŚiGW, budżet jednostek samorządu terytorialnego, budżet państwa oraz środki zagraniczne (środki w ramach pomocy Unii Europejskiej oraz środki z Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego, Instrumentu Szwajcarskiego oraz innej pomocy bilateralnej).

Przewidywane koszty:

- ochrona powietrza atmosferycznego – 19,3 mld zł,
- ochrona wód i gospodarka wodna – 36,1 mld zł,
- gospodarka odpadami – 6,7 mld zł,
- na inne cele polityki ekologicznej dotyczące przedsięwzięć w zakresie ochrony przed hałasem i polami elektromagnetycznymi, ochrony powierzchni ziemi, ochrony przyrody, różnorodności przyrodniczej i krajobrazu, działalność badawczo-rozwojową w ochronie środowiska, monitoring oraz pozostałą działalność w ochronie środowiska (poważne awarie, chemikalia, biotechnologie i GMO, promieniowanie jonizujące) - 4,1 mld zł.

6. Działania przewidziane do realizacji

Działania systemowe wyszczególnione w dokumencie to:

I. Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych

- rozwój metodologii wykonywania ocen oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych oraz szkolenia dla projektodawców tych dokumentów oraz dla osób oceniających.

II. Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska

- zastosowanie systemu „zielonych zamówień” w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego organizowanych przez wszystkie instytucje korzystające ze środków publicznych, eliminacja z rynku wyrobów szkodliwych dla środowiska, promocja tworzenia „zielonych miejsc pracy” z wykorzystaniem funduszy Unii Europejskiej, promocja transferu do Polski najnowszych technologii służących ochronie środowiska przez finansowanie projektów w ramach programów unijnych, wykonanie analizy dotyczącej możliwości wprowadzenia w Polsce „zielonej” reformy podatkowej, przeprowadzenie ogólnopolskiej kampanii społecznej kształtującej zrównoważone wzorce konsumpcji, wprowadzenie etykiet informujących o produktach ekologicznych i ich promocja wśród społeczeństwa, opracowanie krajowego planu wycofania proszków do prania zawierających fosforany, wsparcie zastosowania pojazdów o niskiej emisji i wysokiej efektywności energetycznej z napędami alternatywnymi oraz wypracowanie rozwiązań hamujących napływ do krajowego parku zagranicznych pojazdów o niekorzystnych parametrach ekologicznych i energetycznych.

III. Zarządzanie środowiskowe

- stworzenie mechanizmów stymulujących przystępowanie przedsiębiorstw i instytucji do systemów zarządzania środowiskowego. Do mechanizmów tych należą:
 - wprowadzanie „zielonych zamówień” promujących w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego firmy posiadające certyfikaty zarządzania środowiskowego przez uzyskanie przez nie dodatkowych punktów,
 - upowszechnienie wśród społeczeństwa logo EMAS i normy ISO 14001 a także logo CP jako znaków jakości środowiskowej firmy będącej wytwórcą danego wyrobu lub świadczącej określoną usługę,
 - podniesienie prestiżu instytucji publicznej posiadającej certyfikat zarządzania przez akcję wśród społeczeństwa dotyczącą znaczenia takiego certyfikatu,
 - ograniczenie częstotliwości kontroli, w zakresie ochrony środowiska, podmiotów posiadających certyfikaty zarządzania środowiskowego i uproszczenie trybu ich kontroli,

- ograniczenie kosztów związanych z wdrożeniem systemów zarządzania środowiskowego przez przedsiębiorstwa i instytucje.

IV. Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska

- doskonalenie metod udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie przez wszystkie instytucje publiczne, rozwój szkolnej edukacji w zakresie ochrony środowiska, dostępu do informacji o środowisku oraz kształtowanie zachowań zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju (akcje, szkolenia dla nauczycieli i szkół), promowanie etykiet znakujących aspekt środowiskowy produktów w celu ułatwienia konsumentom zachowań proekologicznych, finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe, zapewnienie udziału pozarządowych organizacji ekologicznych we wszystkich gremiach podejmujących decyzje dotyczące ochrony środowiska, szkolenia dla pracowników instytucji publicznych oraz przedsiębiorców w zakresie przepisów o dostępie społeczeństwa do informacji o środowisku,
- ściślejsza współpraca z dziennikarzami w zakresie edukacji ekologicznej wszystkich grup społecznych.

V. Rozwój badań i postęp techniczny

- uruchomienie systemu zagranicznych stypendiów naukowych dla najlepszych absolwentów uczelni związanych z ochroną środowiska, umożliwienie finansowania przez fundusze ekologiczne wdrażania ekoinnowacji opracowanych w polskich placówkach naukowych, zwiększenie wymiany zespołów badawczych z najlepszymi zagranicznymi instytutami (wspierane finansowo przez fundusze ekologiczne), doposażenie w nowoczesną aparaturę naukową instytutów, uczelni i systemów monitoringu (finansowane przez NFOŚiGW), wspieranie platform technologicznych jako miejsca powstawania rozwiązań innowacyjnych przez ośrodki naukowe i jednostki gospodarcze, wdrożenie systemu informatycznego resortu „Środowisko”, w tym wdrożenie Systemu Informatycznego Inspekcji Ochrony Środowiska „EKOINFONET”, uruchomienie krajowego systemu monitorowania technologii środowiskowych.

VI. Odpowiedzialność za szkody w środowisku

- zakończenie prac nad pełną transpozycją przepisów dyrektywy 2004/35/WE do ustawodawstwa polskiego przez nowelizację ustawy o zapobieganiu i naprawie szkód w środowisku,
- stworzenie bazy danych o szkodach w środowisku i działaniach naprawczych,
- prowadzenie szkoleń na temat odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku dla pracowników administracji, sądownictwa oraz podmiotów gospodarczych,

- wzmocnienie kadrowe i aparaturowe Inspekcji Ochrony Środowiska pozwalające na pełną realizację zadań kontrolnych,
- zapewnienie w budżecie państwa środków na rekultywację terenów zanieczyszczonych przed 30 kwietnia 2007 r.

VII. Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym

- wdrożenie wytycznych metodycznych dotyczących uwzględnienia w planach zagospodarowania przestrzennego wymagań ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w szczególności wynikających z opracowań ekofizjograficznych, prognoz oddziaływania na środowisko (wraz z poprawą jakości tych dokumentów),
- wdrożenie przepisów umożliwiających przeprowadzanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko już na etapie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (które jest opracowaniem planistycznym obejmującym teren całej gminy),
- zatwierdzenie wszystkich obszarów europejskiej sieci Natura 2000 oraz sporządzenie dla nich planów ochrony,
- wdrożenie koncepcji korytarzy ekologicznych,
- uwzględnianie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi,
- określenie zasad ustalenia progów tzw. chłonności środowiskowej oraz pojemności przestrzennej zależnie od typu środowiska,
- wprowadzenie mechanizmów ochrony zasobów złóż kopalin przed zagospodarowaniem powierzchni uniemożliwiającym przyszłe wykorzystanie,
- uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego wyników.

Działania związane z ochroną zasobów naturalnych:

- **Ochrona przyrody:**
 - dokończenie inwentaryzacji i waloryzacji różnorodności biologicznej Polski,
 - zadania wynikające z Krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej dotyczące przywracania właściwego stanu siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) i ostoi gatunków na obszarach chronionych wraz z zachowaniem zagrożonych wyginięciem gatunków oraz różnorodności genetycznej roślin, zwierząt i grzybów,
 - przywrócenie drożności lądowych i wodnych korytarzy ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się zwierząt i funkcjonowanie populacji w skali kraju, wsparcia procesu opracowania planów ochrony dla obszarów chronionych,
 - zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i właściwych metod ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu,

- wypracowanie metod skutecznej ochrony cennych przyrodniczo zadrzewień przydrożnych oraz terenów zieleni miejskiej,
- **Ochrona i zrównoważony rozwój lasów:**
 - realizacja przez Lasy Państwowe „Krajowego programu zwiększenia lesistości”,
 - dostosowanie składu gatunkowego drzewostanów do siedliska oraz zwiększenie różnorodności genetycznej i gatunkowej biocenoz leśnych, w tym realizacja programu restytucji jodły w Sudetach oraz ochrony i restytucji cisa w Polsce,
 - rozbudowę funkcji leśnych banków genów oraz wprowadzenie alternatywnego systemu certyfikacji lasów,
- **Racjonalne gospodarowanie zasobami wody:**
 - przyjęcie przez Rząd i Parlament Narodowej Strategii Gospodarowania Wodami do 2030 r. (z uwzględnieniem etapu 2015 r.),
- **Ochrona powierzchni Ziemi:**
 - opracowanie krajowej strategii ochrony gleb, w tym walki z ich zakwaszeniem,
 - promocja rolnictwa ekologicznego i rolnictwa integrowanego,
 - waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej żywności oraz promocja takiej żywności,
 - rozwój monitoringu gleb,
 - finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne inicjatyw dotyczących rekultywacji terenów zdegradowanych i zdewastowanych,
 - zakończenie opracowania systemu osłony przeciwsuwiskowej przez Państwowy Instytut Geologiczny,
- **Gospodarowania Zasobami Geologicznymi:**
 - ułatwienia dla przedsiębiorstw prowadzących prace poszukiwawczo-rozpoznawcze, przez uchwalenie nowego prawa geologicznego i górniczego,
 - ułatwienia w dostępie do map i danych geologicznych,
 - uzupełnienia mapy geosrodowiskowej Polski w skali 1:50 000 o nowe warstwy tematyczne,
 - uzupełnienie baz danych geologiczno-inżynierskich dla aglomeracji miejskich,
 - tworzenie stanowisk dokumentacyjnych i geoparków w celu prawnej ochrony dziedzictwa geologicznego Polski oraz inwentaryzacja stanowisk geologicznych i utworzenie ich centralnego rejestru,
 - zakończenie prac nad systemem osłony przeciwsuwiskowej SOPO i utworzenie centralnego rejestru osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi,
 - określenie obszarów zagrożonych naturalnymi mikrowstrząsami sejsmicznymi,

- prowadzenie polityki koncesyjnej mającej na celu zwiększenie udokumentowania złóż surowców energetycznych z jednoczesnym promowaniem nowych technologii pozyskiwania,
- energii ze złóż, zwłaszcza węgla, w celu minimalizowania negatywnego wpływu na środowisko dotychczasowego sposobu eksploatacji,
- promowanie wykorzystania metanu z pokładów węgla,
- doskonalenie prawodawstwa dotyczącego ochrony zasobów kopalin i wód podziemnych,
- ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalin,
- eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin,
- wzmocnienie ochrony niezagospodarowanych złóż kopalin w procesie planowania przestrzennego,
- wykonanie bilansu pojemności struktur geologicznych, w których możliwa jest sekwestracja dwutlenku węgla na terenie Polski,
- rozpoznanie geologiczne złóż soli kamiennej, wyczerpanych złóż ropy i innych struktur geologicznych pod kątem magazynowania ropy naftowej i gazu ziemnego oraz składowania odpadów, w tym promieniotwórczych,
- dokończenie dokumentowania zasobów dyspozycyjnych wód leczniczych i termalnych oraz głównych zbiorników wód podziemnych.

Działania związane z poprawą jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:

- **Środowisko a zdrowie:**

- doposażenie straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa chemiczno-ekologicznego oraz sporządzanie wojewódzkich i powiatowych planów zarządzania ryzykiem wystąpienia awarii,

- **Jakość powietrza:**

- dalsza redukcja emisji SO₂, NO_x i pyłu drobnego z procesów wytwarzania energii; zadanie to jest szczególnie trudne dlatego, że struktura przemysłu energetycznego Polski jest głównie oparta na spalaniu węgla i nie można jej zmienić w ciągu kilku lat,
- możliwie szybkie uchwalenie nowej polityki energetycznej Polski do 2030 r.,
- modernizacja systemu energetycznego,
- podjęcie działań związanych z gazyfikacją węgla (w tym także z gazyfikacją podziemną) oraz z techniką podziemnego składowania dwutlenku węgla,
- konieczne opracowanie i wdrożenie przez właściwych marszałków województw programów naprawczych w 161 strefach miejskich, w których notuje się

- przekroczenia standardów dla pyłu drobnego PM10 i PM2,5 zawartych w dyrektywie CAFE,
- uruchomienie pierwszej linii kolejowej dla samochodów ciężarowych przejeżdżających przez Polskę w transzycie wschód - zachód (tzw. transport intermodalny),
 - **Ochrona wód:**
 - budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów dla wszystkich aglomeracji powyżej 15 000 RLM oraz rozbudowa dla nich sieci kanalizacyjnych,
 - uruchomienie działań zapisanych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy w Polsce oraz w programie wodno-środowiskowym kraju,
 - opracowanie programów działań specjalnych mających na celu ograniczenie zanieczyszczenia powodowanego przez substancje niebezpieczne i priorytetowe pochodzące przede wszystkim ze źródeł przemysłowych,
 - realizacja programów działań na obszarach szczególnie narażonych na azotany pochodzenia rolniczego,
 - wyposażenie zakładów sektora rolno-spożywczego w wysokosprawne oczyszczalnie ścieków,
 - wyposażenie jak największej liczby gospodarstw rolnych w zbiorniki na gnojowicę i płyty obornikowe,
 - ustanowienie obszarów ochronnych dla głównych zbiorników wód podziemnych oraz stref ochrony ujęć wód podziemnych,
 - rozwój sieci monitoringu jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
 - ścisła współpraca z państwami leżącymi nad Morzem Bałtyckim w realizacji programu ochrony wód tego morza w ramach Konwencji Helsińskiej,
 - wdrożenie najbardziej skutecznych i ekonomicznie opłacalnych metod odzysku osadów ściekowych z dużych oczyszczalni ścieków,
 - **Gospodarka odpadami:**
 - zorganizowanie banku danych o odpadach (do końca 2009 r.),
 - reforma obecnego systemu zbierania i odzysku odpadów komunalnych w gminach, dająca władzom samorządowym znacznie większe uprawnienia w zarządzaniu i kontrolowaniu systemu (do końca 2009 r.),
 - zwiększenie stawek opłat za składowanie odpadów zmieszanych biodegradowalnych oraz odpadów, które można poddać procesom odzysku,
 - finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne inwestycji dotyczących odzysku i recyklingu odpadów, a także wspieranie wdrożeń nowych technologii w tym zakresie,

- dostosowanie składowisk odpadów do standardów UE,
- wprowadzenie rozwiązań poprawiających skuteczność systemu recyklingu wyeksploatowanych pojazdów,
- finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne modernizacji technologii prowadzących do zmniejszania ilości odpadów na jednostkę produkcji (technologie małoodpadowe),
- realizacja projektów dotyczących redukcji ilości składowanych odpadów komunalnych i zwiększenia udziału odpadów komunalnych poddawanych odzyskowi i unieszkodliwieniu,
- intensyfikacja edukacji ekologicznej promującej minimalizację powstawania odpadów (np. opakowań, toreb foliowych) i ich preselekcję w gospodarstwach domowych,
- wzmocnienie przez Inspekcję Ochrony Środowiska kontroli podmiotów odbierających odpady od wytwórców oraz podmiotów posiadających instalacje do odzyskiwania i unieszkodliwiania odpadów,
- dokończenie akcji likwidacji mogilników, zawierających przeterminowane środki ochrony roślin i inne odpady niebezpieczne oraz akcji eliminacji PCB z transformatorów i kondensatorów,
- **Oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych:**
 - sporządzenie map akustycznych dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców oraz dla dróg krajowych i lotnisk, a także wynikających z nich programów ochrony przed hałasem,
 - zorganizowanie laboratorium referencyjnego do pomiaru pól w ramach Inspekcji Ochrony Środowiska i szkolenie specjalistów w zakresie ich pomiaru, a także opracowanie w Ministerstwie Środowiska procedur zapewniających bezpieczną lokalizację źródeł pól elektromagnetycznych,
- **Substancje chemiczne w środowisku:**
 - szkolenia dotyczące odpowiedzialnego stosowania chemikaliów i postępowania z ich odpadami, wspierane finansowo przez fundusze ekologiczne oraz propagowanie produktów z substancji ulegających biodegradacji (np. torby na zakupy, naczynia jednorazowe),
 - kontynuacja programów krajowe dotyczące usuwania PCB z transformatorów, kondensatorów i innych urządzeń zawierających te związki wraz z dekontaminacją tych urządzeń, usuwanie azbestu, likwidacja mogilników.

Krajowy Program Zwiększenia Lesistości (aktualizacja 2003 r.)

1. Tytuł dokumentu

Krajowy program zwiększenia lesistości. Aktualizacja 2003.

2. Zatwierdzenie

Aktualizacja dokumentu „Krajowy program zwiększania lesistości” został zaakceptowany do realizacji przez Radę Ministrów RP w dniu 23 czerwca 1995 r.

3. Realizacja zapisów

Realizacja „Krajowego programu zwiększenia lesistości” obejmuje lata 1995-2020.

4. Tematyka

Program zakłada zwiększenie zalesienia Polski do 30 % do 2020 r. oraz do 33 % po roku 2050. Został podzielony na cztery etapy:

- pierwszy etap został zrealizowany w latach 1995-2000,
- drugi etap zaplanowany na lata 2001-2005,
- trzeci etap zaplanowany na lata 2006-2010,
- czwarty etap zaplanowany na lata 2011 – 2020.

5. Wskazanie finansowania

Koszty realizacji I etapu zalesień (lata 1995-2000) dotyczące gruntów państwowych były finansowane z trzech źródeł:

- budżet państwa 214,2 mln zł (89,3%),
- NFOŚiGW 22,6 mln zł (9,4%),
- Ekofundusz 3,0 mln zł (1,3%),
- RAZEM 239,8 mln zł (100%),

I etap programu zalesienia gruntów państwowych kosztował 239,8 mln zł, a zaplanowane przez KPZL koszty miały wynieść 75 mln zł. Ta trzykrotnie większa wartość spowodowana była kilkudziesięciu procentowym wzrostem inflacji pomiędzy cenami z roku 1994, a latami 1995-2000. Istotnym powodem było również zwiększenie zakresu powierzchni do zalesienia w latach 1998-2000.

Koszty zalesień w ramach realizacji Programu w kolejnych okresach jego wdrażania określone zostały w następującej wysokości:

- w okresie 2001 – 2005 – 708 mln zł,
- w okresie 2006 – 2010 – 1638 mln zł,
- w okresie 2011 – 2020 – 7704 mln zł.

6. Działania przewidziane do realizacji.

W latach 2001-2010 priorytetem jest zalesienie 90 tys. ha należących do Skarbu Państwa oraz 190 tys. gruntów niepaństwowych. Na lata 2001-2005 z przewidziany 120 tys. ha gruntów do zalesienia, zalesione zostało 95,4 tys. ha gruntów z czego 46,3 tys. ha gruntów państwowych oraz 49,1 tys. ha gruntów niepaństwowych. Natomiast w latach 2006-

2010 zaplanowane do zalesienia jest 160 tys. ha gruntów z czego 40 tys. ha gruntów Skarbu Państwa i 120 tys. ha gruntów niepaństwowych.

Etap trzeci w latach 2011-2020 przewiduje do zalesienia 130 tys. ha gruntów państwowych i 550 tys. ha pozostałych gruntów.

Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej

1. Tytuł dokumentu

Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej.

2. Zatwierdzenie

Dokument przyjęty przez Sejm w dniu 23 sierpnia 2001 r.

3. Realizacja zapisów

W latach 2001-2020.

4. Tematyka

Strategia podkreśla znaczenie odnawialnych źródeł energii (OZE). Celem dokumentu jest zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo-energetycznym kraju do 7,5% w 2010 roku i do 14% w 2020 roku w strukturze zużycia nośników pierwotnych. Główną korzyścią z rozwoju energetyki odnawialnej jest poprawa warunków klimatycznych przez redukcję emisji gazów cieplarnianych, głównie dwutlenku węgla.

5. Wskazanie finansowania

Brak danych.

6. Działania przewidziane do realizacji

Strategia przedstawia jedynie ogólne działania organizacyjne, formalno- prawne, wspierające rozwój naukowy oraz edukacyjne, których realizacja powinna pozwolić na właściwe wdrożenie założeń strategii i tym samym zwiększenie wykorzystania energii z OZE, m. in.:

- kreowanie polityki dot. odnawialnych źródeł energii,
- przygotowanie programów rozwoju poszczególnych rodzajów OZE wraz z przeprowadzeniem analiz ekonomicznych,
- wprowadzenie niezbędnych zmian w przepisach prawa, zwłaszcza w Prawie energetycznym,
- stworzenie systemu wspierania OZE,
- wsparcie finansowe przedsięwzięć z zakresu odnawialnych źródeł energii,
- wspieranie programów badawczych i demonstracyjnych,
- wprowadzenie programów informacyjnych w tym zakresie,
- wykorzystanie doświadczeń innych krajów w ramach współpracy międzynarodowej.

Krajowa Strategia Ochrony i Zrównoważonego Użytkowania Różnorodności Biologicznej

1. Tytuł dokumentu

Krajowa Strategia Ochrony i Zrównoważonego Użytkowania Różnorodności Biologicznej oraz Program Działań na lata 2007-2013.

2. Zatwierdzenie

Dokument zatwierdzony przez Radę Ministrów w dniu 26 października 2007 roku.

3. Realizacja zapisów

W latach 2007-2013.

4. Tematyka

Przedmiotem Strategii jest cała różnorodność biologiczna na poziomie wewnątrzgatunkowym, międzygatunkowym oraz ponadgatunkowym.

Głównym celem jest zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej w skali lokalnej, krajowej i globalnej oraz zapewnienie trwałości i możliwości rozwoju wszystkich poziomów jej organizacji z uwzględnieniem potrzeb rozwoju społeczno-gospodarczego Polski, oraz konieczności zapewnienia odpowiednich warunków życia i rozwoju społeczeństwa. Zgodnie z przyjętymi założeniami rozwinięcie Krajowej Strategii stanowi program działań (opracowany na lata 2007 – 2013). Niektóre z zadań w nim wskazanych są działaniami długoterminowymi, które będą realizowane w kolejnych okresach.

5. Wskazanie finansowania

Łączny koszt działań planowanych do realizacji w okresie 2008 – 2013 w ramach Strategii oszacowano na 281,1 mln zł.

Finansowanie będzie realizowane z następujących źródeł:

- budżet państwa: 168,1 mln zł, z tego 88,4 mln zł to fundusze UE i międzynarodowe,
- inne środki krajowe w tym NFOŚiGW i WFOŚiGW – 113,0 mln zł.

6. Działania przewidziane do realizacji

Działania strategiczne:

- rozpoznanie i monitorowanie stanu różnorodności biologicznej oraz istniejących i potencjalnych zagrożeń,
- skuteczne usunięcie lub ograniczanie aktualnych pojawiających się zagrożeń różnorodności biologicznej,
- zachowanie i/lub wzbogacanie istniejących oraz odtwarzanie utraconych elementów różnorodności biologicznej,
- pełne zintegrowanie działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej z działaniami oddziaływanymi na tę różnorodność sektorów gospodarki oraz administracji publicznej i społeczeństwa (w tym organizacji pozarządowych),

przy zachowaniu właściwych proporcji pomiędzy zapewnieniem równowagi przyrodniczej, a rozwojem społeczno-gospodarczym kraju,

- podniesienie wiedzy oraz ukształtowanie postaw i aktywności społeczeństwa na rzecz ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej,
- udoskonalenie mechanizmów i instrumentów służących ochronie i zrównoważonemu użytkowaniu różnorodności biologicznej,
- rozwinięcie współpracy międzynarodowej w skali regionalnej i globalnej na rzecz ochrony i zrównoważonego użytkowania zasobów różnorodności biologicznej,
- użytkowanie różnorodności biologicznej w sposób zrównoważony, z uwzględnieniem równego i sprawiedliwego podziału korzyści i kosztów jej zachowania, w tym także kosztów zaniechania działań rozwojowych ze względu na ochronę zasobów przyrody.

Realizację strategii i działań strategicznych oparto na 4 zasadach:

- zasada konsolidacji – maksymalna integracja działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej na wszystkich poziomach realizowanej polityki ekologicznej państwa,
- zasada regionalizacji – opracowanie regionalnych strategii i programów i wyznaczenie organów koordynujących ich wdrażanie,
- zasada umiędzynarodowienia – respektowanie międzynarodowych konwencji, porozumień i zasad w zakresie ochrony środowiska i różnorodności biologicznej,
- zasada uspołecznienia – potrzeba stworzenia mechanizmów wykorzystujących zaangażowanie potencjału społecznego w działania na rzecz ochrony różnorodności biologicznej.

Działania operacyjne wskazane w Dziale Gospodarka Wodna obejmują:

- wzmocnienie działań na rzecz osiągnięcia i utrzymania dobrego stanu wód, a także ekosystemów wodnych i od wód zależnych, w tym utrzymania wszędzie tam gdzie jest to możliwe, naturalnego lub zbliżonego do naturalnego charakteru rzek i ich dolin,
- odtworzenie ciągłości ekologicznej rzek.

Strategia Ochrony Obszarów Wodno-Błotnych w Polsce

1. Tytuł dokumentu

Strategia ochrony obszarów wodno-błotnych w Polsce wraz z planem działań (na lata 2006 -2013).

2. Zatwierdzenie

„Strategia ochrony obszarów wodno-błotnych w Polsce wraz z planem działań” została zatwierdzona 10 października 2006 r. przez Ministra Środowiska.

3. Realizacja zapisów

Strategia obejmuje lata 2006-2013.

4. Tematyka

Obszary wodno-błotne stanowią jedno z największych źródeł wód słodkich dla przyrody ożywionej, a jednocześnie są ekosystemami zagrożonymi. Dlatego ich ochrona to jedno z ważniejszych zadań do realizacji. Strategia ta oparta jest na konwencji Ramsar z 1975 roku, która ma charakter międzynarodowej współpracy w zakresie ochrony i utrzymania obszarów określanych jako „wodno-błotne”.

5. Wskazania finansowania

W zakresie działu „Gospodarka wodna”, omawiana Strategia szacuje środki konieczne do realizacji działań w tym zakresie na kwotę 170,0 tys. zł. Większość działań w ramach wskazanego programu oszacowano jako działania nie generujące dodatkowych kosztów, przeprowadzane w ramach środków własnych instytucji odpowiedzialnych za wdrożenie programu. Łączny koszt zaplanowanego programu działań we wszystkich jego działach, oszacowano na 23,727 mln zł, z czego około 3,276 mln zł będzie pochodzić ze środków budżetowych.

6. Działania przewidziane do realizacji

Zagadnienia dotyczące ochrony środowiska wodno-błotnego zostały uwzględnione w dokumentach takiej rangi jak „II Polityka Ekologiczna Państwa” przyjęta przez Radę Ministrów w 2001 roku oraz „Strategia Ochrony i Umiarkowanego Użytkowania Różnorodności Biologicznej” również z 2001 roku, przyjęta przez Ministra Środowiska.

Główne cele/działania Strategii to:

- doskonalenie i harmonizacja przepisów prawnych,
- synchronizacja działań różnych resortów, struktur zarządzania i organizacji,
- synchronizacja działań w zakresie zalesień siedlisk hydrogenicznych,
- ochrona prawna obiektów najcenniejszych przez włączanie ich w sieć obszarów chronionych,
- wskazanie priorytetowych obszarów wymagających ochrony lub renaturyzacji,
- rozwój metod czynnej ochrony obszarów wodno-błotnych,
- usprawnienie i wdrożenie instrumentów finansowych w sferze ochrony środowiska, wspierających ochronę obszarów wodno-błotnych,
- zapewnienie właściwej edukacji i promocji wartości obszarów wodno-błotnych, ich zagrożeń oraz potrzeb ochrony,
- rozwój badań naukowych i monitoringu na obszarach wodno-błotnych, w tym stworzenie zintegrowanego monitoringu obszarów wodno-błotnych objętych

ochroną w ramach sieci Natura 2000, obszarów objętych dyrektywą Azotanową i obszarów wdrażania Wspólnej Polityki Rolnej.

Sektorowe programy operacyjne na lata 2007-2013

Wśród Sektorowych programów operacyjnych, zaplanowanych do wdrażania w okresie 2007 – 2013 znajdują się:

- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko,
- Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka,
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki,
- Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej,
- Program Operacyjny Pomoc Techniczna,
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Z uwagi na fakt, iż praktycznie tylko Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko dot. zagadnień powiązanych bezpośrednio z gospodarką wodną, poniżej skupiono się na identyfikacji właśnie tego programu.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

1. Tytuł dokumentu

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007 - 2013

2. Zatwierdzenie

„Program Infrastruktura i Środowisko 2007 - 2013” został zatwierdzony przez Komisję Europejską decyzją z dnia 7 grudnia 2007 r. oraz uchwałą Rady Ministrów z dnia 3 stycznia 2008 r.

3. Realizacja zapisów

W latach 2007-2013.

4. Tematyka

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko określa cele służące podniesieniu atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów, poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej. Dokument zawiera m. in. opis stanu istniejącego poszczególnych sektorów oraz analizę SWOT (mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia w poszczególnych sektorach).

5. Wskazanie finansowania

Na początku wskazano środki finansowania całego projektu, natomiast kolejno środki wybranych osi związanych z gospodarką wodną.

Ogółem 37,566 mld euro:

- środki unijne – 27,914 mld euro,
- wkład krajowy – 9,652 mld euro.

Środki na współfinansowanie krajowe pochodzić będą z budżetu państwa, budżetu jednostek samorządu terytorialnego, oraz z innych środków publicznych i prywatnych.

Wysokość finansowania poszczególnych priorytetów (wybrane osie bezpośrednio związane z gospodarką wodną):

- gospodarka wodno-ściekowa: 3 275,2 mln euro:
 - wkład wspólnotowy 2 783,9 mln euro,
 - wkład krajowy (krajowe środki publiczne) 491,3 mln euro,
- zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska (w tym m.in. zadanie –Retencjonowanie wody i zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego): 655,0 mln euro:
 - wkład wspólnotowy 556,8 mln euro,
 - wkład krajowy 98,2 mln euro,
- przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska (w tym m.in. zadanie - Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie gospodarki wodno-ściekowej): 667,0 mln euro:
 - wkład wspólnotowy 200,0 mln euro,
 - wkład krajowy 467,0 mln euro.

6. Działania przewidziane do realizacji

Wymienione działania odnoszą się do wymienionych powyżej osi priorytetowych i zadań w ich obrębie:

- gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM; wyposażenie aglomeracji powyżej 15 tys. RLM w systemy kanalizacji oraz oczyszczalnie ścieków zgodnie z wymogami dyrektywy 91/271/EWG; działania dotyczą budowy, rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków komunalnych oraz modernizacji systemów kanalizacji zbiorczej,
- retencjonowanie wody i zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego; zwiększenie ilości zasobów dyspozycyjnych niezbędnych dla ludności i gospodarki kraju oraz stopnia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego i przeciwdziałania skutkom suszy wraz ze zwiększeniem naturalnej retencji dolin rzecznych z zachowaniem dobrego stanu ekologicznego; realizacja zadań z tzw. programów małej retencji, przygotowanych przez wszystkie województwa; projekty dotyczące modernizacji istniejącej infrastruktury lub budowy nowych obiektów, w celu zapewnienia właściwego poziomu bezpieczeństwa zarówno budowli hydrotechnicznych, jak również bezpieczeństwa powodziowego; w ramach Małej Retencji Lasów Państwowych:

- zwiększenie możliwości retencyjnych ekosystemów leśnych oraz przeciwdziałanie przyczynom suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych,
- przeciwdziałanie skutkom odpływu wód opadowych na terenach górskich. Zwiększenie retencji i utrzymanie potoków górskich oraz związanej z nimi infrastruktury w dobrym stanie,
- wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie gospodarki wodno-ściekowej. Ograniczenie ładunku zanieczyszczeń (w szczególności substancji niebezpiecznych) odprowadzanych przez przemysł do środowiska wodnego oraz zmniejszenie ilości nieoczyszczonych ścieków przemysłowych odprowadzanych do wód lub do ziemi.

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka

1. Tytuł dokumentu

„Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka”.

2. Zatwierdzenie

Zatwierdzony decyzją Komisji Europejskiej z dnia 1 października 2007 r. oraz uchwałą Rady Ministrów z dnia 30 października 2007 r.

3. Realizacja zapisów

Lata 2007-2013.

4. Tematyka

Dokument został opracowany dla rozwoju gospodarki w Polsce, opierając się o innowacyjne przedsiębiorstwa. Dodatkowymi celami były:

- zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw,
- wzrost konkurencyjności polskiej nauki,
- zwiększenie roli nauki w rozwoju gospodarczym,
- zwiększenie udziału innowacyjnych produktów polskiej gospodarki w rynku międzynarodowym,
- tworzenie trwałych i lepszych miejsc pracy.

W ramach opisywanego programu mamy do czynienia z krajową i/lub międzynarodową innowacyjnością, nie wspierano lokalnej lub regionalnej.

Program operacyjny Innowacyjna Gospodarka opiera się na 9 podstawowych priorytetach:

- badania i rozwój nowoczesnych technologii,
- infrastruktura strefy B+R,
- kapitał dla innowacji,
- inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia,
- dyfuzja innowacji,
- polska gospodarka na rynku międzynarodowym,

- społeczeństwo informacyjne – budowa elektronicznej administracji,
- społeczeństwo informacyjne – zwiększanie innowacyjności,
- pomoc techniczna.

5.Wskazanie finansowania

- środki publiczne – krajowe:
(budżet państwa) i wspólnotowe (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego)
- środki prywatne:
Łączna wielkość publicznych środków finansowych - 9 711 629 742 euro.

6.Działania przewidziane do realizacji

Priorytet I - Badania i rozwój nowoczesnych technologii:

- wsparcie badań naukowych dla budowy gospodarki opartej na wiedzy,
- wzmocnienie potencjału kadrowego nauki,
- wsparcie projektów B+R na rzecz przedsiębiorców realizowanych przez jednostki naukowe,
- wsparcie projektów celowych.

Priorytet II - Infrastruktura sfery B+R:

- rozwój ośrodków o wysokim potencjale badawczym,
- wsparcie tworzenia wspólnej infrastruktury badawczej jednostek naukowych,
- inwestycje związane z rozwojem infrastruktury informatycznej nauki.

Priorytet III - Kapitał dla innowacji:

- inicjowanie działalności innowacyjnej,
- wspieranie funduszy kapitału podwyższonego ryzyka,
- tworzenie systemu ułatwiającego inwestowanie w MSP.

Priorytet IV - Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia:

- wsparcie wdrożeń wyników prac B+R,
- stymulowanie działalności B+R przedsiębiorstw oraz wsparcie w zakresie wzornictwa przemysłowego,
- kredyt technologiczny,
- nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym,
- wsparcie inwestycji o dużym znaczeniu dla gospodarki.

Priorytet V - Dyfuzja innowacji:

- wspieranie rozwoju powiązań kooperacyjnych o znaczeniu ponadregionalnym,
- wspieranie instytucji otoczenia biznesu świadczących usługi proinnowacyjne oraz ich sieci o znaczeniu ponadregionalnym,
- wspieranie ośrodków innowacyjności,
- zarządzanie własnością intelektualną.

Priorytet VI - Polska gospodarka na rynku międzynarodowym:

- paszport do eksportu,
- rozwój sieci centrów obsługi inwestorów i eksporterów oraz powstawanie nowych terenów inwestycyjnych,
- promocja turystycznych walorów Polski,
- inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym,
- promocja polskiej gospodarki.

Priorytet VII - Społeczeństwo informacyjne – budowa elektronicznej administracji.

Priorytet VIII - Społeczeństwo informacyjne – zwiększanie innowacyjności gospodarki:

- wspieranie działalności gospodarczej w dziedzinie gospodarki elektronicznej,
- wspieranie wdrażania elektronicznego biznesu typu B2B,
- przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu – eInclusion,
- zapewnienie dostępu do Internetu na etapie „ostatniej mili”.

Priorytet IX - Pomoc techniczna:

- wsparcie zarządzania,
- wyposażenie instytucji,
- informacja i promocja,
- ewaluacja.

Regionalne Programy Operacyjne na lata 2007-2013

1. Tytuł dokumentu

Regionalne Programy Operacyjne.

2. Zatwierdzenie

Zatwierdzenie 16 RPO nastąpiło w okresie wrzesień – grudzień 2007 r.

3. Realizacja zapisów

W latach 2007-2013.

4. Tematyka

Regionalne Programy Operacyjne zawierają priorytety mające na celu zwiększenie poziomu życia i atrakcyjności terenu z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. Program umożliwia wsparcie różnorodnym rodzajom inwestycji m.in.:

- inwestycji w infrastrukturę lokalną:
 - infrastruktura drogowa,
 - pobór i zaopatrzenie w wodę,
 - odprowadzanie i oczyszczanie ścieków,
 - przesył energii elektrycznej i gazu,
 - poprawa jakości powietrza,
 - odnowa centrów miejscowości,
 - kompleksowe uzbrojenie terenu pod inwestycje,

- rozwoju turystyki i funkcji rekreacyjnej obszarów wiejskich:
 - budowa i modernizacja lokalnej bazy turystycznej i rekreacyjnej,
 - rozwój agroturystyki,
 - promocja lokalnego produktu turystycznego,
- promowania regionalnego produktu i usług,
- lokalnej infrastruktury społecznej:
 - wyrównanie szans w dostępie do edukacji,
 - podniesienie jakości podstawowej opieki medycznej,
- społeczeństwo informacyjne:
 - zwiększenie dostępu do internetu na obszarach wiejskich,
 - zwiększenie zakresu usług teleinformacyjnych dostępnych on-line,
- ochrony dziedzictwa kulturowego,
- rozwoju obszarów wiejskich,
- ochrony przeciwpowodziowej.

5. Wskazanie finansowania

- budżet państwa,
- budżety jednostek samorządu terytorialnego,
- inne środki publiczne,
- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- środki prywatne.

6. Działania przewidziane do realizacji

Liczne działania w zależności od planowanych do osiągnięcia efektów. W zakresie gospodarki wodnej oraz ochrony zasobów wodnych, najczęściej wymieniane są działania zmierzające do realizacji nakreślonych celów:

- poprawa stanu środowiska naturalnego oraz bezpieczeństwa ekologicznego i przeciwpowodziowego,
- racjonalne kształtowanie i zachowanie zasobów naturalnych dla polepszenia warunków życia mieszkańców i stanowienia korzystnych warunków dla rozwoju gospodarki, przy uwzględnieniu zasad zrównoważonego rozwoju,
- budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków, sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, działania z zakresu sanitacji i racjonalnego gospodarowania wodą, zwłaszcza na obszarach wiejskich i terenach objętych ochroną oraz na terenach turystycznych i uzdrowiskowych.

Program rozwoju obszarów wiejskich na lata 2007-2013

1. Tytuł dokumentu

„Program rozwoju obszarów wiejskich na lata 2007-2013”.

2.Zatwierdzenie

Zatwierdzony przez Komisję Europejską dnia 24 lipca 2007 r.

3.Realizacja zapisów

W latach 2007 – 2013.

4.Tematyka

Dokument określa i opisuje działania które mają służyć rozwojowi obszarów wiejskich. Opisuje on cztery główne osie priorytetowe. Program będzie realizowany w latach 2007-2013 na terenie całego kraju.

5.Wskazanie finansowania

- Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- budżet państwa.

6.Działania przewidziane do realizacji

W ramach PROW 2007-2013 wyróżniono cztery główne priorytety:

oś.1 (gospodarcza)

Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego

DZIAŁANIA:

- szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie,
- ułatwianie startu młodym rolnikom,
- renty strukturalne,
- korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów,
- modernizacja gospodarstw rolnych,
- zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej,
- poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa,
- uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności,
- działania informacyjne i promocyjne,
- grupy producentów rolnych,

oś.2 (środowiskowa)

Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich

DZIAŁANIA:

- wspieranie gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW),
- program rolnośrodowiskowy,
- zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne,
- odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie,
- instrumentów zapobiegawczych,

oś.3 (społeczna)

Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej

DZIAŁANIA:

- różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej,
- tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw,
- podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej,
- odnowa i rozwój wsi,

oś.4 Leader

DZIAŁANIA:

- wdrażanie lokalnych strategii rozwoju ,
- wdrażanie projektów współpracy,
- funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja.

Dodatkowe działania to:

- działania promujące równość mężczyzn i kobiet na poszczególnych etapach realizacji programu (projekt, realizacja, monitorowanie i ocena),
- sposób zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną na różnych etapach realizacji programu.

Strategia Gospodarki Wodnej 2005 r.

1. Tytuł dokumentu

Strategia Gospodarki Wodnej.

2. Zatwierdzenie

Dokument przyjęty przez Radę Ministrów dnia 13 września 2005 r.

3. Realizacja zapisów

Lata 2005-2020.

4. Tematyka

Określa podstawowe kierunki i zasady umożliwiające realizację idei trwałego i zrównoważonego rozwoju w gospodarowaniu wodami. Celem strategii jest:

- zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych ludności i gospodarki przy poszanowaniu zasad zrównoważonego użytkowania wód,
- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód, a w szczególności ekosystemów wodnych i od wód zależnych,
- podniesienie skuteczności ochrony przed powodzią i skutkami suszy.

„Strategia Gospodarki Wodnej” wyróżnia trzy osie problemowe:

- oś techniczną (utrzymanie i odtworzenie majątku, nowe przedsięwzięcia inwestycyjne),
- oś finansową (koszty utrzymania, finansowanie),
- oś instytucjonalną (zarządzanie wodami, koordynacja gospodarki wodnej).

5. Wskazanie finansowania

- fundusze Unii Europejskiej,
- fundusze ekologiczne,
- fundusze celowe,
- kredyty bankowe,
- środki publiczne,
- środki własne samorządu województw i gmin,
- środki własne przedsiębiorców i rolników.

6. Działania przewidziane do realizacji

Działania zmierzające do osiągnięcia I celu (zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych ludności i gospodarki przy poszanowaniu zasad zrównoważonego użytkowania wód):

- opracowanie i wdrożenie Krajowego Programu Retencjonowania Wód,
- zwiększenie zasobów dyspozycyjnych poprzez dokończenie budowy wielozadaniowych zbiorników retencyjnych, rozwój małej retencji wodnej oraz budowę nowych zbiorników retencyjnych o znaczeniu ponadregionalnym tam, gdzie ich funkcje społeczne i gospodarcze będą uzasadniały wysokość nakładów,
- zwiększenie zasobów wód dla produkcji rolnej poprzez rozwój małej retencji wodnej oraz popieranie melioracji nawodnieniowych,
- udostępnienie obiektów piętrzących do budowy małych elektrowni wodnych,
- opracowanie i wdrożenie zasady zwrotu kosztów usług wodnych,
- poprawa jakości wód wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia,
- poprawa jakości wody w kąpieliskach,
- udokumentowanie warunków hydrogeologicznych na obszarach wydzielonych 123 zbiorników wód podziemnych wymagających szczególnej ochrony,
- utrzymanie i modernizację istniejących dróg wodnych, zwłaszcza o charakterze turystycznym wraz z uwzględnieniem obiektów wpisanych do rejestru zabytków.

Działania zmierzające do osiągnięcia II celu (osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód, a w szczególności ekosystemów wodnych i od wód zależnych):

- opracowanie planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry,
- realizacja programu wodno-środowiskowego kraju,

- utworzenie programów monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w obszarach dorzeczy,
- realizację zadań Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- zapewnienie wyposażenia zakładów sektora rolno-spożywczego w oczyszczalnie ścieków,
- doprowadzenie do wyposażenia aglomeracji poniżej 2000 RLM w systemy kanalizacji oczyszczalnie ścieków,
- ograniczenie lub eliminowanie substancji szczególnie szkodliwych i azotanów wprowadzonych do wód,
- zagospodarowanie osadów ściekowych,
- realizacja przedsięwzięć służących wypełnieniu przepisów dyrektyw: 92/43/EWG, 85/337/EWG, 96/82/WE, 91/414/EWG.

Działania zmierzające do osiągnięcia III celu (podniesienie skuteczności ochrony przed powodzią i skutkami suszy):

- opracowanie planów ochrony przeciwpowodziowej i przeciwdziałania skutkom suszy dla obszaru kraju,
- właściwe utrzymanie koryt rzecznych i stworzenie warunków dla swobodnego spływu wód powodziowych i lodów,
- zwiększenie retencji dolinowej rzek,
- stymulowanie działań zatrzymujących wodę w glebie poprzez modernizację melioracji szczegółowych,
- poprawę stanu technicznego budowli hydrotechnicznych zagrażających bezpieczeństwu, w tym obowiązkowe wykonanie robót remontowych i modernizacyjnych na podstawie monitoringu sprawności technicznej,
- budowę i modernizację urządzeń przeciwpowodziowych,
- utrzymanie rzek i związanej z nimi infrastruktury w dobrym stanie technicznym, odnowienie floty lodołamaczy dla zapewnienia swobodnego spływu wód Wisły i Odry w okresach zlodzenia,
- komunalizację wałów przeciwpowodziowych, polegającą na przekazaniu ich jednostką samorządu lokalnego,
- tworzenie systemów obowiązkowych ubezpieczeń majątku od powodzi.

Projekt Polityki wodnej państwa do roku 2030 (z uwzględnieniem etapu 2016)

1. Tytuł dokumentu

Projekt Polityki wodnej państwa do roku 2030 (z uwzględnieniem etapu 2016).

2. Zatwierdzenie

Dokument w fazie zatwierdzania.

3. Realizacja zapisów

Przewidziano zakres realizacji do 2030 r. z uwzględnieniem roku 2016.

4. Tematyka

Polityka wodna państwa do roku 2030 określa podstawowe kierunki i zasady działania umożliwiające realizację idei trwałego i zrównoważonego rozwoju w gospodarowaniu zasobami wodnymi w Polsce. Cel ten ma być osiągnięty przez zbudowanie sprawnie działającego systemu, który wykorzystując mechanizmy prawne oraz instrumenty ekonomiczne, będzie zapewniał osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód, a w szczególności ekosystemów wodnych i od wody zależnych, pozwalał na zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych, zwiększał bezpieczeństwo powodziowe kraju i chronił go przed skutkami suszy. Osiągnięcie najważniejszych z punktu widzenia społeczeństwa i rozwoju gospodarki narodowej celów Polityki wodnej, musi przebiegać przy pełnym integrowaniu ochrony i zrównoważonego gospodarowania wodą z innymi dziedzinami polityk wspólnotowych takich jak energetyka, transport, rolnictwo, rybołówstwo, polityka regionalna i turystyka. Polityka wodna tworzy podstawę do kontynuacji dialogu oraz rozwoju strategii dla dalszej integracji i rozwoju poszczególnych obszarów tych polityk.

Polityka wodna państwa przewiduje dążenie do spełnienia szeregu celów. Celem nadrzędnym *Polityki wodnej państwa do roku 2030 (z uwzględnieniem etapu 2016)* jest zapewnienie powszechnego dostępu ludności do czystej i zdrowej wody oraz istotne ograniczenie zagrożeń wywoływanych przez powodzie i susze. Ma to nastąpić w połączeniu z utrzymaniem dobrego stanu wód i związanych z nimi ekosystemów, przy zaspokojeniu uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki, poprawie spójności terytorialnej i dążeniu do wyrównania dysproporcji regionalnych oraz uwzględnieniu integrowania ochrony środowiska wodnego z innymi dziedzinami gospodarki kraju.

Cele strategiczne dla osiągnięcia celu nadrzędnego są następujące:

- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód oraz związanych z nimi ekosystemów,
- zapewnienie dostępu do zasobów wodnych dla zaspokojenia potrzeb ludności, środowiska naturalnego oraz społecznie i ekonomicznie uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki,
- ograniczenie negatywnych skutków powodzi i suszy oraz minimalizowanie ryzyka wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych,
- wdrożenie systemu zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi i gospodarowania wodami.

Ramowy plan wdrożenia *Polityki wodnej państwa* przedstawia się następująco:

Z uwagi na wymogi średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju oraz przyjętej przez Rząd RP Polityki ekologicznej państwa, podstawowym okresem wdrożeniowym PWP są lata 2011-2016. Natomiast okres 2017-2030 dostosowany został do innych krajowych dokumentów strategicznych.

Zakres planu wdrożenia Polityki wodnej państwa obejmuje:

- działania wynikające z wdrożenia dyrektyw UE zgodnie z terminami wymaganymi prawem,
- działania związane z wdrożeniem reformy gospodarki wodnej według ustalonego harmonogramu, jako narzędzia realizacji celów Polityki wodnej państwa,
- inne działania priorytetowe do roku 2016.

Reforma obejmuje trzy okresy – okres wstępny (trwający kilka miesięcy), okres wdrażania (2011-2016) i okres docelowy (2017-2030). Ponadto reforma musi nie tylko respektować zakres i terminy realizacji polskich zobowiązań akcesyjnych w ramach wdrażania dyrektyw związanych z gospodarowaniem wodami, ale zdecydowanie ułatwiać i wspierać ich realizację. W okresie wstępnym (2011) zostanie uszczegółowiona koncepcja reformy i przygotowany plan jej wdrożenia.

W okresie wdrażania (2011-2016) będą realizowane następujące 3 etapy:

- Etap I - przygotowanie reformy - (trwający około 18 miesięcy przy odpowiedniej koncentracji środków i zasobów ludzkich) w zakresie szczegółowych rozwiązań organizacyjnych (instytucjonalnych).
- Etap II - wprowadzanie nowych rozwiązań, monitorowany na szczeblu centralnym (trwający około 18 miesięcy), w którym część zadań będzie realizowana zgodnie z dotychczasowym porządkiem.
- Etap III - weryfikacja i kontrola efektów wdrożenia reformy (2014-2016) z uwzględnieniem działań korygujących.

5. Wskazanie finansowania

Etap I i etap II :

- budżet państwa,
- budżety jednostek samorządu terytorialnego,
- fundusze ekologiczne,
- fundusze pomocowe,
- użytkownicy wód.

Etap III Polityki wodnej państwa (podział w gospodarce wodnej na –

a) zarządzanie zasobami wodnymi,

b) utrzymanie wód i zarządzanie majątkiem Skarbu Państwa):

- finansowanie zadań związanych z zarządzaniem zasobami wodnymi:
 - środki pochodzące z zastosowania nowego systemu instrumentów ekonomicznych,
 - budżet państwa,
 - fundusze ekologiczne,
 - fundusze pomocowe,
- finansowanie zadań związanych z utrzymaniem wód i zarządzaniem majątkiem Skarbu Państwa:
 - środki pochodzące z zastosowania nowego systemu instrumentów ekonomicznych,
 - budżet państwa,
 - budżety jednostek samorządu terytorialnego,
 - fundusze ekologiczne,
 - fundusze pomocowe.

W Polityce wodnej państwa podano szacunkowy koszt wdrożenia reformy gospodarowania wodami, który wynosi 139 500 tys. zł, dla okresu od IV kwartału 2008 r. do 2016 r.

6. Działania przewidziane do realizacji

Ramowy plan wdrożenia Polityki wodnej państwa obejmuje trzy główne rodzaje działań:

- działania związane z wdrożeniem reformy gospodarowania wodami:
 - opracowanie szczegółowej koncepcji realizacji reformy,
 - przygotowanie i wdrożenie nowych instrumentów zarządzania zasobami wodnymi oraz majątkiem Skarbu Państwa i utrzymaniem wód,
 - przygotowanie i wdrożenie nowej struktury organizacyjno - instytucjonalnej zarządzania zasobami wodnymi,
 - przygotowanie i wdrożenie nowej struktury organizacyjno - instytucjonalnej zarządzania majątkiem Skarbu Państwa i utrzymaniem wód,
 - identyfikacja i plan zarządzania konfliktami w gospodarowaniu wodami,
 - opracowanie i wdrożenie nowoczesnych metod i programów dla zabezpieczenia przed powodzią i suszą,
 - przygotowanie i wdrożenie nowych polityk zlewniowych,
- działania związane z wdrożeniem dyrektyw UE:
 - zadania organizacyjno - prawne (do 2009 r.):

- identyfikacja następstw wdrożenia dyrektyw UE dot. gospodarowania wodami w odniesieniu do polityk sektorowych i polityki rozwoju regionalnego,
- zakończenie prac nad podstawami wdrożenia dyrektywy 2007/60/WE,
- nowelizacja ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne oraz aktów prawnych niższego rzędu zgodnie z dyrektywami UE,
- wdrażanie RDW:
 - opracowanie krajowego programu udroźnienia rzek,
 - wdrożenie zmodernizowanego systemu monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych,
 - opracowanie programu wodno-środowiskowego kraju oraz projektów planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy,
 - opracowanie i wdrożenie polityk opłat za wodę,
 - publikacja planów gospodarowania wodami wraz z przeprowadzeniem procesu konsultacji społecznych oraz ich aktualizacja i weryfikacja,
 - wdrażanie ustaleń planów gospodarowania wodami i kontrola efektów,
- wdrożenie dyrektywy 2007/60/WE:
 - ustalenie kryteriów i priorytetów ochrony przed powodzią dla identyfikacji obecnego poziomu ochrony obszarów, w celu oceny rzeczywistego ryzyka powodziowego,
 - ustalenie zasad wyceny majątku trwałego i ruchomego narażonego na szkodę,
 - dokonanie wstępnej oceny ryzyka powodziowego,
 - analiza i ocena poziomu zagrożenia na potrzeby oceny skuteczności działań profilaktycznych,
 - opracowanie map zagrożenia i ryzyka powodziowego,
 - przestrzenna identyfikacja możliwości działań profilaktycznych dla obniżenia obecnego i ograniczenia przyszłego zagrożenia,
 - opracowanie, konsultacje społeczne, opublikowanie planów zarządzania ryzykiem powodziowym,
 - wdrażanie, aktualizacja i weryfikacja planów zarządzania ryzykiem powodziowym,
- inne priorytetowe działania dla okresu wdrażania Polityki wodnej państwa (do 2016 r.):
 - rozwiązanie problemu wydatkowania funduszy ze źródeł krajowych i unijnych na przedsięwzięcia hydrotechniczne, mające negatywny wpływ na hydromorfologię cieków,

- opracowanie metodyki określania przepływów nienaruszalnych,
- rozwiązanie problemu utraty drożności ekologicznej cieków – opracowanie brakujących wojewódzkich programów udrażniania rzek oraz ich implementacja, niskie nakłady oraz niska efektywność wykorzystania środków unijnych na udrażnianie rzek,
- wdrożenie programu interwencyjnego dla powstrzymania najbardziej szkodliwych działań prowadzących do pogorszenia stanu wód w rozumieniu RDW,
- podjęcie działań w zakresie ograniczenia niezgodnych z zasadami RDW regulacji cieków dla zachowania i poprawy ekologicznej drożności cieków,
- podjęcie działań na rzecz zapobiegania i skutecznego zwalczania wycieków substancji ropopochodnych i innych substancji niebezpiecznych do wód,
- weryfikacja dotychczasowych planów inwestycyjnych pod kątem spełniania wymagań RDW i zgodności z nowymi założeniami polityki wodnej kraju.

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych z 2003 r.

1. Tytuł dokumentu

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

2. Zatwierdzenie

Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 16 grudnia 2003 r.

3. Realizacja zapisów

Poszczególne działania przewidziane w programie są podzielone wg terminu ich realizacji, tj. na okresy do końca 2005 r., 2010 r., 2013 r., bądź do roku 2015, zgodnie z ustaleniami Traktatu Akcesyjnego Polski do UE.

4. Tematyka

KPOŚK stanowi realizację przepisów dyrektywy 91/271/EWG, transponowanych poprzez umieszczenie odpowiednich przepisów w art. 43 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne. KPOŚK został przygotowany na podstawie uzyskanych w 2003 r. od gmin informacji o stanie i zamierzeniach dotyczących realizacji przez gminę przedsięwzięć w zakresie wyposażenia terenów zabudowanych i przeznaczonych pod zabudowę, w zbiorcze sieci kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych (wg stanu na koniec 2002 r.). Program przewiduje realizację zadań w zakresie budowy, rozbudowy i modernizacji obiektów oczyszczalni ścieków komunalnych oraz sieci kanalizacyjnej aby osiągnąć odpowiedni efekt ekologiczny w określonym czasie, wg następujących zasad:

- 31 grudnia 2005 r. zgodność z dyrektywą powinna być osiągnięta w 674 aglomeracjach, z których ładunek zanieczyszczeń biodegradowalnych stanowi 69% całkowitego ładunku zanieczyszczeń tego typu pochodzącego z aglomeracji,

- 31 grudnia 2010 r. zgodność z dyrektywą powinna być osiągnięta w 1069 aglomeracjach, z których ładunek zanieczyszczeń biodegradowalnych stanowi 86% całkowitego ładunku zanieczyszczeń tego typu pochodzącego z aglomeracji,
- 31 grudnia 2013 r. zgodność z dyrektywą powinna być osiągnięta w 1165 aglomeracjach, z których ładunek zanieczyszczeń biodegradowalnych stanowi 91% całkowitego ładunku zanieczyszczeń tego typu pochodzącego z aglomeracji,
- 31 grudnia 2015 r. zgodność z dyrektywą powinna być osiągnięta we wszystkich aglomeracjach, z których ładunek zanieczyszczeń biodegradowalnych stanowi 100% całkowitego ładunku zanieczyszczeń tego typu pochodzącego z aglomeracji.

5. Wskazanie finansowania

- budżety jednostek samorządu terytorialnego,
- budżet państwa,
- fundusze zagraniczne,
- fundusze ekologiczne,
- kredyty i pożyczki krajowe, w tym bankowe,
- inne źródła finansowania.

Nakłady finansowe niezbędne do realizacji KPOŚK oszacowano na 35 378 184 tys. PLN. W podziale na poszczególne okresy i rodzaje inwestycji, koszty te przedstawiają się następująco (tys. zł):

- budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych:
 - 2003 - 2005 r. – 2 092 200,
 - 2006 - 2010 r. – 5 939 400,
 - 2011 - 2013 r. – 9 263 000,
 - 2014 – 2015 r. – 6 792 000,

RAZEM 2005 – 2015: 24 086 000,

- rozbudowa, modernizacja i budowa oczyszczalni ścieków:
 - 2003 - 2005 r. – 5 034 000,
 - 2006 r. – 2010 – 4 042 000,
 - 2011 r. – 2013 – 60 000,
 - 2014 – 2015 r. – 2 156 000,

RAZEM 2005 – 2015: 11 292 000.

6. Działania przewidziane do realizacji

Zadania ujęte w KPOŚK przewidywały realizację:

- 2003 - 2005 r. – realizację zadań budowy, rozbudowy bądź modernizacji dot. 442 oczyszczalni ścieków oraz budowę 3006,6 km sieci kanalizacyjnej,

- 2006 - 2010 r. – realizację zadań budowy, rozbudowy bądź modernizacji dot. 301 oczyszczalni ścieków oraz budowę 3754 km sieci kanalizacyjnej,
- 2011 - 2013 r. – realizację zadań budowy, rozbudowy bądź modernizacji dot. 30 oczyszczalni ścieków oraz budowę 8206,8 km sieci kanalizacyjnej,
- 2014 – 2015 r. – realizację zadań budowy, rozbudowy bądź modernizacji dot. 390 oczyszczalni ścieków oraz budowę 6034,6 km sieci kanalizacyjnej.

Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych z 2005r.

1. Tytuł dokumentu

Aktualizacja załączników 1, 2, 3 i 4 do Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, stanowiących wykazy niezbędnych przedsięwzięć w zakresie wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków do końca 2005 r., 2010 r., 2013 r. i 2015 r.

2. Zatwierdzenie

Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 7 czerwca 2005 r.

3. Realizacja zapisów

Poszczególne działania przewidziane w programie są podzielone wg terminu ich realizacji, tj. na okresy do końca 2005 r., 2010 r., 2013 r., bądź do roku 2015.

4. Tematyka

Dokument stanowi aktualizację Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, stanowiący wypełnienie zobowiązań przyjętych w Traktacie Akcesyjnym Polski do UE w części dot. dyrektywy 91/271/EWG, zatwierdzonych przez Rząd RP w dniu 16 grudnia 2003 r. Jednocześnie przepisy ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne zobowiązują Ministra Środowiska do aktualizacji postanowień KPOŚK z częstotliwością nie rzadszą niż raz na cztery lata. Efektem przeprowadzenia pierwszej aktualizacji jest opisywany dokument z 2005 r., stanowiący wykaz niezbędnych przedsięwzięć w zakresie wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków komunalnych w latach: 2005, 2006 – 2010, 2011 – 2013, 2014 – 2015. Aktualizacja przeprowadzona została na podstawie przeprowadzonych konsultacji z gminami, urzędami wojewódzkimi, wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej, urzędami marszałkowskimi oraz przedsiębiorstwami wodociągowo - kanalizacyjnymi, w zakresie przewidywanych zmian i uzupełnień KPOŚK, spowodowanych zwiększeniem rozpoznania problemów gospodarki wodnej w gminach oraz sposobów i programów ich rozwiązania.

5. Wskazanie finansowania

- budżety jednostek samorządu terytorialnego,
- budżet państwa,
- fundusze zagraniczne,

- fundusze ekologiczne,
- kredyty i pożyczki krajowe, w tym bankowe,
- inne źródła finansowania.

Nakłady finansowe niezbędne do realizacji KPOŚK oszacowano na 42 642 569 tys. zł. W podziale na poszczególne okresy i rodzaje inwestycji, koszty te przedstawiają się następująco (tys. zł):

- budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych:
 - 2005 r. – 2 869 305,
 - 2006 r. – 2010 - 20 321 829,
 - 2011 r. – 2013 – 4 396 843,
 - 2014 – 2015 r. – 4 542 967,

RAZEM 2005 – 2015: 32 130 944,

- rozbudowa, modernizacja i budowa oczyszczalni ścieków:
 - 2005 r. – 1 068 228,
 - 2006 r. – 2010 – 7 671 396,
 - 2011 r. – 2013 – 529 645,
 - 2014 – 2015 r. – 1 242 356,

RAZEM 2005 – 2015: 10 511 625.

6. Działania przewidziane do realizacji

Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych określa działania do zrealizowania w zakresie:

- systemów kanalizacji zbiorczej i modernizacji oczyszczalni ścieków w aglomeracjach, w których istniejące w 2004 r. oczyszczalnie spełniały wymagania prawa,
- systemów kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków, które osiągną efekty ekologiczne w zakresie oczyszczania w terminie do końca 2005 r. do 2010, 2013 i 2015 r.,
- systemów kanalizacji zbiorczej w gminach, niezbędnych do zapewnienia, że co najmniej 75 – 85 % ludności w aglomeracjach do końca 2015 r. będzie obsługiwane przez te systemy,
- działaniami w zakresie realizacji KPOŚK przewidziano objęcie 1577 aglomeracji, 44 230 936 (budowa, rozbudowa lub modernizacja 1734 oczyszczalni ścieków) RLM oraz wybudowanie w okresie 2005 – 2015 37 221,40 km sieci kanalizacyjnej w aglomeracjach, w których oczyszczalnie ścieków osiągnęły efekt ekologiczny zgodny z wymaganiami prawa w poszczególnych terminach.

Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych z 2009 r.

1. Tytuł dokumentu

Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2009 – AKPOŚK 2009.

2. Zatwierdzenie

Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 2 marca 2010 r.

3. Realizacja zapisów

Termin realizacji poszczególnych działań przewidzianych w programie został określony okres 2007 – 2015 r.

4. Tematyka

Dokument stanowi realizację przepisu art. 43 ust. 4c ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne, określającego konieczność dokonywania aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych przyjętego w 2003 r. i zaktualizowanego po raz pierwszy w roku 2005. KPOŚK stanowi wypełnienie zobowiązań przyjętych w Traktacie Akcesyjnym Polski do UE w części dot. dyrektywy 91/271/EWG.

Ostateczna wersja dokumentu składa się z części opisowej oraz trzech załączników, w których wyodrębniono aglomeracje:

- priorytetowe dla wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego (Załącznik 1) – obejmuje on 1313 aglomeracji o łącznym RLM 44 161 819,
- nie stanowiące priorytetu dla wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego (Załącznik 2) – obejmuje on 322 aglomeracje o łącznym RLM 1 360 434,
- pozostałe aglomeracje (Załącznik 3) – wykaz 104 aglomeracji o łącznym RLM 474 956, które nie spełniły wymogów formalnych, by znaleźć się w załączniku 1 lub 2. Aglomeracje te nie są wliczone do zakresu rzeczowego i finansowego AKPOŚK 2009.

5. Wskazanie finansowania

- budżety jednostek samorządu terytorialnego,
- budżet państwa,
- krajowe fundusze ekologiczne,
- środki pomocowe Unii Europejskiej,
- inne źródła.

Nakłady finansowe niezbędne do realizacji przedsięwzięć AKPOŚK 2009 oszacowano na kwotę 37 426 905 tys. zł. Koszty te przedstawiają się następująco:

- aglomeracje priorytetowe dla wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego (Załącznik 1):
 - Systemy kanalizacyjne 19 165 918 tys. zł,

○ Oczyszczalnie ścieków	11 359 155,4 tys. zł,
○ Zagospodarowanie osadów	1 312 886,1 tys. zł,
RAZEM	31 837 858 tys. zł,
- aglomeracje nie stanowiące priorytetu dla wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego (Załącznik 2):

○ Systemy kanalizacyjne	4 506 658,5 tys. zł,
○ Oczyszczalnie ścieków	1 042 859,8 tys. zł,
○ Zagospodarowanie osadów	39 529,6 tys. zł,
RAZEM	5 589 047,9 tys. zł.

6. Działania przewidziane do realizacji

Dokument jest aktualizacją poprzednich wersji KPOŚK uwzględniającą informacje z poziomu gmin, przedstawiającą działania do zrealizowania do roku 2015 w zakresie:

- budowy i modernizacji kanalizacji sanitarnej,
- budowy, modernizacji bądź rozbudowy komunalnych oczyszczalni ścieków.

Działaniami w zakresie realizacji AKPOŚK 2009 przewidziano objęcie 1635 aglomeracji, o łącznym RLM 45 522 253.

Przewiduje się, że realizacja załącznika 1 AKPOŚK 2009 będzie obejmować:

- budowę 30 641 km sieci kanalizacyjnej,
- modernizację 2 883 km sieci kanalizacyjnej,
- modernizację lub rozbudowę 569 oczyszczalni ścieków,
- budowę 177 nowych oczyszczalni.

Przewiduje się, że realizacja załącznika 2 AKPOŚK 2009 będzie obejmować:

- budowę 11 663 km sieci kanalizacyjnej,
- modernizację 72 km sieci kanalizacyjnej,
- budowę modernizację lub rozbudowę 333 oczyszczalni ścieków.

Program działań przeciwpowodziowych w dorzeczu Odry

1. Tytuł dokumentu

Program działań przeciwpowodziowych w dorzeczu Odry.

2. Zatwierdzenie

2004 r.

3. Realizacja zapisów

Do 2030 r.

4. Tematyka

Program stanowi podstawę harmonijnej polityki ochrony przed powodzią, z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju w dorzeczu Odry, realizowanej przez państwa

nadodrzańskie: Republikę Czeską, Rzeczpospolitą Polską i Republikę Federacji Niemiec oraz Komisję Europejską.

Założenia programu:

- zmniejszenie ryzyka powodziowego dla osób żyjących na obszarze dorzecza Odry,
- minimalizacja skutków potencjalnego zagrożenia dla ludzi oraz dóbr materialnych poprzez monitorowanie zdarzeń powodziowych.

5. Wskazanie finansowania

Finansowanie przez wszystkie strony Umowy MKOOpZ w kwocie ok. 3,6 mld euro.

Kwoty przewidziane do finansowania programu w Dorzeczu Górnej Odry (od źródła do Ujścia Nysy Kłodzkiej wraz z dorzeczem Nysy Kłodzkiej) wynoszą 1636 mln euro.

W podziale na kategorie przedsięwzięć:

- retencja naturalna w dorzeczu Odry 139 mln euro,
- retencja sztuczna na Odrze i jej dopływach 988 mln euro,
- techniczna ochrona przed powodzią 509 mln euro.

6. Działania przewidziane do realizacji

- zmniejszenie ryzyka szkód popowodziowych poprzez:
 - niedopuszczenie do wystąpienia nowego ryzyka szkód,
 - badanie możliwości zmniejszania ryzyka szkód,
 - realizowanie pakietu zaproponowanych działań prowadzących do zmniejszenia stanów powodziowych na wybranych wodowskazach na Odrze przy założeniu wystąpienia przeptywów z powodzi 1997 r.,
- podwyższenie świadomości zagrożenia powodzią:
 - opracowanie mapy ryzyka dla wszystkich obszarów zalewowych oraz obszarów zagrożonych powodzią,
 - zwiększenie zaangażowania społecznego,
 - przeprowadzenie ćwiczeń na wypadek klęsk żywiołowych,
- doskonalenie systemu osłony przeciwpowodziowej i prognoz poprzez:
 - usprawnienie systemu zgłaszania powodzi oraz współpracy transgranicznej,
 - wydłużenie czasów prognoz dla wybranych wodowskazów,
- zwiększenie zagęszczenia punktów objętych prognozą:
 - uzupełnienie do roku 2005 na polsko-niemieckim odcinku Odry granicznej dotychczasowych prognoz na wodowskazach o punkty na profilach rzecznych do gęstości 300-500 m,
- zmniejszenie zanieczyszczeń wód spowodowanych przez powódzie poprzez:
 - ograniczanie budowy obiektów oraz urządzeń zagrażających jakości wód na obszarach zalewowych poprzez planowanie przestrzenne,

- zaostrzenie warunków udzielania zezwoleń na budowę oraz eksploatację obiektów w celu zmniejszenia ryzyka zagrożenia jakości wód,
- przestrzeganie istniejących oraz wprowadzanie nowych norm technicznych, podwyższających stopień ochrony jakości wód również w sytuacjach powodziowych,
- dostosowanie przepisów prawnych poprzez:
 - stworzenie odpowiednich przepisów mających na celu zachowanie lub odtworzenie naturalnych obszarów retencyjnych do odbioru wód powodziowych; stworzenie obszarów zalewowych z uwzględnieniem szczególnych wymagań dot. dopuszczalnych sposobów użytkowania,
 - uwzględnienie ochrony przeciwpowodziowej w planowaniu w gospodarce wodnej, a w szczególności w planach gospodarowania wodami oraz programach działań, które zostaną sporządzone w ramach wdrażania RDW UE,
 - uwzględnienie ochrony przeciwpowodziowej w poszczególnych ustawach, których wykonanie ma pośredni wpływ na wielkość zdarzeń powodziowych, jak i w przypadku prawa dotyczącego planowania kierunkowego, gospodarki ściekowej, dróg wodnych, rolnictwa czy leśnictwa.

Program dla Odry – 2006

1. Tytuł dokumentu

Program dla Odry – 2006.

2. Zatwierdzenie

Ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o ustanowieniu programu wieloletniego „Program dla Odry – 2006” (Dz. U. Nr 98, poz. 1067, z późn. zm.).

3. Realizacja zapisów

Realizacja w latach 2002-2016. Program jest realizowany przez Radę Ministrów za pośrednictwem Pełnomocnika Rządu do Spraw Programu dla Odry-2006. Organem opiniodawczo-doradczym jest Komitet Sterujący "Programu dla Odry-2006".

4. Tematyka

Wieloletni Program obejmuje swym zakresem szereg działań gospodarczych i inwestycyjnych związanych z modernizacją Odrzańskiego Systemu Wodnego, wśród których najważniejsze miejsce zajmuje zabezpieczenie przeciwpowodziowe całego dorzecza Odry.

5. Wskazanie finansowania

- budżet państwa,
- NFOŚiGW oraz WFOŚiGW,
- kredyty od instytucji finansowych,
- fundusze Unii Europejskiej,

- inne (gminy, prywatne).

Łączne nakłady na finansowanie Programu w całym okresie jego realizacji nie mogą przekroczyć kwoty 9 048 960 386 zł, w tym 5 561 591 582 zł z budżetu państwa, ustalonej w cenach zadań z roku 2001 i przeliczanej na ceny z roku realizacji zadań.

Koszt realizacji Programu w rozbiciu na 8 komponentów przedstawia się następująco:

- lasy – 298 483 325 zł,
- oczyszczalnie ścieków – 3 565 611 374 zł,
- budowie regulacyjne- 1 042 942 804 zł,
- budowie przeciwpowodziowe – 3 098 542 871 zł,
- zagospodarowanie przestrzenne – 35 449 326 zł,
- ochrona przyrody – 241 646 239 zł,
- monitoring przeciwpowodziowy – 401 759 028 zł,
- odbudowa i modernizacja wałów – 364 525 419 zł.

6. Działania przewidziane do realizacji

W ramach Programu podejmuje się zadania dotyczące:

- zbudowania systemu biernego i czynnego zabezpieczenia przeciwpowodziowego,
- ochrony środowiska przyrodniczego i czystości wód,
- usunięcia szkód powodziowych,
- prewencyjnego zagospodarowania przestrzennego oraz renaturyzacji ekosystemów,
- zwiększenia lesistości,
- utrzymania i rozwoju żeglugi śródlądowej,
- energetycznego wykorzystania rzek.

REGIONALNE DOKUMENTY O CHARAKTERZE PLANISTYCZNYM I ROZWOJOWYM

Strategia rozwoju dla województw

1. Tytuł dokument

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego.

2. Zatwierdzenie

Strategia ta została uchwalona przez Sejmik Województwa Pomorskiego w dniu 3 lipca 2000 roku. Aktualizacja strategii nastąpiła w 2005 r.

3. Realizacja zapisów

Strategia obejmuje lata 2005-2020.

4. Tematyka

Dokument określa cele i priorytety polityki rozwoju prowadzonej na terenie województwa pomorskiego.

5.Wskazanie finansowania

Brak danych.

6.Działania przewidziane do realizacji

Przy wyborze celów strategicznych punktem odniesienia są podstawowe dokumenty unijne, przede wszystkim Strategia Lizbońska oraz obowiązujące i opracowywane dokumenty krajowe m. in.: projekt Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013 oraz projekt Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego na lata 2007-2013.

Na podstawie tych dokumentów sformułowano sześć celów strategicznych, dwa odnoszące się do sfery gospodarczej, dwa do sfery przestrzennej i środowiska oraz dwa do sfery społecznej, które dotyczą rozwoju strategii województwa pomorskiego:

- wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania,
- wzmacnianie mechanizmów rynkowych i otoczenia gospodarczego,
- zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu,
- zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami,
- budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności,
- wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu.

1.Tytuł dokument

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego.

2.Zatwierdzenie

Strategia została uchwalona przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego dnia 30 listopada 2005 roku.

3.Realizacja zapisów

Strategia obejmuje lata 2005-2020.

4.Tematyka

Strategia zawiera cele jakie województwo dolnośląskie zamierza osiągnąć do 2020 r., a mianowicie stworzenie kompleksu uwarunkowań sprawiających, że na Dolnym Śląsku da się żyć w spokoju ducha, zgodnie z ludźmi i w harmonii z naturą.

5.Wskazanie finansowania

Brak danych.

6.Działania przewidziane do realizacji

Województwo dolnośląskie w swojej strategii rozwoju główne cele przedstawia jako:

- integracja dolnośląska,
- renesans cywilizacyjny,
- społeczeństwo obywatelskie,
- innowacyjna gospodarka,

- otwarcie na świat.

Priorytety można podzielić na 2 kategorie: społeczne i gospodarcze.

- tworzenie sprzyjających warunków powstawania i rozwoju firm innowacyjnych, szczególnie w grupie MSP oraz stymulowanie przedsiębiorczości,
- rozwój aktywnej polityki zatrudnienia,
- inwestowanie w zasoby ludzkie,
- zabezpieczenie społeczne i promowanie integracji społecznej,
- poprawa jakości zatrudnienia,
- mobilność pracowników.

1. Tytuł dokument

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego. Aktualizacja z horyzontem czasowym do 2020 roku.

2. Zatwierdzenie

Dokument został zatwierdzony przez Sejmik Województwa Lubuskiego w dniu 6 marca 2000 r. Aktualizacja nastąpiła w 2005 r.

3. Realizacja zapisów

Strategia obejmuje lata 2005-2020.

4. Tematyka

Strategia rozwoju jest strategią wieloletnią, skupiającą się na zwiększeniu atrakcyjności regionu poprzez odpowiednie cele i działania w niej zawarte .

5. Wskazania finansowania

Brak danych.

6. Działania przewidziane do realizacji

Założenia określają następujące priorytety Strategii:

- zapewnienie przestrzennej, gospodarczej i społecznej spójności regionu,
- podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zwiększenie potencjału innowacyjnego nauki oraz informatyzacja społeczeństwa,
- rozwój przedsiębiorczości oraz działania mające na celu podniesienie poziomu technologicznego przedsiębiorstw i ich innowacyjność dzięki współpracy z nauką,
- efektywne prorozwojowe wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego.

1. Tytuł dokumentu

Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku.

2. Zatwierdzenie

Dokument został przyjęty przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego z dnia 19 grudnia 2005 r.

3.Realizacja zapisów

Strategia obejmuje lata 2005-2020.

4.Tematyka

Strategia dotyczy działań na rzecz rozwoju województwa, zwiększenia atrakcyjności regionu, jego integracji i konkurencyjności.

5.Wskazanie finansowania

Brak danych.

6.Działania przewidziane do realizacji

Główne cele Strategii dla województwa wielkopolskiego to:

- dostosowanie przestrzeni do wyzwań XXI wieku,
- zwiększenie efektywności wykorzystania potencjałów rozwojowych województwa,
- wzrost kompetencji mieszkańców i promocja zatrudnienia,
- wzrost spójności i bezpieczeństwa społecznego.

1.Tytuł dokumentu

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020.

2.Zatwierdzenie

Zatwierdzona przez Sejmik Województwa Łódzkiego dnia 31 stycznia 2006 r.

3.Realizacja zapisów

Obowiązuje na lata 2007-2020.

4.Tematyka

Dokument przedstawia strategię osiągnięcia do 2020 r. przez województwo łódzkie wizerunku atrakcyjnego w strukturze regionalnej Polski i Europy.

5.Wskazanie finansowania

Brak danych.

6.Działania przewidziane do realizacji

Dla województwa łódzkiego cele to:

- wzrost ogólnego poziomu cywilizacyjnego województwa,
- poprawa pozycji konkurencyjnej,
- stworzenie rzeczywistego regionu społeczno-ekonomicznego posiadającego własną podmiotowość kulturową i gospodarczą.

1.Tytuł dokumentu

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020.

2.Zatwierdzenie

Zatwierdzona 4 lipca 2005 r. przez Sejmik Województwa Śląskiego.

3.Realizacja zapisów

Okres realizacji lata 2000-2020.

4.Tematyka

Dokument wskazuje działania jakie województwo chce zrealizować na rzecz zaspokajania potrzeb mieszkańców regionu, stałego podnoszenia jakości życia i utrzymania regionu na ścieżce trwałego i zrównoważonego rozwoju.

5.Wskazanie finansowania

Brak danych.

6.Działania przewidziane do realizacji

Założenia określają następujące priorytety Strategii:

- wzrost wykształcenia mieszkańców oraz ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych w poczuciu bezpieczeństwa społecznego i publicznego,
- rozbudowa oraz unowocześnienie systemów infrastruktury technicznej,
- wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki,
- poprawa jakości środowiska naturalnego i kulturowego oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni.

1.Tytuł dokumentu

Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego na lata 2000-2015.

2.Zatwierdzenie

Zatwierdzona przez Sejmik Województwa Opolskiego w dniu 30 maja 2000 r.

3.Realizacja zapisów

Okres obejmuje lata 2000-2015.

4.Tematyka

Tematem dokumentu są cele dzięki którym województwo stanie się regionem o zrównoważonym i dynamicznym rozwoju.

5.Wskazanie finansowania

Brak danych.

6.Działania przewidziane do realizacji

Cele strategii rozwoju województwa opolskiego:

- innowacyjny region z dobrze wykształconymi i aktywnymi mieszkańcami,
- zapewnienie dogodnych warunków życia w regionie,
- rozbudowa i modernizacja infrastruktury regionu,
- aktywizacja gospodarcza regionu z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju,
- rozwój funkcji metropolitarnych aglomeracji opolskiej,

- wielofunkcyjne, różnorodne oraz atrakcyjne dla inwestycji i zamieszkania obszary wiejskie,
- rozwój wielokulturowej tożsamości oraz międzynarodowej i krajowej współpracy regionalnej.

1.Tytuł dokumentu

Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020.

2.Zatwierdzenie

Uchwalona przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego dnia 12 grudnia 2005 r.

3.Realizacja zapisów

Dokument obejmuje lata 2007-2020.

4.Tematyka

Strategia przedstawia cele jakie województwo zamierza osiągnąć aby region stał się konkurencyjny jak również działania mające podnieść poziom życia mieszkańców przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

5.Wskazanie finansowania

Brak danych.

6.Działania przewidziane do realizacji

Cele strategiczne dla województwa kujawsko-pomorskiego:

- rozwój nowoczesnej gospodarki,
- unowocześnienie struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu,
- rozwój zasobów ludzkich.

1.Tytuł dokumentu

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020.

2.Zatwierdzenie

Dokument zatwierdzony przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego w grudniu 2005 r.

3.Realizacja zapisów

Strategia obejmuje lata 2005-2020.

4.Tematyka

Dokument określa kierunki i cele polityki rozwoju województwa w założonym horyzoncie czasowym.

5.Wskazanie finansowania

Finansowanie zadań i przedsięwzięć realizowanych w ramach strategii będzie pochodzić ze środków:

- budżetu jednostek samorządu terytorialnego,
- dostępnych w ramach kontraktów regionalnych,
- funduszy celowych,
- udziału funduszy prywatnych.

6. Działania przewidziane do realizacji

Cele strategicznego rozwoju województwa zachodniopomorskiego:

- wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania,
- wzmocnienie mechanizmów rynkowych i otoczenia gospodarczego,
- zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu,
- zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami,
- budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności,
- wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu.

Wojewódzkie programy ochrony środowiska i plany gospodarki odpadami

1. Tytuł dokumentu

Program zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska województwa dolnośląskiego.

2. Zatwierdzenie

Uchwała Nr XLIV/842/2002 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 26 kwietnia 2002 roku.

3. Realizacja zapisów

2001 – 2015.

4. Tematyka

Realizacja przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. - Prawo ochrony środowiska - art. 17 ust. 1 nakłada na Samorząd Wojewódzki obowiązek sporządzenia Programu Ochrony Środowiska dla każdego województwa na terenie kraju. Program określa cele i priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Wojewódzki Program Ochrony Środowiska wyznacza kierunki do opracowania polityk w zakresie ochrony środowiska na niższych szczeblach administracyjnych, tj.: w powiatach i gminach.

5. Wskazanie finansowania

- budżet jednostek samorządu terytorialnego – 21%,
- fundusze podmiotów gospodarczych – 40%,
- fundusze ekologiczne (NFOŚiGW, WFOŚiGW,) – 24%,
- ekokonwersja – 1%,
- fundusze pomocowe i strukturalne – 9%,
- fundusze budżetu państwa i dotacje budżetowe – 5%.

6. Działania przewidziane do realizacji

Program Ochrony Środowiska dla województwa dolnośląskiego służy realizacji celów z zakresu ochrony środowiska zawartych w Strategii rozwoju województwa.

Celem strategicznym jest przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz ich ochrona. Strategia realizacji celu nadrzędnego wynika z II Polityki Ekologicznej Państwa.

Cele długoterminowe do 2015 roku:

- uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej (w szczególności na terenach wiejskich); realizacja celu odbywać się będzie poprzez modernizację i rozbudowę istniejących oczyszczalni oraz budowę nowych obiektów i kanalizację wsi,
- zmniejszenie zużycia wody; racjonalizację użytkowania wody planuje się poprzez wprowadzenie zamkniętych obiegów wody w zakładach przemysłowych – celem uzyskania oszczędności finansowych; działania skierowane na użytkowników indywidualnych dotyczą kontynuacji montażu liczników poboru wody,
- ograniczenie zanieczyszczenia spowodowanego niekontrolowanymi spływami powierzchniowymi; realizację powyższego celu planuje się poprzez prawne ograniczenie stosowania związków biogenych w rolnictwie, co dyrektywy 91/676/EWG,
- podniesienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego; modernizacja systemu ochrony przeciwpowodziowej m.in. poprzez stworzenie kompleksowego systemu sterowania przeciwpowodziowego, uwzględniającego ochronę środowiska przyrodniczego,
- zwiększenie małej retencji; działania skierowane są przede wszystkim na stworzenie polderów i zwiększenie retencji gleb i lasów; realizacja wytyczonych działań wynika z programów małej retencji,
- rozwój współpracy regionalnej na wodach granicznych, wspólne działania sąsiadujących państw: Republiki Czeskiej, Republiki Federalnej Niemiec i Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie efektywnej ochrony wynika z realizacji Programu dla Odry 2006,
- ochrona zasobów wód podziemnych, realizacja celu wynika z przestrzegania prawidłowej gospodarki wodno – ściekowej głównie na terenach zabudowanych i podejmowanie działań kontrolnych i edukacyjnych wśród mieszkańców; prawną ochronę poboru wód podziemnych określać będzie projektowana strategia obszarowej ochrony Głównych Zbiorników Wód Podziemnych.

1. Tytuł dokumentu

„Program ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011 z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015”.

2. Zatwierdzenie

Zatwierdzony przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego w dniu 31 marca 2008 r.

3. Realizacja zapisów

Realizacja zadań w latach 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012 – 2015.

4. Tematyka

Dokument w znacznym stopniu zawiera opis stanu środowiska zachodniopomorskiego a także cele i zadania do realizacji w ramach Programu Ochrony Środowiska na lata 2008 – 2011 z perspektywą do roku 2014. Jest on aktualizacją Programu ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego na lata 2002-2006 z perspektywą na lata 2008-2011 dlatego też zawiera rozdział dotyczący oceny realizacji zadań w ww. latach.

5. Wskazanie finansowania

- źródła krajowe – budżet państwa, budżety jednostek samorządu terytorialnego, pozabudżetowe instytucje publiczne udzielane w formie dotacji, grantów i subwencji,
- programy pomocowe UE,
- fundusze spójności,
- fundusze strukturalne,
- programy operacyjne, regionalne programy operacyjne, fundacje i inne.

6. Działania przewidziane do realizacji

Gorące punkty – zadania nie zrealizowane w latach 2002 – 2006 przeszły na dalsze.

I CEL STRATEGICZNY:

Gospodarka wodna

Cel 1 – poprawa jakości środowiska:

- poprawa gospodarki wodnej,
- poprawa jakości wód i osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych,
- racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i suszą.

Poprawa jakości środowiska (powietrze, hałas, promieniowanie elektromagn.)

- poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza,
- poprawa klimatu akustycznego,
- ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,

Gospodarka odpadami

Cel 2 – poprawa gospodarki odpadami.

Ochrona powierzchni ziemi i ochrona wybrzeża

Cel 3 – ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych.

Cel 4 – ochrona strefy brzegowej i zaplecza brzegów Morza Bałtyckiego i Zalewu Szczecińskiego.

Przeciwdziałanie poważnym awariom

Cel 5 – ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacji ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego.

II CEL STRATEGICZNY:

Racjonalizacja użytkowania surowców

Cel 6 – ochrona złóż kopalin.

Racjonalne użytkowanie zasobów przyrodniczych

Cel 7 – zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego.

Cel 8 – ochrona i racjonalne użytkowanie lasów.

III CEL STRATEGICZNY:

Cel 9 – wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

1. Tytuł dokumentu

Program ochrony środowiska województwa opolskiego na lat 2007-2010 z perspektywą do końca 2014 r.

2. Zatwierdzenie

Brak informacji.

3. Realizacja zapisów

W latach 2007-2010 z perspektywą do roku 2014.

4. Tematyka

Program realizuje cele polityki ekologicznej województwa. Zawiera program wykonawczy określonych celów wraz ze wskazaniem źródła finansowania.

5. Wskazanie finansowania

Działania związane z gospodarką wodną w województwie:

- ochrona zasobów wodnych w tym ochroną przed powodzią – ogółem 1 152 215 tys. zł, w tym:
 - działania pozainwestycyjne – 10 030 tys. zł,
 - działania inwestycyjne – 1 142 185 tys. zł,
- poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych: 2 935 075 tys. zł, w tym:

- działania pozainwestycyjne – 2 770 tys. zł,
- działania inwestycyjne – 2 932 305 tys. zł.

6. Działania przewidziane do realizacji

W zakresie ochrony zasobów wodnych, w tym ochrony przed powodzią program wyznacza realizację 3 celów:

- zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych i ludności przy poszanowaniu zasad zrównoważonego rozwoju,
- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód, a w szczególności ekosystemów wodnych i od wód zależnych,
- podniesienie skuteczności ochrony przed powodzią i skutkami suszy.

Działania w zakresie kształtowania i racjonalizacji wykorzystania zasobów wodnych:

- opracowanie strategii i programów zagospodarowania wód kopalnianych,
- kontynuowanie prac geologicznych dot. dokumentowania zasobów dyspozycyjnych jednostek bilansowych do sporządzenia planów gospodarki wodami w dorzeczach,
- dokumentowanie zasobów wydzielonych jednolitych części wód dla oceny stanu ilościowego oraz realizacji pomiędzy ich zasobami a poborem oraz ustalenia dostępnych zasobów i przepływów w obszarach trans granicznych,
- ochrona GZWP nr 335 będącego najbardziej stabilnym źródłem czystej i naturalnej wody,
- wprowadzenie zamkniętych obiegów wody w przemyśle, wodoszczelnych technologii produkcyjnej, w szczególności stosowanie BAT (najlepszej dostępnej techniki),
- realizacja przedsięwzięć modernizowanych w systemach zaopatrzenia w wodę, ukierunkowanych na zmniejszenie własnych strat wody,
- budowa zbiorników małej retencji –wg odrębnego Programu,
- ochrona obszarów wodno-błotnych (inventaryzacja obszarów, diagnoza ich stanu, program działań ochronnych lub renaturalizacyjnych).

Działania w zakresie ochrony przed powodzią:

- opracowanie studium ochrony przeciwpowodziowej, ustalające granice zasięgu wód powodziowych,
- modernizacja i budowa nowych obwałowań,
- budowa polderów,
- przebudowa i udrożnienie koryt rzecznych,
- zapobieganie lokalizacji zabudowy na terenach zalewowych,
- ochrona obszarów wodno-błotnych, zalesienie wododziałów.

Działania w zakresie zarządzania zasobami wodnymi:

- aktualizacja wykazów jednolitych części wód zgodnie z ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne,
- opracowanie studium ochrony przeciwpowodziowej, ustalające granice zasięgu wód powodziowych o określonym prawdopodobieństwie występowania,
- opracowanie warunków korzystania z wód regionu wodnego,
- opracowanie całościowego bilansu wodno-gospodarczego,
- opracowanie analizy stanu zasobów wodnych w regionie wodnym,
- współpraca z województwami graniczącymi położonymi w dorzeczu Odry oraz z Republiką Czeską w celu kompleksowej ochrony zasobów wodnych i przed zrzutami awaryjnymi,
- aktualizacja na bieżąco katastru wodnego,
- rozbudowa i przebudowa monitoringu jakości wód z dostosowaniem do wymagań wspólnotowych.

Działania w zakresie zaopatrzenia w wodę – poprawy jakości wody pitnej:

- dokończenie budowy sieci wodociągowych,
- budowa i rozbudowa ujęć wody,
- budowa bądź modernizacja stacji uzdatniania wody i sieci wodociągowych w celu osiągnięcia wymagań dyrektywy 98/83/EC.

Działania w zakresie gospodarki ściekowej:

- realizacja inwestycji: budowy i rozbudowy i modernizacji systemów kanalizacyjnych z oczyszczalniami ścieków komunalnych, wskazanych w KPOŚK w ramach wyznaczonych aglomeracji,
- przeciwdziałanie odprowadzeniu ścieków nieoczyszczonych z miast i zakładów przemysłowych, przeciwdziałanie nieprawidłowościom oraz weryfikacja pozwoleń wodno-prawnych,
- obniżenie ładunków zanieczyszczeń (w szczególności w zakresie substancji szczególnie niebezpiecznych dla środowiska wodnego) ze ścieków przemysłowych,
- budowa podczyszczalni w zakładach przemysłowych,
- budowa urządzeń (zbiorniki na gnojownicę i gnojówkę oraz płyt obornikowych) zmieniających negatywne oddziaływanie rolnictwa na jakość wód,
- budowa zbiornika wstępnego jako urządzenia zmieniającego negatywne oddziaływanie zanieczyszczeń na jakość wód w zbiorniku retencyjnym „Turawa”,
- badania i analizy związane z poprawą stanu czystości wód.

1. Tytuł dokumentu

„Program ochrony środowiska z planem gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego”. Aktualizacja na lata 2007-2010 z perspektywą na lata 2011-2014.

2.Zatwierdzenie

Zatwierdzony przez Sejmik Województwa kujawsko - pomorskiego w dniu 3 października 2005 r.

3.Realizacja zapisów

Realizacja zadań do roku 2010 z perspektywą 2011-2014.

4.Tematyka

Dokument w głównej mierze określa cele ekologiczne, priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram przedsięwzięć ekologicznych, środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe. Opisuje on też i ocenia stan środowiska w województwie.

5.Wskazanie finansowania

- PO (infrastruktura i środowisko),
- RPO,
- PROW,
- budżet państwa,
- fundusze ekologiczne,
- samorząd województwa, samorzady powiatowe i gminne,
- środki własne podmiotów gospodarczych.

6.Działania przewidziane do realizacji

- związane z ochroną i racjonalnym użytkowaniem zasobów przyrodniczych:
 - wdrażanie sieci ekologicznej Natura 2000,
 - opracowanie planów ochrony dla obszarów Natura 2000,
 - opracowanie planów ochrony dla rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych,
 - czynna ochrona gatunków ginących, zagrożonych oraz chronionych flory i fauny,
 - inwentaryzacja przyrodnicza i monitoring przyrodniczy województwa i wybranych obszarów,
 - zakończenie działań zmierzających do utworzenia rezerwatu biosfery „Bory Tucholskie”,
 - ochrona i konserwacja tworów przyrody,
 - zwiększenie lesistości województwa – zalesienie około 2000 ha gruntów,
 - wspieranie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów leśnych,
 - promocja walorów przyrodniczych i edukacja ekologiczna,
 - rewitalizacja przyrodniczych obszarów zdegradowanych i przywracanie ich walorów użytkowych,
- związane z zasobami wodnymi i gospodarką wodno – ściekową:

- modernizacja i rozbudowa do 2010 roku komunalnych oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem związków biogenych w aglomeracjach o liczbie równoważnych mieszkańców (RLM) powyżej 15000,
- budowa, modernizacja i rozbudowa do 2015 roku komunalnych oczyszczalni ścieków w aglomeracjach o liczbie równoważnych mieszkańców (RLM) od 2000 do 15000 (częściowo cel ten będzie zrealizowany do 2010 r.),
- budowa, modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w miejscowościach o RLM poniżej 2000,
- zagospodarowanie osadów ściekowych,
- budowa oczyszczalni przyzgodowych w obszarach o rozproszonej zabudowie, gdzie budowa sieci kanalizacyjnych nie ma ekonomicznego uzasadnienia,
- sukcesywna modernizacja istniejącej i realizacja nowej sieci kanalizacji sanitarnej,
- sukcesywna modernizacja istniejącej i budowa nowej sieci kanalizacji deszczowej wraz z urządzeniami podczyszczającymi,
- aktualizacja dostępnych zasobów pitnych wód podziemnych wraz z budową, przebudową, rozbudową oraz monitoringiem komunalnych ujęć wód,
- ochrona przeciwpowodziowa (wały, regulacja wód),
- budowa zbiorników wodnych,
- melioracje szczegółowe,
- realizacja programu małej retencji,
- projekt „Ekologiczne zabezpieczenie stopnia Włocławek” - zadania modernizacyjne na Stopniu Wodnym we Włocławku:
 - budowa nowego stopnia wodnego bądź progu poniżej stopnia wodnego we Włocławku,
 - roboty regulacyjne na rzece Wiśle,
 - modernizacja wału przeciwpowodziowego w Dolinie Ciechocińskiej,
- Działalność inspekcyjno-kontrolna służb Inspekcji Ochrony Środowiska,
- związane z gospodarką odpadami:
 - opracowanie i uchwalenie aktualizacji Planu gospodarki odpadami województwa,
 - opracowanie aktualizacji powiatowych planów gospodarki odpadami,
 - opracowanie aktualizacji gminnych planów gospodarki odpadami,
 - tworzenie międzygminnych kompleksów unieszkodliwiania odpadów komunalnych,
 - budowa Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów,
 - wdrożenie systemu selektywnej zbiórki odpadów,
 - zamykanie i rekultywacja składowisk odpadów na których składowane są odpady komunalne,

- inwentaryzacja i likwidacja „dzikich” wysypisk odpadów,
- zamknięcie i rekultywacja składowisk odpadów przemysłowych,
- opracowanie i wdrażanie programów usuwania wyrobów zawierających azbest,
- tworzenie Gminnych Punktów Zbierania Odpadów niebezpiecznych (GPZON),
- organizacja systemu zbiórki, transportu i magazynowania odpadów medycznych i weterynaryjnych,
- działalność inspekcyjno-kontrolna służb Inspekcji Ochrony Środowiska,
- związane z klimatem akustycznym,
- związane z polami elektromagnetycznymi,
- związane z poważnymi awariami i poważnymi awariami przemysłowymi:
 - intensyfikacja inspekcji i kontroli wszystkich zakładów mogących być potencjalnymi źródłami poważnych awarii,
 - weryfikacja, wyznaczenie i zatwierdzenie tras przewozu substancji niebezpiecznych po drogach na terenie województwa,
 - wyznaczenie bezpiecznych miejsc parkingowych dla pojazdów przewożących niebezpieczne substancje,
 - działalność inspekcyjno-kontrolna służb Inspekcji Ochrony Środowiska,
- związane z ochroną powietrza:
 - sporządzenie i wdrażanie programów ochrony powietrza,
 - modernizacja/wymiana kotłów grzewczych/kotłowni zakładowych,
 - działalność inspekcyjno-kontrolna służb Inspekcji Ochrony Środowiska,
 - działalność systemu oceny jakości powietrza, tj. sieci stacji pomiarowych w województwie,
- związane z ochroną zasobów kopalin:
 - rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych, w tym wyznaczenie perspektywicznych wyrobisk pokopalnianych dla potrzeb magazynowania paliw,
 - działalność inspekcyjno-kontrolna służb Inspekcji Ochrony Środowiska,
- związane z wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych:
 - sporządzenie analizy dotyczącej wyznaczenia terenów dla lokalizacji elektrowni wiatrowych, w tym szczególnie parków wiatrowych oraz innych instalacji OZE,
 - zwiększenie wykorzystania energii odnawialnej.

1. Tytuł dokumentu

Program ochrony środowiska dla województwa lubuskiego na lata 2003-2010.

2. Zatwierdzenie

Zatwierdzone przez Sejmik Wojewódzki 15 października 2003 roku.

3.Realizacja

Program obejmuje lata 2003-2010.

4.Tematyka

Program przedstawia cele i działania w zakresie ochrony środowiska na lata 2003-2010. Dokument zawiera ocenę stanu środowiska, plany operacyjne na lata 2003-2010 oraz źródła finansowania.

5.Wskazania finansowania

Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska:

- fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- budżet państwa,
- budżety jednostek samorządu terytorialnego,
- podmioty gospodarcze,
- programy pomocowe Unii Europejskiej.

Szacunkowe koszty wdrażania Programu w latach 2003-2006:

- zarządzanie środowiskiem – 10 300 tys. zł,
- jakość wód i stosunki wodne – 805 760 tys. zł,
- gospodarowanie odpadami – 229 150 tys. zł,
- powietrze atmosferyczne – 585 400 tys. zł,
- hałas – 650 tys. zł,
- przyroda i krajobraz – 14 770 tys. zł,
- gleby i lasy – 37 200 tys. zł,
- edukacja ekologiczna – 9 390 tys. zł.

6.Działania przewidziane do realizacji

- poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego: jakość wód, gospodarowanie odpadami, zanieczyszczenia powietrza, oddziaływanie hałasu, pola elektromagnetyczne, awarie przemysłowe,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania zasobów przyrody,
- zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii,
- zadania o charakterze systemowym: przyszłościowy rozwój gospodarczo-społeczny województwa w kontekście ochrony środowiska (włączanie aspektów ekologicznych do polityk sektorowych), w tym systemy zarządzania środowiskowego, edukacja ekologiczna i udział społeczeństwa w sprawach ochrony środowiska, współpraca ponadregionalna i międzynarodowa,

W zakresie jakości wód:

- ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł punktowych: miejskich, przemysłowych i wiejskich,

- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł przestrzennych (rozproszonych), trafiających do wód wraz ze spływami powierzchniowymi (przede wszystkim z terenów rolnych oraz z terenów zurbanizowanych).

1. Tytuł dokumentu

Program ochrony środowiska województwa łódzkiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015.

2. Zatwierdzenie

Zatwierdzony przez Sejmik Województwa Łódzkiego dnia 31 marca 2008 r.

3. Realizacja

Program obejmuje lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015.

4. Tematyka

Dokument zawiera cele i priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym środki finansowe.

5. Wskazanie finansowania

Koszty realizacji programu w latach 2008-2011 to 7,8 mld zł. Działania związane z ochroną wód w tym poprawę jakości, ochronę przeciwpowodziową, zmniejszenie deficytu wód oraz poprawę jakości powietrza pochłaniają najwięcej kosztów.

Dla działań związanych z ochroną środowiska potencjalnym źródłem finansowania są:

- fundusze własne inwestorów,
- budżet państwa,
- pożyczki, dotacje i dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów udzielane przez Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- zagraniczna pomoc finansowa udzielana przez fundacje i programy pomocnicze,
- fundusze Unii Europejskiej,
- kredyty preferencyjne z Banku Ochrony Środowiska,
- kredyty międzynarodowych instytucji finansowych,
- kredyty, pożyczki udzielane przez banki komercyjne.

6. Działania przewidziane do realizacji

- ochrona zasobów wód podziemnych i powierzchniowych wraz z poprawą ich jakości oraz ochrona przed powodzią,
- ochrona powierzchni ziemi i gleb przed degradacją,
- ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz wzrost lesistości,
- poprawa jakości powietrza.

1. Tytuł dokumentu

Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego na lata 2002-2010.

2.Zatwierdzenie

Zatwierdzony przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego.

3.Realizacja

W latach 2002-2010.

4.Tematyka

Tematem Programu są cele i działania zmierzające do ochrony środowiska kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

5.Wskazania finansowania

Szacunkowe koszty realizacji programu w latach 2002-2005 w zakresie gospodarki wodnej przedstawiają się następująco:

Ogółem – 950,0 mln zł, w tym:

- działania pozainwestycyjne – 5,0 mln zł,
- działania inwestycyjne – 945,0 mln zł.

Razem koszty związane z wdrażaniem Programu latach 2002-2005 wyniosły 3 011,09 mln zł.

Potencjalne źródła finansowania Programu to:

- Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Ekofundusz,
- banki,
- programy pomocowe Unii Europejskiej,
- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

6.Działania przewidziane do realizacji

- minimalizacja wpływu na środowisko oraz eliminacja ryzyka dla zdrowia ludzi w miejscach największego oddziaływania na środowisko w skali województwa, w tzw. "gorących punktach",
- racjonalizacja zużycia energii, surowców i materiałów wraz ze wzrostem udziału wykorzystanych zasobów odnawialnych,
- zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacja zużycia wody, zwiększenie zasobów w zlewniach oraz ochrona przed powodzią,
- zapewnienie wysokiej jakości powietrza, redukcja emisji gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową,
- ochrona powierzchni ziemi,
- zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu wykorzystania i unieszkodliwiania,
- zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych,
- ochrona przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska.

1. Tytuł dokumentu

Program ochrony środowiska województwa śląskiego do 2004 r. oraz cele długoterminowe do roku 2015.

2. Zatwierdzenie

Zatwierdzony przez Sejmik Województwa Śląskiego dnia 15 kwietnia 2002 r.

3. Realizacja

W latach 2001-2004 wraz z celami długoterminowymi do 2015 r.

4. Tematyka

Celem nadrzędnym Programu jest zasada zrównoważonego rozwoju, umożliwiająca harmonizację rozwoju gospodarczego i społecznego z ochroną walorów środowiska.

5. Wskazania finansowania

Brak danych o finansowaniu działań od roku 2005.

Szacunkowe koszty działań z Programu ochrony środowiska woj. śląskiego w okresie 2001-2004, w zakresie ochrony zasobów wodnych wyniosły 2 553 500 tys. zł, w tym działania pozainwestycyjne - 3 500 tys. zł oraz działania inwestycyjne - 2 550 000 tys. zł.

Potencjalne źródła finansowania Programu to:

- fundusze ekologiczne,
- budżety jednostek samorządu terytorialnego,
- podmioty gospodarcze,
- fundusze unijne,
- budżet państwa.

6. Działania przewidziane do realizacji

- utworzenie systemu kształtowania i wykorzystania zasobów wodnych,
- uporządkowanie i wdrożenie systemu gospodarki odpadami,
- polepszenie jakości powietrza,
- rewitalizacja terenów przemysłowych oraz pogórnicych,
- zagospodarowanie centrów miasta,
- ukształtowanie regionalnego systemu obszarów chronionych,
- kształtowanie ośrodków wiejskich.

Plany gospodarowania odpadami województw

1. Tytuł dokumentu

Plan Gospodarowania Odpadami Województwa.

2. Realizacja zapisów

Plany realizowane w latach 2002-2015.

3. Tematyka

Wojewódzkie plany gospodarowania odpadami określają działania na terenie danego województwa które:

- zapobiegają powstaniu odpadów lub ograniczają ilości powstających odpadów i ich negatywny wpływ na środowisko,
- zapewniają zgodny z zasadami ochrony środowiska odzysk, jeżeli nie udało się zapobiec ich powstaniu,
- zapewniają zgodny z zasadami ochrony środowiska proces unieszkodliwiania odpadów, których powstaniu nie udało się zapobiec lub których nie udało się poddać odzyskowi.

4. Wskazanie finansowania

Źródłem finansowania planów gospodarowania odpadami są:

- środki własne przedsiębiorstw,
- budżety jednostek samorządu terytorialnego,
- fundusze ekologiczne,
- fundusze przedakcesyjne, strukturalne i Fundusz Spójności.

5. Działania przewidziane do realizacji

Większość działań przewidzianych w przedmiotowych planach, mających na celu właściwe postępowanie z odpadami będzie wpływać na poprawę stanu wód podziemnych i powierzchniowych. Główne działania mające wpływ na wody to:

- właściwa lokalizacja składowisk odpadów,
- odpowiednie zabezpieczenie techniczne oraz wyposażenie składowisk w infrastrukturę odpowiadającą normom,
- ograniczenie ilości odpadów biodegradowalnych w strumieniu odpadów trafiającym na składowiska,
- spełnienie unijnych norm dot. zmniejszenia ilości odpadów biodegradowalnych, segregacji odpadów oraz ich ponownego wykorzystania,
- podnoszenie świadomości ludności w zakresie gospodarki odpadami, czyli szeroko zakrojona edukacja.

Wojewódzkie programy udrażniania rzek

1. Tytuł dokumentu

Program ochrony i rozwoju zasobów wodnych w województwie kujawsko-pomorskim (udroźnienie rzek dla ryb dwuśrodowiskowych).

2. Zatwierdzenie

Brak informacji.

3. Realizacja zapisów

Od roku 2004.

4. Tematyka

Tematem dokumentu jest przywrócenie ciągłości biologicznej rzek, zakłóconej przez obiekty hydrotechniczne. Obiekty hydrotechniczne ograniczają możliwości przemieszczania się ryb, co przyczynia się do zmniejszenia różnorodności ryb i innych organizmów wodnych. Program udrażniania rzek ma na celu ustalenie potrzeb budowy przepławek dla ryb oraz kolejności ich realizacji.

5. Wskazanie finansowania

Brak danych.

6. Działania przewidziane do realizacji

Przy każdej budowli piętrzącej, która stanowi przegrodę dla wód rzeki, a tym samym przeszkodę uniemożliwiającą migrację ryb, wybudowanie urządzenia umożliwiającego migrację ryb w górę rzeki (budowa przepławek).

Poszczególne etapy realizacji przepławek ustalono pod kątem wymagań siedliskowych ryb.

I etap: budowle na rzekach gdzie występowały i występują ryby wędrowne,

II etap: budowle w górnych odcinkach rzek, w których występowały ryby wędrowne,

III etap: budowle na rzekach dość zasobnych w wodę, na których występują przegrody uniemożliwiające wędrówkę ryb w ich górnych odcinkach, lub przy połączeniu biegu dolnego i górnego (Mątawa),

IV etap: budowle położone w górnych partiach rzeki głównej poza zasięgiem występowania ryb wędrownych + rzeka Mątawa.

Przewidziano następujące ilości udrożeń do wykonania w poszczególnych etapach:

I etap – 21,

II etap – 6,

III etap – 12,

IV etap – 25.

1. Tytuł dokumentu

Wojewódzki Program Ochrony i Rozwoju Zasobów Wodnych dla województwa łódzkiego.

2. Zatwierdzenie

Uchwalony przez Sejmik Wojewódzki dnia 31.01.2006 roku.

3. Realizacja zapisów

Od roku 2006.

4. Tematyka

Program zawiera kierunki działań jakie należy podjąć, aby osiągnąć cel: udrożnienie rzek województwa łódzkiego dla umożliwienia wędrówki ryb przez budowle piętrzące.

5. Wskazanie finansowania

Brak danych.

6. Działania przewidziane do realizacji

Prace nad udrażnianiem rzek podzielono na 4 etapy:

Etap I i II – rzeki, w których występowały bądź występują ryby dwuśrodowiskowe,

Etap III – rzeki, w których ryby dwuśrodowiskowe nie występują i nie występowały, ale zasoby wodne wskazują możliwości wejścia tych ryb do nich,

Etap IV – rzeki mniejsze, gdzie migracja ryb ma charakter lokalny i ogranicza się w zasadzie do tej samej rzeki i nie dotyczy ryb dwuśrodowiskowych (realizowany w najbardziej odległej perspektywie czasowej).

Przewidziano następujące ilości udrożeń do wykonania w poszczególnych etapach:

I etap – 27,

II etap – 74,

III etap – 74,

IV etap – 421.

1. Tytuł dokumentu

Projekt udrażniania rzek województwa pomorskiego.

2. Zatwierdzenie

Uchwała Sejmiku Województwa Pomorskiego Nr 355/XXIV/04 z dnia 14 czerwca 2004 roku.

3. Realizacja zapisów

Od roku 2004.

4. Tematyka

Dokument zawiera informacje na temat przywrócenia ciągłości biologicznej rzek w województwie pomorskim, zaburzonej na skutek lokalizacji budowli hydrotechnicznych. W wielu przypadkach program spowoduje ożywienie rzek przez wprowadzenie występujących w nich gatunków ryb, lub odtworzenie właściwości wpływających na życie i rozwój organizmów.

5. Wskazanie finansowania

Brak danych.

6. Działania przewidziane do realizacji

Przy opracowaniu działań kierowano się zasadą, że przy każdej budowlu piętrzącej, która stanowi przegrodę dla wód rzeki, a tym samym przeszkodę umożliwiającą migrację ryb, winno znajdować się urządzenie umożliwiające migrację ryb w górę rzeki. Praktycznie w każdym przypadku będzie to przepławka.

Etapy realizacji działań ustalono wg wymagań siedliskowych ryb:

I etap: budowle na rzekach, gdzie występują ryby wędrowne, których kierunkiem rozwoju jest możliwość wędrówki na tarła z morza w górę rzek, a następnie powrót po kilku latach narybku do morza.

II etap: budowle na rzekach, w których występowały ryby wędrowne, przeważnie są to dopływy rzek głównych o warunkach topograficznych i hydrograficznych pozwalających sądzić, że ryby wędrowne będą do nich wchodzić. Dotyczy to głównie budowli w dolnym biegu rzek, gdzie budowa przepławki stwarza możliwość wejścia troci i łososi.

III etap: budowle na rzekach dość zasobnych w wodę, na których występują liczne przegrody.

IV etap: budowle położone w górnych partiach rzeki głównej poza zasięgiem występowania ryb wędrownych.

Przewidziano następujące ilości udrożeń do wykonania w poszczególnych etapach.

I etap – 35,

II etap – 1,

III etap – 0,

IV etap – 55.

1. Tytuł dokumentu

Program udrażniania rzek dla woj. Wielkopolskiego.

2. Zatwierdzenie

Przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego w 2005 roku.

3. Realizacja zapisów

Od roku 2005.

4. Tematyka

Program uwzględnia etapowanie budowy urządzeń dla migracji ryb, praktycznie tylko przepławek pod kątem pilności ich realizacji w aspekcie uwarunkowań przyrodniczych i gospodarczych oraz możliwości technicznych.

5. Wskazanie finansowania

- WFOŚiGW,
- fundusze strukturalne FIG.

6. Działania przewidziane do realizacji

Działania mają na celu odtworzenie dawnego zasięgu występowania ryb wędrownych w rzekach Polski. Podstawową zasadą jest umieszczenie urządzenia umożliwiającego migrację ryb w górę rzeki, przy każdej budowli, która uniemożliwia migrację ryb.

Działania w celu umożliwienia migracji ryb podzielono na IV etapy, ze względu na uwarunkowani gospodarczo-przyrodnicze:

Etap I: budowle na rzekach gdzie występowały i występują ryby wędrowne,

Etap II: budowle na rzekach, w których dotychczas nie występowały ryby wędrowne, ale warunki topograficzne i hydrologiczne pozwalają sądzić, że ryby wędrowne mogą do nich wchodzić,

Etap III: budowle usytuowane w środkowych i górnych partiach rzek, dość zasobnych w wodę, lecz przegrodzonych przez liczne progi (elektrownie wodne, jazy, a wielu przypadkach zniszczone, nieczynne młyny z pozostałością progów). Budowle usytuowane w środkowych i górnych partiach rzek, w których ryby wędrowne nie występowały, a możliwość ich wejścia jest bardzo ograniczona,

Etap IV: udroźnienie rzek przy budowlach położonych w górnych partiach rzeki głównej, poza zasięgiem występowania ryb wędrownych. Jest to etap najbardziej odległy.

Przewidziano następujące ilości udroźnień do wykonania w poszczególnych etapach:

I etap – 52,

II etap – 125,

III etap – 405,

IV etap – brak danych (nie podano).

1. Tytuł dokumentu

Program ochrony i rozwoju zasobów wodnych województwa śląskiego w zakresie udroźnienia rzek dla ryb dwuśrodowiskowych.

2. Zatwierdzenie

Uchwalony przez Sejmik Województwa Śląskiego uchwałą z dnia 25 kwietnia 2005 roku nr II/34/3/2005.

3. Realizacja zapisów

Od roku 2005.

4. Tematyka

Program zawiera priorytety w zakresie kolejności udroźniania rzek, oraz określa działania zmierzające do poprawy istniejącej sytuacji wędrówki ryb oraz tarła w rzekach województwa śląskiego.

5. Wskazanie finansowania

Brak danych.

6. Działania przewidziane do realizacji

Podział miejsc przewidzianych do udroźnienia pod względem priorytetowości działań:

ETAP I - Do udroźnienia w pierwszym etapie realizacji zakwalifikowano główne korytarze rzeczne województwa, które w przeszłości były miejscami tarliskowymi ryb wędrownych, a mianowicie rzekę Wartę (krajowa ostoja ryb i minogów). Celem działania będzie udroźnienie rzeki dla certy - gatunku, którego historyczne tarliska znajdowały się w obszarze Warty.

ETAP II - Do udroźnienia w drugim etapie zakwalifikowano większe dopływy do głównych korytarzy rzecznych, o powierzchni zlewni min. 40 km² oraz przepływach średniorocznych

większych od 0,25 m³/s. Cieki te charakteryzują się niskim stopniem zabudowy hydrotechnicznej, przeważnie w odcinku przyujściowym, historycznym wstępowaniem ryb wędrownych, występowaniem ryb łososiowatych oraz dobrą jakością wody. W tym etapie uwzględniono następujące cieki: Pilica (regionalna ostoja ryb i minogów), Soła, Żylica, Koszarawa.

ETAP III - Do udroźnienia w trzecim etapie zakwalifikowano większe dopływy do głównych korytarzy rzecznych o powierzchni zlewni min. 40 km² oraz przepływach średniorocznych większych od 0,25 m³/s. Cieki te charakteryzują się znacznym stopniem zabudowy hydrotechnicznej na całej długości, z nielicznym występowaniem ryb łososiowatych lub ich możliwym występowaniem ze względu na fizjografię cieku oraz przeciętną jakość wody. Do tej kategorii zakwalifikowano też cieki o powierzchni zlewni poniżej 40 km² oraz przepływach średniorocznych mniejszych od 0,25 m³/s, z występowaniem historycznym ryb wędrownych lub obecnym ryb łososiowatych, o niskiej zabudowie głównie na odcinku przyujściowym (Liswarta - krajowa ostoja ryb i minogów).

ETAP IV - Do udroźnienia w czwartym etapie zakwalifikowano cieki o powierzchni zlewni min. 40 km² oraz o przepływach średniorocznych większych od 0,25 m³/s. Cieki te są na znacznej swej długości zabudowane, skanalizowane, nie występują tam ryby łososiowate, a pod względem fizjografii nie nadają się do ich bytowania. W biegu cieku występują objekty małej retencji, gospodarstwa stawowe. Są to przeważnie cieki o znaczeniu rolniczym. Do kategorii tej zaliczono także części głównych korytarzy rzecznych, których udroźnienie powinno nastąpić po wcześniejszym udroźnieniu zlokalizowanych poniżej przeszkód dla migracji ryb.

ETAP V - Do udroźnienia w piątym etapie zakwalifikowano pozostałe zabudowane cieki województwa, charakteryzujące się złą jakością wody, brakiem ryb łososiowatych, dużym stopniem przekształcenia technicznego. Do tej kategorii zaliczono też miejsca na rzekach w górnej części, poza zasięgiem możliwego występowania ryb wędrownych. Celem działania będzie udroźnienie rzeki dla migracji pstrąga potokowego. Na wniosek Komisji Rolnictwa i Terenów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego w Katowicach w etapie V przewidziano także udroźnienie rzek: Rawa, Brynica, Biała Przemsza, Czarna Przemsza na całej ich długości.

Wykaz rzek przewidzianych do udroźnienia na terenie woj. Śląskiego w obrębie dorzecza Odry: Liswarta – 3 miejsca.

1. Tytuł dokumentu

Program budowy przepławek dla ryb na terenie województwa zachodniopomorskiego.

2. Zatwierdzenie

Program zatwierdzony Uchwałą Nr XII/134/04 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 marca 2004 r. w sprawie przyjęcia „Programu budowy przepławek dla ryb na terenie województwa zachodniopomorskiego”.

3. Realizacja zapisów

Od roku 2004.

4. Tematyka

Program uwzględnia etapowanie budowy przepławek pod kątem pilności ich realizacji w aspekcie uwarunkowań przyrodniczych i gospodarczych oraz możliwości technicznych.

5. Wskazanie finansowania

- WFOŚiGW,
- fundusze strukturalne FIG.

6. Działania przewidziane do realizacji

Program budowy przepławek przewiduje etapowanie kolejności ich budowy wynikającej głównie z uwarunkowań gospodarczo – przyrodniczych.

Etap I programu przewiduje budowę przepławek na rzekach Przymorza mających bezpośrednie odpływy do Bałtyku, tj. na rzekach ryb dwuśrodowiskowych, jak: Wieprza, Parsęta, Uniesta, Rega i Błotnica oraz ich dopływach, gdzie zgodnie z programem przewidywana jest budowa przepławek przy 69 istniejących budowlach piętrzących.

Etap II obejmuje rzeki i ich dopływy mające swe ujścia do Odry i Zalewu Szczecińskiego, jak: Myśla, Kurzyca, Rurzyca, Tywa, Płonia, Ina, Gowienica, Gunica i Wołczenica. Zgodnie z programem przewiduje się wykonanie w tym etapie 54 przepławki przy istniejących obiektach piętrzących.

Etap III programu przewiduje budowę przepławek przy istniejących budowlach piętrzących na rzekach i ich dopływach mających ujścia do Warty, jak: Drawa i Gwda w obrębie województwa zachodniopomorskiego, przewiduje się wykonanie w tym etapie 19 przepławek.

1. Tytuł dokumentu

„Program ochrony i przystosowania rzek i potoków dla rozwoju ryb dwuśrodowiskowych w województwie dolnośląskim”.

2. Zatwierdzenie

Uchwalony przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego uchwałą z dnia 24 lipca 2008 roku nr XXIX/447/08.

3. Realizacja zapisów

Nie określono perspektyw czasowych.

4. Tematyka

Dokument obejmuje charakterystykę województwa dolnośląskiego, zawierającą opis klimatu, warunków hydrogeograficznych i hydrogeologicznych) a także wskazuje potrzeby udrażniania rzek w celu odbudowy dróg migracji ryb.

5. Wskazanie finansowania

Brak danych.

6. Działania przewidziane do realizacji

- wykonanie urządzeń umożliwiających migrację ryb (w woj. dolnośląskim możliwe jest zastosowanie urządzeń tj. obejście, przepławka ryglowa, bystrok – rampa, przepławka szczelinowa).

Wyróżniono dwa etapy udrażniania rzek:

ETAP I – udrożnienie rzek: Odra – przegroda w Wałach Śląskich, Kaczawa – do przegrody w Jerzmanowicach Zdroju oraz odcinek Nysy Szalonej do zapory w Słupie, Barycz – do ujścia Orli, Widawa – do zapory w Michalicach. Etap ten ma na celu umożliwienie przemieszczania się ryb w ww. fragmentach rzek.

ETAP II – udrożnienie Odry i Nysy Kłodzkiej na całym odcinku w województwie, Oławy do ujścia Krynki, Bystrzycy do zbiornika Miechów i Strzegomki do zbiornika w Dobromierzu, Bóbr do zapory w Pilchowicach i Kwisa do zapory w Leśnej, Nysy Łużyckiej od granic woj. Do punktu trójgranicznego.

1. Tytuł dokumentu

„Program udrożnienia wód płynących dla celów rybactwa w województwie lubuskim na lata 2005 - 2020”.

2. Zatwierdzenie

Zatwierdzony przez Sejmik Województwa Lubuskiego w dniu 21 marca 2005 r.

3. Realizacja zapisów

Obejmuje lata 2005 – 2020.

4. Tematyka

Dokument zawiera opis istniejącego stanu rzecznoego w województwie lubuskim wraz z priorytetowymi działaniami w celu odtworzenia populacji cennych gospodarczo ryb dwuśrodowiskowych i minogów, poprzez odtworzenie dróg migracji oraz udrożnienie rzek.

5. Wskazanie finansowania

- Priorytet I - przewidywane koszty tego etapu to ok. 3,8 mln zł,
- Priorytet II - przewidywane koszty tego etapu to ok. 3,5 mln zł,
- Priorytet III - przewidywane koszty tego etapu to ok. 1,6 mln zł,
- Priorytet IV - przewidywane koszty tego etapu to ok. 0,8 mln zł.

6. Działania przewidziane do realizacji

- udrożnienie wód dla ryb w ciągu czterech etapów opisanych poniżej,
- działania towarzyszące udrożnieniu – m.in. odtworzenie populacji ryb poprzez wykonanie zarybień przez użytkownika rybackiego.

Priorytet I

W tej grupie znalazło się tylko kilka przedsięwzięć, ale dużych i o najważniejszej roli dla populacji ryb wędrownych regionu. Należą do nich: budowa nowych przejść na rzece Bóbr (nr

budowli 1-4), przebudowa lub budowa nowego przejścia w bezpośrednim sąsiedztwie elektrowni Kamienna (nr budowli 1), budowa nowych przejść na Nysie Łużyckiej (nr 1 i 2).

Priorytet II

W tej grupie znalazło się 11 dużych budowli na Nysie Łużyckiej i Bobrze kończących udrażnianie tych rzek w granicach województwa lubuskiego i otwierających jednocześnie dla ryb wędrownych Kwisę. Oprócz tego znalazło się tu również mniejsze przedsięwzięcie – budowa przejścia na rzece Młynówka Chlebowo w celu ochrony minoga.

Priorytet III

Obejmuje budowę 47 przejść dla ryb.

Priorytet IV

Celem jest ochrona głównie węgorza dlatego skupiono się tutaj na budowie przepławek typu węgorzowego.

Programy małej retencji

1. Tytuł dokumentu

Program małej retencji województwa zachodniopomorskiego do roku 2015.

2. Zatwierdzenie

Zatwierdzony przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego dnia 28 czerwca 2004 r.

3. Realizacja zapisów

Planowane obiekty małej retencji na obszarze województwa zachodniopomorskiego przewidziano do realizacji do 2015 roku.

4. Tematyka

Program małej retencji dla województwa zachodniopomorskiego ma na celu zwiększenie zasobów wodnych w zlewniach, w których często występuje zanik przepływu wody (pojawia się okres posuszy) oraz ochronę przeciwpowodziową dla dolnych odcinków cieku w zlewniach najbardziej zasobnych w wodę.

5. Wskazanie finansowania

Głównymi źródłami finansowania programu będą:

- WFOŚiGW,
- fundusze UE.

6. Działania przewidziane do realizacji

Działania przewidziane do realizacji to przede wszystkim budowa i odbudowa istniejących obiektów, budowli piętrzących wraz z przepławkami dla ryb, budowa zbiorników dolinowych oraz stawów wiejskich pełniących funkcje p.pożarowe. Obiekty te obok funkcji

ochronnych i zwiększaniu retencyjności zlewni, a poprzez to również dostępność w wodę będą miały ogromne znaczenie dla gospodarki rybackiej oraz rekreacji.

Proponowane do realizacji obiekty małej retencji:

- zbiorniki dolinowe:
 - w okresie 2004 – 2006 – 3,
 - w okresie 2007 – 2015 – 12,
- podpiętrzanie (stabilizowanie) jezior:
 - w okresie 2004 – 2006 – 8,
 - w okresie 2007 – 2015 – 19,
- jeziora oraz stawy wiejskie i rybne w okresie realizacji programu – 13.

1. Tytuł dokumentu

Wojewódzki program małej retencji dla województwa łódzkiego.

2. Zatwierdzenie

Zatwierdzony przez Sejmik Województwa Łódzkiego dnia 28 marca 2006 r.

3. Realizacja zapisów

Realizacja projektu planowana jest do 2015 r.

4. Tematyka

Dokument zawiera działania na rzecz zwiększenia zasobów wodnych i oszczędnego nimi gospodarowania. W projekcie przedstawiono plany budowy i przebudowy obiektów do retencjonowania wody, które również znajdować się będą na obszarach objętych ochroną. Na terenie województwa znajduje się 88 rezerwatów przyrody, 7 parków krajobrazowych, 14 obszarów chronionego krajobrazu, obszary specjalnej ochrony ptaków, specjalne obszary ochrony siedlisk, użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne,²³ zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz bardzo liczne pomniki przyrody. Powoduje to, że obiekty małej retencji znajdujące się w ścisłym związku na obszarach chronionych (326 zbiorników małej retencji) muszą być indywidualnie rozpatrywane co do ich lokalizacji i wpływu na środowisko.

5. Wskazanie finansowania

Brak danych.

6. Działania przewidziane do realizacji

Zasadniczym celem programu małej retencji dla województwa łódzkiego jest stworzenie pełnego programu retencjonowania wód. W tym celu na terenie województwa zostanie zrealizowane 343 zbiorników małej retencji, które spełniają następujące funkcje:

gospodarcze:

- zaopatrzenie w wodę do nawodnień rolniczych,
- hodowle ryb,
- wykorzystanie energetyczne rzek i zbiorników,

- ochronę przeciwpowodziową,
- ochronę przeciwpożarową,
- aktywizację gospodarczą regionu,

przyrodnicze:

- oddziaływanie obiektu retencyjnego na świat roślin i zwierząt,
- poprawę jakości wody (neutralizacja zanieczyszczeń biogennych),
- wzbogacenie krajobrazu, powstrzymanie degradacji zasobów przyrodniczych,
- powstrzymanie erozji dennej,

rekreacyjne:

- poprawa warunków wykorzystania obiektów dla potrzeb turystyki, rekreacji.

Wśród 343 zbiorników można wyróżnić 192 obiekty o powierzchni mniejszej od 5 ha oraz 151 obiektów, których powierzchnia wynosi powyżej 5 ha.

1. Tytuł dokument

„Program małej retencji województwa pomorskiego do roku 2015. Aktualizacja czerwiec 2008”.

2. Zatwierdzenie

Zmiana programu Małej Retencji Województwa Pomorskiego do roku 2015 została przyjęta Uchwałą Nr 787/137/08 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 5 sierpnia 2008 r.

3. Realizacja zapisów

Realizacja projektu planowana jest do 2015 r.

4. Tematyka

Program małej retencji na całym terenie województwa pomorskiego ma na celu zwiększenie zasobów wodnych oraz:

- poprawę mikroklimatu, warunków glebowych i zwiększenie bioróżnorodności na obszarach wykorzystywanych rolniczo,
- poprawę stosunków wodnych na obszarach przyrodniczo cennych,
- poprawę walorów krajobrazowych i turystycznych regionu (oczka i zbiorniki wodne, zwiększenie powierzchni jezior i stawów),
- poprawę zabezpieczenia przed lokalnymi podtopieniami i powodzią,
- zwiększenie zabezpieczenia pożarowego terenów wiejskich i leśnych.

5. Wskazanie finansowania

Obiekty małej retencji objęte programem planowane są do realizacji przy wsparciu finansowym z Funduszy Europejskich oraz z tzw. innych źródeł (m. in. z budżetu państwa).

6. Działania przewidziane do realizacji

Program opiera się na wykonaniu 5 obiektów, wykorzystaniu zbiorników naturalnych oraz istniejących urządzeń wodnych, znajdujących się na obszarze dorzecza Odry:

- wykorzystanie istniejących systemów nawodnień w celu utrzymania mokradeł i bagien oraz trwałych użytków zielonych, a także – jeżeli to możliwe – ponowne zabagnienie terenów osuszanych na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci,
- odbudowę, remont i budowę nowych progów korekcyjnych w ciekach,
- wykorzystanie zbiorników przeciwpożarowych na terenach wiejskich,
- odbudowę, budowę i modernizację stawów rybnych,
- wykonanie zbiorników retencyjnych na obszarach wiejskich i leśnych.

W aktualizacji Programu małej retencji dla województwa pomorskiego w obrębie obszaru dorzecza Odry, przewiduje się wykonanie 5 obiektów na rzekach zestawionych w poniższej tabeli.

Tabela 45. Wykaz rzek na których przewiduje się wykonanie obiektów w ramach Programu małej retencji.

Nazwa zlewni	Liczba planowanych obiektów
Rzeka Gwda	4 szt.
Rzeka Wieprza	1 szt.
Ogółem	5 szt.

1. Tytuł dokumentu

Program małej retencji dla województwa śląskiego.

2. Zatwierdzenie

Zatwierdzony 16 stycznia 2006 r. przez Sejmik Województwa Śląskiego, uchwałą nr II/43/1/2006.

3. Realizacja zapisów

Projekt planowany do zrealizowania do 2012 roku.

4. Tematyka

Celem programu małej retencji województwa śląskiego jest poprawa stanu, odbudowa oraz dążenie do powiększenia zasobów wodnych kraju pod względem ilościowym i jakościowym oraz ochrona przeciwpowodziowa.

5. Wskazanie finansowania

Koszty realizacji programu, mające charakter szacunkowy, ustalono na poziomie 126,6 mln zł (nie uwzględniono kosztów związanych z utrzymaniem, eksploatacją i bieżącą konserwacją obiektów).

Wsparcie finansowe dla „Projektu małej retencji województwa Śląskiego” będzie pochodzić ze środków unijnych, w formie dotacji z NFOŚiGW oraz WFOŚiGW. Przedsięwzięcie będzie również wymagać środków budżetowych i samorządowych.

6. Działania przewidziane do realizacji

Kierunki działań w zakresie małej retencji to:

- odbudowa, modernizacja i budowa urządzeń piętrzących, w celu wykorzystania wody do nawodnień, spowolnienia odpływu wód powierzchniowych oraz ochrony gleb torfowych,
- uzupełnienie i modernizacja obiektów melioracyjnych pod kątem zachowania równowagi ekologicznej biotopów,
- odbudowa, modernizacja i budowa budowli piętrzących i stopni przeciwoerozyjnych dla podniesienia poziomu wody gruntowej na obszarach przyległych,
- odbudowa, modernizacja i budowa nowych sztucznych zbiorników wodnych o pojemności do 5 mln m³ na rzekach i potokach,
- odbudowa, modernizacja i budowa nowych stawów rybnych,
- piętrzenie istniejących małych jezior i magazynowanie dodatkowych zasobów wody z jednoczesnym podniesieniem walorów krajobrazowych i estetycznych środowiska przyrodniczego.

Łącznie przewidziano do realizacji 92 obiekty małej retencji (suche zbiorniki, zbiorniki wodne, zbiorniki zaporowe, stawy ziemne).

1. Tytuł dokumentu

Program małej retencji wodnej w województwie dolnośląskim.

2. Zatwierdzenie

Dokument zatwierdzony przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego dnia 12 października 2006 r.

3. Realizacja zapisów

Realizacja obejmuje lata 2006-2015.

4. Tematyka

Program małej retencji ma za zadanie zwiększenie zasobów powierzchniowych oraz zasilanie wód gruntowych i wgłębnych jako przeciwdziałanie skutkom suszy w przyrodzie. Zwiększenie ochrony powodziowej terenów i miejscowości, poprawa czystości wód oraz zachowanie i odtworzenie naturalnych walorów środowiska przyrodniczego.

5. Wskazania finansowania

Środki finansowe pochodzą z różnych źródeł, a przede wszystkim będą to:

- środki inwestycyjne i remontowe DZMiUW we Wrocławiu (środki budżetowe wspomagane dotacjami Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Ekofunduszu, udziałami gmin). Od 2003 r. środki inwestycyjne zwiększane są również rezerwą budżetową „Programu dla Odry 2006”,
- środki samorządów gminnych ,

- środki własne nadleśnictw państwowych i gospodarstw rybackich,
- środki własne użytkowników indywidualnych wspomagane datacjami FOGrR głównie na budowę stawów rybnych,
- środki zakładów produkcyjnych i innych.

Łączny koszt realizacji programu w województwie wyniesie 779,65 mln zł, z czego na realizację poszczególnych obiektów przewidziano:

- zbiorniki zaporowe – 461 mln zł,
- retencja korytowa (jazy i zastawki) – 30,9 mln zł,
- małe zbiorniki wodne – 240,05 mln zł,
- zbiorniki śródleśne – 18,3 mln zł,
- stawy rybne – 29,4 mln zł.

6. Działania przewidziane do realizacji

Działania przewidziane do realizacji:

- budowa i odbudowa małych zbiorników wodnych o różnym przeznaczeniu (retencyjne, śródpolne, oczka wodne, starorzecza) oraz dużych zbiorników wielozadaniowych,
- budowa urządzeń piętrzących na ciekach podstawowych,
- budowa stawów rybnych głównie prywatnych,
- stosowanie agromelioracji sprzyjającej magazynowaniu wód w glebach,
- budowa polderów i suchych zbiorników przeciwpowodziowych.

Łącznie do realizacji przewidziano:

- zbiorniki zaporowe – 21 szt.,
- retencja korytowa (jazy i zastawki) – 305 szt.,
- małe zbiorniki wodne – 96 szt.,
- zbiorniki śródleśne – 53 szt.,
- stawy rybne – 199 szt.

1. Tytuł dokumentu

Aktualizacja programu retencjonowania wód powierzchniowych województwa kujawsko-pomorskiego.

2. Zatwierdzenie

Dokument zatwierdzony Uchwałą Zarządu Województwa w 2006 r.

3. Realizacja

Realizacja programu planowana jest do roku 2015.

4. Tematyka

Program zawiera działania związane ze zwiększeniem zasobów dyspozycyjnych wody w zlewni poprzez realizowanie przedsięwzięć małej retencji.

5.Wskazania finansowania

Brak danych.

W latach 2005-2015 planowane są do poniesienia następujące koszty na wykonanie obiektów małej retencji w zlewniach Warty i Wisły:

- budowie piętrzące na ciekach – 30,6 mln zł,
- podpiętrzenie jezior – 7,44 mln zł.

6.Działania przewidziane do realizacji

Działania programu to przede wszystkim budowa, przebudowa lub modernizacja istniejących obiektów małej retencji pozwalających racjonalnie gospodarować zasobami wodnymi oraz wykorzystanie naturalnych zbiorników do magazynowania wody.

Na obszarze województwa planowane jest wykonanie 83 budowli piętrzących oraz podpiętrzenie 70 jezior. W projekcie nie przewiduje się budowy dużych zbiorników retencyjnych.

W latach 2005-2015 planowane są do realizacji następujące obiekty małej retencji:

- budowle piętrzące na ciekach – 83 szt.,
- podpiętrzenie jezior – 70 szt.

1.Tytuł dokumentu

Program budowy zbiorników małej retencji w województwie opolskim.

2.Zatwierdzenie

Dokument zatwierdzony 30 października 2007 r. przez Sejmik Województwa Opolskiego.

3. Realizacja

Realizacja programu planowana jest do roku 2013.

4.Tematyka

Program zawiera działania związane ze zwiększeniem zasobności retencji wodnej, podniesieniem walorów rekreacyjnych środowiska i ewentualnym zwiększeniem udziału energii odnawialnej oraz ochrony przeciwpowodziowej.

5. Wskazania finansowania

Brak danych.

Poniżej tabelka zawiera zbiorcze zestawienie planowanych zbiorników zaporowych. Realizacja planowanej budowy zbiorników zaporowych szacowana jest na 626,3 mln zł.

6. Działania przewidziane do realizacji

- zwiększenie naturalnej retencji poprzez realizację programów zalesień gruntów rolniczo nieprzydatnych, obszarów wododziałowych i źródłiskowych,
- zwiększenie dyspozycyjności wód powierzchniowych poprzez rozbudowę sztucznej retencji wody, m.in. budowa 39 zbiorników,
- odbudowa i remonty urządzeń piętrzących.

1. Temat dokumentu

Mała retencja wodna na terenie województwa wielkopolskiego - aktualizacja.

2. Zatwierdzenie

Dokument zatwierdzony w 2005 r. przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego.

3. Realizacja

Realizacja programu planowana do 2015 r.

4. Tematyka

Dokument określa możliwości techniczne oraz hydrologiczne retencjonowania wód powierzchniowych na obszarze województwa. Celem programu jest zwiększenie zasobów wodnych w zlewniach oraz ochrona przeciwpowodziowa poprzez odpowiednie działania.

5. Wskazania finansowania

Brak danych.

Koszty niezbędnych inwestycji:

- zbiorniki dolinowe – 900,28 mln zł,
- zbiorniki jeziorowe- podpiętrzane oraz stabilizowane jeziora – 43,34 mln zł,
- budowle piętrzące (retencja korytowa) - 65,06 mln zł.

6. Działania przewidziane do realizacji

- budowa nowych zbiorników wodnych dolinowych,
- budowa i odbudowa urządzeń piętrzących na ciekach,
- zabudowa retencyjna poprzez stabilizację poziomu wody w jeziorach.

Obiekty przewidziane do wykonania:

- zbiorniki dolinowe – 62 szt.,
- zbiorniki jeziorowe- podpiętrzane oraz stabilizowane jeziora – 48 szt.,
- budowle piętrzące (retencja korytowa) – 229 szt.

1. Tytuł dokumentu

„Program Małej Retencji Wodnej w województwie lubuskim”.

2. Zatwierdzenie

Zatwierdzony przez Sejmik Województwa Lubuskiego w dniu 22 grudnia 2008 r.

3. Realizacja zapisów

W latach 2007 – 2013 wraz z dalszą perspektywą po roku 2013.

4. Tematyka

Dokument został opracowany w celu poprawy stanu wód, zwiększenia zasobów wodnych, powstrzymanie degradacji istniejących urządzeń oraz odbudowę obiektów zniszczonych. Składa się on z opracowań:

- „Mała retencja wodna w woj. lubuskim – komponent rolny”,
- „Program małej retencji wodnej terenów zarządzanych przez Lasy Państwowe w woj. lubuskim”.

Oba opracowania mają na celu wskazanie możliwości retencjonowania wody. Dokument wskazuje potrzeby i możliwości budowy zbiorników małej retencji.

5.Wskazanie finansowania

Łączne szacunkowe koszty wytypowane do realizacji na lata 2007÷2013 wyniosą 16,5 ml zł, dla obiektów planowanych do realizacji po 2013r - 158,97 mln zł – poza terenem administrowanym przez Lasy Państwowe, na terenach administrowanym przez Lasy Państwowe wyniosą 36,820 ml zł.

6.Działania przewidziane do realizacji

- konserwacja istniejących obiektów hydrotechnicznych,
- budowa nowych obiektów hydrotechnicznych.

Do realizacji przewidziano 247 zbiorników retencyjnych w tym 96 o powierzchni ponad 1ha oraz 151 o powierzchni do 1h, położonych na terenach zarządzanych przez Lasy Państwowe oraz 442 obiekty retencji korytovej.

Plany ochrony parków narodowych

1. Temat dokumentu

Plan ochrony parku narodowego.

2. Zatwierdzenie

Plan ochrony dla parku narodowego ustanawia w drodze rozporządzenia Minister właściwy do spraw środowiska, na podstawie projektu planu przygotowanego przez dyrektora parku narodowego, w terminie 6 miesięcy od dnia otrzymania projektu.

3. Realizacja

Plan sporządza się na okres 20 lat.

4.Tematyka

Plan ochrony parku narodowego zawiera:

- cele ochrony przyrody oraz wskazanie przyrodniczych i społecznych uwarunkowań ich realizacji,
- identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków,
- wskazanie obszarów ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej,
- określenie działań ochronnych na obszarach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej, z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji tych działań,
- wskazanie obszarów i miejsc udostępnianych dla celów naukowych, edukacyjnych,

turystycznych, rekreacyjnych, sportowych, amatorskiego połowu ryb i rybactwa oraz określenie sposobów ich udostępniania,

- wskazanie miejsc, w których może być prowadzona działalność wytwórcza, handlowa i rolnicza,
- ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw oraz planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych.

5. Działania przewidziane do realizacji

Zakres ochrony zasobów, tworów i składników przyrody w parku narodowym obejmuje w szczególności:

- naturalne procesy przyrodnicze,
- siedliska przyrodnicze oraz siedliska roślin, zwierząt lub grzybów dziko występujących, objętych ochroną gatunkową oraz zagrożonych wyginięciem lub rzadko występujących,
- populacje roślin, zwierząt lub grzybów dziko występujących, w szczególności gatunków objętych ochroną ścisłą, zagrożonych wyginięciem lub rzadko występujących, z uwzględnieniem ich różnorodności genetycznej,
- różnorodność ekosystemową, z uwzględnieniem zmienności siedliskowej, faz rozwojowych i stadiów sukcesyjnych ekosystemów,
- różnorodność krajobrazową, z uwzględnieniem estetycznych i widokowych walorów krajobrazowych,
- przyrodę nieożywioną, w szczególności: wody, powietrze, gleby, jaskinie, głązy, skały, rzeźbę terenu, procesy rzeźbotwórcze i procesy glebowe,
- walory krajobrazowe i wartości kulturowe.

Zabiegi ochronne na obszarach parków narodowych, objętych ochroną czynną, w stosunku do ekosystemów wodnych, mogą obejmować w szczególności:

- ograniczanie nadmiernego odpływu wód przez wykonywanie zastawek lub likwidację rowów odwadniających,
- ograniczanie dopływu substancji biogenych i eliminowanie dopływu zanieczyszczonych wód, w tym ścieków,
- rekultywację i odtwarzanie terenów podmokłych i podtopień, drobnych zbiorników i cieków wodnych, w szczególności oczek wodnych oraz przywracanie naturalnego biegu cieków wodnych,
- usuwanie zanieczyszczeń antropogenicznych,

- zachowanie lub odtwarzanie różnorodności biologicznej właściwej dla danego typu ekosystemu, w szczególności przez zachowanie lub przywracanie siedlisk roślin i zwierząt, a w razie potrzeby, przez wprowadzanie tych gatunków,
- regulację struktury gatunkowej i liczebności populacji zwierząt, w szczególności ryb, w przypadku wystąpienia istotnych zaburzeń w strukturze troficznej ekosystemu lub składzie gatunkowym ichtiofauny,
- utrzymanie lub odtwarzanie możliwości migracji ryb, w szczególności przez budowę lub przebudowę urządzeń wodnych w sposób umożliwiający migrację ryb oraz zapewniający utrzymanie w ciekach co najmniej przepływu nienaruszalnego,
- ograniczenie wielkości poboru wód powierzchniowych i podziemnych,
- eliminowanie obcych gatunków zagrażających rodzimym gatunkom.

Plany ochrony parków krajobrazowych

1. Temat dokumentu

Plan ochrony parku krajobrazowego.

2. Zatwierdzenie

Plan ochrony dla parku krajobrazowego ustanawia sejmik województwa w drodze uchwały, w terminie 6 miesięcy od dnia otrzymania projektu planu albo odmawia jego ustanowienia, jeżeli projekt planu jest niezgodny z celami ochrony przyrody. Plan ochrony może być zmieniony, jeżeli wynika to z potrzeb ochrony przyrody.

3. Realizacja

Plan sporządza się na okres 20 lat.

4. Tematyka

Dokument określa: powierzchnię, środowisko przyrodnicze, infrastrukturę, główne siedliska przyrodnicze, gatunki roślin objętych ochroną ścisłą i ochroną częściową, gatunki roślin rzadkich ujętych w Czerwonej Księdze Roślin, wykaz zwierząt prawnie chronionych, występujące typy krajobrazów, wartości kulturowe (zabytki architektury, miejsca pamięci narodowej), itp.

Dokument zawiera:

- cele ochrony przyrody oraz przyrodnicze, społeczne i gospodarcze uwarunkowania ich realizacji,
- identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków,
- wskazanie obszarów realizacji działań ochronnych,
- określenie zakresu prac związanych z ochroną przyrody i kształtowaniem krajobrazu,
- wskazanie obszarów udostępnianych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, amatorskiego połowu ryb i dla innych form gospodarowania oraz określenie sposobów korzystania z tych obszarów,

- ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw oraz planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych.

5. Działania przewidziane do realizacji

Zakres ochrony zasobów, tworów i składników przyrody w parku krajobrazowym obejmuje w szczególności:

- krajobraz wraz z jego składnikami, walorami fizjonomicznymi i powiązaniem ekologicznymi,
- różnorodność biologiczną na poziomie gatunkowym, ekosystemowym i krajobrazowym,
- charakterystyczne dla danego obszaru formy gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej służące zrównoważonemu użytkowaniu ekosystemów i zachowaniu ich różnorodności biologicznej.

Sposoby ochrony zasobów, tworów i składników przyrody obejmują w szczególności:

- eliminowanie lub ograniczanie źródeł zagrożeń, w szczególności zanieczyszczenia powietrza, wód i gleb, przez:
 - usuwanie zanieczyszczeń antropogenicznych,
 - kształtowanie prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej,
 - eliminowanie lub zapobieganie skażeniom oraz erozji gleb przez promowanie takich sposobów gospodarowania gruntami, aby ograniczać rozmiary erozji gleb,
 - ograniczanie stosowania chemicznych środków ochrony roślin przez promowanie ograniczania stosowania tych środków,
- zachowanie lub poprawę stosunków wodnych przez:
 - ograniczanie nadmiernego odpływu wód,
 - zachowanie lub odtwarzanie zbiorników i cieków wodnych oraz ekosystemów wodno-błotnych, w szczególności oczek wodnych i torfowisk,
 - gospodarowanie zasobami wodnymi w sposób uwzględniający potrzeby ekosystemów wodnych i wodno-błotnych,
 - zachowanie naturalnego charakteru cieków wodnych,
 - zachowanie lub przywracanie dobrego stanu ekologicznego wód, w tym różnorodności biologicznej zbiorników i cieków wodnych,
- kształtowanie zagospodarowania przestrzennego w sposób umożliwiający zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz wartości kulturowych, w szczególności przez:
 - ochronę otwartej przestrzeni przed nadmierną zabudową,

- kształtowanie zalesień w sposób optymalny dla ochrony różnorodności biologicznej i walorów krajobrazowych,
- ochronę punktów, osi i przedpoli widokowych,
- zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych i niewprowadzanie barier ekologicznych,
- niewznoszenie obiektów zmniejszających walory przyrodnicze i krajobrazowe,
- uwzględnianie potrzeb ochrony przyrody w gospodarce człowieka, w tym w gospodarce rolnej, leśnej, wodnej, rybackiej i turystyce,
- ochronę czynną zasobów, tworów i składników przyrody w warunkach zrównoważonego rozwoju i w uzgodnieniu z właścicielami gruntów, w szczególności przez:
 - zachowanie lub odtwarzanie różnorodnych siedlisk przyrodniczych, w tym w razie potrzeby, wykonywanie zabiegów ochronnych,
 - wzbogacanie zieleni i zadrzewień,
 - wprowadzanie gatunków zagrożonych wyginięciem, z uwzględnieniem konieczności ochrony ich zasobów genowych,
 - eliminowanie obcych gatunków roślin, zwierząt lub grzybów zagrażających rodzimym gatunkom, w tym ograniczanie możliwości ich rozprzestrzeniania,
 - obejmowanie szczególnymi formami ochrony obszarów i obiektów cennych pod względem przyrodniczym,
 - zachowanie lub odtwarzanie korytarzy ekologicznych,
 - budowę podziemnych i nadziemnych przejść dla zwierząt oraz przepławek dla ryb,
 - konserwację lub przywracanie walorów zieleni zabytkowej,
- ochronę wartości kulturowych, w szczególności przez:
 - sprawowanie opieki nad zabytkami w rozumieniu ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568, z późn. zm.), w tym prowadzenie prac restauratorskich i konserwatorskich przy zabytkach,
 - dostosowywanie istniejących i nowo budowanych budynków i budowli do form architektonicznych charakterystycznych dla obszaru objętego ochroną,
- edukację ekologiczną społeczeństwa,
- ochronę walorów przyrodniczych obszarów produkcji rolniczej i leśnej przez:
 - stosowanie dobrych praktyk rolniczych,
 - uwzględnianie potrzeb ochrony przyrody w gospodarce leśnej,
 - wdrażanie przedsięwzięć rolno-środowiskowych i rozwój rolnictwa ekologicznego.

Plany ochrony rezerwatów przyrody

1. Temat dokumentu

Plan ochrony rezerwatu przyrody.

2. Zatwierdzenie

Plan ochrony dla rezerwatu przyrody ustanawia w drodze zarządzenia Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska na podstawie projektu planu ochrony sporządzonego przez organ, który uznał dany obszar za rezerwat przyrody lub, po uzgodnieniu z tym organem, przez zarządzającego rezerwatem albo sprawującego nadzór nad rezerwatem, w terminie 6 miesięcy od dnia otrzymania projektu.

3. Realizacja

Plan sporządza się na okres 20 lat.

4. Tematyka

Dokument zawiera:

- cele ochrony przyrody oraz wskazanie przyrodniczych i społecznych uwarunkowań ich realizacji,
- identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków,
- wskazanie obszarów ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej,
- określenie działań ochronnych na obszarach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej, z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji tych działań,
- wskazanie obszarów i miejsc udostępnianych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych, amatorskiego połowu ryb i rybactwa oraz określenie sposobów ich udostępniania,
- wskazanie miejsc, w których może być prowadzona działalność wytwórcza, handlowa i rolnicza,
- ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw oraz planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych.

5. Działania przewidziane do realizacji

Zakres ochrony zasobów, tworów i składników przyrody w rezerwacie przyrody, tak samo jak w parku narodowym obejmuje w szczególności:

- naturalne procesy przyrodnicze,
- siedliska przyrodnicze oraz siedliska roślin, zwierząt lub grzybów dziko występujących, objętych ochroną gatunkową oraz zagrożonych wyginięciem lub rzadko występujących,

- populacje roślin, zwierząt lub grzybów dziko występujących, w szczególności gatunków objętych ochroną ścisłą, zagrożonych wyginięciem lub rzadko występujących, z uwzględnieniem ich różnorodności genetycznej,
- różnorodność ekosystemową, z uwzględnieniem zmienności siedliskowej, faz rozwojowych i stadiów sukcesyjnych ekosystemów,
- różnorodność krajobrazową, z uwzględnieniem estetycznych i widokowych walorów krajobrazowych,
- przyrodę nieożywioną, w szczególności: wody, powietrze, gleby, jaskinie, głazy, skały, rzeźbę terenu, procesy rzeźbotwórcze i procesy glebowe,
- walory krajobrazowe i wartości kulturowe.

Zabiegi ochronne na obszarach rezerwatów przyrody, objętych ochroną czynną, w stosunku do ekosystemów wodnych, mogą obejmować w szczególności:

- ograniczanie nadmiernego odpływu wód przez wykonywanie zastawek lub likwidację rowów odwadniających,
- ograniczanie dopływu substancji biogennych i eliminowanie dopływu zanieczyszczonych wód, w tym ścieków,
- rekultywację i odtwarzanie terenów podmokłych i podtopień, drobnych zbiorników i cieków wodnych, w szczególności oczek wodnych oraz przywracanie naturalnego biegu cieków wodnych,
- usuwanie zanieczyszczeń antropogenicznych,
- zachowanie lub odtwarzanie różnorodności biologicznej właściwej dla danego typu ekosystemu, w szczególności przez zachowanie lub przywracanie siedlisk roślin i zwierząt, a w razie potrzeby, przez wprowadzanie tych gatunków,
- regulację struktury gatunkowej i liczebności populacji zwierząt, w szczególności ryb, w przypadku wystąpienia istotnych zaburzeń w strukturze troficznej ekosystemu lub składzie gatunkowym ichtiofauny,
- utrzymanie lub odtwarzanie możliwości migracji ryb, w szczególności przez budowę lub przebudowę urządzeń wodnych w sposób umożliwiający migrację ryb oraz zapewniający utrzymanie w ciekach co najmniej przepływu nienaruszalnego;
- ograniczenie wielkości poboru wód powierzchniowych i podziemnych,
- eliminowanie obcych gatunków zagrażających rodzimym gatunkom.

Plany ochrony dla obszaru Natura 2000

1. Temat dokumentu

„Plan ochrony dla obszaru Natura 2000”.

2. Zatwierdzenie

Plan ochrony obszaru Natura 2000 ustanawia w drodze rozporządzenia minister właściwy do spraw środowiska. Projekt planu ochrony obszaru Natura 2000 sporządza sprawujący nadzór nad obszarem tj. wojewoda w terminie 5 lat od dnia wyznaczenia tego obszaru, w uzgodnieniu z właściwymi miejscowo radami gmin.

3. Realizacja

Plan sporządza się na okres 20 lat.

4. Tematyka

- opis i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków,
- opis warunków zachowania lub przywrócenia właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków,
- wskazanie zadań ochronnych, z określeniem sposobu ich wykonania, rodzaju, zakresu i lokalizacji, na okres stosowany do potrzeb,
- określa zakres monitoringu przyrodniczego,
- zawiera opis przebiegu granic obszaru.

5. Działanie przewidziane do realizacji

Dokumentacja planistyczna do celów planu ochrony obszaru Natura 2000 obejmuje:

- zebranie materiałów niepublikowanych i opracowań publikowanych, przydatnych do sporządzenia projektu planu,
- analiza istniejących opracowań planistycznych pod kątem ich zgodności z ochroną obszaru Natura 2000,
- inwentaryzacja i ocena stanu siedlisk przyrodniczych oraz populacji gatunków roślin i zwierząt, dla ochrony których został wyznaczony obszar Natura 2000,
- sporządzenie wykazu rodzajów użytków gruntowych położonych na obszarze Natura 2000 w obrębie siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin i zwierząt, dla ochrony których obszar ten został utworzony, z podaniem właścicieli i użytkowników wieczystych tych gruntów,
- określenie korytarzy ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się gatunków zwierząt w obszarze Natura 2000 oraz łączących ten obszar z innymi obszarami przyrodniczymi w szczególności objętymi ochroną prawną,
- sformułowanie wytycznych do innych planów i programów mających związek z ochroną obszarów Natura 2000, w szczególności parków narodowych, rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych oraz planów urządzania lasów,
- opracowanie map.

12. Krótka charakterystyka działań zastosowanych w celu informowania społeczeństwa, opis wyników i dokonanych na tej podstawie zmian w planie

I tura konsultacji społecznych

Ramy czasowe i przedmiot

I tura konsultacji społecznych prowadzona była od dnia 22 grudnia 2006 r. do dnia 22 czerwca 2007 r. i dotyczyła „Harmonogramu i programu prac związanych ze sporządzaniem planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z zestawieniem działań, które należy przeprowadzić w drodze konsultacji społecznych”. Konsultowany dokument przedstawiał harmonogram (termin rozpoczęcia, czas trwania i termin zakończenia) realizacji poszczególnych działań mających na celu opracowanie planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy (PGW). Konsultacje przeprowadzone zostały przez KZGW przy współudziale poszczególnych RZGW na obszarach ich działania.

Cel

Celem działań prowadzonych podczas I tury konsultacji społecznych było zebranie uwag, opinii i komentarzy do konsultowanego dokumentu oraz przybliżenie społeczeństwu wiedzy na temat RDW, przyczyn i poszczególnych etapów jej wdrażania, ze szczególnym uwzględnieniem ram czasowych i merytorycznych pierwszego cyklu planistycznego, jak również celów i skutków całego procesu planistycznego.

Adresaci

Założono, że na obszarach RZGW do aktywnego udziału w konsultacjach społecznych zostaną zaproszeni reprezentanci możliwie wielu grup interesów, które odczują skutki wdrożenia PGW, działających na tym obszarze. Wyodrębniono następujące grupy:

- administracja samorządowa,
- administracja rządowa,
- użytkownicy wód różnych sektorów,
- ekologiczne organizacje pozarządowe,
- inni.

Zapewniono również szeroko pojętemu społeczeństwu możliwość składania uwag do konsultowanego dokumentu.

Zastosowane działania

Konsultacje przeprowadzono głównie za pomocą badań ankietowych, przy okazji posiedzeń rad gospodarki wodnej regionów wodnych i posiedzeń stałych komisji ds. udziału społeczeństwa, spotkań konsultacyjnych organizowanych przez RZGW dla różnych środowisk oraz spotkań organizowanych przez różne instytucje i organizacje, w których uczestniczyli przedstawiciele RZGW. Na obszarze dorzecza Odry w badaniach ankietowych na ok. 6200 rozesyłanych ankiet otrzymano prawie 700 sztuk ankiet. Zorganizowano 3 wspólne posiedzenia Rad Regionów i powołanych przy nich Stałych Komisji, 4 posiedzenia Rad Regionów i 4 posiedzenia Stałych Komisji. Łącznie odbyło się 11 spotkań, w których uczestniczyło 244 osób. Natomiast wszystkich spotkań konsultacyjnych zorganizowano 11 a uczestniczyło w nich co najmniej 262 osoby. Ponadto zorganizowano I Krajowe Forum Wodne, w którym uczestniczyło 85 osób, oraz przeprowadzono dodatkowe działania informacyjne i edukacyjne, które miały na celu wsparcie działań konsultacyjnych. Podczas I tury konsultacji społecznych wykorzystano różnego rodzaju narzędzia, m.in. umieszczono artykuły w prasie, opracowano i rozprowadzono broszury informacyjne, zorganizowano wystawy, utworzono fora internetowe.

Podsumowanie wyników

I tura konsultacji społecznych dot. „Harmonogramu i programu prac ...” była pierwszym etapem konsultacji w procesie sporządzania planów gospodarowania wodami w Polsce. Działania tego typu prowadzone były w odniesieniu do gospodarowania wodami po raz pierwszy na tak szeroką skalę. W efekcie uzyskano uwagi, które pozwoliły na lepsze przygotowanie się do kolejnych etapów konsultacji, dążące do zwiększenia efektywności podejmowanych działań poprzez weryfikację sposobu przeprowadzania konsultacji.

II tura konsultacji społecznych

Ramy czasowe i przedmiot

II tura konsultacji społecznych prowadzona była od dnia 22 grudnia 2007 r. do dnia 22 czerwca 2008 r. i dotyczyła „Przeglądu istotnych problemów gospodarki wodnej na obszarach dorzeczy”. Konsultowano dokument określający dla każdego obszaru dorzecza wstępną listę najważniejszych problemów, które mogą utrudnić osiągnięcie dobrego stanu wód na danym obszarze. Konsultacje przeprowadzane zostały przez KZGW wspierany przez poszczególne RZGW na obszarach ich działania.

Cel

Celem działań prowadzonych podczas II tury konsultacji społecznych było zebranie uwag, opinii i komentarzy do konsultowanego dokumentu oraz dalsze przekazywanie informacji o szeroko rozumianym procesie planowania w gospodarowaniu wodami w świetle prawodawstwa unijnego (RDW) oraz krajowego (ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne).

Adresaci

Podobnie jak w I turze konsultacji społecznych, niemożliwe było bezpośrednie zaangażowanie całego społeczeństwa w proces konsultacji, dlatego założono, że na obszarach RZGW konsultacje adresowane będą głównie do zainteresowanych stron. W II turze konsultacji społecznych przyjęto następujące grupy docelowe:

- administracja samorządowa,
- administracja rządowa,
- użytkownicy wód różnych sektorów,
- ekologiczne organizacje pozarządowe,
- inni.

Zapewniono również szeroko pojętemu społeczeństwu możliwość składania uwag do konsultowanego dokumentu.

Zastosowane działania

Konsultacje przeprowadzono głównie za pomocą badań ankietowych, przy okazji posiedzeń rad gospodarki wodnej regionów wodnych i posiedzeń stałych komisji ds. udziału społeczeństwa, spotkań konsultacyjnych organizowanych przez RZGW dla różnych środowisk oraz spotkań organizowanych przez różne instytucje i organizacje, w których uczestniczyli przedstawiciele RZGW. Na obszarze dorzecza Odry w badaniach ankietowych na ponad 10 tys. rozprawdzonych ankiet otrzymano prawie 2,5 tys. odpowiedzi. Zorganizowano 7 spotkań Komisji ds. Udziału Społeczeństwa oraz 8 spotkania Rad Regionu. Łącznie odbyło się 15 spotkań, w których uczestniczyło 298 osób. Natomiast wszystkich spotkań konsultacyjnych zorganizowano 13, wzięło w nich udział łącznie 845 uczestników. Ponadto zorganizowano II Krajowe Forum Wodne, w którym uczestniczyło 320 osób, oraz wspierano konsultacje społeczne działaniami informacyjnymi i edukacyjnymi. Podczas II tury konsultacji wykorzystano ponownie różnego rodzaju narzędzia konsultacyjne: broszury, wystawy, artykuły w prasie, fora internetowe itp.

Podsumowanie wyników

Przy organizacji II tury konsultacji społecznych uwzględniono wnioski wynikające z I tury. Przeprowadzono więcej spotkań konsultacyjnych, podczas których pozyskiwano uwagi do konsultowanego dokumentu, a w badaniach ankietowych uzyskano znacznie większy procent zwrotu ankiet niż w I turze. W efekcie konsultacje społeczne „Przeglądu istotnych problemów gospodarki wodnej dla obszarów dorzeczy” spotkały się z dużym zainteresowaniem społeczeństwa. Pozyskano ponad 5 tys. ankiet na temat istotnych problemów gospodarki wodnej oraz kilkadziesiąt uwag dotyczących zmian lub uzupełnienia konsultowanego dokumentu. Po zakończeniu II tury konsultacji społecznych wszystkie opinie zostały przeanalizowane i na ich podstawie wprowadzono zmiany w dokumencie, m.in. poszerzono listę istotnych problemów o dodatkowe problemy występujące na obszarach dorzeczy wskazane w trakcie konsultacji, zweryfikowano zasięg występowania istotnych problemów w zlewniach bilansowych.

III tura konsultacji społecznych

Ramy czasowe i przedmiot

III tura konsultacji społecznych prowadzona była od dnia 22 grudnia 2008 r. do dnia 22 czerwca 2009 r. i dotyczyła „Projektów planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy”. Konsultowano dokumenty podsumowujące wszelkie informacje i działania, jakie należy przeprowadzić na obszarze danego dorzecza, aby do 2015 r. osiągnąć dobry stan wód. Konsultacje przeprowadzane były przez KZGW przy współudziale poszczególnych RZGW na obszarach ich działania.

Cel

Celem działań prowadzonych podczas III tury konsultacji społecznych było zebranie uwag, opinii i komentarzy do konsultowanych dokumentów.

Adresaci

Konsultacje społeczne przeprowadzono z przedstawicielami grup społecznych, na których wdrożenie planów może mieć wpływ. Poszczególne grupy adresatów zostały określone już we wcześniejszych turach konsultacji, co miało zapewnić porównywalność wyników. Wyodrębnione zostały następujące grupy adresatów:

- administracja samorządowa,
- administracja rządowa,
- użytkownicy wód różnych sektorów,

- ekologiczne organizacje pozarządowe,
- inni.

Zapewniono również szeroko pojętemu społeczeństwu możliwość składania uwag do konsultowanych dokumentów.

Zastosowane działania

Podczas konsultacji społecznych przeprowadzono działania konsultacyjne oraz działania informacyjne, promocyjne oraz edukacyjne wspierające proces konsultacji.

W ramach działań konsultacyjnych przeprowadzono głównie badania ankietowe, zorganizowano posiedzenia rad gospodarki wodnej regionów wodnych i posiedzenia stałych komisji ds. udziału społeczeństwa oraz spotkania konsultacyjne w celu zaopiniowania konsultowanych dokumentów. Na obszarze dorzecza Odry w badaniach ankietowych na około 10 tys. rozesłanych ankiet otrzymano ponad 2,5 tys. odpowiedzi. Zwołano 5 posiedzeń Rad Regionu, 1 posiedzenie Stałej Komisji, oraz 5 wspólnych posiedzeń Rad Regionów i powołanych przy nich Stałych Komisji. Łącznie odbyło się 11 spotkań, w których uczestniczyło 248 osób (poza posiedzeniem Rady Środkowej Odry w dniu 11maja 2009r.). Natomiast wszystkich spotkań konsultacyjnych zorganizowano 23, a wzięło w nich udział ponad 1200 uczestników. Ponadto zorganizowano III Krajowe Forum Wodne, w którym uczestniczyło około 280 osób, oraz przeprowadzono dodatkowe działania, które miały na celu wsparcie działań konsultacyjnych.

Działania informacyjno-promocyjne:

- opracowanie i rozpowszechnienie materiałów informacyjnych (broшуry informacyjne, ankieta, plakat, mapa, spoty informacyjno-promocyjno-reklamowe),
- wysyłanie drogą mailową informacji nt. konsultacji społecznych i związanych z nimi wydarzeń,
- udostępnienie informacji m.in. na stronie internetowej KZGW oraz na stronach poszczególnych RZGW,
- publikacje artykułów w czasopismach,
- zorganizowanie paneli dyskusyjnych i konferencji prasowych,
- udzielenie wywiadów przez przedstawicieli KZGW i RZGW,
- uruchomienie specjalnych linii telefonicznych.

Działania edukacyjne:

- zorganizowanie i udział w szkoleniach, seminariach, sympozjach i innych spotkaniach w celu dotarcia do użytkowników z informacją nt. procesu i przedmiotu konsultacji społecznych.

Podsumowanie wyników

Konsultacje społeczne projektów PGW spotkały się z bardzo dużym zainteresowaniem społeczeństwa. W efekcie pozyskano ok. 4500 ankiet na temat projektów planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy w Polsce oraz ok. 3000 propozycji i sugestii dotyczących zmian konsultowanego dokumentu. Po zakończeniu III tury konsultacji społecznych wszystkie opinie zostały dokładnie przeanalizowane i na ich podstawie wprowadzono zmiany w niniejszym PGW. Najważniejsze z nich zestawiono poniżej:

- w rozdziale 1 uzupełniono akronimy i nazwy skrócone występujące w treści dokumentu oraz dodano słowniczek pojęć stosowanych w dokumencie,
- w rozdziale 2 zmieniono zakres i strukturę rozdziału,
- rozdział 3 uzupełniono o ogólną charakterystykę obszaru dorzecza (powierzchnia, położenie na tle Polski, położenie wg podziału administracyjnego, struktura użytkowania gruntów, opis sieci rzecznej, ukształtowanie powierzchni terenu oraz charakterystyka zasobów wód podziemnych),
- w rozdziale 4 uporządkowano strukturę rozdziału,
- w rozdziale 5 opisano warunki klimatyczne w odniesieniu do obszaru dorzecza,
- w rozdziale 6 usunięto wykaz części wód powierzchniowych do bytowania ryb, skorupiaków i mięczaków w warunkach naturalnych,
- rozdział 7 uzupełniono o opis programów monitoringu wód powierzchniowych, podziemnych,
- w rozdziale 8 wskazano cele środowiskowe dla JCWPd oraz poszerzono zakres rozdziału o odstępstwa od celów środowiskowych (derogacje) wyjaśniając, czym są derogacje i w jakich przypadkach są możliwe do zastosowania,
- w rozdziale 9 rozszerzono podsumowanie o wyniki dodatkowych analiz w sektorze komunalnym (wpływ dotacji, związek kosztów z wielkością produkcji, związek kosztów z wysokością strat, związek kosztów z wysokością opłat za korzystanie ze środowiska, związek między podatkiem vat a ceną usług, zależność między formą prawną operatora a kosztami, finansowanie skrośne, wpływ odpisów amortyzacyjnych, opłat za dzierżawę i podatku od nieruchomości na koszty). Wyniki przedstawiono dla całych obszarów dorzeczy a nie, jak w projektach, dla regionów wodnych. Rozszerzono analizę o pozostałe sektory oprócz komunalnego, przemysłu i rolnictwa, czyli: żeglugę, hydroenergetykę oraz zarządzanie ryzykiem powodziowym,
- rozdział 10 uzupełniono o informacje dotyczące harmonogramu wdrożenia proponowanych programów działań i ich kosztów. Ponadto wyjaśniono, co zawierają działania podstawowe z grupy A i B oraz koszty działań A, B i uzupełniających,
- rozdział 11 uzupełniono o analizę powiązań wskazanych dokumentów planistycznych z celami RDW. Uzupełniono wykaz o brakujące dokumenty wskazane w trakcie

konsultacji społecznych oraz uaktualniono zakres zadań scharakteryzowanych dokumentów planistycznych i rozwojowych,

- w rozdziale 12 uszczegółowiono informacje z zakresu konsultacji społecznych, w tym: grupy adresatów które wzięły udział w III turze konsultacji społecznych, działania jakie zastosowano podczas półrocznych konsultacji nt. projektów planów gospodarowania wodami. Dodatkowo zamieszczono wykaz zmian, jakie wprowadzono w ostatecznej wersji dokumentu na podstawie wyników konsultacji społecznych,
- rozdział 13 uszczegółowiono w zakresie organów kompetentnych ds. gospodarki wodnej o Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, marszałków województw, dyrektorów wojewódzkich zarządów melioracji i urzędzeń wodnych, wojewodów oraz starostów, wraz z charakterystyką ich kompetencji zgodnie z ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne,
- w rozdziale 14 wskazano instytucje kompetentne do udzielania informacji z zakresu monitoringu wód powierzchniowych, podziemnych oraz obszarów chronionych.

13. Wykaz właściwych władz

Zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne, głównymi organami właściwymi w sprawach gospodarowania wodami są: minister właściwy ds. gospodarki wodnej, oraz Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej.

Ponadto jako organ właściwy ds. gospodarki morskiej wskazany jest Minister Infrastruktury.

Poniżej zestawiono organy właściwe w sprawach gospodarowania wodami oraz akty prawne, na mocy których powołuje się właściwe władze.

Tabela 39. Zestawienie organów właściwych w sprawach gospodarowania wodami

Organ	Adres	Strona www
Minister Środowiska	ul. Wawelska 52/54 00-922 Warszawa tel. +48 22 57-92-900	www.mos.gov.pl
Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej	ul. Grzybowska 80/82 00-844 Warszawa tel. +48 22 37 20 210	www.kzgw.gov.pl
Minister Infrastruktury	ul. Chałubińskiego 4/6, 00-928 Warszawa tel. +48 22 630-10-00	www.mi.gov.pl
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa tel. +48 22 623 10 00	www.minrol.gov.pl

Tabela 40. Zestawienie aktów prawnych powołujących właściwe władze oraz określające ich zakres działania

Organ	Prawna podstawa działania	
Minister Środowiska	Zarządzenie nr 134 Prezesa Rady Ministrów z dnia 2 grudnia 2008 r. w sprawie nadania statutu Ministerstwu Środowiska	M.P. Nr 92, poz. 789, z późn. zm.
	Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Środowiska	Dz. U. Nr 216, poz. 1606
	Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej	Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.
	Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne	Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019, z późn. zm.

Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej	Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie nadania statutu Krajowemu Zarządowi Gospodarki Wodnej	Dz. U. Nr 108, poz. 744, z późn. zm.
	Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne	Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019, z późn. zm.
Minister Infrastruktury	Zarządzenie nr 136 Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 listopada 2007 r. w sprawie nadania statutu Ministerstwu Infrastruktury	M. P. Nr 90, poz. 980, z późn. zm.
	Ustawa z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej	Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1502, z późn. zm.
	Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Infrastruktury oraz zniesienia Ministerstwa Budownictwa, Ministerstwa Gospodarki Morskiej i Ministerstwa Transportu	Dz. U. Nr 216, poz. 1589
	Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej	Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Zarządzenie nr 141 Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2007 r. w sprawie nadania statutu Ministerstwu Rolnictwa i Rozwoju Wsi	M. P. Nr 97, poz. 1074, z późn. zm.
	Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Dz. U. Nr 216, poz. 1599
	Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej	Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.
	Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne	Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019, z późn. zm.

Minister Środowiska

Zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne minister właściwy do spraw gospodarki wodnej składa Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej, co dwa lata, nie później niż do 30 czerwca, informacje o gospodarowaniu wodami dotyczącą:

- stanu zasobów wodnych państwa,
- stanu wykorzystywania zasobów wodnych,

- realizowania planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy,
- współpracy międzynarodowej na wodach granicznych i realizacji umów w tym zakresie,
- utrzymywania wód powierzchniowych oraz urządzeń wodnych,
- prowadzonych inwestycji,
- stanu ochrony ludności i mienia przed powodzią lub suszą.

Ponadto zgodnie z art. 89 ust. 4 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne minister właściwy do spraw gospodarki wodnej sprawuje nadzór nad działalnością Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej w szczególności w zakresie:

- zatwierdzania programów realizacji zadań związanych z utrzymywaniem wód lub urządzeń wodnych oraz inwestycji w gospodarce wodnej,
- zatwierdzania corocznego sprawozdania, o którym mowa w art. 91 ustawy dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne,
- zatwierdzania planu kontroli gospodarowania wodami wykonywanej przez Prezesa Krajowego Zarządu,
- polecenia przeprowadzenia kontroli nieujętych w planie kontroli.

Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej

Zgodnie z art. 89 oraz art. 90 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej jest centralnym organem administracji rządowej, właściwym w sprawach gospodarowania wodami, a w szczególności w sprawach zarządzania wodami oraz korzystania z wód i wykonuje zadania określone ww. ustawą, a w szczególności:

- opracowuje projekty planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy,
- opracowuje program wodno-środowiskowego kraju,
- opracowuje projekt planu ochrony przeciwpowodziowej oraz przeciwdziałania skutkom suszy na obszarze kraju, z uwzględnieniem podziału na obszary dorzeczy,
- uzgadnia projekty warunków korzystania z wód regionu wodnego,
- prowadzi kataster wodny dla obszaru państwa, z uwzględnieniem podziału na obszary dorzeczy,
- sprawuje nadzór nad działalnością dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej, a w szczególności kontrolowanie ich działań, zatwierdzanie planów działalności oraz sprawozdań z ich wykonania, a także zlecenie przeprowadzenia doraźnej kontroli gospodarowania wodami w regionie wodnym,
- sprawuje nadzór nad funkcjonowaniem państwowej służby hydrologiczno-meteorologicznej oraz państwowej służby hydrogeologicznej,

- reprezentuje Skarb Państwa w stosunku do mienia związanego z gospodarką wodną określonego ustawą,
- programuje, planuje i nadzoruje realizację zadań związanych z utrzymywaniem wód lub urządzeń wodnych oraz inwestycji w gospodarce wodnej,
- uzgadnia, w części dotyczącej gospodarki wodnej, projekty list programów priorytetowych Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, o których mowa w art. 415 ust. 5 pkt 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska.

Pełni on funkcję organu wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego w stosunku do marszałków województw i dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej, w sprawach określonych ustawą (art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne).

Prezes KZGW wykonuje prawa właścicielskie w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa, w stosunku do wód istotnych dla kształtowania zasobów wodnych oraz ochrony przeciwpowodziowej, w szczególności wód podziemnych oraz śródlądowych wód powierzchniowych:

- w potokach górskich i ich źródłach,
- w ciekach naturalnych, od źródeł do ujścia, o średnim przepływie z wielolecia równym lub wyższym od 2,0 m³/s w przekroju ujściowym,
- w jeziorach oraz sztucznych zbiornikach wodnych, przez które przepływają cieki, o których mowa w lit. b,
- granicznych,
- w śródlądowych drogach wodnych (art. 11 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne).

Zgodnie z art. 90 ust. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne działania w zakresie gospodarowania wodami morskich wód wewnętrznych i wodami morza terytorialnego Prezes Krajowego Zarządu wykonuje we współpracy z właściwymi organami administracji morskiej.

Prezes KZGW prowadzi kataster wodny dla obszaru państwa z uwzględnieniem podziału państwa na obszary dorzeczy i regiony wodne (art. 154 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne).

Prezes KZGW oraz dyrektorzy regionalnych zarządów gospodarki wodnej wykonują kontrolę gospodarowania wodami zgodnie z art. 156 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne w zakresie:

- stanu realizacji planów i programów dotyczących gospodarki wodnej, ustalonych na podstawie ustawy,
- korzystania z wód,
- przestrzegania warunków ustalonych w decyzjach wydanych na podstawie ustawy,

- utrzymania wód oraz urządzeń wodnych,
- przestrzegania nałożonych na właścicieli gruntów obowiązków oraz ograniczeń,
- przestrzegania warunków obowiązujących w strefach i obszarach ochronnych ustanowionych na podstawie ustawy,
- przestrzegania warunków obowiązujących na wałach przeciwpowodziowych oraz na obszarach bezpośredniego zagrożenia powodzią,
- stanu zabezpieczenia przed powodzią oraz przebiegu usuwania skutków powodzi związanych z utrzymaniem wód oraz urządzeń wodnych,
- ustawiania i utrzymywania stałych urządzeń pomiarowych na brzegach i w wodach,
- wykonywania w pobliżu urządzeń wodnych robót lub czynności, które mogą zagrażać tym urządzeniom lub spowodować ich uszkodzenie,
- usuwania szkód związanych z ruchem zakładu górniczego w zakresie gospodarki wodnej.

Ze środków budżetu państwa w części dotyczącej gospodarki wodnej, będących w dyspozycji Prezesa KZGW, finansowane jest:

- utrzymywanie bieżącej działalności państwowej służby hydrologiczno - meteorologicznej oraz państwowej służby hydrogeologicznej,
- utrzymywanie, odbudowa, rozbudowa, przebudowa i rozbiórka podstawowej sieci obserwacyjno-pomiarowej państwowej służby hydrologiczno - meteorologicznej oraz systemu gromadzenia, przetwarzania i wymiany danych,
- utrzymywanie, odbudowa, rozbudowa, przebudowa i rozbiórka hydrogeologicznych urządzeń pomiarowych państwowej służby hydrogeologicznej,
- utrzymywanie i rozwój komórek metodycznych,
- opracowywanie danych oraz informacji hydrologiczno-meteorologicznych i hydrogeologicznych,
- opracowywanie i publikowanie ostrzeżeń, ogólnych prognoz oraz komunikatów hydrologicznych i meteorologicznych, biuletynów, a także roczników hydrologicznych, meteorologicznych i hydrogeologicznych (art. 109 ust. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne).

Organem opiniodawczo-doradczym Prezesa KZGW jest Krajowa Rada Gospodarki Wodnej (art. 96 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne).

Członków Krajowej Rady powołuje minister właściwy do spraw gospodarki wodnej na wniosek Prezesa KZGW spośród osób zgłoszonych przez ogólnopolskie organizacje zrzeszające jednostki samorządu terytorialnego, uczelnie, jednostki naukowo-badawcze i organizacje społeczne, gospodarcze, ekologiczne związane z gospodarką wodną (art. 97 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne).

Tworzy się także rady gospodarki wodnej regionów wodnych jako organy opiniodawczo-doradcze dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej (art. 100 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne). Rada regionu składa się z 30 członków zgłoszonych przez organy samorządu terytorialnego, organizacje gospodarcze, rolnicze, rybackie oraz społeczne związane z gospodarką wodną, a także przez zakłady korzystające z wód oraz właścicieli wód nie należących do Skarbu Państwa (art. 100 ust. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne). Członków rady regionu powołuje Prezes KZGW na wniosek dyrektora RZGW na okres 4 lat.

Organy współpracujące z Prezesem KZGW w zakresie wdrażania RDW zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 41. Organy współpracujące z Prezesem KZGW w zakresie wdrażania RDW

Nazwa właściwych władz	Nazwa organów współpracujących
Prezes KZGW	Minister Środowiska, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Gospodarki, Minister Zdrowia, Minister Infrastruktury, Główny Inspektor Sanitarny, Główny Inspektor Ochrony Środowiska, wojewódzki inspektor ochrony środowiska, wojewódzki inspektor sanitarny, województwie, marszałkowie.

Dyrektorzy regionalnych zarządów gospodarki wodnej

Prezesowi KZGW podlegają dyrektorzy RZGW (art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne).

Akty prawne regulujące działalność RZGW:

- ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne,
- rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych (Dz. U. Nr 126, poz. 878 oraz z 2010 r. Nr 130 poz. 874).

Poniżej przedstawiono w tabelach podległość dyrektorów RZGW oraz akty prawne ustanawiające statuty RZGW.

Tabela 42. Podległość dyrektorów RZGW, siedziby oraz strony www właściwych na obszarze dorzecza Odry

Nazwa organu	Nazwa i adres organów podległych	Dane kontaktowe i strona www instytucji podległych
Prezes KZGW	Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach	ul. Sienkiewicza 2 44-100 Gliwice www.rzgw.gliwice.pl
	Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu	ul. Norwida 34 50-950 Wrocław www.rzgw.wroc.pl
	Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu	ul. Szewska 1 61-760 Poznań www.rzgw.poznan.pl
	Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie	ul. Tama Pomorzańska 13 A 70-030 Szczecin www.rzgw.szczecin.pl

Tabela 43. Akty prawne ustanawiające statuty RZGW oraz przynależne regiony wodne

Nazwa RZGW	Nadanie statutu	Przynależne regiony wodne
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach	Zarządzenie nr 87 Ministra Środowiska z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie nadania statutu RZGW w Gliwicach (Dz. U. MŚ i GIOŚ z 2007 r. Nr 2, poz. 22, z późn. zm.)	region wodny Małej Wisły, region wodny Górnej Odry, region wodny Czadeczki
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu	Zarządzenie nr 92 Ministra Środowiska z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie nadania statutu RZGW we Wrocławiu (Dz. U. MŚ i GIOŚ z 2007 r. Nr 2, poz. 27, z późn. zm.)	region wodny Środkowej Odry, region wodny Morawy region wodny Izery, region wodny Łaby i Ostrożnicy (Upa), region wodny Metuje, region wodny Orlicy
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu	Zarządzenie nr 89 Ministra Środowiska z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie nadania statutu RZGW w Poznaniu (Dz. U. MŚ i GIOŚ z 2007 r. Nr 2, poz. 24, z późn. zm.)	region wodny Warty

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Szczecinie	Zarządzenie nr 90 Ministra Środowiska z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie nadania statutu RZGW w Szczecinie (Dz. U. MŚ i GIOŚ z 2007 r. Nr 2, poz. 25 z późn. zm.)	region Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego, region wodny Ucker
--	--	--

Do zadań dyrektora regionalnego zarządu zgodnie z art. 92 ust. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne należy w szczególności:

- sporządzanie identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych i ocen ich wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych w regionie wodnym,
- opracowywanie warunków korzystania z wód regionu wodnego,
- opracowywanie analiz ekonomicznych związanych z korzystaniem z wód w regionie wodnym,
- sporządzanie i prowadzenie wykazów obszarów chronionych na podstawie przepisów ustawy oraz przepisów odrębnych,
- opracowywanie studiów ochrony przeciwpowodziowej w regionie wodnym,
- opracowywanie projektów planów ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego,
- koordynowanie działań związanych z ochroną przed powodzią oraz suszą w regionie wodnym, w szczególności prowadzenie ośrodków koordynacyjno - informacyjnych ochrony przeciwpowodziowej,
- prowadzenie katastru wodnego dla regionu wodnego,
- występowanie na prawach strony w postępowaniach administracyjnych, prowadzonych na podstawie przepisów ustawy, w sprawach dotyczących regionu wodnego,
- wykonywanie kontroli gospodarowania wodami,
- planowanie przedsięwzięć związanych z odbudową ekosystemów zdegradowanych przez eksploatację zasobów wodnych,
- uzgadnianie, w zakresie przedsięwzięć dotyczących gospodarki wodnej na terenie regionu, projektów list przedsięwzięć priorytetowych przedkładanych przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, o których mowa w art. 414 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska,
- opiniowanie projektów gminnych, powiatowych i wojewódzkich planów gospodarki odpadami w zakresie ochrony zasobów wodnych,
- opiniowanie, w odniesieniu do bezpośrednich zagrożeń szkodą w wodach i szkody w wodach, decyzji o których mowa w art. 13 ust. 3 oraz art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska

Główny Inspektor Ochrony Środowiska jest centralnym organem administracji rządowej, powołanym do kontroli przestrzegania przepisów o ochronie środowiska oraz badania stanu środowiska, nadzorowanym przez ministra właściwego do spraw środowiska.

Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2007 r. Nr 44, poz. 287 z późn. zm.), do zadań Inspekcji Ochrony Środowiska między innymi należą:

- kontrola przestrzegania przepisów o ochronie środowiska i racjonalnym użytkowaniu zasobów przyrody, sposobu prowadzenia ewidencji wód powierzchniowych lub ich części, stanowiących własność publiczną, istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa,
- kontrola przestrzegania decyzji ustalających warunki korzystania ze środowiska,
- udział w postępowaniu dotyczącym lokalizacji inwestycji,
- udział w przekazywaniu do eksploatacji obiektów, które mogą pogorszyć stan środowiska, oraz urządzeń chroniących środowisko przed zanieczyszczeniem,
- kontrola eksploatacji urządzeń chroniących środowisko przed zanieczyszczeniem,
- podejmowanie decyzji wstrzymujących działalność prowadzoną z naruszeniem wymagań związanych z ochroną środowiska lub naruszaniem warunków korzystania ze środowiska,
- współdziałanie w zakresie ochrony środowiska z innymi organami kontrolnymi, organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości oraz organami administracji państwowej i rządowej, obrony cywilnej, a także organizacjami społecznymi,
- organizowanie i koordynowanie państwowego monitoringu środowiska, prowadzenie badań jakości środowiska, obserwacji i oceny jego stanu oraz zachodzących w nim zmian,
- opracowywanie i wdrażanie metod analityczno-badawczych i kontrolno-pomiarowych,
- inicjowanie działań tworzących warunki zapobiegania poważnym awariom oraz usuwania ich skutków i przywracania środowiska do stanu właściwego,
- uzgadnianie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi.

Starostowie

Organem wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego w stosunku do starostów jest właściwy dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej, zgodnie z przepisami art. 4 ust. 4 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne.

Do ich zadań, zgodnie z ww. ustawą należy między innymi:

- ustalanie na wniosek mającego interes prawny lub faktyczny linii brzegu dla wód (art. 15 ust. 2 pkt 3),
- dokonywanie podziału kosztów ponoszonych na utrzymywanie tworzących brzeg wody budowli lub murów niebędących urządzeniami wodnymi (art. 21 ust. 2),
- ustanawianie strefy ochronnej urządzeń pomiarowych służb państwowych, na wniosek właściwej służby, określając zakazy, nakazy, ograniczenia oraz obszary, na których obowiązują (art. 107 ust. 6),
- wydawanie pozwoleń wodnoprawnych (art. 140 ust. 1),
- zatwierdzanie statutu spółki, w przypadku niezgodności statutu z prawem starosta wzywa do usunięcia niezgodności statutu z prawem w określonym terminie, a jeżeli niezgodności nie zostaną usunięte – odmawia, w drodze decyzji, jego zatwierdzenia (art. 165 ust. 3),
- włączanie zakładu do spółki, na wniosek spółki wodnej lub zainteresowanego zakładu, jeżeli jest to uzasadnione celami, dla których spółka została utworzona (art. 168),
- nadzór i kontrola nad działalnością spółek wodnych (art. 178).

Marszałkowie województw

Organem wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego w stosunku do marszałków województw jest Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, zgodnie z przepisami art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne.

Marszałkowie województw realizują m.in. zadania z zakresu administracji rządowej wynikające z przepisów ww. ustawy.

Do ich zadań zgodnie z art. 140 ust. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne należy:

- wydawanie pozwoleń wodnoprawnych:
 - jeżeli szczególne korzystanie z wód, wykonywanie urządzeń wodnych lub eksploatacja instalacji bądź urządzeń wodnych są związane z przedsięwzięciami lub instalacjami, o których mowa w art. 378 ust. 2a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska,
 - o których mowa w art. 122 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne, jeżeli dotyczą korzystania z wód i wykonywania urządzeń wodnych w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących, będących przedsięwzięciem, dla którego sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko jest wymagane,
 - na wykonanie urządzeń wodnych zabezpieczających przed powodzią,
 - na przerzuty wody i wykonanie niezbędnych do tego urządzeń wodnych,

- na wprowadzanie do wód powierzchniowych substancji hamujących rozwój glonów,
- o których mowa w art. 122 ust. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne,
- na wydobywanie z wód powierzchniowych kamienia, żwiru, piasku oraz innych materiałów,
- na wprowadzanie do urządzeń kanalizacyjnych ścieków przemysłowych zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska określone w przepisach wydanych na podstawie art. 45a ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne, pochodzących z eksploatacji instalacji związanej z przedsięwzięciami, o których mowa w art. 378 ust. 2a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska,
- wszystkie, o których mowa w art. 122 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne, wymagane dla przedsięwzięcia, jeżeli jest organem właściwym do wydania jednego z tych pozwoleń,
- na wspólne korzystanie z wód, o którym mowa w art. 130 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne, jeżeli jest organem właściwym do wydania pozwolenia wodnoprawnego dla jednego z zakładów.

Dyrektorzy wojewódzkich zarządów melioracji i urządzeń wodnych

Wojewódzkie zarządy melioracji i urządzeń wodnych działają na podstawie niżej wymienionych aktów prawnych:

- ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590, z późn. zm.),
- ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne,
- ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

Wojewódzkie zarządy melioracji i urządzeń wodnych realizują, w imieniu marszałka województwa, zadania wynikające z wykonywania przez marszałka województwa praw właścicielskich w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa, istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa oraz w stosunku do pozostałych wód nie podlegających zarządzaniu przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej lub dyrektorów parków narodowych.

Minister Infrastruktury

Minister Infrastruktury jest ministrem właściwym ds. gospodarki morskiej.

Dział gospodarki morskiej obejmuje sprawy wskazane w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.), do których należą sprawy:

- transportu morskiego i żeglugi morskiej,
- obszarów morskich,
- portów i przystani morskich,
- ochrony środowiska morskiego.

Minister Infrastruktury jest organem nadrzędnym w stosunku do dyrektorów urzędów morskich oraz dyrektorów urzędów żeglugi śródlądowej.

Kompetencje i terytorialny zakres działania organów administracji morskiej określa art. 42 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1502, z późn. zm.):

- do organów administracji morskiej należą sprawy z zakresu administracji rządowej związane z korzystaniem z morza w zakresie unormowanym ustawą o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej i innymi ustawami,
- w szczególności do organów administracji morskiej należą sprawy:
 - bezpieczeństwa żeglugi morskiej,
 - korzystania z dróg morskich oraz portów i przystani morskich,
 - bezpieczeństwa związanego z badaniami, rozpoznawaniem i eksploatacją zasobów mineralnych dna morskiego,
 - ochrony środowiska morskiego przed zanieczyszczeniem wskutek korzystania z morza oraz przez zatapianie odpadów i innych substancji w zakresie nieuregulowanym przepisami prawa geologicznego i górniczego,
 - uzgadniania decyzji w sprawie wydawania pozwoleń wodnoprawnych i pozwoleń budowlanych na obszarze pasa technicznego, morskich portów i przystani, morskich wód wewnętrznych i morza terytorialnego, jak również wszelkich innych decyzji dotyczących zagospodarowania tego pasa,
 - budowy, utrzymywania i ochrony umocnień brzegowych, wydmy i zalesień ochronnych w pasie technicznym,
 - wyznaczania dróg morskich, kotwicowisk i badania warunków ich żeglowności,
 - wydawania oraz uzgadniania decyzji wynikających z przepisów ustawy z dnia 12 września 2002 r. o portowych urządzeniach do odbioru odpadów oraz pozostałości ładunkowych ze statków (Dz. U. Nr 166, poz.1361, z późn. zm.),
 - sporządzania planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej,
 - budowy i utrzymywania obiektów infrastruktury zapewniającej dostęp do portów i przystani morskich,

- o planowania rozwoju portów i przystani morskich,
- o monitorowania i informowania o ruchu statków,
- o nadzoru nad wprowadzonymi do obrotu lub oddanymi do użytku wyrobami wyposażenia morskiego oraz rekreacyjnymi jednostkami pływającymi, o których mowa w przepisach ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz. U. z 2010 r. Nr 138, poz. 935),
- o zarządu nad morzem terytorialnym i morskimi wodami wewnętrznymi oraz nad gruntami pokrytymi tymi wodami, o którym mowa w przepisach ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne.

Dyrektorzy urzędów morskich

Urzędy morskie działają na podstawie aktów prawnych:

- ustawa z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej,
- rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 7 października 1991 r. w sprawie utworzenia urzędów morskich, określenia ich siedzib oraz terytorialnego zakresu działania dyrektorów urzędów morskich (Dz. U. Nr 98, poz. 438, z późn. zm.).

W tabeli poniżej zestawiono podległość dyrektorów urzędów morskich, siedziby oraz zarządzenia nadające statut urządnom morskim.

Tabela 44. Podległość dyrektorów urzędów morskich, siedziby oraz zarządzenia nadające statut urządnom morskim

Nazwa organu	Nazwa i adres organu podległego	Dane kontaktowe i strona www instytucji podległej	Akt prawny nadający statut
Minister Infrastruktury	Dyrektor Urzędu Morskiego w Szczecinie	ul. Pl. Batorego 4 70-207 Szczecin www.ums.gov.pl	Zarządzenie nr 31 Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 22 czerwca 1995 w sprawie nadania statutu organizacyjnego UM w Szczecinie, (Dz. U. MT i GW 1995 Nr 7, poz. 17, z późn. zm.)

Dyrektorzy urzędów żeglugi śródlądowej

Urzędy żeglugi śródlądowej działają na podstawie niżej wymienionych aktów prawnych, które nadają im uprawnienia oraz regulują zasady żeglugi na wodach śródlądowych. Są nimi:

- ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o żegludze śródlądowej (Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 857, z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 3 kwietnia 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia siedzib i terytorialnego zakresu działania dyrektorów urzędów żeglugi śródlądowej (Dz. U. Nr 70, poz. 639),
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2003 r. w sprawie przepisów żeglugowych na śródlądowych drogach wodnych (Dz. U. Nr 212, poz. 2072).

W tabeli poniżej zestawiono podległość dyrektorów urzędów żeglugi śródlądowej.

Tabela 45. Podległość dyrektorów urzędów żeglugi śródlądowej, ich siedziby oraz strony www

Nazwa organu	Nazwa i adres organów podległych	Dane kontaktowe instytucji podległych
Minister Infrastruktury	Dyrektor Urzędu Żeglugi Śródlądowej w Kędzierzynie-Koźlu	ul. Chełmońskiego 1 47-206 Kędzierzyn- Koźle
	Dyrektor Urzędu Żeglugi Śródlądowej we Wrocławiu	ul. Kleczkowska 52 50-227 Wrocław
	Dyrektor Urzędu Żeglugi Śródlądowej w Szczecinie	ul. Plac Batorego 4 70-207 Szczecin

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Zgodnie z art. 78 ust. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne minister właściwy do spraw rozwoju wsi określa w drodze rozporządzenia sposób:

- prowadzenia ewidencji: śródlądowych wód powierzchniowych lub ich części, stanowiących własność publiczną, istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa, urządzeń melioracji wodnych, oraz zmeliorowanych gruntów,
- ustalania obszaru, na który wywierają korzystny wpływ urządzenia melioracji wodnych szczegółowych.

Współpraca międzynarodowa

Zarówno organy właściwe do spraw gospodarki wodnej jak i inne reprezentujące polski rząd prowadzą współpracę międzynarodową zarówno z krajami należącymi do Wspólnoty Europejskiej jak również spoza niej. Współpraca odbywa się na podstawie umów międzynarodowych pomiędzy państwami, których dotyczy.

Jedną z najważniejszych jest trójstronna Umowa w sprawie Międzynarodowej Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem. Została ona powołana na podstawie Umowy (Dz. U. z 1999 r. Nr

79, poz. 886) podpisanej we Wrocławiu między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej, Rządem Republiki Czeskiej, Rządem Republiki Federalnej Niemiec i Wspólnotą Europejską w dniu 11 kwietnia 1996 r. Umowa weszła w życie po ratyfikacji w dniu 26 kwietnia 1999 r. Sekretariat MKOOpZ ma swą siedzibę we Wrocławiu.

Do podstawowych celów MKOOpZ należą:

- zapobieganie i trwałe obniżanie zanieczyszczenia Odry i Bałtyku szkodliwymi substancjami,
- osiągnięcie ekosystemów wodnych i brzegowych, jak najbardziej zbliżonych do naturalnych, z właściwą im różnorodnością gatunków,
- umożliwienie wykorzystania Odry przede wszystkim dla pozyskiwania wody do picia z infiltracyjnych ujęć brzegowych, rolniczego wykorzystania wody i osadów,
- zapobieganie i trwałe obniżanie ryzyka szkód powodziowych,
- koordynacja wdrażania RDW w dorzeczu Odry.

W kolejnych tabelach zestawiono umowy dwustronne oraz wielostronne.

Tabela 46. Umowy dwustronne

Państwo	Nazwa umowy	Data podpisania
Republika Federalna Niemiec	Umowa między RP a RFN o współpracy w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych	19.05.1992 (Dz. U. z 1997 r. Nr 11, poz. 56)
Republika Czeska	Umowa między Rządem Polskiej Republiki Ludowej i Republiką Czechosłowackiej o gospodarce wodnej na wodach granicznych	21.03.1958

Tabela 47. Umowy wielostronne

Umowa	Data podpisania	Data ratyfikacji i/lub wejścia w życie dla Polski
Porozumienie o ochronie małych waleń Bałtyku, Północno-Wschodniego Atlantyku, Morza Irlandzkiego i Północnego z 1992 r. (ASCOBANS)	17.03.1992	18.01.1996 r. (Dz. U. z 1999 r. Nr 96, poz. 1108, z późn. zm.)
Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego z 1971 r. (Konwencja Ramsarska)	22.11.1972	22.03.1978 r. (Dz. U. z 1978 r. Nr 7, poz. 24, z późn. zm.)
Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego z 1992 r. (Konwencja Helsińska - HELCOM)	09.04.1992	24.06.1999 r. (Dz. U. z 2000 r. Nr 28, poz. 346)
Konwencja o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych sporządzona w Helsinkach dnia 17 marca 1992 r.	18.03.1992	(Dz. U. z 2003 r. Nr 78, poz. 702) Informacja o ratyfikacji (Dz. U. z 2003 r. Nr 78, poz. 703)

14. Punkty kontaktowe i procedury pozyskiwania źródłowej dokumentacji i informacji wykorzystanej do sporządzenia PGW

Punkty kontaktowe pozyskiwania źródłowej dokumentacji i informacji z zakresu planów gospodarowania wodami, w szczególności danych dotyczących działań na rzecz ograniczenia zanieczyszczeń, łącznie z wymogiem uprzedniego uzyskania zezwolenia na sztuczne zasilanie lub uzupełnienie części wód podziemnych oraz działań związanych z ochroną wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł punktowych.

Organem właściwym do udzielania informacji z zakresu planów gospodarowania wodami jest Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej. Informacje adresowe podano poniżej.

Tabela 48. Dane adresowe KZGW

Organ	Adres	Strona www
Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej	ul. Grzybowska 80/82 00-844 Warszawa tel. +48 22 37 20 210	www.kzgw.gov.pl

Instytucjami wspierającymi KZGW są regionalne zarządy gospodarki wodnej właściwe na obszarze dorzecza. Informacje adresowe podano poniżej.

Tabela 49. Dane adresowe RZGW na obszarze dorzecza Odry

Nazwa instytucji	Dane kontaktowe i strona www
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu	ul. Norwida 34 50-950 Wrocław www.rzgw.wroc.pl
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach	ul. Sienkiewicza 2 44-100 Gliwice www.rzgw.gliwice.pl
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu	ul. Szewska 1 61-760 Poznań www.rzgw.poznan.pl
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Szczecinie	ul. Tama Pomorzańska 13 A 70-030 Szczecin www.rzgw.szczecin.pl

Punkty kontaktowe pozyskiwania aktualnych danych monitoringu wód powierzchniowych, podziemnych oraz obszarów chronionych zgodnie z art. 8 i załącznikiem V RDW.

Organem właściwym do udzielania informacji z zakresu monitoringu wód powierzchniowych, podziemnych oraz obszarów chronionych jest Główny Inspektor Ochrony Środowiska. Informacje adresowe podano poniżej.

Tabela 50. Dane adresowe GIOŚ

Organ	Adres	Strona www
Główny Inspektor Ochrony Środowiska	ul. Wawelska 52/54 00-922 Warszawa tel. +48 22 825 41 29	www.gios.gov.pl

Procedury pozyskiwania źródłowej informacji

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko organ administracji zobowiązany jest do udostępnienia każdemu informacji o środowisku i jego ochronie znajdujących się w jego posiadaniu lub które są dla nich przeznaczone. Udostępnienie informacji następuje w formie ustnej, pisemnej, wizualnej, dźwiękowej, elektronicznej lub w innej formie (art. 9 ust. 2 ww. ustawy).

Ponadto organ administracyjny informuje na wniosek podmiotu żądającego informacji, o miejscu, w którym znajdują się dane na temat metod przeprowadzania pomiarów, w tym sposobów poboru i przekazania próbek oraz sposobu interpretacji uzyskanych danych, które posłużyły do wytworzenia udostępnianej informacji (art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko). Udostępnienie informacji następuje na pisemny wniosek, chyba że informacja ta nie wymaga wyszukiwania. Rodzaj informacji, która może być udostępniona reguluje art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko i są to między innymi materiały dotyczące środków takich jak: środki administracyjne, polityki, przepisy prawa dotyczące środowiska i gospodarki wodnej, plany, programy oraz porozumienia w sprawie ochrony środowiska, a także działania wpływające lub mogące wpłynąć na elementy środowiska takich jak np. woda, powierzchnia ziemi, klimat, powietrze itp. oraz środki i działania, które mają na celu ochroną tych elementów. Organ administracyjny udostępnia niniejsze informacje bez zbędnej zwłoki, nie później niż w ciągu miesiąca od dnia otrzymania wniosku.

Dane o dokumentach zawierających informację o środowisku i jego ochronie zamieszcza się w publicznie dostępnych wykazach (art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko). Zgodnie z art. 21 ust. 2 ww. ustawy zamieszcza się między innymi takie dane jak: informacje o projektach dokumentów np. polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie gospodarki wodnej oraz o projektach zmian tych dokumentów, przed skierowaniem do postępowania z udziałem społeczeństwa, informacje o odstąpieniu bądź konieczności przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, o prognozach oddziaływania na środowisko itp.

15. Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry

Podstawa prawna:

- *ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227, z późn. zm.),*
- *dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21.07.2001, str. 30; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 6, str. 157).*

Ustalenia zawarte w Prognozie oddziaływania na środowisko

Opracowanie Prognozy oddziaływania na środowisko stanowiło jeden z etapów procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry. W czasie tego postępowania analizowano możliwe znaczące oddziaływania (bezpośrednie, pośrednie, skumulowane) skutków realizacji postanowień tego dokumentu na poszczególne komponenty środowiska, ludzi oraz dobra materialne i dobra kultury. Zwrócono uwagę na działania, które wymagają podjęcia niezbędnych środków ostrożności związanych z ich realizacją. Podczas strategicznej oceny oddziaływania projektu dokumentu nie zidentyfikowano działań, które mogłyby mieć znaczący negatywny wpływ na istniejące i proponowane obszary Natura 2000, jak również występujące tam siedliska i gatunki. Ponadto nie stwierdzono znaczącego negatywnego oddziaływania na inne obszary chronione oraz istniejące korytarze ekologiczne i obszary węzłowe.

W Prognozie oddziaływania na środowisko zasugerowano następujące postulaty, które winny być rozpatrzone w dokumencie ostatecznym Planu:

- wskazanie działań zmierzających bezpośrednio do poprawy stanu siedlisk i gatunków (ochrona gatunków i siedlisk związanych z wodą),
- wskazanie działań związanych z oceną stanu krajowego systemu melioracyjnego i zasadności istnienia niektórych z jego elementów – szczególnie w obszarach chronionych,
- wskazanie działań zmierzających do renaturyzacji zdegradowanych siedlisk hydrogenicznnych oraz zwiększania zasobów wodnych kraju,

- wskazanie konkretnych działań uwzględniających strategię ochrony obszarów wodno – błotnych w Polsce na lata 2006–2013 (IOŚ 2006) oraz plany ochrony obszarów chronionych,
- inwentaryzację i ocenę stanu zasobów ekosystemów wodnych i hydrogenicznych oraz ich monitoring.

Należy zwrócić uwagę, iż część ww. działań zamyka się w ramach kategorii działań: *kształtowanie stosunków wodnych oraz ochrona ekosystemów od wód zależnych (w tym morfologia i zachowanie ciągłości biologicznej)*. Bieżąca ochrona walorów przyrodniczych: zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, użytków ekologicznych, pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych oraz ochrona, zachowanie i przywracanie biotopów i naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (działania wynikające z dyrektywy w sprawie dzikiego ptactwa oraz dyrektywy w sprawie siedlisk przyrodniczych) została wzięta pod uwagę już w projekcie Planu. Autor Prognozy wniknął w problemy, które zamykają się w ww. kategorii działań. Proponowane w PGW opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 (niejednokrotnie związanych z ekosystemami wodnymi i wodno – błotnymi) daje możliwość uszczegółowienia zakresu działań na tych obszarach na etapie opracowywania dokumentów. Na poziomie Planu nie narzucono jakiegokolwiek zakresu dla tych planów zadań. Każdorazowo decyduje o tym właściwy wojewoda wraz z właściwymi radami gmin znającymi lokalne warunki i zagrożenia a następnie przedkłada plan Ministrowi Środowiska celem zatwierdzenia.

Ponadto ocena stanu krajowego systemu melioracyjnego jest zadaniem Programu gospodarowania rolniczymi zasobami wodnymi na lata 2007 – 2015.

Działania wskazane w dziale: „Gospodarka wodna” w „Strategii ochrony obszarów wodno – błotnych w Polsce na lata 2006–2013” zostały uwzględnione już na etapie opracowania projektu PGW. Zadania te miały charakter ogólny i dotyczyły „uwzględnienia problematyki ochrony obszarów wodno-błotnych w opracowywanych, w ramach wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej, projektach planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy. W PGW obszary wodno-błotne zostały uwzględnione przy wyznaczaniu obszarów chronionych na podstawie art. 6 i zał. IV ust. 1 pkt (v) RDW. Dodatkowo w PGW wskazano na „Strategię ochrony obszarów wodno – błotnych ...”, jako na dokument planistyczny, który ze względu na podejmowaną tematykę związaną z RDW, powinien być realizowany zgodnie z wewnętrznym harmonogramem.

W ramach Prognozy oddziaływania na środowisko, zgodnie z art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko, przeanalizowano konieczność zaproponowania rozwiązań alternatywnych. Rozwiązania takie związane powinny być z ograniczeniem skali oddziaływania na poszczególne elementy

środowiska w stosunku do oddziaływań wynikających z rozwiązań pierwotnych. Z uwagi na charakter analizowanego dokumentu, zawierającego działania głównie o charakterze naprawczym, nie przewiduje się znaczących negatywnych oddziaływań. Dlatego też stwierdzono, iż nie ma konieczności wskazywania rozwiązań alternatywnych. Zaproponowane działania powinny umożliwić uzyskanie założonego celu – dobrego stanu/potencjału wód, przy stosunkowo niewielkich kosztach środowiskowych.

Opinie właściwych organów (Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, Główny Inspektor Sanitarny)

Zgodnie z przepisami art. 53 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko stopień szczegółowości informacji wymaganych w Prognozie oddziaływania na środowisko został uzgodniony z Generalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska i Głównym Inspektorem Sanitarnym.

W piśmie (z dnia 30.01.2009 r. znak: DOOŚ-073/322/2008/MK) Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska przedstawił zakres Prognozy, wskazując potrzebę opracowania dokumentu zgodnie z art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko. Ponadto wskazał potrzebę by w Prognozie:

- określić wpływ zapisów Planu na stan i funkcjonowanie obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, a w szczególności na stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt oraz integralność i spójność obszarów Natura 2000, a zwłaszcza siedlisk i gatunków wodnych i zależnych od wody, uwzględnić zarówno obszary wyznaczone jak i projektowane oraz potencjalne. Ponadto szczególną uwagę poświęcić ekosystemom, siedliskom i gatunkom wodnym i zależnym od wody a także korytarzom ekologicznym,
- zaproponować stosownie do skali projektu dokumentu, kierunki działań i rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu,
- przedstawić propozycje przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej prowadzenia,
- przedstawić rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych,
- zawrzeć informację o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko.

Ponadto Główny Inspektor Sanitarny w piśmie z dnia 08.01.2009 r., znak: GIS-HŚ-NZ-073-25-1/DS/08/09 zaakceptował zaproponowany przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska zakres Prognozy, zwracając uwagę na potrzebę przeanalizowania oddziaływania na zdrowie ludzi.

Po opracowaniu *Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry*, przedmiotowy dokument wraz z projektem Planu został przedłożony Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska i Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu do opiniowania, zapewniając jednocześnie wypełnienie zobowiązań art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

W dniu 30 lipca 2009 r. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska wydał opinię znak: DOOŚ-073/850/668/09/MK w przedmiotowej sprawie. Z uwagi na fakt, iż opinia zawierająca uwagi wpłynęła po ustawowym terminie i po zakończeniu realizacji ostatecznej wersji Prognozy, uniemożliwiło to uwzględnienie uwag w treści Prognozy. Sugestie odnośnie projektu Planu zawarte w opinii GDOŚ zostały uwzględnione w ostatecznym dokumencie Planu.

Główny Inspektor Sanitarny wydał pozytywną opinię do przedstawionych dokumentów.

Zgłoszone uwagi i wnioski

Poza prowadzonymi w okresie od dnia 22 grudnia 2008 r. do dnia 22 czerwca 2009 r. konsultacjami społecznymi projektu Planu, o których mowa w rozdziale 12, w okresie od dnia 21 maja do dnia 11 czerwca 2009 r. odbyły się konsultacje społeczne w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Informacja o przystąpieniu do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz postępowaniu z udziałem społeczeństwa dla projektu Planu została zamieszczona na stronie internetowej KZGW oraz poszczególnych regionalnych zarządów gospodarki wodnej. W trakcie konsultacji istniała możliwość zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy, którą stanowiły:

- projekt Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry,
- opinie Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i Głównego Inspektora Sanitarnego w sprawie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- Prognoza oddziaływania na środowisko opracowana dla projektu Planu.

Dokumentacja, o której mowa powyżej została wyłożona do wglądu w Krajowym Zarządzie Gospodarki Wodnej oraz zamieszczona na stronie internetowej www.kzgw.gov.pl.

Uwagi i wnioski mogły być wnoszone w formie pisemnej, ustnej do protokołu lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej bez konieczności opatrywania ich bezpiecznym podpisem elektronicznym.

W ramach przeprowadzonych konsultacji społecznych na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w formie pisemnej wpłynęło 6 uwag z kategorii ogólne (z czego 4 zostały uwzględnione) oraz 12 uwag z kategorii szczegółowe (z czego 10 zostało uwzględnionych).

W ramach kategorii: uwagi ogólne, nie uwzględniono dwóch uwag nawiązujących do obszerności poszczególnych rozdziałów oraz braku analizy wyceny kosztów programów działań, wyjaśniając sposób takiego sporządzania dokumentów oraz ich zakres. Pozostałe 4 uwagi zostały uwzględnione, poprzez naniesienie zaproponowanych zmian w treści dokumentów.

W ramach kategorii: uwagi szczegółowe, do Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry nie uwzględniono dwóch uwag, które były niezasadne. Uwagi te dotyczyły uprawnień Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej oraz weryfikacji zakresu działania, w rozdziale charakteryzującym zadania przedstawione w dokumencie Planu.

Pozostała część uwag została uwzględniona, zmieniając niektóre zapisy dokumentu. Na podstawie niniejszych uwag wprowadzono w dokumencie Prognozy korekty dot. położenia geograficznego dorzecza Odry oraz zweryfikowano ocenę stanu jednolitych części wód podziemnych; skorygowano zapisy dotyczące zaproponowanych działań zgodnie z zapisem projektu dokumentu. Ponadto skorygowano zapis dotyczący ilości JCWPd dla których wskazano słaby stan chemiczny oraz uzupełniono dokument Prognozy o obiekty małej retencji dla województwa lubuskiego. Wprowadzono również korektę błędów literowych i stylistycznych.

Uwagi i sugestie wnoszone w ramach konsultacji społecznych w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dotyczyły wyłącznie dokumentu Prognozy.

Wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko

Analizując projekt Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry na poziomie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, nie stwierdzono występowania znaczącego negatywnego oddziaływania o charakterze transgranicznym.

Po analizie poszczególnych zadań zaproponowanych w ramach dorzecza Odry nie stwierdzono działań, które zgodnie z kryteriami Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzonymi w Espoo dnia 25 lutego 1991 r. (Dz. U. 1999 r. Nr 96, poz. 1110) mają charakter inwestycji mogących spowodować znaczące negatywne oddziaływanie transgraniczne.

Zaproponowane w planie działania umożliwią utrzymanie bądź poprawę stanu wód oraz ekosystemów od wód zależnych. Realizacja założeń dokumentu poprzez inwestycje związane z gospodarką komunalną (np. budowa oczyszczalni, kanalizacji, przydomowych oczyszczalni ścieków), ograniczenie zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego, redukcję zanieczyszczeń

pochodzenia przemysłowego oraz zwiększanie lesistości i ochronę bioróżnorodności, następnie poprzez działania związane z zagospodarowaniem przestrzennym uwzględniającym wymagania ochrony środowiska, a na końcu wprowadzenie działań prawnych, organizacyjnych i edukacyjnych umożliwi osiągnięcie poprawy stanu wód i ekosystemów od wód zależnych.

Należy zauważyć, że postępowanie w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko będzie musiało być przeprowadzone w odniesieniu do każdego tego zamierzenia inwestycyjnego, dla którego na poziomie uzyskiwania stosownych decyzji, zostanie zidentyfikowane zagrożenie.

Propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu

W rozdziale 7 przedstawiono szczegółowy opis programów monitoringu zarówno wód powierzchniowych, podziemnych jak i obszarów chronionych. Pierwotnie projekt Planu ograniczał się wyłącznie do przedstawienia map sieci monitoringu oraz map przedstawiających stan ekologiczny i chemiczny wód. Ostateczny dokument został uzupełniony o definicje, akty prawne i inne wyczerpujące informacje dotyczące metod i częstotliwości prowadzenia monitoringu wód, których jakość jest wskaźnikiem skuteczności realizacji postanowień Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry.

Zgodnie z art. 91 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej składa Ministrowi Środowiska, nie później niż do dnia 15 maja coroczne sprawozdanie z postępu prac nad Planem, udziela informacji w tym zakresie, a także przedstawia własne wnioski w sprawach dotyczących kształtowania polityki państwa w zakresie gospodarowania zasobami wodnymi. Cyklicznie wykonywane badania stanu/potencjału wód są źródłem informacji potrzebnych do raportowania skuteczności działań przyjętych w planie. W przypadku stwierdzenia zagrożenia celów środowiskowych, analizuje się przyczyny powstania tego zagrożenia i uzupełnia Plan o dodatkowe działania.

16. Literatura

1. **Bącik A., Dobies M., Hoc R., Wiśniowski Z. 2006.** „Identyfikacja oddziaływań zmian poziomów wód podziemnych w regionie wodnym Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego”. Państwowy Instytut Geologiczny Oddział Pomorski, Szczecin.
2. **Błachuta J., Jarząbek A. i in. 2006.** „Weryfikacja wskaźników dla przeprowadzenia oceny stanu ilościowego i morfologicznego jednolitych części wód powierzchniowych wraz ze zmianą ich wartości progowych dla uściślenia wstępnego wyznaczenia silnie zmienionych części wód, Warszawa.
3. **Ciepielowski A. 1999.** Podstawy gospodarowania wodą, Wyd. SGGW, Warszawa.
4. **Cydzik D., Soszka H. 2003.** Changes in water quality of Polish lakes in the years 1991-2000 (based on lake monitoring results). *Limnological Review* 3, 53-58.
5. **Dąbrowski S., Przybytek J., Górski J. 2007.** Subregion środkowej Odry północny [w:] Paczyński B., Sadurski A. (red.), *Hydrogeologia regionalna Polski, tom I, Wody słodkie*, PIG Warszawa.
6. **Firlit G., Kuczer M., Serafin R., Sowińska K., Tyralski M. 2007.** „Identyfikacja oddziaływań zmian poziomów wód podziemnych w regionach wodnych Małej Wisły oraz Górnej Odry”, Przedsiębiorstwo Geologiczne we Wrocławiu PROXIMA S. A., Wrocław.
7. **GUS 2007.** Ochrona środowiska, Warszawa.
8. **GUS 2009.** Mały rocznik statystyczny Polski 2009, Warszawa.
9. **Hoc R., Jezierski P. 2007.** Region Zachodniopomorski [w:] Paczyński B., Sadurski A. (red.), *Hydrogeologia regionalna Polski, tom I, Wody słodkie*, PIG Warszawa.
10. **Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej Dekadowy Biuletyn Agrometeorologiczny 2001-2.** Biuletyn Państwowej Służby Hydrologiczno-Meteorologicznej 2003-2007, IMGW, Warszawa.
11. **Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Państwowy Instytut Geologiczny, Instytut Ochrony Środowiska 2007.** „Opracowanie analizy presji i wpływów zanieczyszczeń antropogenicznych w szczegółowym ujęciu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych dla potrzeb opracowania programów działań i planów gospodarowania wodami”.
12. **Jankowski J. 2007.** Stan prac rekultywacyjnych w Polsce. [w:] *Ochrona i rekultywacja jezior*. R. Wiśniewski i J. Piotrowiak (red). Materiały konferencyjne. PZITS Toruń, 83-94.
13. **Kajak Z. 1998.** *Hydrobiologia – Limnologia. Ekosystemy wód śródlądowych.* Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa: 355.
14. **Kowalczyk A., Chmura A., Rubin H., Rubin K., Wagner J. 2007.** Region górnej Odry [w:] Paczyński B., Sadurski A. (red.), *Hydrogeologia regionalna Polski, tom I, Wody słodkie*, PIG Warszawa.
15. **Kozak A., Gołdyn R., Kowalczevska-Madura K. 2007.** Rekultywacja Zbiornika Maltańskiego w Poznaniu. [w:] *Ochrona i rekultywacja jezior*. R. Wiśniewski i J. Piotrowiak (red). Materiały konferencyjne. PZITS Toruń, 225-230.

16. **Kożuchowski K. 2004.** Zmienność opadów atmosferycznych w Polsce w XX i XXI wieku, [w:] K. Kożuchowski (red.), Skala, uwarunkowania i perspektywy współczesnych zmian klimatycznych w Polsce, Łódź, 47-57.
17. **Krzanowski S. 2000.** Wpływ retencji zbiornikowej na wybrane elementy środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem zmian reżymu przepływów w rzece poniżej zbiornika (na przykładzie dorzecza Sanu), Zesz. Nauk AR w Krakowie, Seria Rozprawy 259.
18. **Lorenc H. 2005.** Atlas klimatu Polski pod redakcją Haliny Lorenc, IMGW, Warszawa.
19. **Lossow K. 1998.** Ochrona i rekultywacja jezior – teoria a praktyka. [w:] Bioróżnorodność w środowisku wodnym. M. Kraska (red.) Idee Ekologiczne 13, Seria Szkice, nr 7: 55-70.
20. **MGGP S.A. Kraków, Przedsiębiorstwo Geologiczne PROXIMA S.A. we Wrocławiu 2008.** „Identyfikacja programów działań wraz z analizą efektywności kosztowej oraz wskazaniem i uzasadnieniem konieczności zastosowania derogacji w regionach wodnych”.
21. **Nachlik E. 2004.** Diagnoza gospodarki wodnej w Polsce. Praca zbiorowa pod redakcją Elżbiety Nachlik, Monografia, Seria Inżynieria Środowiska 319, Kraków.
22. **Olszewski P. 1971 a.** Ustalanie zasad prawidłowej ochrony jezior. Zesz. Nauk. WSR w Olsztynie, Seria C, Supl. 3: 15-21.
23. **Olszewski P. 1971 b.** Dotychczasowe wyniki eksperymentu nad odmładzaniem Jeziora Kortowskiego. Zesz. Nauk. WSR w Olsztynie, Seria C, Supl. 3: 23-31.
24. **Pacholewski A. 2007.** Subregion Warty wyżynny [w:] Paczyński B., Sadurski A. (red.), Hydrogeologia regionalna Polski, tom I, Wody słodkie, PIG Warszawa.
25. **Pracownia Projektowa i Konsultingowa RS-EKO, 2007.** „Weryfikacja ekspercka wstępnie wyznaczonych, silnie zmienionych części wód oraz weryfikacja szczegółowa wraz z uzasadnieniem”, Kraków.
26. **Premazzi G., Damiglio A., Cardoso A.C., Chiaudani G. 2003.** Lake management in Italy: the implication of the Water Framework Directive. Lake & Reservoirs: Research and Management 8: 41-59.
27. **Press H. 1963.** Praktyka selskochozajstwiennoj melioracji. Moskwa.
28. **Rzeczpospolita Polska Ministerstwo Środowiska 2004.** „Raport dla Obszaru Dorzecza Odry z realizacji artykułu 3, załącznika I Dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (OJ L 327, 22.12.2000)”, Warszawa.
29. **Rzeczpospolita Polska Ministerstwo Środowiska 2004.** „Raport dla Obszaru Dorzecza Wisły z realizacji artykułu 3, załącznika I Dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (OJ L 327, 22.12.2000)”, Warszawa.
30. **Rzeczpospolita Polska Ministerstwo Środowiska 2005.** „Raport dla Obszaru Dorzecza Odry z realizacji art. 5 i 6, zał. II, III, IV Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE”, Warszawa.
31. **Rzeczpospolita Polska Ministerstwo Środowiska 2005.** „Raport dla Obszaru Dorzecza Wisły z realizacji art. 5 i 6, zał. II, III, IV Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE”, Rzeczpospolita Polska Ministerstwo Środowiska, Warszawa.

32. **Rzeczpospolita Polska Minister Środowiska 2007.** „Raport dla Komisji Europejskiej: Program monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w Polsce według wymagań Dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r., ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej”, Warszawa.
33. **Słota H. 1997.** Zarządzanie systemami gospodarki wodnej, IMGW w Warszawie.
34. **Słota H. 2000.** Zarządzanie gospodarką wodną w Polsce, Informator, IMGW w Krakowie.
35. **Solarczyk A. 2007.** Hydrometeorologiczne uwarunkowania bilansu biogenów rekultywowanego Jeziora Rudnickiego Wielkiego w 2005. W: Ochrona i rekultywacja jezior. R. Wiśniewski i J. Piotrowiak (red). Materiały konferencyjne. PZiTS Toruń: 157-172.
36. **Staśko S. i in. 2005.** „Charakterystyka zmian położenia zwierciadła wód podziemnych w Regionie Wodnym Środkowej Odry”, Wrocław.
37. **Staśko S., Kowalczyk A., Rubin H., Rubin K. 2007.** Subregion środkowej Odry południowy [w:] Paczyński B., Sadurski A. (red.), Hydrogeologia regionalna Polski, tom I, Wody słodkie, PIG Warszawa.
38. **Staśko S., Michniewicz M. 2007.** Subregion Sudetów [w:] Paczyński B., Sadurski A. (red.), Hydrogeologia regionalna Polski, tom I, Wody słodkie, PIG Warszawa.
39. Typologia wód powierzchniowych i wyznaczenie części wód powierzchniowych i podziemnych zgodnie z wymogami ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE; IMGW, IOŚ, PIG, Instytut Morski, Warszawa 2004 r.
40. **Wiśniewski R. 2007.** Skład chemiczny osadów dennych Jeziora Kortowskiego po 50 latach rekultywacji. [w:] Ochrona i rekultywacja jezior. R. Wiśniewski i J. Piotrowiak (red). Materiały konferencyjne. PZiTS Toruń: 191-200.
41. **Wiśniowski Z. 2007.** Region dolnej Odry i Zalewu Szczecińskiego [w:] Paczyński B., Sadurski A. (red.), Hydrogeologia regionalna Polski, tom I, Wody słodkie, PIG Warszawa.
42. **Wytyczne i rekomendacje dla procesu planowania według Ramowej Dyrektywy Wodnej** Projekt Bliźniaczy PL 2003/IB/EN/02.
43. **Zawora T., Ziernicka A. 2003.** Precipitation variability in time in Poland in the light of multi-annual mean values (1891-2000). *Studia Geograficzne 75 Acta Universitatis Wratislaviensis* No 2542, Wrocław, 123-128.
44. **Ziernicka A. 2004.** Globalne ocieplenie a efektywność opadów atmosferycznych. *Acta Agrophysica*, 3(2), 393-397.
45. **Ziernicka-Wojtaszek A. 2006.** Zmienność opadów atmosferycznych na obszarze Polski w latach 1971-2000. *Klimatyczne aspekty środowiska geograficznego*, IGiGP UJ, 139-148, ISBN 83-88424-16-5.
46. **Ziernicka-Wojtaszek A. 2009.** Weryfikacja rolniczo-klimatycznych regionalizacji Polski w świetle współczesnych zmian klimatu. *Acta Agrophysica*, 13(3), 803-812.
47. **Żmudzka E. 2002.** O zmienności opadów atmosferycznych na obszarze Polski nizinnej w drugiej połowie XX wieku. *Wiad. IMGW T. XXV(XLVI)*, 4, 23-38.

17. Spis tabel

Tabela 1. Dyspozycyjne i perspektywiczne zasoby wód podziemnych na obszarze dorzecza Odry (wg P. Herbich i in., 2003)	17
Tabela 2. Wartości referencyjne dla chlorofilu a	27
Tabela 3. Zestawienie liczbowe zarejestrowanych w latach 2003-2007 zagrożeń nadzwyczajnych mogących oddziaływać na stan zasobów wodnych.....	31
Tabela 4. Oszacowany łączny ładunek zanieczyszczeń w ściekach nieoczyszczonych, pochodzący od mieszkańców niepodłączonych do kanalizacji	32
Tabela 5. Średni ładunek zanieczyszczeń pochodzący od mieszkańców niepodłączonych do kanalizacji w przeliczeniu na km ² powierzchni dorzecza	33
Tabela 6. Pobór wód powierzchniowych [oszacowano na podstawie danych z GUS, 2007] ..	34
Tabela 7. Pobór wód podziemnych [oszacowano na podstawie danych z GUS, 2007].....	34
Tabela 8. Średnie miesięczne i roczne sumy opadów atmosferycznych (mm) na obszarze dorzecza Odry (1971-2000).....	38
Tabela 9. Roczne średnie sumy opadów atmosferycznych (mm) na obszarze dorzecza Odry	39
Tabela 10. Średnie miesięczne i roczne wartości temperatur powietrza (°C) na obszarze dorzecza Odry (1971-2000).....	41
Tabela 11. Średnie roczne temperatury powietrza (°C) na obszarze dorzecza Odry	42
Tabela 12. Różnice temperatury, sum opadów i oceny wilgotności wierzchniej warstwy gleby w miesiącach IV, V, VII, VIII i X w okresach 1971-2000 i 1991-2000.....	45
Tabela 13. Wartości graniczne wybranych wskaźników wód odnoszących się do dobrego i wyższego niż dobry stanu ekologicznego jednolitych części wód powierzchniowych. .	61
Tabela 14. Wartości graniczne wybranych wskaźników jakości biologicznej i fizyko - chemicznej wód ustalonych jako cele środowiskowe dla jednolitych części wód powierzchniowych płynących na obszarze dorzecza, uznanych za naturalne oraz silnie zmienione, bądź sztuczne.....	62
Tabela 15. Wartości graniczne wybranych wskaźników jakości biologicznej i fizyko-chemicznej wód ustalonych jako cele środowiskowe dla jednolitych części wód jezior wód.....	63
Tabela 16. Wartości graniczne wybranych wskaźników jakości biologicznej i fizyko- chemicznej wód ustalonych jako cele środowiskowe dla jednolitych części wód przejściowych na obszarze dorzecza, uznanych za naturalne oraz silnie zmienione, bądź sztuczne	64
Tabela 17. Wartości graniczne wybranych wskaźników jakości biologicznej i fizyko - chemicznej wód ustalonych jako cele środowiskowe dla jednolitych części wód przybrzeżnych na obszarze dorzecza, uznanych za naturalne oraz silnie zmienione, bądź sztuczne	65
Tabela 18. Wartości graniczne wybranych wskaźników jakości fizykochemicznej wód, ustalonych jako cele środowiskowe dla jednolitych części wód podziemnych	68

Tabela 19. Parametry dla ustalenia celów środowiskowych dla jednolitych części wód podziemnych na obszarze dorzecza.....	71
Tabela 20. Zestawienie inwestycji związanych z wydobyciem węgla brunatnego (metodą odkrywkową) oraz węgla kamiennego (metodą głębinową), na wydobycie których zostały udzielone koncesje w latach 2008 – 2009 przez Ministra Środowiska.....	81
Tabela 21. Odstępstwa od celów środowiskowych dla JCWP na obszarze dorzecza Odry	82
Tabela 22. Odstępstwa od celów środowiskowych dla JCWPd na obszarze dorzecza Odry ...	82
Tabela 23. Struktura przedsiębiorstw na obszarze dorzecza Odry.....	83
Tabela 24. Finansowa stopa zwrotu kosztów	85
Tabela 25. Wpływ dotacji na stopę zwrotu kosztów	85
Tabela 26. Udział opłat za pobór wód w kosztach zaopatrzenia w wodę	86
Tabela 27. Finansowa stopa zwrotu kosztów	87
Tabela 28. Udział opłat za zrzut ładunków zanieczyszczeń w kosztach odbioru i oczyszczania ścieków.....	88
Tabela 29. Ekonomiczna stopa zwrotu kosztów w sektorze komunalnym	89
Tabela 30. Koszty netto ochrony wód w przemyśle	90
Tabela 31. Koszty środowiskowe i zasobowe w przemyśle.....	90
Tabela 32. Koszty netto ochrony wód i koszty całkowite związane z gospodarką wodną w przemyśle w 2006 r.....	91
Tabela 33. Finansowa stopa zwrotu w rolnictwie.....	92
Tabela 34. Ekonomiczna stopa zwrotu w rolnictwie	92
Tabela 35. Wyniki oszacowania kosztów środowiskowych dla roku 2006.....	95
Tabela 36. Podział odpowiedzialności za koszty środowiskowe w roku 2006	96
Tabela 37. Podsumowanie programówdziałań w latach 2010-2015 na obszarze dorzecza Odry – wody powierzchniowe	111
Tabela 38. Podsumowanie programów działań w latach 2010-2015 na obszarze dorzecza Odry – wody podziemne.....	112
Tabela 39. Zestawienie organów właściwych ds. gospodarki wodnej	203
Tabela 40. Zestawienie aktów prawnych powołujących właściwe władze oraz określające ich zakres działania	203
Tabela 41. Organa współpracujące z Prezesem KZGW w zakresie wdrażania RDW	205
Tabela 42. Podległość dyrektorów RZGW, siedziby oraz strony www właściwych na obszarze dorzecza Odry	209
Tabela 43. Akty prawne ustanawiające statuty RZGW oraz przynależne regiony wodne.....	209
Tabela 44. Podległość dyrektorów urzędów morskich, siedziby oraz zarządzenia nadające statut urzędom morskim	215
Tabela 45. Podległość dyrektorów urzędów żeglugi śródlądowej, ich siedziby oraz strony www	216

Tabela 46. Umowy dwustronne	217
Tabela 47. Umowy wielostronne	217
Tabela 48. Dane adresowe KZGW	218
Tabela 49. Dane adresowe RZGW na obszarze dorzecza Odry	218
Tabela 50. Dane adresowe GIOŚ	219

18. Spis rysunków

Rysunek 1. Pokrycie terenu obszaru dorzecza Odry	10
Rysunek 2. Stopień wielkości rezerw wód podziemnych oraz granice lejów depresji.	36
Rysunek 3. Opady atmosferyczne - wysokości średnie roczne (mm) – 1971-2000.....	38
Rysunek 4. Trendy rocznych sum opadów atmosferycznych na obszarze Polski w okresie 1891- 2000	39
Rysunek 5. Temperatura powietrza - średnia roczna (°C) – 1971-2000	40
Rysunek 6. Temperatura powietrza - średnia miesięczna (°C) Styczeń	41
Rysunek 7. Temperatura powietrza - średnia miesięczna (°C) Lipiec	41
Rysunek 8. Regiony pluwiotermiczne na obszarze Polski w latach 1971-2000.....	44
Rysunek 9. Regiony pluwiotermiczne na obszarze Polski w latach 1971-2000 scenariusz +1°C44	